

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Rørðam, Valðemar.

Jens Hvas til Ulvborg : En Roman på Vers.

Vol. 2

Kjøbenhavn : Gyldendalske Boghandel, Nordisk
Forlag, 1922

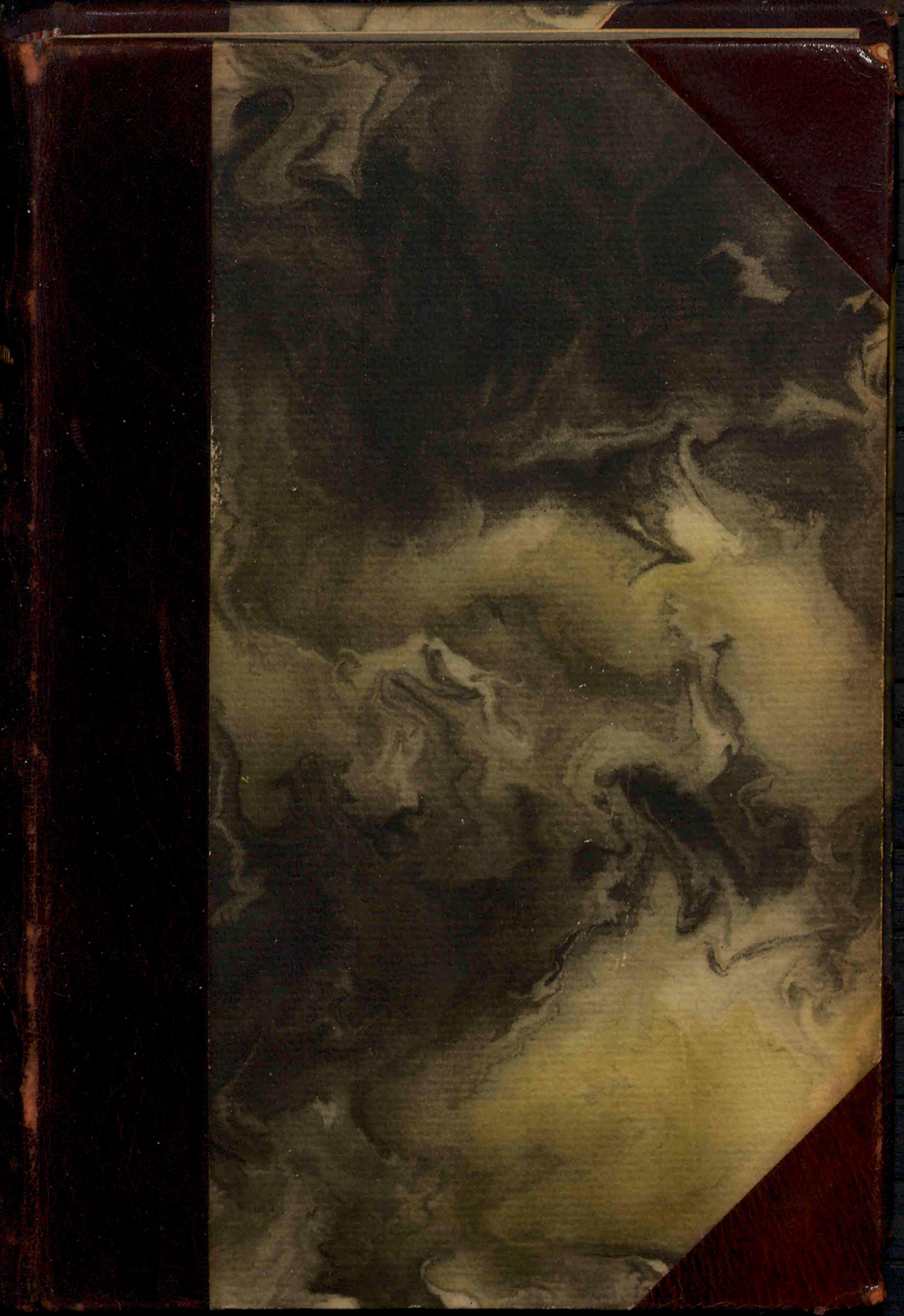
2 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

54, -16

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 54 8°

1 1 54 0 8 00425 1

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130024106773

WILHELM RICHARDSON

1854-1871

NEW YORK

VALDEMAR RØRDAM

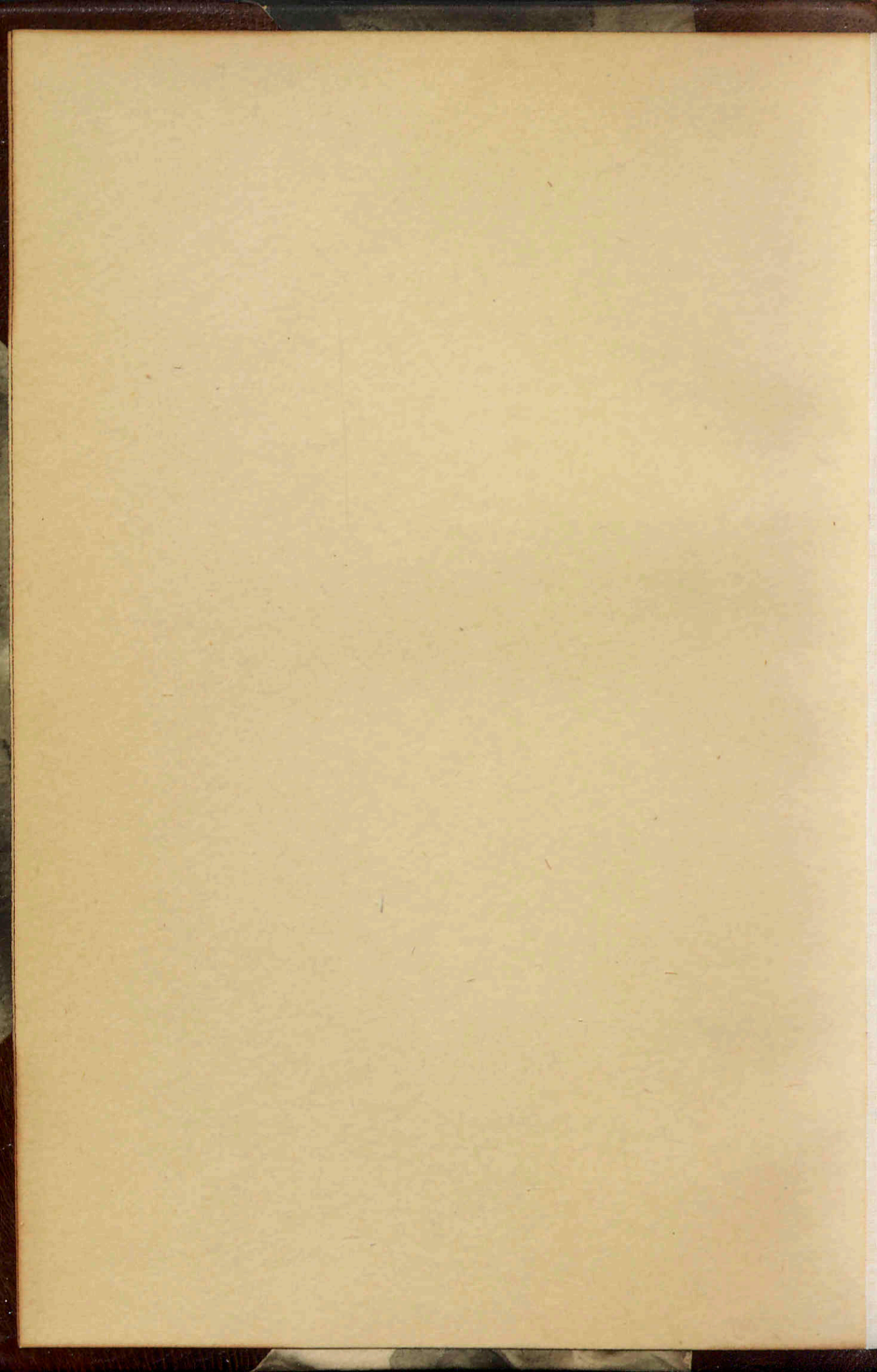
JENS HVAS
TIL ULVBORG

II

1923.3266

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

MCMXXIII

JENS HVAS TIL ULVBORG

VALDEMAR RØRDAM

- SOL OG SKY. Digte. 1895.
TRE STRÆNGE. Digte. 1897.
PÅ HØJSKOLE. Fortælling. 1898.
BJOVULV. Et Digt. 1899.
KAREN KJELDSSEN. En Fortælling. 1900.
DANSK TUNGE. Digte. (1901). 2. Oplag 1904.
GUDRUN DYRE. Nutidsfortælling paa Vers. (1902).
6. Oplag 1920.
KÆRLIGHEDSDIGTE. 1903.
KARNEVAL. Et Digt. 1903.
VED MIDSOMMERTID. En Samling Digte. 1904.
STUMME STRÆNGE. Digte. 1906.
DEN GAMLE KAPTAJN. Fortællinger fra vor sidste
Krig. I—III. 1906—1907. — Forkortet Folkeud-
gave. 1908.
UNDER ÅBEN HIMMEL. Digte. 1908.
GRØNLANDSFÆRD. Et Skuespil i fem Handlinger.
1909.
LUFT OG LAND. Digte. 1910.
STRID OG STRÆNGELEG. 1911.
FRA GRÆNSEØERNE I SYDVEST. Sommerbreve.
1913.
DE SORTE NÆTTER. En Digtsamling. 1913.
ROSER. Kærlighedsdigte. (1914). 2. Oplag 1919.
KAMPEN MOD BÅL. Et bibelsk Drama. 1914.
LYKKELIGE BARNDOM. En Fortælling. 1915.
KRIGEN OG DUERNE. 1915.
DEN GAMLE PRÆSTEGAARD. 1916.
DE DERNEDE. Sønderjydske Digte, gamle og nye.
1917.
KØBSTADIDYLLER. Digte. 1918.
UDVALGTE DIGTE FRA 20 AAR. I—II. 1918.
HJEMME I SØNDERJYLLAND. Vandringer. (1919).
2. Oplag 1919.
OVER DET INDISKE HAV. Et Mellemstil. 1920.
JENS HVAS TIL ULVBORG. En Roman paa Vers. I.
1922. 2. Oplag 1922.
-
- SVENSK LITERATUR. En folkelig Vejledning. 1911.
VI OG VORT FÆDRELAND. Tale. 1911. —
ET BØRGERLIGT ORD om Danmarks Stilling og
det at være Dansk. 1912.

VALDEMAR RØRDAM

JENS HVAS TIL
ULVBORG

EN ROMAN PÅ VERS

II

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN - KRISTIANIA
LONDON - BERLIN - MDCCCCXXIII

COPYRIGHT 1923 BY
GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK
FORLAG, COPENHAGEN

OPLAG: 2000 EKSEMPLARER

PRINTED IN DENMARK
GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD

FØRSTE BOG

	Side
I. Hævnen	9
II. Løs og bundet	24
III. Bryllupsfest	47

ANDEN BOG

I. Löwens Død	65
II. Surya Yami	91
III. Købmanden og hans Hustru	116

TREDIE BOG

I. Krigen	137
II. Figaro	159
III. Mer Ansigt	180
IV. En Vennehånd	203
V. Hjemvee	224

FJERDE BOG

I. Rejsen hjem	245
II. Arven	269
III. Moder og Søn	287
IV. Ny Ulvborg	304
V. Udenfor	318
VI. Inden i	336

<i>Noter</i>	349
--------------------	-----

FØRSTE BOG
ENE OG TO

I. HÆVNEN

På Havnekajen i Tandjung Priok
stod, hvidklædt slank, Fru Anna Berg og viftede.
Nu kom jo „Drengen“ hjem. Og, pudsigt nok,
Jens følte sig som Dreng ved hendes Latter
og hendes Smil, imens han sad og skriftede
for denne yndigt-kloge Evadatter
i Doktorhusets Marmorgalleri,
hvor Bådene på Kanalen gled forbi.

Han havde lært og levet i de År,
mer end han ønskede just nu at mindes;
var blevet voxen, blevet snild og hård,
øvet i Godt og Ondt, men — ja, for Pokker!
Ansigt til Ansigt med en rigtig Kvindes
pletfri Alvidenhed kan selv en Klokke
til Mandfolk, selv en Helt, ja selv en Sjoer,
stå som en Dreng — og være glad derover.

Dør sad de to nu sammen og drak The,
nøjagtig som — ja tænk, for to År siden!
Hun smilte, og han hørte hende le
som dengang. Og Kanalen var den samme,
den, han blev fisket op af efter Striden.
Det var, som sad her, i den gamle Ramme,
hans gamle Jeg, med uforandret Sind.
Magt, Storhed og Erfaring, alt krøb ind.

Dog mens han snakkede, Matros-naiv
og Sømands-snedig, uden åbne Løgne,
om Arbejdskamp og Sejr og ensomt Liv,
stod over ham, lig Solskin gennem Sprækker,
det Smil dør fra de sammenknebne Øjne;
og alt hvad Tale mer end Tavshed dækker,
så hun, og gættede — slet ikke vred,
bedrøvet mest, fuld af Medlidenhed.

Til pludselig de var ved Rejsen hjem.
Omkring hans Mund og i hans Øjne kom det —
et helt nyt Udtryk. Hurtigt bøjet frem
slog hun hans Arm med sine spidse Fingre:
„De vil fortryde, hvis De taler om det!“
En Tid lang hørte de kun Luften skingre
af Klokkefuglens jublende Musik,
mens Fodtrin over Fliser kom og gik.

„Tak!“ sa han langsomt. „De har vistnok Ret.“
Han gjorde med sit Blik en Række blanke
skrå Springertræk på Gulvets Tavlebræt
af store sorte og hvide Marmorstene.
„Dem turde jeg betro alting, hver Tanke,
godt eller ondt — når det var mit alene.“
Han stansede. Hun gav ham begge Hænder
med et alvorligt Smil. Vist var de Venner.

Og så kom Doktoren og slog sig ned
ved en Kop The, Pyjamas-klædt, fra Badet.
Og her, minsandten, gjaldt det klar Besked
om Tal og Fakta, Indtægt og Forretninger,
så hele The-Problemet frisk fra Bladet
var gennemspillet i små raske Sætninger,
endnu før Doktorens tredje Extra-Kop
til sjette Cigaret blev skænket op.

„Dér har De været heldig, gode Hvas,“
sa Doktoren. „Jeg ønsker Dem til Lykke
med Ansaret og Æren ved den Plads.
Husk nu kun på, at ikke Eventyret
men Arbejdet gør Svendens Mesterstykket!
Hidtil er det mest Heldet, der har styret.
Sæt Dem et Mål! Vi når det Mål, vi ser.
Dog vejer det usynlige nok mer.

„Ens indre Frihed, Ens Samvittighed!“
Han lo: „De synes vel, det lyder vammelt.
Men har vi andet Ord for det, vi veed,
vi har at stå på, mens Alverden vipper? —
Nå, nu har vi to rigtig snakket gammelt;
det er på Tide, De og Damen slipper.
So long! En Operation, naturligvis!
Trøst Dem: Champagnen har jeg lagt på Is.“

Sent blev det som sædvanligt; over 9.
Men de to Herrer tømte deres Pait'er,
og i det svale Springvands-Galleri
bød Fruen, aftenklædt, Croquette med Krabbe.
Forfulgt af Livets Sorger og dets Fejder
mødes vi dobbelt festligt til de knappe
Timer i Venskabs hvilesøde Land;
mødes lig Perlerne ved Glassets Rand.

Hver af de Perler har sin spinkle Sang
at synge til Krystallet, når den brister,
om det som *er*, og det som *var* engang;
og Venners Møde midt i Verdens Mylder
synger fra Sind til Sind om det vi mister,
imens vi holder fast . . . Lifligt fortryller
det trygt fortrolige Minuts Musik;
de tre her såe først Natten, da den gik.

To Døgn derefter sad Jens Hvas påny
med Aftenlampen tændt på sin Terrasse.
Dér sad han, til det røde og gyldne Gry
tændtes langt ude bag de blå Vulkaner.
Efter en Ferie har man dog at passe
sit Arbejde! At Regnskaber og Planer
trængte til Eftersyn, var åbenbart.
Ja ja, her var han, fuld af Fynd og Fart.

En sort Kop Kaffe og et køligt Bad,
så gik han flux igang med Inspektionen;
og Regnskabsføreren og Assistenterne
blev en for en svært optaget og glad.
Blæsemaskinen svang sig op i Tonen,
og Pigerne, der pludrede på Skrænterne,
fløj, tju! som Spurveflokken, hver til sit,
med kun et enkelt undertrykt Kvivit.

Tuvan besar var frygtelig, og fjern,
som selve Jordskælvet og Lavafloden.
Men Tuvan Hvas var her; hans Hånd var Jern,
hans spotske Blik tvang Troldmænd til at segne;
og så han mildt, blev Mangostinen moden;
imod alt fremmed Ondt var de hans egne:
Han holdt dem i sit Værn som i sin Tugt;
ham ofrede de villigt Havens Frugt.

Gav ikke Tuvan på sit Gudeknæ
Halimas Førstefødte Trylle-Die,
da hendes Bryst hang lig det gustne Næ,
udtømt for Mælk; og se han frelste Barnet!
Bød ikke Tuvan Hvas Mahachmet tie,
dengang han skralte som en Hjort i Garnet,
forhexet af den Troldkarl i Tegal:
Mahachmet tav, og stort blev Skurkens Fald.

Hvas var for Tjipanax Alverdens Søm,
som Sultanen i Djokja var for sine;
og red han gennem Kløft og langs med Strøm
højt op i Fjeldet eller dybt i Dalene,
sank i Knæhaserne med tugtig Mine
hver ung mørk-yndig Høvding-Datter, talende
kun med de store Øjnes tavse Bøn:
„Se på mig, Herre! Kilden fandt mig skøn.“

Sådan gik alt snart i den gamle Takt,
sådan var alt snart i den gamle Gænge.
Den nye Rydningsplan var færdiglagt,
Dag efter Dag klang Skovlene og Hakkerne;
Nat efter Nat lød Strengeligen længe,
mens Stjerner gnistred over Klippetakkerne;
og på Terrassens eventyrlige Scene
sad Tuvan ensom, skønt just ej alene.

Dér stod den tropisk luftige Cypres,
Tjimara'en, med Stjerner i sin Krone;
Ildfluer, flakkende over dugblegt Græs,
trak Blomster-Flammer ud af Skyggeløvet,
og Tone fløj og flakked efter Tone,
snart hidsigt fristende, snart skælmsk bedrøvet.
Stundom spejledes i to Kul-Pupiller
Ildflueglimt, som Gnistregn over Kilder.

Dog, Tuvans Legem, ej hans Sjæl var her.
Arbejde gjorde han af fuldgod Evne,
men det at hvile voldte ham Besvær.
Han hørte gennem Rummet fjerne Røster,
de råbte i ham: Glemmer du at hævne?
Glemmer du din Mor? Har du glemt din Søster?
Thi Barnet fødtes vel, men Håbet døde;
og straffri gik den Skyldige med sin Brøde.

Löwen og Bergs, Jens kendte kun de tre,
og han var hindret i at søge og fritte;
men en Avis-Notits fik han at se:
„Det sidste Skrig fra Sommerfugle-Fangerne.“
Den gav ham lidt: „Ved næste Måned's Midte
venter Magisteren at nå Preangerne.
Station i Bandung.“ Langt, og længe til.
Dog, hvad er Vilje? Hvad er Lykkespil?

Og hvad er Skæbne? — Undertiden kom
just det, vi højest vovede at håbe;
strax greb vi til; og da vi så os om,
var det vort eget Fald, vi havde grebet.
Til sit *Te deum* ringer mangelen Tåbe
og dingler næste Dag i Klokkerebet.
Tit er det farligt blot at ønske og ville;
hvor dybt det virker, aner vi for silde.

Sandt: Hvad Jens Hvas end hidindtil har haft
at være stolt af — vi har aldrig mærket
hos ham hin gådefulde Viljens Kraft,
som med en trådløst gnistrende Forvandling,
af Hindringer og Frastand kun forstærket,
styrer *mod* andres Vilje deres Handling;
så jeg tør hverken påstå eller nægte
hans Part i mer end det, der sees direkte.

Han vågnede ved Lyn. Der lød et Brus.
Et Skybruds Brådsø dundrede over Tagene;
en Vandvæg stængte for det åbne Hus;
på Havsens Bund stod Loggiaens Buer.
Regnlarmen druknede selv Tordenbragene,
skønt Lyn jog Lyn med blå og hvide Luer,
som Havens Gange genfærdsagtigt spejlede
i Fossefald, hvor Palmeblade sejlede.

Vandet steg lunkent om hans nøgne Fod,
drev ned ad Ryggen under Gummikappen;
han kendte knap Terrassen, hvor han stod.
Blev dette ved, så gjaldt det selve Slusen!
Han stod som i et Styrtebad på Trappen,
lyttede anspændt gennem Vejrets Brusen
ned efter Kløften: Alt var een grå Larm . . .
Så gik han ind og gned sig tør; blev varm.

Blev mer end varm. Det kom lidt efter lidt,
Fornemmelsen, at noget var ivente;
nær; nærmere Så vidste han med Et:
Nu, endelig, kom Hævnens gode Time! —
Så meningsløst! Å ja. Men denslags hændte.
Og da den første Dagnings røde Strime
flød frem bag Bygen, hvor den langsomt trak
sit tunge Slæb ned over Kløft og Tak,

vadede Tuvan med sit vilde Håb
ned imod Slusen, useet og alene.
Nu skelnede han Strømmens Tordenråb,
hørte den hulke højt og drøne og buldre
i Styrt og Spring, med store Lavastene
skridende skarpt på sine runde Skuldre.
Nu såe han over Brinken Trær, der skred,
forsvandt, og rejste sig, og sugedes ned.

Bassinet, randfyldt med den røde Slam,
rygende, hvirvlende, boblende og bristende,
udgød over den brede Dæmnings-Kam
stendrønende sit Helved af et Vandfald.
Palmer slog Hjul deri; Akacie-Kvistene
piskede i pludselige Vanvids-Anfald
Luften, idet de sprang, med Krone og Rod,
favnedybte frem. Dog, Sluse og Dæmning stod.

Værket bestod sin Styrkeprøve stolt.
På Hængebroens fedtet-våde Planke
lavt over Fossen stansede Jens; han holdt
i Ståltovet; Hånd, Tov og Planke skælvede.
Han så de uigennemsigtigt blanke
Vandmasser under sig, så vildt de hvælvede
Fartens og Faldets underfulde Hvalv
mod Dybet, hvor en Skum-Regnbue skjaltv ...

Og da han endelig påny så op,
over mod Højene på modsat Side,
stod på en sneglestiet Udsigtstop
midt i den Thebusk-bølgende Plantage,
hvor Dampene steg rosenrøde og hvide
og hang som Slør i Palme og Akacie —
dér stod en Skikkelse; en Mand, der så ham,
vinkede, og skyndte sig for at nå ham;

blev borte og kom frem, nu fulgt af fler,
to-tre Javanere på bare Fødder;
halvnøgne, glinsende som gulbrunt Ler,
vippede de Bambus-Ågets tunge Pakker,
mens Europæeren snublede over Rødder
og gled i Pløre på de bratte Bakker,
hindret af Tøj og Støvler, gennemblødt
og dødtræt åbenbart. Vel mødt, vel mødt!

Jens Hvas gik over Broen. Stod så dør
og ventede. Trådt ud på Sluse-Kammen
hilste den Fremmede. Hans „Tag, Mynheer!“
og hans Forklaring kvaltes af de væltende
Vandmængders Larm; men det var klart altsammen:
Kom fra Plateauet — havde mistet Teltene —
Par Kulier med Pakning væk — et Smil:
Bad nu om venligt Husly, Mad og Hvil!

Jens Hvas slog ud med Hånden mod sit Hus,
der skimtedes herskabeligt på Skrænten.
Så slap han for det Håndtryk. Vandets Brus
hjalp ham til Svar; her var det nok med Nikket.
Han såe en Stund på Vennen og Bekendten.
Selv ukendt, kendte han ham strax på Blikket,
og Smilet; Holdningen: Så fuld af Ynde
og Hurtighed og Glubskhed som en Myndel

Men Næse mangler du, min fine Ven ...
Ikke med den svageste Muskeltrækning
forrådte Jens sig; trådte rolig hen
til Broen og gik foran. Planken gængede
nu under to Mænds Trin. Her, uden Dækning,
sløret kun af de Skumstænk, Fossen slyngede,
støttet kun til det Ståltrådstov, der flød
fra Hånd i Hånd, elektrisk fuldt af Stød,

opdagede Køster, til hvis Dør han kom.
Hans Vært stod stille, midtvejs over Dæmningen.
Selv stansed han og så sig varligt om;
Vandfaldets Jag såe han, og Farvepragten,
men var for træt nu til at nyde Stemningen.
Da mødtes han af Hadet og Foragten:
På nært Hold traf ham, som et Piskeslag,
et Blik, der kendte ham og hans Bedrag.

Jens Hvas! Nu gættede Køster, hvad det gjaldt;
løftede som til Forsvar hurtigt Armen;
trådte tilbage, ud i Luften; faldt;
gabede til et Skrig, som ingen hørte;
og var forsvundet over Dæmnings-Karmen —
dybt ned, langt bort, hvor skidne Hvirvler kørte
rundt og rundt med Liget, og hver Sten,
som fik et Blodstænk, strax blev skyllet ren.

Jens, idet Køster tumlede ud og ned,
mens Tov og Planke snurrede som Streng,
greb uvilkårligt efter ham, og gled,
men fik sin Venstre hugget op om Trossen;
Javanerne derovre så ham hænge
i begge Hænder, vippende over Fossen;
nu hev han sig tilsæde med et Hop ...
Han vidste selv knap, hvordan han kom op.

Dér stod han dog nu, på den faste Bred,
og hørte som i Drømme Fossen kværne,
imens de Brune, knælende tæt ved,
lykønsked den, der havde vovet Livet
for deres Tuvan med den svimle Hjerne,
og fik ærbødigen tilkendegivet,
at hvad der tilkom dem i Kost og Løn,
overlod de trygt hans ædle Skøn.

Han mønstrede dem skarpt fra Blik i Blik,
vant til at se, hvad denslags Øjne gemmer.
Så tillod han dem, med et Hersker-Nik,
at følge sig. Man søgte hele Dagen;
Liget blev fisket op med knuste Lemmer
og kvæstet Åsyn. Tvættet, svøbt i Lagen,
lå det i Kældren, med to Karter brændende,
mens der gik Ilbud efter Ligsynsmændene.

De gjorde deres Pligt. Jens Hvas erfoer,
at Pas og Breve røbede den Døde
som Landsmand af ham selv. Verden er stor,
dog ikke større. Doktoren, en Gransker
af Livets Gåder, fandt i Mynheers Møde
ved Gravens Afgrund med en ukendt Dansker,
hvis Liv han på et Hår nær havde frelst,
en Hieroglyf, så dyb som hvadsomhelst.

Og Hvas, der i sin Barndom havde kendt
en Dreng af samme Navn, en Ejner Køster,
undredes højlig. Sært var dette hændt,
ifald de havde seetes her, to Venner,
uden at høre blot hinandens Røster,
uden at røre ved hinandens Hænder,
så nær dog ved at samles i en Hast ...
Han tav, med Kinden bleg og Blikket fast.

Ved Kistens Lukning var han rolig med;
ved Jordefærden hjalp han til at bære
sin Landsmand til det sidste Hvilested.
I Morgensol blåt funklende lå Havet,
og Uniformer glimrede til Ære
for den, der fjernt fra Danmark blev begravet
som Videnskabens Helt. Ung død, død brat,
et nordisk Stjernes kud i tropisk Nat!

Ved Tiffin mødte Hvas en Ingeniør,
en Skibskaptajn og en syv-otte Læger
foruden Konsulen. Med fuld Honnør
godkendte de hans Forslag om et Minde,
en Sten på Graven. Og de drak et Bæger,
og de drak fler; og de kom til at skinne
af Rørelse og Hjemvee allesammen.
Ja ja, han døde, men vi lever. Amen.

Så red Jens Hvas da hjemad, med en halv
Snes Venner mer, og med en Fjende mindre.
Red rolig. Han, hvis Hænder ikke skjalv,
dengang han rørte ved, og bar, den Døde,
havde ikke en Tanke i sit Indre
nu, som hans Blik var bange for at møde.
Der var kun sket, hvad længe skulde ske;
han åndede frigjort, fristet til at le:

Så renligt alt var gået, og så let!
Værk sprang af Vilje som af Fosfor Flamme.
Han havde kvalt et urent Åndedræt
blot med sit Blik, sin Vilje til at myrde.
For Verden intet, for ham selv det samme:
Fri, ej for Sorgens, men for Skammens Byrde,
rettede han sin Ryg, bar højt sit Hode.
Alt, som er fuldendt, gør En vel tilmode.

II. LØS OG BUNDET

Sømand og Købmand sejler samme Sø.
Det er i deres Kølvand, Navne stiger
fra navnløs Oldtid, nægtende at dø.
De pløjer Klipper op, de tilsåer Riger;
Verdeners Fremtid voxer af det Frø.
Som Kimmingen for Skibets Vandring viger,
flytter sig Tankens Grænser mer og mer.
Drøm bærer Liv, Umuligheder sker.

Drøm bærer Liv. Før bugned Karaveller
med Snitværks Gallion og gylden Bag;
nu skærer Stålskrog, drevet af Propeller,
en velkendt Kurs — det synes ingen Sag;
dog gætter kun Geniet hvad det gælder.
Umuligheder sker den Dag idag.
Den Streg, som var ifjor al Udfarts Grænse,
vil efter Nytår ingen Skibsdreng ænse.

Storm suser sort, Lynild og Skumlyn glimter
om Damper som om Djunke og Fregat.
Mangfoldig som de Fartøjer, vi skimter,
går Skæbne foran Boug og bagved Rat.
Så stort har få dog vovet, færre styret,
som Romas Søn med Vikingen fra Norden.
Ved ham blev Tanken født af Eventyret,
thi først hans Hjerte favnede om Jorden.

Hawkins og Drake og Walter Raleigh — Snese,
ja Hundreder som de har drømt og handlet.
Nu funkler Fyr fra Yukon til Zambese,
Oldtidens Ocean er sært forvandlet,
styrter ej længer bundløst ud i Rummet,
løfter igennem Ørkenens Kanaler
og Fjeldets Sluser, lænket og forstummet,
lydigt hver Kunde, der kontant betaler.

Isbjerget gør dog stadigvæk en Damper
på tyvetusend Tons helt lille og let,
og al den Styrke, der med Stempler stamper,
går baglængs for Taifunens Åndedræt.
To Indier fandt vi; endnu venter andre
med Favnen åben på den Verdensvandrer,
der kan, som Drake, stolt fejre Fartens Fester,
med Guldtallerknen tom, til fuldt Orkester.

Vi Danske har haft Skippere i Skarer
efter Jens Munk, før Regner Lodbrogs Sønner,
Bretlands- og Bjarmelands- og Morlandsfarer,
hvis Navn og Dåd med Blæst og Bølge dønner.
Men ikkun Grønlands golde Klipper svarer
højt knejsende; og ingen Arving lønner
Vejviseren med frugtbart Virke. Nej;
kun dulgt i andre brød vi Verdensvej.

Det var ej Tal der manglede vor Styrke;
helst må vi råde Lykkens Runer ret.
Det samme Hav fik Danmark-Norge at dyrke
som Lille-England før Elisabeth.
Men dèr slog Købmænd Kres om Oceanerne
fra Morgenens til Aftenrødens Port,
mens Kronens gyldne Visdom vejede Planerne:
Sådan blev Storbritanniens Storhed gjort.

Her — så den ene, hvad den anden skabte,
som noget udenfor sit eget Mål;
Købmænd og Konger greb det eller slap det,
vi savnede Magneten til vort Stål;
vort Flag fløj flammende mod Himmelbrynet,
men ingen voxen Vilje fulgte Synet.
Orlog og Langfærd gennem Is og Ild
med splittet Formål blev til samlet Spild.

Og nu — ser Danmark sine Sønner drage
i Hundredtusender, i Folkehære
til fjerne Lande. Ikke er de svage,
stride forstår de, Byrder kan de bære.
Kun ikke Moderens; hun står tilbage,
kun lidet øget i sin Kraft, sin Ære,
ved alt hvad Børnene derude gror.
Et Brev, en Check. Og så — de tabte Spor.

Således var det, og således er det.
Gud være lovet for de altfor få,
som dog har vist os, hvad et trofast Hjerte
med Storsyn og sejt Mod endnu kan nå!
Men Digtet kan ej løfte sig og brænde
med rolig Stolthed: Mange er som denne!
Vi har så få, at Mængden vilde kende
de kendte Træk, og Lyset brænde på.

Så må da Digtet — ikke Danmark! — nøjes
med Dåd, som er for liden til at løfte,
men hvis Betydning muligvis forhøjes
ved Mængden af dens Art. Og vi kan drøfte
frit, hvordan Helten brydes eller bøjes
og dog gør Gavn, måske, som en Slags Høfde
af Gråsten eller Ris langs åbne Strande,
så næste Mand lidt tryggere kan lande.

Vi nøjes, kortsagt, med Jens Hvas, med Jyden,
der sidder nær Ækvator, blandt Vulkaner,
tilfreds med selv at ha sin Høne i Gryden
hver Dag, som Skikken er blandt de Javaner,
stolt af at gale over hele Gyden
som Nummer Et iblandt sin Kampongs Haner.
Og dog, her smæder uretfærdig Spot.
Jens Hvas sled pligtro, skønt hans Mål var småt.

I syv År sled han, før han såe sig oppe
som Löwens Kompagnon, som Konsulent
for godt en halv Snes hollandske Plantager;
det søde Avancement var surt fortjent.
Og skønt han savned Anlæg for at snobbe
og langt fra stod iblandt de største Gager,
var Hvas vel seet ved Guvernørens Polo
og Jagtkammerat med Sultanen af Solo.

Han var en grov Person, sa mangel Snylter
og Snob, som ved hans Tærskel kort blev snubbet.
For stolt ialtfald til at gå på Stylter
med Ord og Mening. Nu var han i Skubbet;
hans Venner blev de gamle, et Par Læger
og Sultan Ibrahim, en Tigerjæger,
hvis eget vilde Hjerte lo af Fryd,
når Djunglens Sultan sprang imod hans Spyd.

Jens Hvas holdt sig til Riflen; kunde skyde
den Stribede i Springet, så den dratted,
hvad der er højst anstændigt for en Jyde;
og da en Bøffel gennem Bambuskrattet
engang kom brasende, tog han så nøje
på strøget Korn dens arrigt røde Øje,
at Bæstet, styrtende, hvor Manden stod,
traf med sit Horn kun Spidsen af hans Fod.

Kort sagt, han skød som var han en Grev Frijs;
og i Betragtning af hans givne Sløjhed,
Kulturens Afkom, født i en Avis,
fandt selv Hans Kongelige brune Højhed
Sultan af Solo Ibrahim Ben Bender
Hvas bedre end de fleste Residenter
egnet til Æren af den ædle Jagt,
hvor Mand mod Vilddyr vejer Mod og Magt.

Mest gik de ud, kun fulgt af deres Våben,
den lyse og den mørke Mand alene;
og de fandt Fjeldet farbart, Djunglen åben;
sov snart som Aber i Kenariens Grene,
snart ved en Flodseng, svøbt i Tryllekåben
af Ild og Røg. Fint blanded sig den rene
Kanel- og Kamferrøg med Blomsterduften,
mens Stjernerne som Fakler hang i Luften.

Af Nat sprang Morgen ud; i Lavlands-Tågen
flød Bjergene som Roser og Violer,
mens Dalen sprudlede, kun halvvejs vågen,
af Jubelfløjt fra Duer og Piroler,
af grønne Papegøjers grelle Skrig
og sorte Duedroslers søde Klage —
al Vellyst og al Kval i Sangerkrig,
indtil kun Glød og Tavshed lå tilbage.

Ja, det var Morgener! Og det var Dage:
Tornstik og Myrebid og Styrtesved,
og to Fjed frem og fire Fjed tilbage
i Stinksump og i Klipper op og ned.
Hvad mer vil Mænd af Livets Herlighed,
med Fod at følge og med Vildt at jage?
Iforgårs og igår gav intet Bytte,
men nu! Blot det at spejde, det at lytte,

føle sin Puls imod den store Puls,
den udsprang af og dog er løftet over —
Lysets og Luftens og den tunge Mulds
mægtige Åndedrag — hvor trygt de sover,
hvor stærkt de vågner — det: selv hovedkulds
vækket til klar Bevidsthed, hård som Kobber,
lynsnar at slå sit Slag på Liv og Død:
Det var det Jagtliv, de to Venner nød.

Og gerne var jeg her på Stedet stanset
med Hyldest til et sejrrikt Arbejds Helt,
og til den raske Jægersmand, der kranset
af vild Jasmin står i et luftigt Telt
af Bambusbuske, fra hvis grønne Buer
ildgule Solglimt mellem svovlblå Fluor
strejfer en sribet Tigers døde Vælde.
Men der er Ting, jeg nødigt vil fortælle,

og dog må til, når sandt skal vorde sagt.
Der gives andre Djungledyb, som gaber
og lukker sig med ikke mindre Pragt
og Glød og Eventyr; med Fugle og Aber
og Kæmpekatte; Skove af Lidenskaber
og Lyster, fristende til farlig Jagt
en Sultan, klemte af sin Protektors Vinge,
en stærk hvid Mand, hvis Livsmål er for ringe.

Og når Jens Hvas, som hans Forretning tvang ham,
tog ned til Klubbens Væddeløb og Baller,
hvor Kortet smækker, mens Musiken kalder,
og Viften hvisker: Han er Jæger, fang ham!
og Skønhed gennem marmorblanke Haller
glider på Silkesko — eja, da sang ham
igennem Hjertet alle Jagtens Lyster,
Panterens Brøl, de blide Fuglerøster!

Tit blev det Bum. Dog fældede han mangan
blodtørstig og sort pragtfuld Frøken Panter;
ja, undertiden var der to ad Gangen.
Og mer end een Fru Holland uden Kanter,
naivt blåøjet og dog snild som Slangen,
løste sit Guldhår for den lyse Planter,
der kom fra Bjerget som en Rovfugl slår.
Man snakked om adskilligt i de År.

Men dels var Døtrene så villigt rede
og Fædre i blandet Ægteskab tålmodige,
og dels var Ægteherrener for fede
og deres Fruer så elskværdigt frodige;
og dels var der jo fler, som kunde bruge
lidt Overbærenhed i andres Dom;
dels blev Hr. Hvas i Byen højst en Uge;
mest var han borte, før man såe sig om.

Så hver ny såkaldt Kærligheds-Historie,
hvert af den Djungle-Jagts små Eventyr
øged i Societeten kun den Glorie,
der omgav Mynheer Hvas qua Pokkers Fyr.
Måske hans Ry var noget *clair obscur*,
noget i Retning Kaffe med Cikorie,
og Kendere vil helst ha ægte Mokka —
men Folk, som slubrer, er der altid nok a'.

Og det man kalder Verdens Børn er Børn;
at imponeres er dem Trang og Vane.
De råber henrykt op: En Ørn! en Ørn!
når Skræb fra Hønsegården lader ane,
at fjederbrusende den tapre Hane
påny helt embedsmæssigt tar sin Tørn.
For Resten har vel Hanen Næb og Klør
og Vinger? Den er Fugl med fuld Honnør

så godt som Ørnen! Det er ikke smukt
at gøre Forskel på to fødte Fætttere.
Selv Digtere beundrer Hanens Flugt;
langtfra fordi den efterflyves lettere —
nej, Tidens kritiske Autoriteter,
som kender hele Verden på det nøjeste,
har målt med Åndens Højdebarometer,
at *netop* Haneflugten når det højeste.

Vi vil ejheller diskvalificere
en Landsmands Ry med disse jævne Vendinger.
Faktisk fornam Jens Hvas adskilligt mere
end vi kan tiltro Hanen hos de Kendinger,
for hvem den — Kam og Spore! — *skal* briljere.
Det større Jagtrevier gav større Spændinger,
og ikke altid gik det let fra Hånden.
Mennesker har så tit Besvær med Ånden.

Eller, hvad vi skal kalde det — med Sjælen.
Der er i Navnet *homo sapiens*
en Brod, der stundom stikker os i Hælen
med Ansvar, med Samvittighed. Kan hånd's
den Gift er gavnlig, skønt den føles fælen.
Og muligvis vor mange Pigers Jens
kunde ha følt den med lidt mindre Flygtighed
uden at mindskes i Værdi og Dygtighed.

Jeg tænker ikke her på de Exempler,
vi nylig nævnte. De, der dyrker Jagten
i Djunglen mellem Çivas dunkle Templer,
har selv at gennemvåge Nattevagten
og ellers bære Skuldrens røde Stempler
af Tand og Klo som Smykker under Dragten.
Mand eller Kvinde, det er Djunglens Lov,
at hver stor Røver blir en Størres Rov.

Men skånes bør de Hjerter, som ej jager,
kun blomstrer gavmildt. Ak, just de behager,
de frister den, hvis Attrå ej er stillet
af Blod alene; den, hvis eget Indre
af Kærlighedens Drøm dybt gennemspillet,
een Gang såe Blomsterne lig Stjerner tindre;
i Pigens Drøm ser han det Stjernebilled,
han selv har søgt så mange mørke Vintre;

og når han nærmer sig, så blidt bedåret
af Stemmens Klang, af Sjælens Lys i Øjet,
at halvt han glemmer Hudens Lys, og Håret,
og helt de Løfter, som han før har løjet;
nærmer sig tillidsfuldt og ydmygt bøjet
en ung Drøms Dronning; netop da er Såret
smertefuldt. Kloen levner, hvor den griber
og slipper, sine giftigt-svulne Striber

lig Brandsår i den bløde Barnehud.
Måske det ikkun er et Ord, der brænder;
og dog skal Mærket aldrig slettes ud;
thi Ord kan svide hedere end Hænder.
Og frisk ung Uskyld, skånet eller krænket
af Kraft, hvis Renhed var et flygtigt Lån,
kan stå til Døden med sin Livskraft lænket
usynligt — Hjertet som en sveden Spån.

Hvem veed, hvem aner, hvorfor Håbet døde,
før første Blomstrings Daggry var forbi?
Verden kan her ej skimte nogen Brøde;
ingen har seet et fejgt Forræderi
fuldbyrdet; end ej den, der med det søde
Selvbedrag går sin Vej, går fremad fri,
fri til med Smertens Vellyst at fornemme
den Fryd, som nys var nær — og siden glemme.

Mænd som Jens Hvas er for de unge Kvinder
farlige; just den åbne Karakter,
det klare Blik; det Venskab, som de vinder;
den Drøm, de drager med; det Savn hun ser,
ufyldestgjort, bag alle Mandens Minder;
hans Længsel mod en Lykke, som er mer:
Dulgt gør alt dette Vennen til Forfører,
enten han rører eller ikke rører.

Selv blandt de ældre er kun få så kloge
som Anna Berg, hvis muntert klare Øjne
igennem Drøm og Drift og gylden Tåge
såe Drengen i hans Væsen, og såe Manden,
hvad han var værd endda, trods alle Løgne.
Hun, fra Forfører fik til trofast Ven
ham fint fortryllet. Og de så hinanden
helt som de var; tog glad, gav glad igen.

Men der var fler end Sonja Tarasj, mange,
hvem det gik værre, skønt han ikke vilde.
Han gættede det stundom og blev bange
for deres Skyld; men så var det for silde;
de havde lært af Længsel at forlange.
Og stundom slængte han i en dugren Kilde
af Sympati sin Attrås tunge Glød:
Spejlet var brudt! Hvad hjalp det, han fortrød?

Hvad hjalp det vel de fangne, de forskræmte,
at han var fri, at han så hurtigt glemte?
Ham hjalp det; foreløbig; hjalp ham til
at vinde den, han vandt, og blive vundet:
Hele det gamle svigefulde Spil
var som et Skysvæv opløst og forsvundet
i dette Pigevæsens Morgenskær;
såsnart de såes, var Manden hende værd.

Han slentred på Semarangs Sadleplads
med Löwen op og ned langs den Tribune
hvor kniplingsklædte Damer veltilpas
lod Øjne omkap med Ædelstene lyne,
mens Rytterskaren dundred i en Dyne
af Støv langt Fa'en ivold. — „Hvor står Hr. Hvas?“
spurgte på Dansk en frejdig Pigerøst,
så hjemligt, at hans Hjerte lo af Lyst.

„Her!“ — Og han løfted Hatten med den Latter,
som Hjertet allerede havde leet,
idet han langsomt vendte sig og såe
den kendte Sukkerrørs-Autoritet,
Administrator Ingeniør Hans Gråh
smilende blinke til sin unge Datter,
som smilte selv, lidt halvflov, båg sit Slør,
og rødmede, men tog det med Humør.

De søblå Øjnes klare og stærke Smil,
Kindernes Friskhed, og det Stænk af Fregner
op over Næsen i en fin Profil,
hilste fra Landet, hvor det solskins-regner
på Græs og Skovjordbær bag sølvgrå Pil,
hvor Blodet hverken sortner eller blegner,
kun rødmer frisk og lykkeligt. Det søde
Danmark langt borte lo Jens Hvas imøde.

„God Jagt, Bror!“ hvisked Löwen. Dæmpet knaldende
foer Rytterne som spraglede Raketter
med Hale af Støv hen over gule Sletter
i sidste Opløbs Fest-Fyrværkeri.
Bruset fra Mængden fulgte dem og Tallene,
som steg tilvejs, da Løbet var forbi.
Man spiller højt på Sporten langs Ækvator:
„Hundrede Gylden holdt, Administrator!“

Hvas tabte, og de gyldne Mønter sang,
da Gråh stak dem i Lommen. „Til Champagnen.
De spiser med os?“ — „Takker.“ — Changement.
Med Faderen nød han Trøflen og Kastanjen,
Volnay'en og Cliquot'en; Propper sprang,
Orkestret spilled Indien og Oranjen;
dybt i hans Hjerte sitred Lykke-Latteren —
og hele Natten dansed han med Datteren.

En Uge efter kom Jens Hvas fint kørende
med eget Sexspand, kulsorte Australere,
op gennem Gyden mellem Sukkerrørene,
ind gennem Parken, hvor der strax blev svalere,
frem for en gammel hollandsk-indisk Bolig,
hvis kolossale Firkant, bred og rolig,
åbned sig under Tagets tunge Tegl
med Skygge og Duft bag Søjle og stribet Sejl.

Mens Tjeneren sprang ned og tog mod Tøjlerne,
og Hushovmesteren i snehvid Jakke
bukked beklagende, sang ud bag Søjlerne
et klart: „Hallo, Spehn! Tag strax Tuvans Frakke
og Kuffert og bær ind! Her har du Nøglerne.“
En Symaskine hørte op at snakke,
en spraglet indfødt Skygge gled forbi,
Tøj raslede i det glatte Galleri:

Dér stod hun, lyseblå! I hendes Belte
stak der en Stængel gule Orkidéer,
mens etpar Sytråde fortroligt meldte,
at Asta Gråh var af de gode Féer
begavet ikke blot med Blomst og Duft,
men skabt til Herskerinde i det Rige,
som hedder Hjemmet; og til ej at svige
sit danske Væsen i en fremmed Luft.

Jens Hvas så alt, så Trådenes Betydning;
så under askeblonde Lokkers Krusning
Øjnenes sommerlige Strålebrydning
af Sol i Sø; og som en fin Berusning
fornam han, friskere end Blomsterduften,
og sjeldnere, den nordisk unge Kvindes
Aura af Sødme og Lys igennem Luften,
Legem og Sjæl, den Enhed der var hendes.

Hun rødmede, men så ham frit i Øjet:
„De siger ingenting? Så tag dog Plads!
Viser man her, når man er misfornøjet
med den, som modtar Ens Visit, Hr. Hvas?
Jeg gør Honnør kun på min Paters Vegne.
Han slider, så han snart er ved at segne;
er på Fabriken hele Dagen. Tørst
og Sult erindrer han til Middag først.

„Se ikke så forknytt ud! Husets Venner
plejer ej derfor just at lide Nød.“
Klap, klap, tre Klap i de to smalle Hænder,
så stod Bord-dæk-dig dør med The og Brød,
med dansk Smør lagt på Is, til varme Boller,
kinesisk Sølv, på Dugens Hedebo ...
„Spis nu! Spil med!“ Han spiste, og hun lo:
„De spiller mesterligt — i stumme Roller!“

Hun blev alvorlig: det forstod han neppe,
og dog: her var Theatret, ikke sandt?
En Håndbevægelse. Hun — Debutant
i dette Herskabsliv for åbent Teppe.
„Ti År i Danmark, siden Mor — Hun døde ...
Og nu herude, midt i det, der længe
var Eventyr og Drøm —“ Her tav den søde.
Blå Bier spillede på Solguld-Streng.

Wringing'en sitred med små blanke Blade;
luftigt bugnede de uhyre Grene
med deres skyggefulde Løv-Kaskade
ned over Gangens Grus og Trappens Stene.
Så langt fra Danmark sad de to alene
og glemte alt, kun leved og var glade ...
Hvad gør det, om man taler eller tier
med Sindet fyldt af Solskin og blå Bier?

Og fik han sagt mon, eller ikke sagt
sin Tak for sidst? Selv aned han det ikke.
Hun følte stolt sin sejerlige Magt
og mødte eller undveg glad hans Blikke.
Han tog den Orkidé, som hun lod ligge;
hun lod som intet, men var dog på Vagt
og rejste sig: „Nu viser jeg Dem Huset,
hvis De har Lyst?“ Han rejste sig beruset.

Og de gik ind igennem dunkle Sale,
hvor Springvand plaskede i Marmorkummer,
og Blomster svævede i duftig Dvale,
og nøgne Fødder flygtede; fjern Tale
og Latter lød kun som Insekter summer.
Malm eller Marmor, alting lå i Slummer.
Ikkun det sorte Flygel, da hun rørte
Tangenten, sang; det var en Drøm de hørte.

Igennem begge sang den samme Drøm,
så deres Hjerter skjalv; to unge Sjæles
inderste Længsel, utilsløret øm,
kaldte og drog dem, med sin Dobbeltstrøm
tæt samlet i en stor, tungt fyldig Tone.
At modstå var en Kvide, var at kvæles ...
Hun halvvejs løb ud. Guldpiroler sang.
Lyset og Luften løste deres Tvang.

Og dog fornam de nu, at de var nærmere
hinanden, end de nogensinde var det,
imens de flagrede, to store Sværmere,
en hvid, en blå, fra Canna til Vanilje,
fra Blomster, viet Indiens Astarte,
til lysere Gudinders åbne Lilje,
fra Ørkener af Solglød til Oaser
af Grønt med Rosenbørn i hvide Vaser.

De sad etpar Minutter på den hvide
Stenfod om Buddha-Figentræets Stamme.
„Tænk!“ sa hun. „Sidd *De* her ved min Side.“
„Jeg,“ sa han, „tænkte netop på det samme.“
„Å Snak! De kan aldeles ikke vide —“
„Jeg veed!“ — Hun vedblev med sin Kind i Flamme:
„hvoraf min Morskab og Forundring kommer:
Jeg cykled forbi Ulvborg nu i Sommer.“

„Ulvborg!“ — Et Nik: „Jeg såe en hvid Gavl skinne
fra dette grønne Skovbjerg midt i Engene.
,Hvas’sernes gamle Gård,’ sa min Veninde.
,Nu er de borte; nye Folk derinde.’
,Familien uddød?’ spurgte jeg. ,Kun Pengene.’
Der var en Søn, fortalte hun, om hvem
Folk tænkte sig, at han engang kom hjem
og tog sin Arv. Det Ord blev i mit Minde.

„Og da jeg siden hørte, at den Søn
var her på Java, svor jeg: Jeg skal finde ham
og bringe ham en Hilsen fra hans Gård.
Nu har jeg bragt den.“ — Som et Bud? en Bøn?
Han grublede. At *hun* just måtte minde ham
om det, han havde glemt så mange År!
Var det nødvendigt, for tilgavns at samle
alt hos den ene, nye Bånd og gamle?

„Mig har De godt nok fundet, Frøken Gråh;
og bundet, med en tusend Miles Tømme —“
Han smilte: „midt i Deres egne Drømme
og Eventyr! Jeg ber Dem huske på:
Den Plads er min; og den vil jeg beholde,
når De en Morgen vågner — hvis jeg må.“
Smilet blev Alvor nu. De bytted Rolle;
hendes Veltalenhed gik rent istå.

Men da de siden stod ved Stedets Stalde,
og Aastas Yndlingshoppe blev ført ud
og lod sin blide Fyrighed beundre,
sit Blik, sin Holdning og sin Silkehud,
mens langs det brede Tagskæg hele Serien
af Duer gav sig til at kurre-kalde
fra Burene, blev de med Et så muntre
som Skolebørn, der slippes ud i Ferien.

Og hvis Hr. Gråh som en erfaren Mand
snart gættede, hvorfor de var så kåde,
havde han dog tillige den Forstand
at lade Lykken og sin Datter råde.
Han havde håbet, som en Fader kan,
på etpar Års Tribut af Ungdoms Nåde.
Men dør kom altså denne Hvas: Bum, færdig!
Ungdommen er så yndigt ubarmhertig.

Ikke for det! Han syntes godt om Manden.
Dansk var han da, velstillet, pæn Mand, dygtig.
„Velkommen! Skål!“ De hilste på hinanden.
Og Samtalen ved Bordet gik så flygtig
som Reglen er, hvor det, man ser og gætter,
er dybere end det, man taler om.
De drak og lo, og spiste mange Retter;
og Frøknen var så datterlig og from.

Og Gæsten var så høflig og forstandig;
Vin-Kender tilmed! Kaffen og Cigaren
drak han og røg aldeles verdensmandig;
ikke det Spor af Flyven eller Faren.
Han foretrak en extra Cherry-Brandy,
for Whisky; nå, det samme gjorde Czaren.
De fik lidt Sang, de fik en Stump Musik,
og hvordan det nu var, den Aften gik.

Så lå Jens Hvas da i et vældigt Kammer,
alene, under Gæstesengens Himmel,
over hvis Florsky blå og hvide Flammer
flakked og fløj, en vinget Stjernevrimmel
af Håb og Drøm — mens Asta i sit Kammer
våged som han, slet ikke mindre svimmel.
De mærked gennem alentykke Mure
hinandens Hjerter som i åbne Bure.

Og var det næste Aften? eller Gang?
Han husked aldrig siden sikkert hvilket.
Men etpar røde Aftenskyer hang
over en bølget Golf-Plads; og en stillet
Røgsky af Form og Farve som den Lilje,
der kaldes Tidløs, løfted sig fra Keglen
af Brāmāt, båret af en Guddoms Vilje,
skønt overskåret hvast af Måne-Seglen.

Og som de sad dør på de grønne Volde,
greb han en Hånd; den fik han Lov at holde.
En stærk slank Hånd, dybt hulet. Da han vendte
dens Hulning mod sin Mund, bød den ham drikke.
Han drak sin Lykke dør, den ubekendte,
med alt hvad skjult i Elskovs Hånd kan ligge.
Skæbne og Skyld var i et Kys inddrukket,
før Røgblomst visnede og Sky blev slukket.

III. BRYLLUPSFEST

„Ja ha, så går det!“ Löwen lo, og sukkede.
„Til Lykke da! Blot — undskyld mig ved Festen!
Jeg har haft Bryllup måske lidt for tit . . .“
Han sad en Stund med Øjnene halvt lukkede.
„Hvad Kærligheden angår, så for Resten —
vist er der Perler til, skønt mest er Skidt.
Formeld din Nådige min Respekt, og bring,
fra enslags Svoger, Bruden denne Ring!“

Han åbnede sit jernbeslagne Skrin.
Den tykke Eg, de rustne Ornamenter
og Låsens Tredive-Års-krigeriske Hvin,
alt var præcis hvad Fantasien venter
hos Ætlingen af en adelig Karolin.
På seglbehængte Erektions-Patenter
stod Gustav'ers og Karl'ers Navnetræk,
strittende stejlt i brunligt bleget Blæk.

„Ser sært ud her paa Java, ikke sandt?“
Og Löwen lo. „Så fremmede er vi her!“
Han løftede en Ring, hvis Plade funkledede
i svenske Vinternætters Stråleskær
af blå Safir og frostklar Diamant.
„Af intet urent Blod er de fordunklede,
de Stene. Kun min Æt bar dette Smykke.
Måtte det bringe *din* nyt Liv, ny Lykke!“

Så stod da Bryllupet på Dukuvlalen,
først borgerligt, i Byen hos Borgmester,
så kirkeligt, i Hjemmet; Springvands-Salen
forvandlet til Kapel, stopfyldt med Gæster.
Et amboinesisk Regiments-Orkester
spilled til Middagen på Marmor-Svalen,
mens Parken sprudlede med Glimt og Væld
af broget Lyspragt i den sorte Kvæld.

Længe gik Dansen lystigt på de bonede
Plæne-Estraders spændigt-glatte Planker,
hvor Violin og Messingbækken tonede
vest-østlig Divan, og letsvungne Ranker
af Lys og Blomster højt i Mulmet kronede
den glade Fest med skønne og skælmske Tanker,
mens Brune og Gule i Hvidt og Rødt og Blåt
stod som en Mur om Parkens Trylleslot.

Og Brud og Brudgom; hun bar Myrtekransen,
blegt lysende, med Blik som Stjernesole;
han knejste solbrændt, senet, i stram Kjole
af fint hvidt Klæde, Lapsen! Begge hvide!
Og Jubel hilste dem, når de fra Dansen
fyrsteligt skred frem, tæt Side om Side;
og hun såe Stjernerne bag Javas Høje,
han fandt sin Stjernes Lys i hendes Øje.

Man dømme Bryllups-Fester som man vil.
Usikker Årsag er der til at fejre
Vindingen, just hvor alt er sat på Spil,
mens ingen veed, om Falk skal fælde Hejre
eller selv segne. Den, som kun ser til,
ser Liv, ser Ungdom. Lad så Lykken sejre!
Os løfter Flugtens stigende Spiraler —
og vi kan smile, når den slagne daler.

Den Nat sov ingen af de to alene;
dem skilte ikke mer en stenkold Mur.
Slet intet skilte, vil de fleste mene;
dog bryder ikke Favntag Hjertets Bur.
Vi tror det sagtens, når i Brudekammer
Hjerte mod Hjerte som to røde Flammer
mødes lyksaligt gennem Burets Tremmer.
Men Livet husker det som Lykken glemmer.

Den Tid, den Sorg! Vi kunde ikke leve,
ifald vi altid vidste, hvad vi veed.
Glemsomme Lykke, Lys-Ild, Kærlighed,
hil dig! Nu brænder vi de gamle Breve
fra Synd og Savn. Sort Aske fnugger ned
på røde Roser . . . Hurra! Som en Greve
foer Hvas, foer Fruen, lutter Morgensmil,
afgårde i et fransk Automobil.

Og dør stod Faderen tilbage, vinkende.
Farvell! Lev vell! — Gråt blomsterløs lå Haven.
Men Asta lo ved Farten i den blinkende
Tryllevogn. Hendes! Det var Morgengaven.
Og hvor den Vogn kom, uden Heste, pilende
langs gyldne Ris og blegrødt Sukkersiv,
sank Mand og Kvinde iknæ, forfærdet smilende:
Lyn-Vognen med Gud Indra og hans Viv!

Den første Bil i Paradisets Haver,
det første Glimt af Gnisten, der skal tænde
blandt Millioner, mens de såer og graver,
Udvee og Oprørsbrand til Verdens Ende.
Sløv Ro kan trænge til en Uro-Bringer;
men Jordens Børn ser sig som Jordens Trælle,
når Verden jager dem forbi på Vinger.
Gro? Pyt! Giv hid! Giv rodløs Flugt og Vælde!

Det når vi med mekaniske Mirakler,
at køre Magten ud af Mandvids Hånd;
at Farten sættes op, hvor Styret vakler,
grebet af Børn, som sprængte deres Bånd
og smed dem fra sig — uden selv at ane,
at disse Bånd var deres Væsens Rod.
Se, Fartens Støvske hvirvler som en Fanel
Og huj og huj, dèr danser Fjeld og Flod!

Dog er det stolt at være blandt de første,
der drikker Rusen af en ukendt Fart.
Hvorhen? Hvem veed? Vi skabtes til at tørste
efter det fjerne — højt, og langt, og snart!
Og fra de milestrakte Gyder, støjende
og stinkende af Folk, af Sved og Støv,
vuggede disse To rask op i Højene
mod Brus af Strømme, Hvisl af vældigt Løv,

Vist fløj de. De fornam sig begge bårne
af Elskovs Ørnevinger, saligt gysende
og trygge dog, som kaldede og kårne
til høj Flugt sammen. Over dem stod lysende,
indsvøbt i Brudeslør af rødlig Damp,
to mægtige Vulkaner, een sort arret
og een smaragdgrøn. Mens de Stamp i Stamp
tog Sving i Sving, hilste de kækt på Parret.

Men ved det sidste Tusend Fod, brat stigende,
så de kun Kløft og Bro og røde Brinker.
Jord-Orkidéer blomstred favnehøjt,
og under Bregnetrær stod hvide Sprøjt
af Vandfald ud. Maskinen stønned higende,
som Elskov stønner, når en Hindring sinker.
Han: Hjem — med hende! Og hun: Hjem — til dig!
Der lå en Landsby tæt ved deres Vej.

På Skrænten stod, da de kom langsomt svirrende,
Høvdingens Datter; stod dør barnligt ung,
svøbt i en Silke-Sårøng, tusmørkt spættet
lig Hammen af den spinkle Bekkasin;
stod roligt oprejst, mørk, storøjet stirrende,
bugnende fyldt af Elskovs Frugt. En tung
Guldkæde hang om Halsen, trefold flettet.
Og Asta udbød: „Se, hvor hun er fin!“

Og Asta hviskede: „Så sært hun ser!“
Men Hvas var optaget. Han skifted Gear'et,
og i en Storm af Luftsus kom de fejende
ned over Bakke og Bro, jog op! Nyspiret
Pisang og Bambus fulgte Farten svajende.
„Hvem?“ sa han; da såes Pigen ikke mer.
Det var et flygtigt Møde; og han glemte det.
Men hun, i uvis Uro, tav — og gemte det.

Og det kom frem, som alting kommer frem,
hvor godt det så er gemt. En Honning-Måned
kan være bitter. Det har Fynd og Klem,
det Had, hvormed ung Vilje ser sig hånet,
på Tærsklen til sit ny Jerusalem,
af gammel Vane. Lidet bliver skånet,
når Saltet svider på den slikne Tunge.
Hårdt var det første Halvår for de Unge.

Han Ungkarl-stædig, og hun Pige-stolt;
hendes Forkælethed, hans Herskermyndighed
var vant til hårdt mod hårdt og koldt mod koldt;
hvad hjalp hans Styrke dèr og hendes Yndighed?
Når han kom kærligt, stod hun dobbelt stejl;
når hun var smeltet, hærdede han Stålet.
Gennem dem jog som Skygger i et Spejl
de brystne Drømme. Skarpt røg Elskovsbålet.

Og hvert nyt Favntag i de svale Nætter,
hvert Kys, udsprunget af det varme Gry,
blev Sår i Sindet, sad som Viljens Pletter,
når Småting avled Smædeord påny.
Mistanke lurede bag trodsig Latter,
hver Tvivlens Kim blev ammet stærk og stor ...
En Dag gik hun forbi, den Høvding-Datter,
med Barnet på sin Hofte; stolt ung Mor.

Og hun blev ikke ydmyg strax i Benene,
sank ikke fromt i Knæ, men skotted op
til Tuvan Bêsar bag Akaciegrenene,
og til hans Frue, med et blandet Smil
af — ja, hvad var det? Hendes slanke Krop
ligesom snoede sig; en but Profil
vendte sig bort og bøjede sig ned,
trodsigt og trygt, mod Drengen: Vi to veed!

Fru Asta fulgte dem med stive Blikke.
Hvor såe hun før den spotske unge Kvinde?
Det kom. Hun vendte sig imod sin Mand:
„Det var dit Barn! Dêr gik din Elskerindel“
Hun gyste for hans Hånd: „Nej, rør mig ikke!“
Hun rejste sig, med Kinderne i Brand,
stamped i Gulvet, græd af Raseri:
„Det byder du mig!“ Stolt gik hun forbi.

Hun vendte sig og skreg: „Løgner! Bedrager!“
Han spiste; sendte Tjenerskabet bort;
sad oppe; greb en Bog og vilde læse;
men hørte kun, med Sindet ømt og hårdt,
inde fra Kammeret sin Hustrus hæse
Hulk: det lød som Barselkvinder klager.
Nu skar Erfaring med sin hvasse Kvide
et nyt Sinds Foster ud af hendes Side.

Han sprængte Døren og gik ubedt ind.
Barsk: „Løgner, siger du! Når har jeg løjet?
Jeg tav.“ Hun løftede sin våde Kind:
„Tør du da nægte?“ „Nej!“ Vredt gnistred Øjet;
han smilte vredt: „Fler har jeg haft — og mangel!
Kommer det os ved?“ Lykkelig og bange
spurgte hun langsomt: „Elsker du da mig?“ —
Den Aften skilte dem; den Morgen ej.

Thi Sorg forener, Synd forener; Anger
over det skete, der skal ske, forener.
To Hjerter, hvert på sit Sæt Smertens Fanger,
favnes i Frihed, hvad så Verden mener.
Kval er den Næring, Kærlighed forlanger;
da løftes Legemet til Sjælens Sanger,
så begge samles, knust og sønderbrudt,
genrejst, et sejrrigt Evigheds-Minut.

De Stunder ødsler hvad de indeslutter,
og har, lig Radium, dog hvad de har haft.
Uger og År kan leve af Minutter,
grå Hverdag gemme Højtids Lys og Kraft.
Selv giftig Ordstrid, ja, selv doven Lyst
har hemmeligt en Gnist, når vi ser efter,
af det Trods-Alt, som gav os Gudekræfter:
Vi ler ad Tåbers tåbelige Trøst.

Hr. Jens her og Fru Asta lo således,
når Slaver smilte i Smug, når „gode Venner“
kom nysgerrigt, kom spydigt og kom trøstende.
Godtfolk får ondt af Ynk, som ikke fedes;
slaphændet slap man deres faste Hænder.
Man fandt det uanstændigt, fandt det rystende,
at se ham rolig, høre hende le.
En Time efter skændtes de måske.

Hun *måtte* fritte, pille Sår. At svare
var ofte svært. Hvert ikke røbet Navn,
hvert Mindes Rest af Sødme var en Fare.
Tit gav det bittert Sind og lukket Favn.
Hun „havde“ ikke ham, han ikke hende;
gjaldt snart at holde fast, og snart at vinde.
Og det var begges Fryd, som aldrig brast,
den Kamp og Kunst, at vinde og holde fast.

Af denne Kunst og Kamp og Styrkespænding
sprang Barnet frem, en lystig lille Kæmpe;
sparked og sprang før Fødslen ved hver Vending,
og fødtes med en Livstørst uden Læmpe,
suged sin Mor fast Hjertet ud af Livet.
Men hun fik ny den Kraft hun havde givet,
ny Skønhed, øget Ynde i Smil og Gang.
Ung Moder, elsket Kvinde, det gir Sang.

Og han, højtelsket Husbond, Herre og Fader,
fandt endelig engang sit Afkom ægte;
i Sind og Skind, i Øjekast og Lader
var intet her, han ønskede at fornægte.
Af lyst Blods Blanding, purt, var Blomsten farvet;
Bølge og Blæst af Danmarks fjerne Vår
var gennem hundred Ætled ubrudt arvet:
Spring, Knægt! Skrig, Arving! Du skal få din Gård!

Tyge blev Drengen døbt; og tre År gammel
fik han en bitteliden snehvid Søster;
forundret kom han stavrende fra sin Skammel,
såe Dukken die af de fulde Bryster,
kyssede dens varme Fod og skreg af Fryd,
når Mælken sprøjtede den i Øjenkrogene . . .
Asta lå tit af lutter Lykke vågen
og lyttede til de Væseners Åndelyd.

Og Tuvan Hvas — ja, hvorfor skal vi skjule,
at han var lykkelig? Fra sine Rejser
hasted han hjem. „Du længtes ikke en Smule!“
Hun smilte drilsk; han knejste som en Kejser
med Drengen på sin Skulder, mens han favnede
med højre Arm sin Kone og den Spæde.
Savnede han noget, var det Kamp han savnede —
at slås for dem. Men selv det Savn var Glæde.

Og når de såe i Kikkerten den Røgsky,
som Toget slæbte over Kystens Sletter,
eller dets Ildsnog i de mørke Nætter,
længtes de aldrig efter det dernede.
Men Folk i Toget spejded efter Tjimut,
og når et hvidt Punkt midtvejs oppe såes
på Ryggen af en tågesløret Ås,
sukked de: „Dèr har Lykken bygget Redel“

Få kom der. Det er bedst for dem der kommer.
Bergs kom hver Jul. På Aurokariens Kviste
vippede Julelys i evig Sommer,
tynget af alt hvad det var tungt at miste.
Men Skyer duved mellem Bjerg og Dale,
og Småbørn dansed: „Det skal Tante ha!“
og Salmer sang, så Hjertet turde tale —
og var der Snaps og Rugbrød, så Hurra!

Og Löwen kom der, tiere og tiere;
morsk nok bestandig, men dog neppe mer
så rovbegærlig; her var Luften friere
og friskere, på mer end een Manér.
Hvas var lidt skinsyg; Mænd er fødte Gniere;
men Astas ridderlige Kavalér,
med Håndkys og Presenter, var hans Ven.
Og „Farbror!“ skreg de Små. „Kom snart igen!“

Desuden var der i hans Sind ej Plads
til nogen varig Uro. Han, Jens Hvas,
havde fra Barn af ejet Handlings Evne,
grebet og sluppet just i rette Tid,
og slået til! Han kendte ingen Revne,
nu, i sin Styrke og sin Selvtillid.
Var Lykkemand. Alt hvad han greb, det groede,
skønned han — overmodigt vel tilmode.

Udryddet Underslæb som Cincinnatus,
fordoblet Arbejdet og Arealerne,
Kørevej bygget, Sluse og Dæmning lagt,
og dog bragt Renten ud af Kapitalerne
på kun en halv Snes År. Plantagens Status
tålte et kritisk Eftersyn, kortsagt!
og Folkene? Spørg Mødre, Børn og Fædre,
om de kan tænke sig en Tuvan bedrel

Spørg Bergs, hans Gæster nu, som før var Gæst.
Spørg Löwen, svenske Bror, spørg ham om Tabet
på Gæstfriheden og på Broderskabet
med „Juten“! — Nå, Jens Hvas befandt sig bedst
ved, når han kunde, at gi dobbelt Rente
af alt hvad han selv modtog, ondt og godt ...
Hans Mor, javist. Hun længtes. Måtte vente.
Sad nu i eget Hus bag Volmers Slot.

Og — ved den Slubbert, som forlængst med Rette
var glemt og rådnet i sin lumre Grav! —
der kom den Dag vel, der i mer end dette
såe Sønnen gengælde hvad Mor'en gav;
den Dag, da hun i blankt Automobil
foer ind ad Ulvborgs Port, op foran Trappen,
og hvid og rynket under Enkekappen,
steg ind til sit med et vemodigt Smil.

Han havde aldrig glemt de Gudum Enge;
glemte dem mindre nu end nogensinde.
Kun gjaldt det, helt, og ikke halvt, at vinde
den gamle Gård, dens tabte Herlighed.
Herskab er Armod uden Herskabs Penge.
Men stærk i Manddom, rig på Kærlighed,
skulde han nå sit Mål, når Tiden kom.
Til da: Kun fremad! Ikke se sig om!

For Tyges lyse Mod, for liden Lene,
den kære Stump, opkaldt i dristig Trods
mod Skæbnen, sled og stred han, ikke alene.
Det var en Fryd at slide og at slås
for dem og den, der nærrede hans Styrke
med Kanaans Druer, med dets Mælk og Honning.
Selv gav han hende Blomst og Barn at dyrke,
bar stolt op alle Dejligheders Dronning.

Elskov og Arbejd vandrer villigt sammen.
Selv flygtig Elskov rører Livets Rod,
og er dog intet imod Dobbeltflammen,
hvor Kød blir Ånd, Sjæl blomstrer gennem Blod.
Viis var han blevet nu. På Klippekammen,
hvor Reden lå, hvor Hjemmets Søjler stod,
leved de syv Års Liv, een Morgenrøde,
een frugtbar Arbejdsdag — til Löwen døde.

ANDEN BOG
STORM SÅET

I. LÖWENS DØD

Den elegante Motorbåd var ganske
så Teaktræ-bonet og så blank af Messing,
som dengang Löwen sad ved Roret selv.
En abesmidig Hånd, brun som en Hanske,
hilste og greb Rattet. Med et Skælv
fløj Båden, skumvinget om Boug og Essing.
Kølvandets Sølvpil flængte Strømmens Flade;
Kanalen skvulpede, med Rasl af Blade.

Hvor var det længe siden første Gang!
Hvor var det længe, siden Eventyret
hviskede i dette Bladbrus, vildt forlokkende!
Og Båden løb til Broen, fejlfrit styret,
men visne var de Blomster nu, som hang
i de Veranda-Buer. Langsomt sjokkende
kom Löwens gamle mølædte Mandur;
ingen små Fugle kvidred i hans Bur.

Badet var rede, alle Slags Forfriskninger
sat frem på Spisebordet. Gæsten spiste
og drak, betjent kun af en tvær Malay.
Ingen mut skælmske små Slavinder viste
hastigt med hemmelige Vifte-Hviskninger
Tuvan den fristende forkerte Vej.
Mohnpiger, Sunda, sorte og kinagule —
alle forsvundne! Tom lå Løvens Hule.

„Behager Tuvan?“ — Øjnene var rappe
og våre nok i Hodet på Manduren,
imens han fulgte Gæsten til en Trappe,
som, nylig tømret, førte halvvejs op
til Jerntårnet i Haven. Klatreturen
det sidste Stykke Vej til Tårnets Top
klared Hvas nemt, skønt Stjerneminder sitred
bag Stigens lette Svajning imod Gitret.

Men han, i Manddoms Kraft, var næsten bange
for Synet af den syge Ven derinde.
„Kom genast, bror! Jag är i skärgårn allt.“
Ak ja. En Mands tro Venner er ej mange.
Og nu . . . Tyst rejste sig en hvidklædt Kvinde:
„Jeg kommer op, såsnart der bliver kaldt.“
Vestjysk Accent! Kappe med Frelser-Kant!
Hvas hilste; og hun nikked og forsvandt.

Solsejlet skælvede i Aftenbrisen,
højt båret af de blanke Messingposter,
og midt på Gulvet i den brede Seng
sad Löwen stablet op. „Her ender Visen.
En får betale, hvad Ens Morskab koster.“
Han smålo som en stor, god, trodsig Dreng.
„Ræk mig din Hånd! Ja, nu er du den stærke.
Det er på Tide med mig, kan jeg mærke.

„Sæt dig, så jeg kan se dig. Dør i Stolen!“
Kæmpen var blevet rynket, gul og mager,
sad pudestøttet i sin perlegrå
Silke-Pyjamas. Under Aftensolen
flød langvejs borte Flodens glatte Flager
af Ild og Blod; dem stirrede han på,
hvasøjet, men tungt blinkende langt væk,
som Falk i Bur ser Vårens Falketræk.

Men da han pludselig såe sin Ven i Øjet,
trak han på Skuldren: „Du har neppe ventet
at se mig gamle Dreng sentimental.
Dog gad jeg gerne nu til Afsked fløjet
en Aften over Sveriges Bjerg og Dal —
redet en rask Attak med Regimentet
seet en Elg vejre med sin våde Mule —
sendt den, hvad selv jeg ønsker, en ærlig Kugle.

„Nå, alt det dèr er mod de Forudsætninger,
som jeg har levet på. Og Fa'n skal angre,
men ikke jeg! Jeg fik det, som jeg vilde ...
Altså: til de nødvendige Forretninger!
Den Frelserpige kan du selv besvangre,
ifald du gider. Hun er ikke ilde.
Förlåt! Hun passer mig sgu som en Kristen,
trods alt mit Leven fordum her på Kvisten.

„Ialtfald, jeg er færdig. Måske Kræft,
måske — Tæl mig en halv Snes af de Dråber!“
Han tog dem, lænede sig mat mod Puderne.
„Nå,“ sa han. „Tak, fordi du holder Kæft! —
Se, min tro Hussein, Hushovmestren, håber,
når nu jeg vantro Hund går pænt i Guderne,
at arve dette Skrin med Tuvans Skatte
per fas et nefas. Derfor: Tag dig af det!“

Og Löwen bøjede sig frem og famlede
ned under Sengen; Hvas drog Skrinet frem.
„Her har du Nøglen. Breve er der ikke;
kun Dokumenter; de skal sendes hjem,
hvor Godserne og Dyderne er samlede
til stor Opbyggelse for Verdens Blikke,
i een Person, hvis Titel og Adresse
tit pryder vor konservative Presse.

„Resten er Perler, Ædelstene, Smykker,
dels arvede, dels samlede herude;
enkelte sjeldne, mange smukke Stykker.
Hver sleben Sten var som en farvet Rude,
der, når jeg led af melankolske Nykker,
og ingen sorte Dejligheder duede,
gav mig et Kig ind i forsvundne Dage,
gav mig det aldrig ejede tilbage.

„Og hele denne Hob af slebne Stene
med synlige og usynlige Facetter,
den sælger du, Bror Hvas, så dyrt du kan;
og køber så for Pengene den ene
fuldkomne Diamant, hvis Stråler fletter
Længselens Lysbro — som en Stjernebrand,
slukket forlængst, lyser til Verdens Ende ...
Vrøvl! — *Een*, forstår du! Stenen skal du sende,

„forsikret for det dobbelte af Prisen,
til — Navnet finder du i Skrinet her.“
Han smilte fjernt som mod et Stjernesvær.
„Og dermed, som jeg sa før, ender Visen.
Dog endnu en Bemærkning er nødvendig:
Sabel, Dragonhjelms, hvad jeg har af Våben,
skal du, som *executor testamenti*,
ta med dig strax. Så kan min Dør stå åben.

„Nu veed du, Bror, hvorfor jeg lod dig hente.
Jeg veed, du gør som jeg har bedt dig. Klar!
Resten er ordnet i mit Testamente.
Und mig nu Lugten af en god Cigar!“
Hvas tændte. Oplyst af en Tændstiks Flamme
lå dør den døende et kort Sekund
midt i sin Fortids eventyrlige Ramme.
„Det lugter godt!“ — Så var der Mørke rundt.

Et blåsort Mulm med store Stjerneflammer.
Dybt under Palmernes kulsorte Kroner
sang Myg, Cikader, Smådyrs Millioner,
sang under Lystens Hus og Dødens Kammer.
De lyttede tavse til det spæde Skinger.
Hvem lytter til *vor* Sang, hvor spædt den klinger,
hørt ovenfra? En Kvartmil ud i Rummet,
tre Alen under Jorden: Alt forstummet!

Kontakten smækkede. Og de to Venner
hang i en Klode af Lys. Og „Heida, Jungel!“
Og „Tuvan!“ svarede det strax dernede.
De knugede hverandres hårde Hænder:
„Tak!“ Og „Selv Tak!“ — Så dinglede det tunge
jernslagne Skrin i Hejseværket. Rede
stod Hvas og tog imod ved Tårnets Fod.
Manduren grinte syrligt; han forstod.

Hvas gik ombord, så rustet som en Røver
med Dolk og struttende Revolverskæfter;
men alt gik stille uden Styrkeprøver,
og Takkebrevet kom et halvt År efter
fra Hennes Nåd grefvinnan Natt-och-Dag
på Turesjö. I Brevet var en Stemme,
den hviskede langt borte, stolt og svag:
„Jeg husker alt, har aldrig kunnet glemme.“

Men det, Hvas såe, da han la Brevet hen,
var ikke Søjlebuen mod Terrasserne;
ikke det Blink, hvor Elven kom igen
dybt under bregnegrønne Klippekamme;
ikke Tjimut, som over Lavamasserne
stod lig en Guddom svøbt i Røg og Flamme;
ikke blåt Hav mod ubrudt Himmelrand;
ikke sin Lykkes frie Luft og Land.

Han såe grønt yppigt Græs, og høje Mure,
langs med hvis mugne Kalk duftløs Hibiscus
bugnede pragtfuldt mønjerød og svovlgul;
skimtede bag det Græs Kanalens Fure;
lugted og smagte tydeligt den sure
Slimstank og Ådselstank af hvad dør flød;
han sad, hvor Jord er Sump og Luft er Glød,
med Næsen mod Naturens lumre Skød.

Han sad i Pärang, i Palækvarteret,
i Löwens mørke Fæstning af en Villa;
bygget for en kinesisk Millionær;
tung af Porte og Tage; dekoreret
med Drageguder i Forgyldt og Lila;
skygget af jættestore Banyan-Trær,
gennem hvis Slange-snoede Luftrod-Stammer
Grunddyndet favnedes med Luftens Flammer.

Her sad han som den rige Mand i Helvede,
og troede sig på Vej til Paradis,
trods Stanken, og trods Nerverne, der skælvede;
han sad og svedte som en skoldet Gris,
men smilte stolt medlidende ad Konen,
som gik dør tavs; ad Børnene, som peb.
Han var på Vej til Paradis: Millionen
var hans; nu gjaldt det Mandens Mester-Greb.

Af Löwens to Millioner, svenske Penge,
tilfaldt den ene i to lige Dele
to Regimentskammerater. „Raske Drenge,“
stod der; „hver enkelt kunde brugt det hele.
Van Staten ugift; hvad det koster, veed jeg;
Leijonklou gift; jeg gætter, hvad det koster.
Send dem en halv Million hver — og bered mig,
når du har klaret de to Hovedposter,

„den Glæde i min Grav, selv at ta Resten!
Du får en hel Million, min hulde Ven.
Hvorfor? Ja, Grunden gætter du vel næsten.
Hvis ikke — spørg mig, når vi sees igen!“
Hvas havde grublet noget på den Gåde,
og ladt den ligge; havde solgt, gjort Lån
og udbetalt; og der blev rigt at råde.
Dog hvisled i hans Hu en lavmælt Hån.

Det hvislede: „Jo, du forstår at arve.
Men egen Evnes Frugt har anden Farve.“
Så svared i hans Hu en modsat Stemme,
kom langvejs fra, fra Barndommen derhjemme.
„Du“ havde Ann' Mari helt flygtigt sagt,
„kan hvad du vill“ Og nu fik Ordet Magt.
Han tænkte ved sig selv: „Er det kun arvet,
skal jeg dog nok få det godt fyldt og farvet!“

Han mente dermed, at af Jord, Maskinkraft,
Håndkraft og Mønt var det hans Agt at avle
mer Jord, mer Kraft, fler Penge frem, med *sin* Kraft,
sin Evne til i Tal på Hjernens Tavle
at uddrage af Dagens Telegrammer
om Verdens Væxt, om Livets Røg og Flammer,
klogt forudseende, de rette Brøker.
Han var en Planter, og han blev en Høker.

Høker? — Mod Hånsmil af en pyntet Flab
behøver ingen af os at forsvare
det gammeldags retskafne Købmandsskab,
hvor Sind ser Vej og Hånd kan røre Vare;
det har sin Storhed, som det har sin Fare.
Men det, hvis hele Vinding eller Tab
kan måles med Papir — det har den Sjæl,
den Hals, der passer på en Lygtepæl.

Af Hånd gror Ånd. Det gjaldt, og det vil gælde.
Hånden, der griber, Fingrene, der nemmer,
viser os Tingen i dens Væxt og Vælde,
røber os Tankerne, som Stoffet gemmer,
åbner vort Sind for Styrkens mange Stemmer,
ja, for Livs Orgelbrus bag Dødens Fjelde.
Først gennem Hånden gør Mands Hu sig fri,
griber Begreb, får Form og Melodi.

Intet af alt, hvad Hånd kan nå at gribe,
gør os dog godt som Jorden selv og Planten.
Rask nok at ro, stolt nok at styre Skibe,
og snildt at smede Spigret, høvle Spanten —
men Jorden, som vi alle fik at træde,
rør den, føl Kornets Kerne og Plantens Rod:
Ingen Berøring er så hjertensgod,
så frugtbart fuld af Visdom, og dog Glæde.

Stilhed og Styrke strømmer ud og ind.
Hvad volder dette Strømvæld i vort Sind?
Ifald du ikke veed det, spørg de stumme,
Græsset, der blomstrer, Hjertet, der blev Jord.
At røre ved det visne og det som gror
gør ikke Tåbe viis og Småmand stor;
men daglig fylder Flod den flade Kumme,
som snart er tømt for hvad den selv kan rumme.

Det er et skæbnesvangert Spring, at slippe
Jorden og alt hvad Hjertet får af den.
Det går for Sokrates; går for Xantippe,
som dølger Livets Urdynd i sin Lænd:
Hun bærer Frugt selv på en Murstensklippe.
Men det skal være meget friske Mænd,
der gror af Stenbro som af Jord; og stærke,
der ånder Stank og intet Sting kan mærke.

Faldt ikke Hvas ind. I hans nye Bolig
var der lidt kvalmt måske, lidt mindre frit.
Små Ulemper. *Go easy*, Ven, vær rolig,
så nærmer vi os Målet Skridt for Skridt.
En sex-syv År kun . . . det blev værd at veje,
hvad Forskel der så var på Arv og Eje!
Nu gjaldt det, selv at sidde midt i Nettet,
parat, såsnart en lille Chance spjætted.

Man kunde sagt Batavia, sagt Semārang,
sagt Surabaya. Musikalske Navne,
hvis Klang i Gylden vejer mer end Pārang.
Dog også her kan alle Skibe havne,
det ligger midtvejs på de faste Ruter,
Exprestog stanser, og to Linjer krydses,
mens Telegraf- og Telefontråd smutter
med Bud fra Sankt Merkurius til Ulysses.

Med Vicekonsulater, Filialer
af alle Storbanker og Storforretninger,
med bred Respekt for en kontant Betaler
og smal for Sindets mer subtile Fletninger,
med egne Residentskabs-Myndigheder,
stor Garnison, Hoteller og en Klub,
var Pārang, iklædt sine Yndigheder,
alt hvad en Sjæl kan attrå i en Snup.

Og her faldt altså Pengene — og Sveden.
Hjemme i Villaen som på Kontoret,
i Bil på Gaden som i Båd på Rheden:
Dryp, dryp ned på Papirerne og på Bordet,
våd Nakke og våd Bag mod varme Hynder,
mens Solen gennem Sejlet sved Ens Hud.
Jo, her blev Fedtet smeltet af en Synder
i Stank og Støv. Fy Fan, hvor man såe ud!

Men havde man ved Lunch-Tid Lyst at myrde
hvert Menneske man lugted, lod man være.
Skrælled en Mangostin kun. Hvid Mands Byrde
må bæres. Lønnen hedder Guld og Ære.
Morgen og Aften går man af sit Bad
hvidklædt og ren for morderiske Lyster.
To Gange daglig rigtig god og glad —
Hvor mange når så langt på Thules Kyster?

Ialfald, Arbejdet blev gjort, gjort godt,
gjort bedre. Hvas forlangte ingen Lindringer.
Hvad Hjemmet bød af Glæder, blev kun småt
mod Glæden ved de overvundne Hindringer.
Han havde travlt, forstår man. En Per Tot
får Tid og Tanke for de søde Erindringer,
og finder sig hver Dag en Fest at fejre.
En Mand i sit Livs Kraft må slås og sejre.

Springer hver Dag, sgu, som en Desperado
løs på sin Opgave. Hoho, han har den!
Og husker han tilfældigvis en Dato
for Barsel eller Bryllup, hindrer Farten
ud eller hjem ham sjældent i en Dukke,
en Pisk, en Nål med Perler og Safirer;
men sidde Hånd i Hånd og smile og sukke —
Nej! Der er Breve, vigtige Papirer!

Og hvis de Små så finder Festen fattig,
og Konen snart vel piber lidt ved Puffet
snart hujer over Flygelet som en Patti,
skænder han bittert eller tier skuffet:
Når ikke *de* forstår, for hvem han slider,
hvem i Alverden skulde da forstå?!
Måske den Dør, han dunker, har to Sider;
men hver ser sin; og sådan kan det gå.

Og sådan gik det med Jens Hvas og Asta,
og sådan gik det ham med Lene og Tyge,
med „Vær dog stille dèr!“ og „Husk da!“ „Pas da!“
Når han var kærlig, kom det som en Byge:
det medtog liså stærkt som det forfriskede.
Latter og Larm i Park og Galleri:
Færdig! De listede på Tå, de hviskede.
Når han var borte først, blev Luften fri.

Og kun når de var ude med *nurse* og Babu,
kunde han rigtig finde Arbejdsro.
Jungerne vidste, da var Huset Tabu,
sad indestængt og sladrede og lo
langt borte, mens i Turban-stolt Parade
med Dolk i Purpurskæft en knaldsort Sikh
vogtede Porten mod den stille Gade.
Da var der Arbejdsro. Og Tiden gik.

Gik, nej, forsvandt! Bundfældede Krystaller
af Tal kun vidnede: Den var — er ej.
En Aften faldt, som Aftenskæret falder,
lidt Lys af Længsel på fjern Tankes Vej.
Hvas kaldte: „Asta!“ I de store Haller
svarede Tavshed. — „Tyge! Lenel“ — Nej.
Der var kun Tavshed. Og han brølte: „Jungel!“
„Tuvan!“ — Så svarede dog Slavens Tunge.

Lydløst gled Ali frem, og Båtik-Huen
skød Sløjfens Æselsøren langt tilbage:
„Som Nådigherren veed, har Nådigherren
boet på Tjipanax i fjorten Dage
med Børnene.“ „Godt. Gå!“ — Alene i Stuen
hørte Hvas noget som en Genlyd klage.
Men dør lå sidste Post og fordred Svar.
Han flængte et Brev og tændte en Cigar ...

Snart Uger, og snart Måneder ad Gangen,
stadig længere sad han ene hjemme;
de var på Dukuvlalen, på Hotel,
tiest på Tjipanax. Og Arbejdsfangen
fandt sig tilpas ved frit at kunne glemme
alt andet for sin Hjernes travle Væld.
Hvad Tanken styrer, skaber Intuitionen;
sådan blir Digtet til, og Millionen.

Magt, Rigdom, Skønhed tryller eller trolder
de uens Evner ens. At gennemstrømmes
af Styrke, som vi styrer, synes alt.
For Fyrsten af de elleve Parasoller,
og Pierpont Morgan, og de dugblå Drømmes
Nattergal, gælder dog den Lov, som gjaldt
og gælder alle: Hvad vi størst fik skabt,
blev Støv, hvis i hin Strøm vor Sjæl gik tabt.

Sjælen er mer end Viljen, mer end Værket.
Hvad den så er, kan falde svært at sige;
men det har Mennesket af Arild mærket,
at ingen Sjæl kan leve uden Lige.
Og ingen Ildvogn, ingen Himmelstige,
om nok så snilrigt omgjort og forstærket,
kan løfte den, der løb fra Livets Krav;
Liv kræver Renter af de Lån, det gav.

Til Hus og Hjem, til Fædreland og Folk
skal Renten svares; derfra fik vi Lånet:
Dér har vor Hu sit hemmelige Holk,
dér har vort Livs Drøm haft sin Blomstermåned.
Den Sammenhæng har sjælløs Klogskab hånet,
den Arv og Gæld har rodløs Tankes Tolke
fragået tit nok. Det kan ha sin Charme,
så længe man kan løbe sig til Varme.

Indtil en Dag man savner sine Byrder;
ser, at de bar Ens Liv. En siger Stop;
en løber løbsk, og løber til han styrter,
plask! højst romantisk med et bovlamt Hop,
hvis indre Højhed får Kritikens Hyldest,
hvilket dog sjældent rejser Krikken op.
Den ligger, som den redte, og gør Fyldest
som krydret Pøsefyld til Pressens Mob.

Nå, dem om det! — Hvas var kun midt i Løbet,
og hvor det ender, kan man aldrig vide.
Det traf såmænd, at han tog med i Købet
en Lørdag-Aften i Familiens Skød,
og, efter Natten ved Fru Aastas Side,
sprang op med Solen, trak de Små af Svøbef,
tumlede Lene, lærte Tyge at ride,
gav festlig Middag, hvor Champagnen flød.

Når dør tilfjelds han i sin Bil kom farende,
oplagt til Løjer som en Feriedreng,
fuld af Metal-Musik som Janitscharerne,
med løssluppet Humør til Bord og Seng —
hvem kunde nænne strax at være streng,
eller at tale klogt blot og forklarende?
Den Dag, de Nætter røg som i en Rus.
Så stod hans Hjulspor i det revne Grus.

Og i de Smås Bevidsthed stod klart skinnende
Fars Navn påny. Far blev dog den han var!
Så pillede de Skorpesår af Sindene,
forsigtigt, til der sad kun et blegt Ar.
Men hvide Ar i Astas Hu blev røde,
blev Sår igen, sprang op; de kunde bløde
længe længe efter et sådant Møde,
mens andre sa: Det lykkelige Par!

Børnene *kunde* ikke bo dernede;
Doktoren sa det, Hvas forstod det selv.
Små Børn kan ikke arbejde i Hede,
de falmede, de gik i Feberskælv
og klagede. I Bjergene blev de sunde.
Og han — ja, han var bundet til sin Plads,
sit Arbejd, sit Kontor, af tusend Grunde.
Betjenten hilste: Dér kom Tuvan Hvas!

Og andre Købmænd vinkede i Farten,
enhver til sit Kontor i Pärangs City:
„Tag, Mynheer!“ Hånden op, et Smil, et Nik.
Almen Respekt forfrisker den som har den.
Han slængte Jakken, sled i Posten flittig;
før Tiffin var den klaret. Tik-tik-tik,
tippede hvide og brune Kontorister
bag Forhæng, gennemspundne af gule Gnister.

Frisk dampkogt Ris, bragt med et Hønsben,
fra Restaurant, i lukket Kasserolle,
plus to Bananer, udsøgt aromatiske,
var Chefens Tiffin. Den holdt Maven ren
og hindrede ikke Hånden i at holde
sin Telefontragt. Nøjsomme og sympatiske,
stemte de Retter hans Forretnings-Røst
til venlig Fasthed og melodisk Trøst.

Dampende på en extra fed Manila,
hvis Duft erstattede ham Frokosthvilen,
rutsjed og røg han mageligt i Bilen
ud langs Kanalerne og den travle Kaj,
hvor Djunker i Zinnober-Rødt og Lila
med Øjne for og bag som Åndevægtene
lå blandt Bugsérbåde og brede Lægtere,
ud til Fabriken. Ti Minutters Vej.

Men fem Års Kamp lå bag, Rejser og Slag,
før han fik lægt et nittenårigt Nag,
øget af hver ny Ladning The til London,
pakket i Trækasser, der kom fra London,
gjort af mantsjurisk Træ . . . Respekt for Magten!
Beundring, når den hersker så behændigt!
Men hvem bar ydmygt Jordomsejlings-Fragten
som extra Driftsudgift? bar unødvendigt?

Duftede ikke længst ved Njeva og Dvina
bredbuget Samovaren, som ved Seine
Sølvkedlen og det Sèvres Porcellæn
af The, der kom fra Java og kaldtes Kina?
Nødtvungen Skat er der en Mening i,
frivillig Skat er Dumhed, Skade og Skam.
Fri Frembringer gør selv sin Handel fri.
Altså, Batavia! Altså, Amsterdam!

Hvas hamred Direktører, Bankmænd, Rhedere,
kinesisk Pengemagt, Regering, Presse
med Statistik og populære Ledere,
som Smeden hamrer Jernet i sin Esse;
gjorde dem Helvede bestandig hedere.
De lod sig nødig hamre, nødig hvæsse,
men han blev ved, han var der, Søgn og Helg,
utrættelig, en Satans Blæsebælg.

„Hvem er den Mand?“ spør andre. — „Duer
Manden?“

spør man i Holland. *Ja* får fuld Kredit.
Navn, Stilling, Titel gir Mynheer til Fanden;
ser dog med Skræk et ubetænksomt Skridt,
vejer og drejer varligt hver ny Plan,
indtil han har den nagelfast i Nemme.
Så, pas kun på, så er det svært at klemme
den sejge Klump, Mynheer Kannitverstan.

Da Plantere, Finans- og Handelskamre
fik lettet deres Hjerter, langsomt nok,
og gransket Sagen, holdt de op at jamre
og stod dèr som en grundigt samlet Blok.
Fabriken rejste sig. Rundsave og Hamre
hvined og dunked, så Tandjung Priok,
Colombo og London strax forstod af Tonen,
at lille Pärang meldte Revolutionen.

En Verdens-Revolution *en miniature*.
Ikke af dem, der fylder i Aviserne;
af dem dog, der kan bygge og smuldre Byer,
idet de flytter Markedet og Priserne.
Den Treårs Krig om Pakkasser og The
gav Amsterdam en Sejr og et Bytte,
som — nå ja, den der lever får at se.
En Triumfator kan få sit at hytte.

Men for Jens Hvas var det en vældig Sejr.
Nu havde Værket givet Navnet Vægt.
Og når han rutsjede langs Pärangs Kajer
ud, hvor den Skorsten svang sit Røgsvøb kækt,
kom han som Feltherren, hvor Fanen vajer,
hilst af sin Hær med Tillid og Respekt.
Storaktionær, ja vell Men her, minsandten,
her var han Praktikeren, Fabrikanten.

At ta mod Skibene og måle Stammerne;
at prøve Tømrets Vægt og Kvalitet;
se Savværket ta Klodserne i Skole,
stolt, med sin Hvirvelsang af stålblå Sole;
se glatte Brædder glide frem til Hammerne;
se Fejl, som ingen andre havde seet,
og ændre dem til Fortrin ved et Trick,
udsprunget midt af Arbejdets Musik:

Alt dette gav ham Dristighed fra Drengen
i Vordingborg, som Fjeldet havde mindet
med Jord og Strøm og Planteliv om Engen
og Åløbet ved Ulvborg. Dybt i Sindet
sprang Sundhedsvæld fra Redskaber, han rørte,
fra Lugt af Savsmuld, som hans Fod sank ned i;
kom nogen det Minut, hvor han stod ledig,
stod der en nådig Drot, som såe og hørte.

Atter Kontoret. Ny Post. Løs på Brevene;
Ordre, Diktat og Telefoners Kimen.
To Timers Arbejd expedert i Timen;
fuldt Pres og dobbelt Pres til Klokken fem:
Punktum! — I Bilen mere død end levende;
med frisk Cigar igennem Myldret hjem.
Måske en Omvej, Holdt foran en Have,
gennem hvis Port man skimted Kors og Grave.

Hvor Palmeblade og røde Tamarisker
har i Århundreder forgæves prøvet
at skygge og hviske hjemligt over Støvet,
som Hyld og Lind kan; hvor ej Duggen frisker,
ej Solen fryder, isner kun og brænder;
hvor intet nyt Liv af de Døde gror,
thi de har fremmed Dynd i deres Hænder
og fremmed Stank i deres Næsebor:

Dér havde Hvas to skilte Valfartssteder.
En Grav med Marmor-Indskrift, halvforvitret;
her smilte han, og trådte, som man træder
sin Fjende: Glæd dig ved dit Ry bag Gitret!
Han hørte et Plump . . . og bag det Plump et andet . . .
uhørte begge . . . eet med Fryd forvoldt . . .
eet, hvori Skyld med Smerte og Skam var blandet . . .
Hævn! Genoprejsning! — Hedt Sind, Hodet koldt!

Atter en Grav. Og i den Gråsten skåret
en svensk Dragonhjelm Omrids. Det var alt,
hvad Stenen havde at prale og at skrifte.
Ikke det Skjold, den Døde havde båret,
ikke det Navn, hvormed han her blev kaldt.
En Pilgrims-Palme spilede sin Vifte
ubevægeligt over den tabte Ven:
Han bar sit Livsvæld dybere skjult end den.

Fra de to Grave her gik Tankevejene
langt bort, helt hjem, til modsat Kant af Kloden:
En gammel ensom Mor, en Grav, en Gård —
men Autofarten, hujende og fejende,
fejdede det bort. Ikke med Klods om Foden
vinder man frem. Al Hurtighed er hård.
Farten fortryller, Farten fejer bort.
Fart eller Væxt? Kun eet kan være vort.

Tju, hjem til Badet! Fem Minutter, ti.
Kun Plask i Plask på våde Marmorfliser;
Vand øst med Kokos-Skal af dyb klar Kumme;
Plask, Plask, den svale Rislen ned ad Lemmerne;
Lyksalighed, frisk, nøgen, tankefri . . .
Op i Pyjamas. Langstol. The, Aviser;
halvsovende høre Hveps og Bille summe;
se Solen sitre bag Veranda-Tremmerne

Ringe en Snes, et Hundred Mil måske;
høre i Tragten Asters trætte Stemme.
„Nå, det var godt. Alt vel. Ja, jeg skal se.
Hils Børnene. Farvell!“ Og hurtigt glemme
et flygtigt Savn, for med et Klap i Hænderne
at kalde Bilen frem, og ned til Klubben,
snehvid, nystivet. „Hej, der har vi Gubben!“
Bridge-Bordet stod parat; og dør sad Vennerne.

Bankdirektør van Guelen, gustent mager,
tungsindigt Blik, og gneldrende skarpt Skogger,
Elsker af små Skandaler og stille Svir;
Departementschef Huisdael, fed, fin Smager,
stærk som en Stud, tavs, rap og klog som Pokker;
Tyskeren Dr. Huber, *genannt* Tapir,
lærd Filosof, med Snablen følsomt sænket
mod Sodaboblerne og Whiskystænket:

Tre Spilletts Mestre. Mænd, for hvem et broget
vrimlende Verdensdyb var åbenbaret.
Mænd, som kun sjældent rykked ud med Sproget,
og endnu mindre kom i Kneb med Svaret.
Mænd, der såe Blinket under Øjenlåget.
Mænd, der når Dagens Arbejde var klarat,
forstod at hvile — finte og parere
for Morskabs Skyld. Pas på! De kunde mere.

Det samme kunde Hvas. Og muntert nikkende,
som Skik og Brug var, rundt imellem Bordene,
trak han sit Kort og spilled roligt ud,
ubekymret af Latteren og Blikkene,
skønt hist og her der stak igennem Ordene
Giftbrodde nok for en lidt følsom Hud.
Hvas havde Fjender, og han vidste det.
Dygtige Mænd har for det meste det.

Han kunde få fler Venner, hvis han gad;
blot ved et extra Buk, to-tre Visiter;
blot ved at smiske sig en Smule flad
for en Jarls Fætter og en Konsuls Flitter;
ved ikke at sidde, hvor en Tysker sad;
men han gav Fa'n i disse hovne Briter,
sad, hvor det passede ham selv, sågu,
sad på sin egen, kortsagt: *Sans-à-tout!*

Af Klubterrassens fliselagte Flade
genopstod mørk den svundne Soldags Glød;
i Buelampers Lys hang sorte Blade
tungt raslende, hvor lunken Luftning flød.
Steg over Saltsumpen en blodrød Måne,
så de bag lave Klitters Marehalm
Havet derude kobberflammet blåne,
hørte det dønne som af brustent Malm.

Dette var Friskhedens og Hvilens Time,
fra Kort og Glas, fra Latter, Larm og Pjæt
at stirre mod den Havstrøms Månestrime
og suse hjem i sort ildstænket Nat
til Middagsbordet, ensom, og til Bogen,
der holdt Ens Tanke etpar Timer vågen,
mens Kæmpebillerne i den åbne Hal
surrede som Stål og knastes som Krystal ...

II. SURYA YAMI

„Børnene, ja, dem har jeg vel endnu;
men hvordan har jeg dem? har dem hvorlænge?
Nej, skån mig for dit Satan og dit sgu!
Der er dog andre Ting til, Jens, end Penge.
Tosāri eller Garut, siger du.
Er dèr dansk Luft, og er dèr danske Dreng?
Tyge er tolv År gammel. Mon du veed det
og veed, hvordan han har det? Jeg kan se det.

„Dig smigrer han, mig møder han med Trods,
gør Nar af Miss Ogilvie, kommanderer
med Tjenerskabet, der i ham ser os
og kryber for ham. Og hvad kan han mere?
Ride og skyde, ja. Men lege og slås
forstår han ikke. Læse og fantasere
og drømme gør han. Tror du, jeg er streng?
Nej, han må hjem og lære at blive Dreng.

„Længe har jeg tøvet med den Bestemmelse.
For længe. Det gik godt, mens han var lille.
Fyldte min Tomhed, gav mig Selvforglemmelse,
at læse med ham daglig. På den Vis
har jeg så troet, hvad jeg gerne vilde,
at det gik an. Men Damernes Courtise
og hele Livet her på de Hoteller
fordærver Drengen. Hundred Gange heller

„sender jeg ham til Danmark selv, itide.
Nu, strax! Måske det er for sent. Og Lene!
Det bliver ensomt for mig, kan du vide.
Men dette Land med Solbrand over Stene
og Sump i Solglød — Barnet visner her!“
De såe en hvidklædt lille Skabning glide
tyst som et Møl, bag Påfuglblomster-Trær,
gennemsigtig i Solens Aftenskær.

„Sel“ sa Fru Asta. Og Hvas såe. Han såe
Stentrappen, Parken, Elvkløften; såe Sletterne
sprede sig spraglet imod Havets Blå.
Floderne blinked fjernt; og Savah-Pletterne
og Sukkerrørenes Tavl gled ud påskrå,
rødgyldne og grønne; og han husked Nætterne
og Dagene tilforn; såe dog tillige
det Møl, som var hans egen lille Pige.

„Ja,“ sa han. „Og du selv?“ Nu såe han hende.
Modnet og mørknet; tung som Rosen tynges
af Duft og Sødme; Moder, Elskerinde;
bar hun sin Skønhed lidt for trodsig-stolt.
Uro, som af en Sang, der ikke synges,
rørte sig i Blikket; og hun holdt
sig just så rankt, måske, fordi hun vidste,
at hun var næsten brudt, og kunde briste.

„Du selv?“ Sært rystet greb han hendes lange
solbrændte Hånd og kyssede dens Huling
som før engang, for længe siden; bange
ved Tanken om, hvad gledet var, og glemmt.
Og gennem Astas Hjerte jog en Kuling
af vårtung Regn. Dog nej, det kom for nemt!
Det var for flygtigt grebet. Ikke grædel
Dugg-øjet lo hun luftigt ad sin Glæde.

„Jeg?“ gentog hun. Og atter blev der Pavse.
„Hvem har mest Brug for mig? Ifald *du* har,
så viis mig det!“ — Dèr sad de, begge tavse.
Kravet var stort; og Hvas fandt intet Svar.
„Dem har jeg holdt på, Jens, skønt tit nok fristet,
mer end du aner; du, min bedste Ven!
Thi dig, min Mand, min Husbond har jeg mistet.
Men *hvis* det var os to — blev godt igen —“

Hun rødmede, hun rejste sig: „Jeg magter ej
at rejse rundt som den forladte Frue
og se, hvorledes Herrerne betragter mig,
og skulle stadig spotte eller true.
Og her? De brune ynker og foragter mig;
de ser mig sidde som en Kakadue,
fint fodret, på min Pind, med Ja og Amen —
hvor du og jeg før gik som Fyrster sammen!

„Men hvis —“ Hun stod halvt bortvendt — „hvis
du tror,

du trænger til mig, og på alle Måder,
som Hustru og Veninde, som din Kvinde,
jævn god med dig, skønt det er dig der råder —
da er jeg din, vil bo dér hvor du boer.

Men du, som een Gang fandt mig værd at vinde —“
Stolt mødte hun hans Blik, mens Røsten brast:
„— må vide: jeg er værd at holde fast!“

„Jeg veed det,“ sa han, „skønt jeg glemte det.“
Og begge mødtes i en Solskins-Byge
af Kval og Fryd. Det blev, som hun bestemte det.
Hun rejste hjem med Lene og med Tyge.
Med ham til Herlufsholm, hvor Navnet Hvas
i Sekler havde haft sin faste Plads;
og med sit Møl — ak, til en fremmed Mor!
Men Livet gror af hjemlig Luft og Jord.

Hvor var de Afskedsdage i Pārang fulde
af Travlhed og af Smil, af Tøj og Tårer!
Det gjaldt et Udstyr, der forslog ad Åre.
I Silkesofaen sad Dukken Julle
på tredje Døgn og svedte, Nordpols-klædt,
voxxgul og glemt som Kinas Majestæt,
mens Symaskinen sang for brune Hænder,
og Drageguder grinte med gyldne Tænder.

Der var een Drage især, hvis blå og røde
Grådigheds-Grin fik Lene til at bæve.
Hvergang hun prøvede de nye søde
små Kjoler, syntes hun, dens gridske Næve
spilte mod hende sine krumme Klør.
„Mor!“ hviskede den Lille: „Er der Drager
i Danmark?“ „Nej!“ „Jeg glæder mig til Danmark!“
Den Drage vil hun huske, til hun dør.

Den Afskeds-Uro, den Forventnings-Herlighed:
Med Mor til Danmark! Alt hvad de skal se!
Bøgeløv, Anemoner, Is og Sne.
„Hvordan er Sne, Mor?“ De forstår det ikke;
ler kun og snakker. Far er tavs. Men Kærlighed
lyser alvorligt af hans Smil og Blikke,
som de med bratte Kærtegn gir tilbage.
Han vil ej heller glemme disse Dage.

De sidste Kys for sidste Gang. Den Damper;
Skroget, der skælver angstfuldt ved Besjælingen;
Dækket, der dirrer af tungt Hjerteslag;
dér står de, glider; vifter over Rælingen.
Havet er stort og dybt. Stemplerne stamper;
Skruerne hvirvler ... Fra Fabrikens Tag
såe Hvas i Kimmingen et Røgsvæv hænge
let som et Spindelvæv. Det holdt sig længe.

Det holdt sig længe svævende, Røg-Spindet,
lavt over Java-Søens blygrå Olie.
Men i den Afskeds Kølvand steg et Brus
af mer end Bobler; og fra Dyb i Sindet,
som længe havde blundet, steg urolige
Tanker og Drømme i et ensomt Hus.
Børnene borte. Borte hun. En tung
hed Stilhed, rystet af Gong-Gongers Rung.

Hvas havde hørt, og ikke hørt, de Gonger
tusende Gange, hver ny Månenat;
hørt dem med Allah-Skrål fra grå Kamponger;
hørt dem med Tigerbrøl fra Fjeld og Krat;
hørt dem, hvor Bjergene skred frem som Konger
i røde Røg-Turbaner, tæt besat
med Stjerner; hørt dem hulke, hørt dem stampe,
hvor døde Templer drømte om Guders Kampe.

Han havde hørt, og ikke hørt dem her
i Pārang; og hørt Gamelangen spille
etsteds bag Parkens slangesnoede Trær
som Måneblink på Floden, rapt og stille.
Men nu flød Gamelagens Skrig som Flammer
ind gennem Skodderne i hans sorte Kammer,
og Bronze-Gongen med sit Jordskælvs-Brag
rysted og brød hans Hjerte. Han var svag.

Her lå han vågen Aften efter Aften,
Nat efter Nat, hårdt tvunget til at lytte;
og i hver Pavse buldned Mørket ud;
Liv kribled og Liv krabled; tykt steg Saften
fra grådig Rod til følsomt Grene-Knytte;
det kribled og det krabled i hans Hud;
og dung-dung-dung sang Gongens dumpe Røst
ude i Mørket; dung-dung i hans Bryst.

Det kaldte i ham, og det kaldte på ham,
til sorte Fester og til blodrød Fejde.
Der var en Magt, som søgte ham og så ham,
og så ham nøgen: Lid du på dit Lejde —
jeg drog dig, slog dig med min Trolddoms Trommer;
jeg slår dig, flår dig: Hvad er Livet værd?
Det veed kun den, der veed, hvad Bægret rummer
af Lyst og Ve og Vanvid. Her! Her! Her!

Han sendte Sikh'en, Said ben Said, at søge,
fra hvilken Have, hvilken Tempelhal,
fra hvilken Afgud, hvilken gylden Skøge
den Gong forgifted Natten med sit Gjald.
„Den Gamelang klinger og den Gong-Gong gjalder,
o Sahib, tre Kvadrater fra din Gård
i Sultan-Søsteren Surya Yamis Haller,
hvor portløs Muren langs med Floden står.“

Hos Surya Yami, hos Prinsessen, Søster
til Djokjas Sultan! Da var det forgæves.
Prisgiven var han til de Mørkets Røster.
Her kunde hverken købes eller kræves
barmhjertig Stilhed. Denslags Larm forlyster
de Kvinders Væsen. De vil gennembæves
hver Nat af Jordskælvsbrag og Stjernespil.
Han stoppede rasende sine Øren til.

Og hørte dog: Dung-dung! — Hvert Gry forlod han
sit Leje dødtæt, og hver Aften Klubben
med Angst. Blev Selskabsmand, gik sent iseng.
Så, ved en Fest hos Residenten, stod han
en Nat i Kjole og Hvidt. Champagne-Coupen
var tømt og atter tømt. Et fransk Refrain
trilred og tav. Da hørte han en klar,
en malmklar Kvindestemme: *Bonsoir!*

En Stemme som en Gamelang! Hvas vendte
sig rask og kyssede, ærbødigt bøjet,
en smal og smidig Hånd, hvis Blødhed brændte,
ifald en Blomst kan brænde. Med et Suk
retted han sig: „Prinsesse?“ Hun lo fornøjet,
halvt europæisk, halvvejs i et Kluk
af — ja, hvad var det? „Husker De mig?“ „Ja.“
Han huskede, trods de ti År siden da.

Husked en Fest hos Sultanen af Djokja:
Syv små Prinsesser gled melodisk langsomt
frem foran Fyrsten i en *Wayang*-Dans,
vipstjertede med Skærf-Slæb af grønt Atlask
til guldsyet Purpur-Sārong; spinkle Skuldre
og Arme, skårne som i Rav, stjal Glans
fra Sandel-duftende Fakler; gyldent-skingre
Malmbækkener sang. De spilede deres Fingre,

de spilede deres nøgne Tæer i Takten,
de unge Møer, af tusendårige Toner;
dansede Længslen, Lysten og Foragten,
hovmodigt knejsende med skarpe Kroner
af takket Guld; men Øjnene var dulgte
tungsindigt under tungt nedslagne Låg.
Det var fjern Oldtids Takt, vild Ungdom fulgte;
spæd Barm, fin Mundvig talte andre Sprog.

Melodisk langsomt, som Musiken bød,
glimted og gled de, og kom ingen Vegne.
Den yngste kun, den spædeste Fyrstinde
løfted een Gang sit Bliks kulsorte Glød
imod den lyse Kæmpe. Surya Yami
hed hun. Det Navn beholdt han i sit Minde.
Dér stod hun. „Husker De mig?“ „Ja!“ Hun lo
og strakte en Barnefod i Silkesko.

„Men, da vi sees, Prinsesse: De har røvet
mig fjorten Nætters Ro med Deres Gonger!“
„De hører dem?“ Hun sortnede: „Jeg har prøvet
London, Paris; seet Viismænd og seet Konger;
flygtede hjem fra Vestens våde Vintre,
og fandt mig hjemløs i min egen Sommer.
Dog, Øst *må* favne Vest. Jeg vil ej mindre
end alt! Min Trolddom kalder, til det kommer.

„Tror De, det kommer?“ I hans Årer flød
sødt flammende det Bliks kulsorte Glød.
Han hviskede: „Hvad *De* vil, veed jeg, sker.“
Hun lod sit Håndled et Sekund berøre
hans Hånd så let som Bugnet af en Fjer;
det åndede som et Kærtegn i hans Øre:
„I Muren ud mod Floden er en Låge.
Kom! Hør min Gong — da De jo dog må våge!“

Og mens i Vordingborg Fru Asta ene
kom hjem fra Herlufsholm og nikked ind
bag Blomsterne til Bedstemor og Lene,
bedrøvet smilende mod Sol og Vind —
lå Pårang i sort Nat. En Fakkelluggede
tæt ved en skimlet Mur sin røde Pragt
over en snehvid Turban. Lågen lukkede
sig lydløst. Sikh'en, Said ben Said, holdt Vagt.

Og mens den unge og den gamle Frue
sammen fandt Bod for hver sit bitre Savn
og lo med Barnet i den lyse Stue
og samlede alt, hvad godt var, i hans Navn —
hørte Hvas, drukken af sød Duft, klar Lue
og gylden Lyst i Surya Yamis Favn,
den Gong, som havde kaldt ham, gå og gå
vildt i det Hjerte, som han hvilte på.

Den Morgen blev han hjemme fra Kontoret,
og på Fabriken den Dag kom han ikke.
Et Brev fra Danmark lå ulæst på Bordet,
lå uopskåret, og fik Lov at ligge,
imens han strakte sig og lo og sang
og vandrede i Sal og Galleri
som på et Skibsdæk i høj Bølgegang,
i Skumsprøjt og gal Solstorm, ung og fri.

Nu var det der! Det gjaldt at leve ud.
Hvad vidste Farisæerne og Filistrene?
Hans Sjæl sad som et Ildslør i hans Hud,
sødt skælvende og glimtende og gnistrende.
Stormen var Brudgom og Vulkanen Brud,
da vågned vældigt alle Klang-Registre:
Åre, der sov, og Nerve, der var stum,
fyldte med Orgelbrus et bundløst Rum.

Det Brev dør? En Plet Sne, der neppe såes,
midt i en Verden, hvor alt lo og brændte!
Han skjulte det i Skuffen, under Lås:
„Hej! Pak min Kuffert!“ Det var hårdt at vente,
til Bilen blev parat. Han kørte selv
med Said som Tjener. Åndede befriet
ved Rattets Modstand og ved Fartens Skælv
i Kraftmaskinen og Karosseriet.

Fløj gennem Lavlandet og sprang i Fjeldene
fra Kam til næste Kam, som Pantren springer.
Skummende Floder kom imod ham vældende,
Skyerne kresede på hvide Vinger,
sorte Vulkaner, Kegle over Kegle,
svang røde Røgslør over Savah-Spejle,
der spejlede Solnedgang og Palmeblad.
„Fyrstinden venter Tuvan i sit Bad.“

Over Lyst-Haugens favnetykke Mure,
rejste til Hegn om hellige Sultaner,
svømmed i Soldis uklare Konturer
af Landets gamle Guder, de Vulkaner,
der skælver Skabelse og Undergang
den Dag idag igennem Folkets *Wayang*,
dets Skyggedans af Skæbner. „Hil Jer!“ sang
hans Hjerter, „Gunung Guntur! Papandajang!“

Og mellem de forfaldne Fiskedamme,
dybt i hvis Guldspejl kobberskællede Palmer
sænkede sig med Krone og med Stamme,
som Livet sænker sig i Digtets Dyb,
dulgt dør, ukrænkeligt, mens Dagen falmer,
uplettet af dens Støv som af dens Kryb —
tæt under Fjeldets bregnegrønne Skrænter
lå et lavt Søjlehus. „Fyrstinden venter.“

I Halvmørke lå Rummet eller Rummene,
fyldt med en Duft, hvis Navn han ikke vidste.
Sølvhvid i Skyggen, boblende og skummende,
fuste en Stråle fra det nøgne Fjeld.
Vanddråber drypped tungt af Græs og Kviste;
Dampene hvirvled af det hede Væld
fra Jordens Hjerter. Våde slidte Trin
af røde Mursten førte ned og ind.

Mat lyste noget gult mod Bladefylden
af mørke Venushår langs Klippevæggen
bag ved det mørkerøde Bad, og sel
dør stod hun nøgen, og hun lyste gylden,
Skuldre og Bryster, Hofterne og Læggen,
som Blade af en regnvåd Orkidé.
Mat eller blank, fint svajet og sødt fuld,
hver Linje og hver Skygge var af Guld.

Sort var kun Hårets Knude af Antracit,
Brynenes Vinger og de lange Vipper,
gennem hvis Mulmslør Blikket tungt og blidt
funkled som Kornmod over Lavaklipper.
Og al den Sorthed bares af det blanke
smidige Legem, som ved Djunglens Sti
Guld-Orkidéen gynger på sin Ranke
en stor dybt Honning-drukken sortblå Bi.

Hun stod svagt lysende i det dunkle Rum
hinsides Badet, bølgende ombuet
af Dampene, der under Tagvinduet
mødtes med Solnedgangens Ildflod. Stum
og stille stod hun, som en Afguds-Støtte.
Hviskede tyst: „Hvor længe skal jeg vente?“
Han slængte sine Klæer, sprang ud — og mødte,
døbt i Vulkanens Væld, Blomsten, som brændte.

Hvor længe og hvor tit skal ingen vide.
Men da de, svimle af lyksalig Træthed,
langt ud på Natten hvilte Side om Side,
lo han af Lyst ved Tanken om den Lethed,
hvormed han på sin flade Hånd nys løfted
og bar det Barn, som var en Kvinde, kløftet
og buet spændigt, ydmyg og dog stærk,
og vild og viis i Afrodites Værk.

Nu skønned han, hvad Højsangen forstod
ved Hvededyngen; havde lært de Lyster,
som blomstrer af det østerlandske Blod.
Blødt udsprang af de spæde gyldne Bryster
to dunkelblå Violer; mod hans Læber
løftede de sig langsomt nu, i Blund.
„God Gave,“ tænkte han, „eller Gift, som dræber,
Kismet! Nu kender jeg mit Væsens Grund.

„Ned til mit Leje steg Vulkanens Datter,
svøbt i blød Blomsterduft og hed skarp Røg.
Mit Hjerte skjalv ved hendes Fuglelatter,
Ild vingede mit Hjerte, så det fløj.
Liv udsprang fra mig som en Flod af Lava.
Sort Aske dækked uden Kval og Skræmsel
alt hvad der fordem var. Da fandt jeg Java,
fandt jeg mig selv, i Gløden, som er Glemsel.“

Og der kom Morgener og der kom Nætter.
Der kom et Daggry, da de stod tæt sammen
i Tinggirs Højfjeld. Over Tågesletter
dybt under dem flød langsomt Purpurflammen
af en usynlig og dog sejrrig Sol.
Femten Mil borte, farvet som Viol,
topped en ny Vulkan sig. Gal af Lyst
løfted han hende, bed i hendes Bryst.

Og Surya Yami sitrede og tav.
Skyerne vælted gennem skarpe Kløfter,
som Ebben vælter mod det åbne Hav;
og luftigt som forglemte Troskabsløfter
opløste Tågen sig. Fjernt foran Fjeldet
lå Landet udstrakt langs den blå Strand, skællet
som Ryggen af en Regnbu-Ørred: Rødt
og Grønt og Guld. Dag-Brisen dufted sødt.

Hun løste Kransen af sin lave Pande,
Elskovens Krans, og gav ham. Ingen Vin
ruser i Morgenluft på Klipperande
som Duften af den indiske Jasmin.—
„Hvor *har* vi kunnet leve i andre Lande,
min Visjnu? Du er Guden, jeg er din!
Søstre din hvide og min gyldne Hud,
din Stormsjæl og min Ildsjæl Drot og Brud.

„Er ikke jeg af Hindublod, ublandet
med Blodet af de tudsenæsede Trælle!
Og *din* Æt, veed jeg, på et Isbjerg strandet,
drog ud, som min, fra Himalayas Fjelde.
Vi to er samme Blod. Og husker du
de tusend År, jeg Søster og du Broder
leved i Ægteskab, som vi gør nu?
Mig møder Mindet over Glemsels Floder.

„Hjemløse favnes vi fra Øst og Vest,
udløst af Tiden og udløst af Rummet.
Vort Favntag er den evige Offerfest,
gentages, når min Stemme er forstummet,
og din; thi genfødte i nye Former
af Ild der flammer og af Storm der stormer,
vil vi, og må vi mødes, til engang
vi helt forenes og forgår!“ Hun sang,

så Syner og sang tusendårige Sange,
fra Rāmāyāna og Māhabārata —
for pludselig at sno sig lig en Slange
omkring ham med et fransk *Lala, lala!*
eller blot stirre mørkt, så halvvejs bange
han tænkte sig: Nu myrder hun mig da!
Og de var her og dèr, men altid sammen,
Dag, Nat og Dag, som Stormen er med Flammen.

Og foran dem og bag dem hvirvled Rygtet
som Elskovsbrandens røde og sorte Røg:
Prinsesse bortført! Kendt Finansmand flygtet!
Seet sammen! — The-Visiter kom og fløj.
Klubberne mylred. „Har De hørt Skandalen?
Kone og Børn i Europa, og Gemalen
med Surya Yami. Frækt! Så åbenlyst!“
Og der blev leet og hostet, skældt og gyst.

Og Telefonen kimed på Kontorerne.
„Bortrejst.“ „Hvorhen?“ „Os ganske ubekendt.“
Hans Bankforbindelser? Man vejede Ordene.
Fabriken? Går! Og Firmaet? Solvent!
Blev hverken givet eller krævet Henstand.
Man såe hans Skibe losse, såe dem lade —
og tog beroliget en extra Genstand
på en så extra kulret Eskapade.

Kun C. B. Gall, af Firmaet *Blay Brothers*,
der havde gjort i The på disse Kanter
hundrede År før denne danske Stodders
højest *unfair* Konkurrence, kunde ikke
som Gentleman og Fætter til Lord Anter
uvirksom se det Nederlag, Moralen
led for en britisk Konsuls pletfri Blikke.
Han gik til Guvernøren og holdt Talen.

Den filosofiske og den politiske,
hvis britiske Profet er Mr. Cant,
om Tiderne, De veed, der er så kritiske,
og vi (Han siger *vi*, sgu!), ikke sandt?
Og Guvernøren viste udsøgt Hensyn:
„Privatsag, ganske vist. Alvorlig nok, ja.
Nu skal vi se, hvad Højheden af Djokja
har at bemærke. Takker Dem. På Gensyn!“

Men efterdi Hans Kongelige Højhed
af Djokja tit nok havde spildt sit Krudt
på Søsteren; og efterdi hans Sløjhed
var, hvad hans Magt var fordem, absolut,
hjalp han Guvernøren af den Klemhærke
ved viseligen *intet* at bemærke —
hvad Excellencen høfligst lod gå videre
til Konsul C. B. Gall og andre Gnidere.

De måtte mugne nøjes med den Sladder,
de førte selv. Den Retfærd, der ej hviler
så længe den kan selvbuden stå Fadder
til fremmed Skam, foer ud og ind i Biler
fra By til By, fra Landsted til Hotel,
snuste til Lagner, lurede ved Døre,
gjorde for Dyden, hvad der var at gøre,
og voxede i Højhed ved hvert Held.

Men da dog Surya Yami var Fyrstinde
og Hvas en Mand der kunde bruge Våben,
veg man forsigtigt, når man såe dem inde
i Pasangāran og Hotel på Hvil —
for så til Gengæld med forarget Måben
i Farten fjendsk at mønstre deres Bil
og ramme dem med Råb af Spot og Straf;
selv godt afvejen, førend Pilen traf.

Mer end een Gang var Hvas nær ved at vende
for at forfølge og køre ned. Det Pak!
Surya Yami lo kun: „Kan du kende
Europas Avind og Europas Snak?“
Dog, et og andet Ord blev ved at brænde,
et Smil blev stundom siddende og stak.
Forstyrret, skønt han trodsed og hun lo,
blev deres Elskov i sin Flugt og Ro.

Så købte han en Lystyacht. Ikke et Ord
havde han sagt om Planen. Hun blev tavs
og bleg af Glæde, da de gik ombord
og stod fra Surabayas Havn til Havs.
Den Fart var visselig en Fyrstes Gave.
De sejled etpar Uger, sødt omflydt
af solblå Sø og Morild i den lave
lakhvide og gyldne gyngende Kahyt.

De sejled etpar Uger i den lave
lakhvide og gyldne gyngende Kahyt,
før Kedsomhedens Orm begyndte at gnave.
For Manden er Mands Arbejd altid nyt,
og Kamp er ny; men idel Elskov keder.
Og Kvinden, hvilken Farve end hun har,
falmer i Hjertet, når de Herligheder,
hun byder, spejles i et sløret Glar.

Da puster hun på Spejlet, og polerer,
krænket, bedrøvet. „Du var blankt igår.
Skin, Spejl!“ Men ak, det spejler ikke mere.
Hun står og pudser på et skjoldet Skår;
skærer sig; Hånden bløder; Hjertet bløder.
Mands Elskov glødes i hans egen Esse:
Arbejd og Kamp kun har de Morgenrøder,
hvoraf den daglig genopstår, Prinsessel

Surya Yami, kendt med Vestens Bøger
og Østens Palmeskrifter, mangled her
den Visdom, der kan vente, mens den søger.
Fjernere blev han, hvergang han var nær.
Og denne Fjernhed, som hun klart fornåm,
for hvert nyt Favntag med ny Sorg og Skam,
forstod hun ikke, misforstod hun, tænkte:
„Nu stormer jeg den Verden, som han stængte!

„Han har et Hus. Og i det Hus boer Minder.
Dem vil jeg dræbe, De er mine Fjender.
Han har en Hustru, har haft Elskerinder;
jeg frygter ikke dem; dem har han glemt.
Men han har Børn langt borte; og de binder
hans Hjerte dør, hvor Stilheden er stemt
af deres Fodtrin, deres Råb og Latter.
Dem danser jeg til Støv — og har ham atter!“

Gang efter Gang, når hans Humør var godt —
dengang de lå ved Bali, for Exempel,
og havde seet de faldne Fyrsters Slot
og det tretusendårige Hindu-Tempel
og kranset Çivas Tegn, der, hugget råt
i begsort Lava, knugede sit Stempel
af utilhyllet Lyst og Skræk og Død
skæbnsvangert i Dagens gyldne Skød,

mens Hvas, berust af hendes Dans og Sang,
smilte som i de første vilde Dage,
forsøgte hun: „Jeg gad dog seet engang
det Hus, hvor min Gong-Gong brød med sin Klage
dit Sinds grå Stenmur, og min Gamelang
lærte dit Hjerteblod som mit at jage
tørstigt mod Guders endeløse Lyst,
og bløde med den blå Blomst af mit Bryst.“

Gang efter Gang forstod han hende ikke.
Med kolde Klap og tankeløse Kys
lod han en halvbedt Bøn ubønhørt ligge
og sejlede fra Kystens Blomsterdrys
ud efter Stormen; drømte sig tilsøs,
for Alvor. Tordnen var i hendes Blikke,
i hendes Sjæl Taifunen. Og han sukkede,
fordi det blå Hav blidt kun sang og klukkede.

Når Søen ikke regned ham for Sømand
og ikke engang gad prøve ham og Skuden,
nu vel, da leved han vel den foruden!
Led ved al Lyst og led ved al Sejls
svor han en Ed: „For Satan, jeg er Købmand,
og har købt nok nu af det Fjant og Fjas!“ —
En Aften kom hun op, da Sol gik ned,
og såe, at de løb ind på Pärangs Rhed.

Glad sprang hun frem, op ad den Teaktræs Trappe
til Hvas; han stod med Kikkerten for Øjet
og mønstrede to Dampere, der var hans.
„Tak!“ sa hun. „Du har gættet det!“ Hans rappe
og skarpe Øjekast kom misfornøjet
fra Mønstringen; det var en praktisk Mands.
„Hvad har jeg gættet?“ Surya Yami lo
og strakte en Barnefod i snehvid Sko.

„Min Længsel, Herre, efter tyst fortrolig
at sidde hos dig i dit eget Hus,
og synge og danse i din mørke Bolig,
og drikke af din Mund det Mørkes Rus!“
„Jeg tænker,“ sa han, „at vi nu må skilles
en Stund. Nu får jeg travlt. Og når vi sees,
bliver det, hvor *dit* Mørke gennemspilles
af dine Toner i din Trolddoms Kres.“

Hun bad; bad første Gang. Og det at bede
er svært for den, som fødtes til at byde.
Han svared Nej; et kort og roligt Nej.
Hun bad påny. Han nægtede med Vrede.
Senet og sejt stod dør den blonde Jyde
og stirrede som Købmand på sin Kaj
og tænkte på de ventende Forretninger,
imens hun rev i sine tunge Fletninger

og kastede med Ædelstene og Ringe
og stampede med sine Hjorte-Ben
og knejste som en Hind med gylden Bringe
og stivned som en Pärbati af Sten;
en alabastergul slank Afguds-Støtte,
der vendte sig på Dækket for at spytte
af Raseri, af Skuffelse og Foragt.
Vel såe han denne Skønheds Pragt og Magt.

Dog, nej! Det var forbi. Og snart gled Jollen
med Æsker, Kufferter og Tjenerskab
og Surya Yami selv bag Parasollen
ind i Kanalens purpurrøde Gab.
En smal Sølvstribе fulgte dem til Tolden.
Han pustede helt lettet ved det Tab,
skønt Yachten stod ham i en Sum — For Fanden!
Dér lå dog Arbejdet, og her var Manden.

III. KØBMANDEN OG HANS HUSTRU

Hvorfor nu egentlig Jens Hvas dør afslog
så skøn en Dame en så beskeden Bøn,
en, hun med Vægt vel kunde fordret opfyldt
som gavmild Elskovs retmæssige Løn?
Hvorfor en Mand, der dog forødte rolig
sin Hustrus Tillid og sit eget Rygte,
nægted at åbne borgerligt sin Bolig
for den, hvis åbne Favntag han selv søgte?

Hvorfor? Ja, hvorfor undrer det igrunden?
Elskov er dog den Vandringsmand, der søger
langs Vejene, blandt Liljerne i Lunden,
i Kirkens Port og i de skumle Smøger
sin Lyst — og farer fort, når Lyst er funden.
Elskov er løs. Men Kærlighed er bunden
af Hverdags Lov; dens Liv er bofast; Hjemmet,
dens Hjerte, åbner sig for ingen fremmed.

Kun er der Folk til, så uheldigt skabte,
at bundne under Loven må de skele
til Løsheden; og Båndet, når de slap det,
binder dem netop. De vil ha det hele
på een Gang. Det får ingen. Når de tabte,
hvad der vel sker, på een Gang begge Dele,
da først forstår de — bilder de sig ind.
Og bilder vi os ind. Hvad ser en blind?

Eet kan vi: Skildre hvad der sker, så klart
som vi selv ser det. Lad så andre dømmel
Forhåbentlig vil Borgersind og Bravhed
få Slynglen sat på Porten i en Fart;
Uskyld må afsky ham for Lystens Lavhed;
isgrå Intelligensmænd vil berømme
hans tapre Troskabsbrud med åndsfri Fakkeltog.
Og Kirken tyer til Billed- og Mirakelsprog.

Imens så Pressen, som den plejer, sovser
det hele sammen, og den Spalte-Gane,
der kaldes Publikum, begærligt smovser
i Retterne, vil efter gammel Vane
vi, med et Buk for de bekendte Flovser,
flygte. Vi smutter fra Ideens Fane,
fra Hjertets Ret m. m., *in medias res*.
Med Fablen og dens Mand har vi vort Læs.

Hvas selv var ikke Mand for at forklare,
hvorfor han havde nægtet Surya Yami
Adgangen til sit Hjem. Han følte blot,
han havde svaret, som han måtte svare;
var dermed undgået en større Fare
end nogensinde før. Og det var godt.
Han nød sin Autos akkurate Jag
fra Havnen hjemad med dybt Velbehag.

Porten gled op, og Tjenerne kom springende.
Lys flammede. Der lå en Stabel Breve,
en halv Snes Breve med en velkendt Skrift,
hans Hustrus. Og han læste. Sært, som Tingene
forandred sig! Vist er det svært at leve!
Det, som var nys pur Fryd og stolt Bedrift,
hvad var det nu? Grim Skam og flovt fortrudt;
fladt som den tomme flængte Konvolut.

Det Brev, Hvas læste først, og atter sidst,
var ganske kort: „Jeg hører ikke fra dig.
Mon du er syg? Eller har glemt mig? Nej!
Det har du ikke. Du er syg. Jeg kommer.
Alene, Jens, den lange, lange Vej.
Og har du haft det ensomt, haft det trist,
så husk, at jeg er den, der holder af dig,
elsker dig, bringer dig den danske Sommer.“

Han såe på Brevets Dato, såe på Stempleet.
„Imorgen er hun her!“ Og dung-dung-dung
lød Gongerne derovre. Kendt var Templet,
og nu var Ofret kendt. Han hørte rolig
den dumpe Trusel. Men hans Sjæl var tung,
og han sad ensom i sin åbne Bolig,
hvor store Flaggermus fløj ud og ind
som Flager flængt af Mørket i hans Sind ...

Fru Astas Hjemkomst var som hundred andres,
der vender „hjem“ til Indiens røde Skrænter
og Solbrand. Vejen er der; den må vandres.
Et eller andet, en og anden venter.
Et Arbejde, en Opgave, en Røst,
som kaldte bag de tusend Bølgemile.
De genkender fjern Luft og fremmed Kyst.
En uklar Smerte får dem til at smile.

Hun smilte, da hun genså Pärangs Rhed,
Fabriksskorstenen, Havnens hvide Skure
og Klubbens Kokospalmer. Ankret gled,
Jernkæder raslede. Den Kølvandsfure,
der hidindtil dog havde slæbt på Mindet
om Børnene, om Danmark, brast. Foran
lå det grå Java, glødende, fjeldtindet,
fjendtligt. Dog smilte hun. Thi dér stod han!

Høj, mager, skulderbred i Tropejakken,
den skarptskårne, vært spejdende Profil,
nem nok at kende på det Kast med Nakken.
Hun sendte ham fra Landgangen et Smil,
hang ved hans Arm i Mylret; så slet ikke
de mange nyfigne og spotske Blikke;
holdt fast hans Arm i sin: „Min egen Ven —
å Gud ske Lov, at du er rask igen!

„Og Gud ske Lov, at jeg igen er hjemme
hos dig!“ Da så de svirred op langs Kajen
og ind igennem Gaderne, fornam
hun først hans Fåmæltbed; og af hans Stemme,
hans Blik forstod hun. „Hvad er der ivejen?“
Han tav. Og hendes Længsel blev til Skam,
Lykken til kvalfuld Vrede. Ikke et Ord
blev talt, før de var éne i hans Kontor.

Her, medens kvidrende som Svaleunger
Tjittjak'kerne på Væggen foer omkring
og smeldede Myg med deres røde Tunger,
og Flaggermusene gled Sving i Sving
op over Lampen, ud og ind, som Bølger
af alt hvad Mørket er og Mørket dølger,
og Loftets Drager gren, og Gonger kaldte:
Her lyttede hun tavs; og han fortalte.

Han skjulte intet, undskyldte sig ikke,
fortalte kort og klart, med dæmpet Røst,
alt. Og hun lyttede. Med mørke Blikke
stirred hun ud i Mørket. Mod sit Bryst
knugede hun de knyttede Hænder hårdt
som for at hjælpe Hjertet i dets Jammer.
Så rejste hun sig træt, gik stille bort
og låsede sig inde på sit Kammer.

„Nu,“ var hans sidste Ord. „Nu må *du* råde!“
Begge sov lidet i den lange Nat.
Han følte det, som om hans Skæbnes Tråde
var alle skåret over, tyst og brat,
af hendes Tavshed; ventede ingen Nåde.
Livet lå tomt foran ham; lysforladt.
Skylden var hans. Men gør det Smerten mindre?
At smæde andres Fejl, det kan dog lindre.

Træt stod han op med Byrden af sin Brøde.
Det var, som mærked han dem langsomt smuldre,
de faste Marmorfliser for sin Fod.
Bleg og forgrædt kom hun ham tungt imøde:
„Jens, jeg har tænkt og tænkt; jeg har grædt Blod.“
Hun støttede sig med Hænderne til hans Skuldre:
„Hvor *kunde* du? Men lad det alt nu ligge.
Gå fra dig, skilles fra dig, kan jeg ikke.

„Hvad der end sker, så hører vi to sammen.
Om alting brister — næsten alting brast —
Børnene binder dog. Og Sorgen, Skammen
og Brøden binder. Ak, så altfor fast!“
Hun græd. „Og Jens, trods alt, jeg holder af dig.
Måske det var min Pligt nu at gå fra dig.
Og hvis du ønsker det, så går jeg. Men —“
Han favned hende hårdt: „Min bedste Ven!“

„Og —“ smilede hun, et svagt Smil, gennem Tårer:
„Her var hun aldrig. Her hvor vi to boer,
her var hun aldrig, skønt hun bad dig. Vel?
Å, det var godt! Måske engang ad Åre
jeg da kan glemme. Veed du, hvad jeg tror:
Ellers havde jeg sørget mig ihjell!
Men nu, måske; når bare du vil vente.“
Hun kyssede hans Kind, hvor Tårer brændte.

„Så!“ sa hun. „Kaffen bliver kold. Kom nu!
Jeg kører med dig, Jens, ind til Kontoret,
midt gennem Byen. Har de tænkt, at du
var deres Bytte nu, så har jeg svoret
at narre dem. Vist hader de Sjakaler
enhver, som er lidt højere end deres Haler.
Men det er bagfra kun, at de tør bide.
Klubben skal se mig iaften ved din Side!

„Hvad dit og mit er, vedkommer kun os!“
Som sagt, så gjort. Med smilende Alvidenhed
mødte Fru Asta, og med munter Trods,
al ægte som al hyklerisk Medlidenhed
fra Byens Damer. Trøstet, frittet, fintet,
parerede hun alt så fint og kækt,
at Angreb efter Angreb blev til intet.
Hun aftvang dem en uvillig Respekt.

Uvillig; thi man syntes dog, at dette
var lidt for groft; at her var Grund til Klage.
Og den, der kan så ubekymret slette
slig Krænkelser, får Ansvaret tilbage
som egen Skyld. Man ynker den forgrædte,
man tilgiver den altfor kærligt-svage.
Men den Bedragnes Munterhed og Spot
gør usikker — hvad ingen lider godt.

Hvor var hun sød imod de Sladdersøstre,
hvem hendes „Tak, jeg veed det, kære“ tirrede;
hvor var hun venlig mod de Herrer Trøstere,
hvem hendes spotske Sikkerhed forvirrede!
Fra hende skævede man sky til Manden;
han doblede og vandt, var vel tilmode.
Så brød de sammen op; galant, for Fanden!
Godnat, Godnat — og dør stod Folk og gloede.

Sådan er Kvinder. Sådan *kan* de være.
Så trofaste; ja, somme siger trælske.
Så tunge Våben kan de tappert bære,
når Kærligheden ret gør dem rebelske
mod Samfund, sund Fornuft og egen Ære.
Kun det at ofre kalder de at elske;
det Lovbud hævder de mod Verdens Dom,
til de blir knuste, eller den stødt om.

Sag vrøvler Mænd om; Kvinden ser Personen.
Slipper hun *det* Syn, går det Livet slemt.
Fru Asta havde frelst Situationen.
Gall raste: Dèr slap Slynglen for bekvemt!
De andre lo: Se *ham* i Ly af Konen,
det var Komediens kosteligste Skæmt!
Og Hvas gik selv imellem dem, så sikker,
som var han Spilleren og de hans Brikker.

Det var ej dem, han havde lært at frygte;
det var sig selv. Og følte han sig lille,
var det nok overfor sin Hustru. Søgte
han Sikkerhed, så var den faste Grund
Arbejdet, hvor han vidste hvad han vilde.
Og var der syge Længsler i ham, sund
det blev han, helbredt, i sit Hjem og hendes.
Om ingen Grusomhed er lig den Kvindes,

hvis Elskov har forvandlet sig til Had,
har heller ingen Ømhed Kraft og Varme
som den dybt krænkedes, hvis Had i Handling
bliver til Kærlighed med åbne Arme.
Hun selv begriber ikke den Forvandling —
og den, der favnes af det Strålebad,
opstår som genfødt i ny pletfri Kraft.
Det var den Lykke, Hvas nu havde haft.

Han modtog det Barmhjertighedens Under,
der skete ham, dybt ydmyg og taknemmelig.
Men det såe ingen. Hjertet holder hemmelig
den Livets Brønd, hvori dets Styrke bunder.
Og Pārangs Damer fandt hans Frækhed væmmelig,
mens Konkurrenter, Undergivne og Kunder
forbavset såe en hjemvendt Mynheer Hvas
gå frem i øget Kraft og kræve Plads.

Man havde leet, da Yachten lå fortøjet
på Pārangs Rhed, for Gud og Hvermand bundet
til grov Skandale; muntert gned man Øjet
og lo, da den en Morgen var forsvundet.
Den søgte vel i Singapore en Køber?
hented et Harem, brugt, fra Filippinerne?
Kåd Spot og Skadefryd svang Lattersvøber
over det solblå Hav, som intet røber.

Men av! Med sine fireogtyve Knob
var denne Lystyacht, på et Rygte, smuttet
til Ny Guinea, havde gjort et Kup,
som Telegrafen meldte, helt betuttet:
en extra udsøgt Ladning Fuglehamme,
Paradisfugle; afsat med det samme
til Shanghai, New York, London! Ryg og rejs!
alt mens de andre kun var undervejs!

Dèr var det Fartøj og den Extravals
med Surya Yami dækket pr. Kontant.
Og Smilet blev respektfuldt: En hård Hals!
Nu har han sgu det Marked, ikke sandt.
Jo, Hvas forstår at skyde Papegøjen! —
Og snart lå Yachten der, og snart kun Bøjen;
den fixe Førstetur blev fulgt af fler.
Og der var Guldvægt i de Fuglefjer.

Om stundom et erotisk Vanvids-Anfald
frigør den Klogskab, frugtbargør de Kræfter,
Ens Vaneliv bandt ufrugtbart — omtrent
som Floden vildt nedstyrter sig i Vandfald
på Vandfald, for at samle sig derefter,
et mægtigt gennemspillet Instrument
med voxen Kraft i Ro: om Strøm og Fos
kan billedskrive en Lov, der gælder os:

Det er et Spørgsmål, hvorom de må dømme,
der har den sidste Videnskabs Forklaring
på alle Slægters evig-unge Drømme;
de, der forstår Johannes' Åbenbaring
og Goethes Faust ved Hjælp af Mavesyre
og etpar Kirtler under Mikroskop.
Pokker til Fyre! Men jeg slår min Lyre
enfoldig-fromt for den gemene Hob.

Jeg slår min Lyre i mit Ansigts Sved
og siger helst lidt mindre end jeg veed.
Dog tror jeg vist, at mellem Jord og Himmel
findes adskilligt, som vi knap forstår.
Det lidt, En skønner, gør En stundom svimmel;
vi lever bedst i ubekendte Kår.
Havet er stort, og vi er alle Flyndere,
skønt en lidt tykkere, og en lidt tyndere.

Hvad angår Hvas, da mindedes han svagere
og svagere, hvad galt han havde gjort.
Ny Varer bugnede i nye Lagere
med Skinnesor imellem Port og Port
og derfra ned til Lægterne langs Kajerne.
Med tunge Byrder baxede Malayerne;
bag Bronce huden, hvergang de trak til,
glimtede kraftigt Ryggens Muskelspil.

Fra Liverpool kom Bomuldstøj i Baller,
fra Hamburg kom i Tønde- og i Kassevis
Blikvarer, Slikvarer, Sæbe og Spirituosa;
kortsagt: Kulturen kom, og kom i Massevis.
Den kommer villigt, selv hvor ingen kalder,
med Kristendom og Kapital *sub rosa*.
Og købe gjorde Folk, som de var tossede;
Varerne røg så rask som de blev lossede.

Til Udførsel lå Bjerge af Bøffelhuder,
og Kohuder, fint skrabede i Ruder
med ravgule og alabastgrå Farver;
og Slange- og Leguanskind (Skynd dig, Garver!)
vejrede bundtevis med tørre Snuder
ned imod gyldne Guder og Ghandarver —
Bytte fra Eventyrets Pulterkammer
hos faldne Fyrster og betvungne Stammer.

Indholdet skiftede, men ens var Ydret:
Bag Tegl og Bølgeblik i blændet Glød
lå Luften ubevægelig, tungt krydret
af The og Kaffe, af Tobak; her flød —
Vanilje og Kanel i hver sin Bunke,
Sække med Peberkorn, grå Chutney-Dunke,
Kamfer, Kinin; Bælgfrugter, brune Barker;
al kraftfuld Væxt af de vulkanske Marker,

af glødet Jord og smeltet Malm; de Stoffer,
som Ildfjeld spruder ud og Skylregn renser
og Planter løfter til et ædelt Offer
af duftende og bedøvende Essenser
i dulgte Gemmer og i åbne Skåler
op imod Solens Alter. Endnu stråler
som Mælk fra Yverne af Indras Køer
al frugtbar Rigdom på de Krydder-Øer.

Og her i Lagrene og på Kontorerne
kom de der solgte og kom de der købte;
Javān og Madureser og Malay,
kom dolkebærende, kom sārongsvøbte
og bredte deres Prøver ud på Bordene
og gik med fornem Ynde deres Vej,
gik nøgenfodet lydløst; hørte og såe,
hvordan man hilste dem og lod dem gå.

Her kom Kinesiens gule Millionærer
i spraglet tykt-vatteret Silkekåbe,
kom sjokkende i Filtsko, Pisken strittende;
svarede fåmælt, spurgte roligt frittende;
så skarpt; var rolige. Lad Tosser råbel!
En Købmand lever af sin Købmands-Ære:
Hans Nej er Nej; hans Ja er en Kontrakt.
Tab eller Vinding, Mands Ord står ved Magt.

Ikke for intet er Kinesen Hersker
over al Handels Liv i disse Lande.
Han lader Oxen gumle, mens den tærsker;
han plyndrer ikke, hvor han boer som Gæst.
Tusendårs Klogskab i den runkne Pande
passer han sit. Lad andre gøre Blæst;
lad andre spredel Han er den, der sanker.
Han åbner og han lukker Østens Banker.

Barnebarns Barnebarn af Java glemmer
han aldrig Fædrelandet, aldrig Slægten.
Slår du den Fortovs-Kok, den Kludekræmmer,
Tjin-Fo, der kom tilbys med Bylt og Rist,
vil du og din Forretning føle Vægten
af Millionæren *Fo-Tjins* Tak for sidst.
Som du selv kommer, kommer han igen;
en trofast Fjende og en trofast Ven.

Hvas havde strax fra Førstningen haft Øje
for disse Folk og med fuld Værdighed
vist dem Respekt. Nu kendte han dem nøje,
de ham. Var der en Ting, som ikke gled,
kom de til ham og han til dem, som Venner
med åben Tale og med åbne Hænder.
Dansk frit Humør og dyb kinesisk Ro
fandt sammen, når de smilte og han lo.

Hvas holdt af sin Fabrik; holdt af Kontoret,
der hvidkalket og langstrakt som en Lade
opfyldt med Borde førte op til Bordet,
hvor hans Plads var ud mod den snævre Gade;
han holdt af sine Lagere, nød de travle
Tal, der krøb op og ned ad deres Tavle,
føjte på Varen, kendte Vægt og Lugt,
fik sin Forstand og de fem Sanser brugt.

Men ikke ringest var ham den Forretning,
personligt at forhandle med, berøre
de uens Folkeslag. Det var et Spil
med daglig Spænding; Gåder nok til Gætning;
Brug for Ens ydre og Ens indre Øre;
gjaldt at få Ting og Tanker passet til,
med Tryk Alverden rundt, på skjulte Knapper,
til Gnisten i Ens Hjerne så: Det klapper!

At drive Landhandel i Tropestil,
det er et Liv, som ingen skal foragte.
Hvas tænkte undertiden, med et Smil:
„Tja, det er godt. Måske jeg kunde magte
lidt mer. Men hvad!“ Han fløjted ad sin Bil,
snurrede hjem. Badet og Theen smagte.
Og der var Bogpakker, og der var Brev
fra Danmark. Børnene, hvad de nu skrev?

De blev så fremmede, de blev så store.
Tyge Student nu, og i København!
Asta græd tit — hvad han sgu ikke gjorde;
men tog han muntert hendes Hånd, da mødtes
Øjnene fast. Ja, selve dette Savn,
som dog var fælles; det at støtte og støttes;
havde sin Rigdom. Det var værd at leve.
Og Gudskelov for disse lange Breve!

Og Gudskelov for Bøgerne! De gamle,
hvori man fandt sig selv og fandt sig hjemme.
De ny, nå, før de finder, må de famle;
og stundom sang der dog en sejrrig Stemme.
De hjalp hinanden med at se og samle
nyt Sind; og med at huske og at glemme.
Afstand sank, sammen for et dugfrisk Ord,
og af en Verslinje steg Verden stor.

Danmark var hos dem i et Digt, hvor Svale
og Sky gled frem; og deres to Børns Latter
og Snak steg næsten hørlig op af Brevene;
Alverdens kloge og Alverdens gale
Tidsskrifter førte drabelige Debatter
i deres Galleri; de såe lyslevende
Statsmænd og Folkeslag og Klassehære
slås om det Liv, de selv var med at nære.

Verden er dyb, når Afstanden forsvinder;
langt fra sit eget ser man, det er sandt;
ser Kloden, Livet, Afgrundsdyb og Tinder.
Hans Hverdag var et Arbejd, som forbandt
det vidtadskilte; Fremtidshåb og Minder
bar hendes. Og de delte, hvad de fandt.
Hånd i Hånd klatred de på Drømmestigen;
og gik på Jorden sammen. Så kom Krigen.

TREDIE BOG

HVIRVELVIND HØSTET

I. KRIGEN

Ja, så kom Krigen. Og var jeg som Digter
den danske Bjørnson, hvad jeg nu'tte er,
hørte det uden Tvivl til mine Pligter
ved Krigens Navn, bett' Bøhn, at oversprutte Jer
med Sødsuppe, kogt rød på rå Konflikter,
hvis Rædsel sannele kom Jer til at skutte Jer.
Ud fra mit Ævlestad gik Ord så sunde
som: „Vid, o Bonde, Krig er af det Ondel“

Stak jeg så Nillemor en Syllogisme
om Sablen, Træhesten og Bondehøvlerne,
fik vel ret snart al dansk Militarisme,
våbenløs, buxeløs, ny Gang i Støvlerne
ad Hekkenfelt. Og dyre du og dej,
hvor så jeg siden skulde sødt strø Sukker på!
Så vældigt skulde Vrøvlets Vugger gå,
at selve Krigen søvnigt gik sin Vej.

Gik med de Satans Mænd og med de Guds Mænd,
som æder Folkets Kraft. Farvel så længe!
Da kom de Husmænd, kom Fjends Herreds

Husmænd

i uforstyrret Fred til Statens Penge.
Der blev i Danmark ikke andre Buss'mænd
end dem i Næsen på de dumme Dreng,
som ukendte med det moderne Væsen
endnu sært nødig tar sig selv ved Næsen.

Thi Danmark ligger som bekendt langt vesten
for alle Fakta, på sin egen Måne.
Vi ringler kuns med Narrebjelden; Resten
går af sig selv. I Nødsfald kan vi låne
en flosset Pennefjer af Vingehesten
og kildre Verden væk; vi kan forskåne
vort ømme Sind for Sandheden; se Syner
og digte dejligt under ædle Dyner.

Hvad Finland lærte blodigt af de Røde;
hvad Belgien lærte, og Europa vandt,
idet den Dværg drog Sværdet for at møde
med Retfærds Nej en gungrende Gigant:
at Lov består, Land lever, hvor Mænd døde,
fordi de døde trofast — er vel sandt.
Men når Poetens Højsind gennemhegler
en grov Erfarings Fejlsyn, tar han Kegler.

„Enhver,“ sa Skræderen, „enhver kan fejle.
Selv jeg!“ Han satte Buxeklap i Ærmerne.
Det sker for Skræderne, det sker for Sværmerne.
Den, der som gudbenådet Skjald kan sejle
på Sangens Spindel over Lyng og Vejle,
midt ind i Hjertet af sit Folk, selv han
kan gribe fejl af Plektret og de Plejle,
som i ukyndig Hånd slår Folk og Land.

Advaret ved det Syn, skræmt af den Sanger,
hvis Sang jeg elsker, og hvis Vrøvl jeg hader,
undgår jeg ydmygst at slå større Plader,
end jeg tilnøds kan få lidt Mening i.
Jeg holder mig til det, mit Digt forlanger,
og ser kun Krigen dragende forbi
langt borte, langsomt; ser dens Kæmpe-Skygge
på Javas Rismarker og Klipperygge.

Fjernt raste Vejret, fjernt bag Sø og Fjelde.
Men de, som havde Venner dør, og Slægt,
og Folk og Fædreland, fornam dets Vælde
just i den Stilhed med fordoblet Vægt.
Flammernes Flakke-Leg langs Himmelbrynene
rysted ustanseligt det mørke Rum.
Var sligt kun Genskin, hvordan slog da Lynene?
Det stivned Tanken: Tordenen var stum.

Brænder nu Holland? Brænder Danmark? — Porte
af Stål smak i og stængte Oceanerne.
Man spejdede og lyttede og spurgte;
og løbsk løb Tankerne, og blindt fløj Planerne;
Breve blev borte; blege Telegrammer,
lemlæstede, kom kravlende med Løgne,
som Gaden, oplyst af de fjerne Flammer,
myldred imøde med forskræmte Øjne.

Det syntes vildt uvirkeligt altsammen.
Kurred ej Duer, fløjted ikke Fugle?
Nymånen spejlede i Lotosdammen
sin tynde Guldskål med den lysblå Kugle.
Flyvende Hunde trak; Cikader skingrede;
blændende Dag sprang ud af blinde Nætter;
Krumkniven slog, så Sukkerrøret slingrede;
Rishøsten sang sig over gyldne Sletter.

Sumbing opsendte sine hvide Dampe,
Merāpi svang sit Ildsvælgs røde Skyer;
Jorden skjælv ej af nogen særlig Krampe;
der styrted ikke et Hus i Javas Byer;
fast lå de blanke asfaltblå Avenuer;
Automobilerne blev ved at stampe;
dog mest ved Kvæld til Klub og til Hotel.
City lå øde. Så alligevel —

Forandring var der. Midt på velkendt Vej
blev Skibe borte, som forført af Fanden.
Skræmt hviskede de andre til hinanden;
dødsroligt raged over Pārangs Kaj
den nøgne Masteskov. Langs Himmelranden
drog kun en Rutebåd sin Tankestreg
efter en sort Torpedobåds-Flotilje.
Man sejled ikke med sin gode Vilje.

Tit kunde Lysten mangle til at svare,
hvor Skarpskud frittede om Vej og Vare.
Det passed ikke hver Mands Vægt og Alder
at skulle visiteres for og bag.
Og Pakkasser, Maskiner, Bomuldsballer
blev borte. I Importens tomme Haller
bunked sig Landets Varer, Dag for Dag,
og næsten kvalte Børsens Åndedrag.

Dette var Kendsgerninger. Tabte Renter,
stanset Forretning, døende Kredit,
det er og bliver dog de Argumenter,
en Købmand gir sig for. Jens Hvas fik sit,
sin Part i Tabene og i de Sorger,
som Verdenskrigen bragte en Verdensborger.
Men samtidig sprang op lig gamle Arr
hver Mands Bevidsthed om, hvad Mand han var.

Købmænd og Læger, Plantere, Ingeniører,
hvis Udspring nylig neppe lod sig ane,
begyndte hver for sig at kunne høre
sit Modersmål, se sine Fædres Fane,
sit Land langt borte, med forundret Trang
til Kamp og Død for Drøm og Tegn og Sang.
Dansker og Nordmand, Tysker, Franskmand, Britte:
Kom an! Dé r stod de, barske og sammenbidte.

Og de, der hørte sammen, søgte sammen,
støjende, stille, trodsige, forsagte,
som hvert Folk følte Æren eller Skammen,
og troede eller tvivle d på at magte
sin Kamp. Og gå her, våbenløs og gavnløs,
mens de derhjemme — Nej da! Brødre, kom!
En efter en var sporløs og var navnløs
borte; til Suez eller østen om.

Mænd, længe kammeratligt helbefarne
i Bridge og Golf, een taber og een vinder,
brød uden Afsked op; gensåes ved Marne,
ved Yser først, som dødelige Fjender.
Den Kres, der blev tilbage, var sært hullet;
mistroisk løfted man sit fyldte Glas,
drak, skævende til Loftet og til Gulvet,
og følte ind i Lommen til sit Pas.

Holland var stadig blandt de strengt neutrale,
men Tyskland truede dog Landets Fred;
og England havde intet at befale,
men Hollandsk Indien lå langt af Led,
og ytre et Ønske eller høfligt råde
kunde den Sømagt vel, som af sin Nåde
lod nu en Skonnert, nu en Damper nå
sit Mål. De Store kan mer end de Små.

Derfor, da Gall på Konsulatets Vegne
(det var i Året nitten hundred femten,
imens den tyske Tsingtau-Krydser *Emden*
lod sig en Skorsten Nummer fire tegne,
og Kaptajn Müller, Havets Piccolomini,
red denne Damphest, så hans Rygte fløj
i Skræks Beundring nævnte Anno Domini
fra Madras til Penang og Minikoi):

Da Konsulen, som sagt, adlød sin Ordre,
lod falde et Ord om denne Tysker Huber,
Spion velsagtens, Mand for at befordre
adskillig Fordel til sit Lands Marine,
så Residenten Fælder og Faldgruber,
ens farlige, mer eller mindre fine,
i en så højst uskyldig Ytring gemt.
Formaliter afviste han bestemt:

Den tyske Borger havde som den britiske
fri Gæsteret i Landet, til han faktisk
var grebet i at bryde Landets Lov.
Hvad ellers økonomiske og politiske
Hensyn lod synes ønskeligt og praktisk,
blev så en Sag for sig. „Al Lov er grov.“
Dermed var alting og dog intet sagt.
Gall gik, tilfreds med Manden og hans Takt.

Og intet skete. Ikkun, at van Guelen
og Huisdael udeblev fra Spillebordet,
og Tjenerne forsvandt, når Huber kom.
Folk, han i tredive År snart havde moret,
hjulpet og helbredt, undgik ham, som Uglen
skyer Dag. Snart stod hans Ventestue tom.
Og der var intet gjort, og intet sket,
som stred mod strengeste Neutralitet.

Og Doktor Huber sad alene en Måned,
sad to, bag sin Verandas Blåregn-Ranker,
og såe den hvide og den brune By,
hvis Hud han havde lægt, med Rygtet skånet,
bære forblommet sine små Skavanker
som før til Lægen; nemlig til den ny.
Og tredive År blev som een Dag; en Sky
af Whisky og Tobak. Han faldt i Tanker.

Hans vidtberømte Sommerfugle og Biller,
indsamlede på Tusender af Farter,
Hanner og Hunner, unge og gamle, sat
så snildt, at Vingens Farver og dens Riller,
og Ben og Følehorn i alle Arter
såes spiilt og lukket, alsidigt — en Skat,
som ikke Europa havde Mage til;
hans Kæphest; kald det komisk, om De vil:

Hans Mikrokosmos af Insekt og Larve,
hvori han før, når han kom hjem fra Klubben,
fandt overstrålet alle Blomsters Farve,
mens Tårn og Rørbro, Flyveplan og Sejl
med Rigninger og Vinkler og Beregninger,
som Tusendår har søgt, lå under Loupen
med alle Konstruktioner uden Fejl,
prøvet i Mål som Tankens mindste Tegninger:

Selv her gik Huber rundt nu som en Gamling,
selv her blev Tankerne som Tåger hængende.
Han gad knap seet sin kostelige Samling;
såe kun sig selv midt i sin Ensomhed.
Han, der før sad og snakkede ved Sengene
og mødte Venner overalt, ham bed
den bitreste Forladthed nu. Det brændte,
at skulle dø som en, hvem ingen kendte.

Hvas og Fru Asta sad i Galleriet
og læste Dagens indiske Aviser:
Slaget ved Marnel! De åndede befriet ...
Hvad nu? En Bill! Og på de glatte Fliser
slæbende Fodtrin. Huber. „Er De hjemme
for mig?“ „Det kommer an på.“ Hvas stod op.
Han havde hørt sin gamle Vens ru Stemme,
halvbrusten; såe hans kraftsløse Krop.

Men — „Ikke mig tilkommer det at granske
Hjerte og Nyrrer. Ikke jeg er Dommer.
Dog, Huber, De er tysk, og vi er danske.
Og jeg må først ret kende, hvem der kommer.
Ven eller Fjende må jeg vide. Sig
et Nej, et Ja kun, men ryk ud med Sproget:
Ønsker De Tyskland Sejr i denne Krig?
Ønsker De fler Folk indbragt under Åget?“

Huber så op. „Det er mig svært at svare.
Men jeg har spurgt mig selv, og svaret Nej.
Den, som her sejrer, får den største Fare;
og vild foer Tyskland på sin Styrkes Vej.
Stort er mit Fædreland, stort skal det blive,
men ved sin Arbejdskraft, sin Granskerånd,
ved Retfærd.“ „Vel. Det kan jeg underskrive.
Velkommen, Doktor! Ræk mig Deres Hånd.“

Snart sad Tapiren følsomt med sin Snabel
sænket mod Whiskyglassets gyldne Bobler.
Sorg efter Sorg forsvandt med denne Stabel
af langsomt løsnede små Drømme-Gopler;
sødt blev hans Sind fyldt af den Fredens Fabel,
og han var frelst fra disse Hundekobler:
I Verden var der altså dog een Ven,
var to, som turde kende ham igen.

Hvergang de troede, at et Prust forkyndte
grundig Forklaring, grynted han tilfreds,
bogstaveligt som en Tapir vil grynte,
mæt og sæt, med dryppende Snabelspids.
Hvad der var sket ham, hvordan det begyndte,
hvad han nu tænkte sig? Kun Grynt og Vris.
Velbehag blinkede med søvnig Spot:
„Å Tak! De ser jo, at jeg har det godt.“

„Ja ja,“ sa Hvas. „Jeg ser; og jeg forstår.
Det er, hvad Krigen fører med. Jeg finder,
man kunde skånet Deres hvide Hår.
Nu må De bort, hvor meget der end binder.
Ingen kan dække Dem mod disse Fjender.
Hvor er det Sted, som England ikke når?
Men bliv nu roligt her bag mine Døre!
Så skal jeg siden se, hvad jeg kan gøre.“

Det var den danske Broderhånd, som raketes
en skyldfri Søn af Rov og Tyranni:
Germania har dog Børn, hvis Andel i
de Ting, hvorfor hun hades og foragtes,
er mest Uvidenhed. Og Huber, fri
for prøjsisk Hovmod, skønned, hvad der bragtes
som Tysklands Slagtoffer af fremmed Blod;
tav skamfuld, tav bedrøvet; men forstod.

Daglig mer indfalden, mer tungt nedbøjet
af Fædrelandets frygtelige Brøde,
så han, hvor vildt det Vanvid havde løjet,
som loved sig af Jern Ånds Morgenrøde,
og kunde dog se Danskeren i Øjet,
ja, netop derfor gå sin Vært imøde
med værdig Ro, og med helt munter Snak
sige Fru Astas milde Godhed Tak.

Bankdirektøren kom: „Hvas! Er De kulrende?
Kønt er det sgu. Men Risikoen. Hva’?“
Departementschefen trak fint på Skuldrene:
„Der er ved Hvas et Stænk *je ne sais quoi*;
lidt farligt fægtende, med den spanske Lanse.
Men vil han ikke høre, må han sanse.“
Hvas smilte let. Og deres Tremands-Spil
hørte som andet mer en Fortid til.

Men hvordan det nu var, en skøn Dag boede
i Hubers Hus en ung kinesisk Doktor.
Og Pärang lo. Man gjorde sig tilgode
med Tanken om de Piller og Dekokter ...
Av! Oxford og Paris! Skarp Kniv, skarpt Hode;
stor Praxis øjeblikkelig; Dørvogter,
Klinik og Auto. Det var første Træk.
Og da man såe sig om, var Huber væk.

Hvordan? Hvorhen? Hvas havde dør på Rheden
tre Dampere og sin berømte Yacht.
De lå nøjagtigt, som de lå forleden,
ulastede, med kun en enlig Vagt;
lå uden Kul og skallede i Heden
med mønjerøde Pletters Feberpragt.
Alt uforandret. Man iagttog nøje.
At en blå Djunke med et ildrødt Øje

vendt agterud, og med et grønt i Stavnen,
en Nat var langsomt listet ud langs Molen;
at Morgenbrisen slængte sig i Favnen
af Djunkens Bastsejl, undervejs mod Solen;
og at en Tuvan hørte Søn klunke
om Flugt og Frihed mod den flade Boug:
Hvem vidste det? Hvem agter på en Djunke?
Dens Mast forsvandt i Svatows Masteskov.

Fru Asta sukkede: „Ifald Tapiren
nåer nogensinde til sit *Vaterland*,
drikker han din og min Skål, ikke sandt,
i Steinwein Boxbeutel.“ „Ialfald, Sviren,“
sa Hvas, „får jeg sgu Lov til at betale.
Med Renter, du. Jeg kender dem, de Ka'le.
Og det er drøjt nok for en Tysker, men —“
Han fik et Kys. „Du har gjort Ret, min Ven.“

Hvorledes Hvas fik Lov til at betale,
kan, hvem der vil, se efter i Arkiverne,
hvor tysk og engelsk Færd mod de neutrale
står optegnet med Fakta og med Tal.
Een Damper gik tilbunds ved Lakkediverne,
som Skib, der torpederes må og skal.
Een blev beslaglagt uden større Blæst,
een indbragt som god Prise *somewhere west*.

Alt rent tilfældigt, efter Krigens Love,
som slår iblinde, slår snart Ven, snart Fjende,
men også stundom, heldigvis, kan sove,
hvor der er mer at tabe end at vinde.
Hvem veed vel, hvem i hvilke gule Banker
fik her bragt Tilfældet på andre Tanker?
Tre Skibe tabte Hvas; de sidste to
løb Kina og Indien ud og ind i Ro.

De løb, så snart som der var Fragt at løbe med.
Hvas købte jo, og solgte, forsåvidt
som der hos Køberne var Mønt at købe med,
og for ham selv en rimelig Kredit.
Står Suppen der, hvad Pokker skal man søbe med,
om ikke Skeen, selv om den er slidt?
Småt gik det mange nu i Krigens Dage
med alt på nær Bekymring, Slid og Plage.

Det kan jo sagtens ta lidt på Humøret,
når man er Købmand og kun taber Penge,
hvergang man griber eller slipper Røret,
så helst man, hvis man turde, lod det hænge;
og når den Top, man stræbte mod så længe,
synker som Mos-Tuen i Tørvepløret
just i det Nu, man nær den med sin Tå.
Det tog på Hvas; det kan enhver forstå.

Dog er der Ting, som selv en Købmand lider
dybere under. Ting, hvorpå han grunder
mer hvileløst i Tankens Mørketider;
hans Hjerte ligner andres; det får Vunder,
når Angsten for hans egne slår og slider;
også hans ubevidste Væsen bundet
i Folk og Fædreland; er Båndet sprængt,
strammer de indre Lænker tvefold strengt.

Hvas og Fru Asta voved mangen Aften
knap nok at se og tale til hinanden,
så tyndslidt mærkede de Modstandskraften,
så uforstandigt skræmte selv Forstanden.
For alt hvad ondt var, gav den gode Grunde:
først Københavns Bombardement; så Krig
mod Kvinde og Borger som mod Barn og Bonde;
Bedstemors Flugt, og Lenes nøgne Lig.

Alt såe de for sig; såe den gule Giftgas,
der væltede sig frem; de såe den Maske,
som skjulte Tyges Ansigt; såe den Sprængsky,
som han forsvandt i; han og hundred andre . . .
Snak! De betvang sig. Tog hans Brev. Så stolt
han skrev om Korpset og den Plads det holdt;
så vredt om dem, der ikke turde slå;
vi stod der fromt og lod os spytte på!

Det Brev var månedgammelt, halvt udvisket
af begges Hænder og af Astas Tårer.
Hver Aften blev dets Indhold genopfrisket.
Hver kvælende sort Nat, hvert glohedt Gry
føjte de Angstens ubarmhjertigt hårde
Jernhånd om Hjertet. Der kom Brev påny
med lange Mellemrum. Men hvad sa Brevene?
At Børnene, dengang de skrev, var levende!

Dertil kom Angsten, og dertil kom Sorgen
for Danmark. Lå ej Belgien, Danmarks Søster,
bundet og blodig, trådt på, trampet ned,
fordi hun holdt sin egen Æres Ed?
Igår stod Danmark. Stod det mon imorgen?
Før gik en Flåde mod dets åbne Kyster.
Før sprængte en Stormagtshær dets faste Vold.
Nu var de Magters Vælde hundredfold.

Og Danmark selv bød dem nu Grænsen åben.
Hver Fjende vilde møde, når han kom,
dansk Mod påny, påny sendt uden Våben
i Døden. Det var Dårskaben gjort om;
dræbende Skam lagt til den dybe Skade.
En Skanse To, en Ottende Brigade,
et Dybbøl; end ej dette. Mand og Mark
prisgivne for et sporestøvlet Spark!

Ikke med Kongens Vilje; Folket vildført.
Hvem turde påstå, at det vågent vidste,
hvor værgeløst det havde gjort sig selv,
hvor nær dets Livsrod nu var ved at briste.
Dog Folkets Skyld, de vågnes med de sløves,
fordi her Kortsyn og dør splittet Kraft
lod Advarsel og Ansvar overdøves
af Nærighed og Nag. Hvem havde haft

i noget Folk tilforn så dumt et Mod
som Danmarks: at betro sit Liv, sit Land,
sin Æres Forsvar til den Mand, der stod
og prækede, mens Krigen kom i Brand:
„Krig er utænkelig!“ Og hvilken Mand
såe man tilforn således med koldt Blod
stille sig op som Fører af den Fane,
hvis Forsvar han fordømte? Få kan ane

herhjemme, hvilken Bitterhed og Vrede
de Forhold vakte, hvor man kendte dem,
blandt Danskerne derude. De var rede,
hvilket Partis Aviser man end sendte dem,
til at se hængt på Løgtepælen strax
de snilde Løgnes og den flade Snaks
Kulturprofeter med hver sin Avis
viklet om Halsen. Men for ingen Pris

lod man de fremmede med denslags mærke.
Å nej! Man retted sig med stive Nakker:
„Efter vort Tal, vor Stilling, er vi stærke.
Hæren en Kvart Million; de grønne Bakker
spækket med Feltskyts; Luften fuld af Flyvere;
Undervandsflåden vagtsom overalt!“
Og Indien nikked til de tapre Lyvere.
Sådan stod Holland; vidste hvad det gjaldt.

Og de som løj, løj her med faste Øjne;
thi her var Sandhed eet med at forråde
sit eget Land; men det var bitre Løgne.
Ikkun, når Talen faldt på Danmarks Flåde
og Søforsvar, lo trygt den grå Mariner
Jens Hvas: „Vi har kun lidt, men dør er Pres.
Vi skyder pænt; på Plads er vore Miner;
og liden Tue vælter tit stort Læs.“

Og blev han spurgt, hvordan den jævne Dansker
var som Soldat, så svarede han stolt:
„Spørg de Rapporter, I så grundigt gransker!
Gælder det Stormangreb mod Linjer, holdt
med jernhårdt Mod; er der et Brud at dække;
hvem stiller Tysken da i første Række
jævnside Brandenburg, jævnside Bajren?
Hvem kæmper taprest? Hvem betaler Sejren?

„Slesvigerne! De danske Regimenter,
som tvungent kæmper under Tysklands Flag,
tro mod det Land, de døer for, mens de venter
dets fri Genrejsning.“ Ak, men Dag for Dag
blev Ofret bragt; Blod svared Rentes Renter
af Håbet om den Voldsmagts Nederlag,
hvis Sejr det blev udgydt for. Vildt, vildt
stred Viljen med sig selv. Alt syntes spildt.

Og dersom vi herhjemme hårdt fornåm
vor Afmagt til at hjælpe dem dernede,
som exerceredes ved Bustrup Dam,
og exerceredes på Isted Hede
til Tysklands Ofre, blev dog denne Skam
og denne blinde hjælpeløse Vrede
følt mest, hvor Frastand gjorde Sandhed fri,
og Danmark såes til Dannevirke-Sli.

I Tankerne såe Hvas den fjerne Stribe,
han i sin Barndom havde seet fra Toget:
Det tabte Land. Såe Flensborg, teglstensbroget,
tårne sig gammeldansk bag Fjord og Skibe,
mens Ørneflaget og Kommandosproget
fra Mørvig talte Tysk: „Du kan begribe,
hvem her er Herre.“ Og han blev ombord.
Kom ikke tiere til Flensborg Fjord.

Nu var han der hver Dag i sine Tanker.
„Flensborg Avis“ med Huller af Censuren
lå på hans Bord bag blå Lianers Ranker.
Hver Dag i sine Tanker gik han Turen
fra Vedsted til Hejlsminde, langs med Muren
af Stål, som gennem Kløfter, over Banker
truende spærred. Ledet var ilave —
som Achab hegnede om Nabots Have.

Og der blev sukket, der blev grædt derinde,
stille, ustanseligt, i mørke Nætter
og lyse Morgner. Tyst græd Barn, græd Kvinde,
godt gemte bag den Mur af Bajonetter.
Og i hans Hjerte, som en Syre svider,
sved disse Tårer. Det var tunge Tider.
Blod såe han, såe de tusend blege Døde,
hvis Liv blev ofret for den fælles Brøde.

Alt dette hvilte på Jens Hvas. Desuden,
skønt han vel aldrig med de sande Troende
tolkede Tigerbrøl og Ulvetuden
som Salmesang; såe Paradiset groende
i Hyazinth-Pragt som de Haarlem Enge
af Kampen mellem Pøbelmagt og Penge;
desuden dog et Skælv af Verdens-Skammen
og Verdens-Smertten: Altså Løgn altsammen!

Han blev ej sløvet; slidt blev han, på Sjælen
og Legemet. Og som et muret Hvælv
fra Søjlefoden op til Kapitælen,
og op langs Ribberne til Kuplens Top
kan synes uskadt, men et lidet Skælv
styrter det hele; det var smuldret op;
tusend usynlige små Brist og Brydninger,
uskyldigt kalkskjult, gav de Vægtforskydninger,

der stille forberedte Husets Fald;
men Fejlen var en Grundfejl i Beregningen,
Stenene, Kalken; og den stolte Hal
bestemt til Styrtet fra den steg af Tegningen:
Således var af Stoffet, Vægtafvejningen,
Hvas i sit Væsen, før de Klokkers Gjald,
hvoraf han, fejlfuld selv, blev helligt fyldt,
længst færdig til at styrte, selvforskyldt.

II. FIGARO

Kuren mod Træthed og mod Angst i Hjertet
er det, at arbejde med øget Kraft,
spænde sin Uro for, og piskesnertet
trave sin Trods. Er Timerne grå Banker,
Dagene sorte Bjerge — Snert og Skaft
skåner for Hjertesting og Gråstenstanker,
som den, der går i Fodgang, snubler over.
Og puste kan du siden, mens du sover.

Det går i Dagevis, i Årevis.
Du kommer frem, trods Trætheden, trods Tankerne.
Du fnyser sejrrigt på din hårde Vis
og ryster Skum fra Mulen og fra Flankerne:
Det går. Du kan! Du strækker ud. Du knejser —
og knækker sammen for en sprød Klump Ler,
som traf din Hov. Nå, Hingst af hundred Rejser:
Rejs dig, spring op, fyld Lungen, galoppér!

Umeldt kom Hvas fra Kina, fra sin fjerde
fem Måneders Langfart i de fire År,
kom hjem med ny Filialer, kom med Ære,
med Guld, og med ny Sølvstænk i sit Hår.
Han fandt sit Hus tomt. Intet var påfærde,
Fru Asta i Besøg kun fra igår
hos Faderen; en Uge eller to.
Hvas ringed op, og Telefonen lo:

„Du hjemvendt allerede! Skal jeg komme?“
„Nej, bliv du kun. Ialfald etpar Dage.“
Dèr stod han skuffet, tidsnok vendt tilbage;
dèr sad han ensom; Salene lå tomme.
Hans Fodtrin over Fliserne sang Klage,
og Mørket faldt, og Gongerne deromme
bag Floden lød, som om Vulkaner kom,
kom langsomt vandrende med Død og Dom.

Træt var han; overtræt; nervøst urolig.
Hans flossede Nerver flød som Gopletråde
fimrende følsomt i den øde Bolig
og sugede Uro af hver Ting, de nåede.
Han savnede den Ven, som lyst fortrolig
løste hver slangeslynget Mørkets Gåde;
han savned Kærligheden, savned hende.
Det krøb med Skræmsel her, det skreg af Minde.

Han hørte, hvad han ikke turde høre,
så Syner, som han rystede ved at se.
Ond Visdom hviskede Navne i hans Øre,
de nævnte slukket Lyst og varig Vel!
Levende rørte ham, var følt at røre;
han skjalv for Skæbner, som han selv lod ske;
lå Natten over i en drivsvedt Seng
og følte Filen på hver Nervestreg.

Dog, da det dagedes; da Lysmiraklet
fuldbyrdedes påny; da overplasket
af kølig Vældkraft fra det dybe Kar
Hvas knejste nøgen, hvor han nylig vakled,
fandt han med Sveden Svagheden afvasket,
og smilte, klar og vågen som han var.
Dersom endnu en enkelt Nerve murrede —
brun Kaffe duftede, blå Duer kurrede.

Natdragten, syet af kinesisk Silke,
omknitred kejserligt hans friske Hud,
og rødhvidt sribede på tykke Stilke
hang Liljerne i Græsset og sprang ud.
De udgød deres Vellugt i dens klare
Solluft omkring ham. Der var ingen Fare.
Lidt Træthed kun. Han trængte til et Hvil,
en sorgløs Fart. „Hej, Said: mit Automobil!“

En enkelt Nerve, eller et Par Nerver,
sad stadig dør og mukkede og murrede,
da Hvas gled ud fra Park-Alléens Grus;
men Vejen skiftede med Støv og Skærver,
og Liljer duftede og Duer kurrede,
og Luftens endnu morgensvale Brus
og Festen ved at svinge, ved at svaje
i Fartens Favntag med de slanke Veje

forfriskede vidunderligt. Hver Kender
af Fartens Kunst veed nok, hvordan tilmode
man er ved Rattet: Magtfuldt roligt brænder
Hjertet i Brystet; med de faste Hænder
styrer man følsomt Svinget af en Klode;
sanser i spændklar Selvtillid beboede
og ubeboede Verdener. Uden Brud
slynger sig Stjerners Baner på Ens Bud.

Sådan, med Said i Sædet ved sin Side
og et halvt tusend Kilometer talt
i Tavshed og fuld Fart før Aftenstide,
fornam Hvas, støvet og lidt træt trods alt,
Sænket ved Tjandi; han lod Vognen glide
hvilende langsomt over blank Asfalt,
som spejled, mellem Banyanløv og Stammer,
de lange Løgteraders hvide Flammer.

Semārang. Holdt! *Hotel des Pavillons*.
Værten selv, bukkende, tog fransk imod ham
med hollandsk Vægtfylde og overlod ham
en Hjørnestue plus privat Balkon
og Baderum. Og Said hjalp ham tilrette.
Tvættet, nyraget, med et Stænk *White rose*,
rutsjed han efter fuldendt Toilette
til Middag og Koncert i Stadens Sos.

Her, ud imod den brede Promenade,
ved Pait, *Parfait Amour* og *Crème d'Amande*,
sad Herrerne uden Hat; af fin Pomade
sken Skilningen, og Laksko funkled blankt,
støttede paa den lave Mur mod Strømmen,
der skilte Gadens Mylr fra Gude-Drømmen.
En, idet Hvas gled sagtnende forbi,
så op og hånlo: „*Look here, chaps. It's he!*“

Hvas stansed og sprang ud, gik op langs Rækken
og mønstrede de Herrer, en for en.
Ingen i Flokken rørte sig af Flækken,
alle lå dovent strakt med lange Ben
som hvide Græshopper i Blomsterduften;
røg eller drak og stirred ud i Luften.
Han tog en Stol og fik en *drink*. Musik
lød indefra. En rejste sig og gik.

Cocktail'en isned bittersødt forfriskende.
Hvas næsten lo ad Hallucinationen . . .
Men da to Herrer talte sammen, hviskende,
uden at se sig om, fornam han Tonen,
og såe, idet de rejste sig, to Øjne
i et ungt mandigt Åsyn, der betragtede ham,
som purt Sind ser på Lumpenhed og Løgne.
Den ubekendte kendte og foragtede ham!

Et Blik blot, sky og hastigt; men det brændte.
Så tynd var Huden. Såret sved sig ind.
Blandt Mennesker er altid ondt at vente;
man træder overalt i giftigt Spind.
Hvad løj de om ham? Der var Sandhed nok.
Ungdom er streng. Han lyste i den Flok —
en Dreng! men med en Mands Blik, stolt og ærligt . . .
Nå, mon Diner'en bød på noget særligt?

Skjoldpaddesuppe, Krabber, bagt Kastanje,
Oxefilet, Fugl, Nougât-Is og Frugter;
Madeira, Chambertin, knastør Champagne,
kulsort Oporto. Det var en Menu
for modne Mænd. Dog flød i sære Bugter
hans Tanker ud; bag denne gyldne Sky
af Smag og Duft, Musik, Lys, Blomster, Kvinder,
gled Skygger frem, stod ubestemte Fjender.

De sidste Selskaber brød op fra Bordene,
ind til Koncerten. Over sin Pokal
nikkede Hvas bekendt til Matadorerne,
bukkede stift for Damer, som han gal
af Attrå havde favnet . . . Latterkorene
forsvandt. Sang svulmed fra den store Sal;
smukt til Cigaren, Kaffen og Likørerne.
Men Skår af Sætninger skar ham i Ørene.

Han havde sanset, mens han drak og drømte,
imens han spiste, både Blik og Ord.
For hver Bid Mad, for hvert nyt Glas han tømte,
en sjælden Gæst nu, ene ved sit Bord,
famled, imod den fordum så berømte,
Erindringer. Se nu, hvor han var stor!
Ond Avind bed. Og i hver Slurk, han drak,
krøb Sladdereren som Orm i en Kloak.

Selv Surya-Yamis Navn med spydig Tone
løfted sin Brod af Talens glatte Strøm.
Og „Stakler“ hørte han, og „Børn og Kone“,
og „tvivlsomt Svogerskab med Verdens Søm“,
og „Penge nok“ og „enslags Martyrkrone“
og „tysk Spion“. Han hørte i sin Drøm
det spottende *son Sikh* og *sijn Rolls Royce*,
det hånligt fnisende *and China-boys!*

Hollandsk og Fransk og Engelsk, som det dræves
Chicago-fyldt med Ærter og fedt Flæsk,
og musikalske Fremmedsprog, der rørte
hans Sind som Røg i luftblå Arabesk.
Nøjagtig Samling søgte han forgæves;
de talte, når de såe, han ikke hørte;
han hørte, når de tav. Hvert Skår skar Rift.
Og siden efter, med en ukendt Gift

som de små Slinger, der kan springe Favne
igennem Luften til et Hug (det dræber),
sprang op fra Gådesprog og glemte Navne,
sprang ud fra røde spotsk forvredne Læber
små Ord, der huggede den skjulte Skam
ind i en unævnt Mand. Den Mand var ham!
Og Giften buldned bag hans Trommehinde,
trak ned mod Hjertet . . . Damen sang derinde.

Spion! Det lo han ad. Dog var det farligt.
Men det *son Sikh*, det *China-boys*? De Hundel
De havde lært, hvad Slags der skulde til.
Perversiteter. Kun bagvaske varligt;
sige med Smil, hvad Ordet ikke kunde;
se sig fint om; så gav det vundet Spil.
Grov Løgn er svær at slå. Sladder er Svamp;
den ødelægger alting uden Kamp.

Herfra kom altså Vreden og Foragten,
heraf hin Afsky i den Ynglings Blik!
Løgnen blev troet. Hvem der havde bragt den,
hvem der gav Giften til det første Stik?
You never know . . . Hvas vågnede ved Takten
af dunkle Flygeltoner, vild Musik.
Ich komme vom Gebirge her. Den Stemme
havde han hørt før. Ude eller hjemme?

Engang i Tiden, jo, han havde hørt den.
Det Væld af Lidenskab, som steg og svulmed,
Storm, Stjerners Funklen i en Kvindes Røst.
Hvilken vild Nat i Verden havde ført den
over et stormrørt Hav igennem Mulmet
og fyldt ham med den Kval, hvis Navn er Lyst?
Dér lå Programmet. *La comtesse* — en Stjerne.
Dort wo du nicht bist segned i det fjerne.

Dyb er vor Stilhed, når en Sang forstummer
med alt hvad helligt den har haft at give.
Tungt svimler Sjælen ved det Dyb, vi rummer . . .
I det Sekund just klirrer Glas og Knive
fra Køkkenregionen. Næste Nummer
er Klapsalver. Vi skyder selv tilskive
mod *flying targets*; med den stygge Støj
mod Mørkets Ro, hvor Stjerneskuddet fløj.

Ny Sang steg. Lange længselsfulde Toner,
vel kendte Suk. *Auf Flügeln des Gesanges.*
Stille gik Hvas derind. Trods Lysekroner
og Loftsforgyldning var det sødt at fanges
med Halsen snøret i så bløde Doner
som denne Melodis. Dog, Junker Stranges
beskedne Rosenkvad fra Gurre Lund
sang vel så varmt med vel så ærlig Mund.

Die Lotosblume ängstigt sig vor der Sonne Pracht.
Midt mellem Publikum, på Plads i Salen,
fulgte Hvas Visen, der ved Stemmens Magt
fløj som en Skovdue med Elskovskvalen
ukælent ildfuld. Og den sidste Takt
sank som en Tåredugg i Drømmedalen.
Klapsalver. Pavse. Damen ud. En Kiggen
og Venden sig og Hvisken i Publiken.

Hvas prøvede urolig på at finde
i sin Hukommelse det Sted, det Navn,
den glemte Skæbnestund, som skjult derinde
sikkert forbandt ham i et sorgfuldt Savn
med denne Sangens viede Præstinde;
hun, fremmed-slank og fornem, med sin Favn
fyldt af et henrykt Publikums Buketter,
stod fri, stod urørt; sang, som sorte Nætter

og gyldne Morgner synger; sang, som Floden
og Havet synger; og som Dugdryp klinger;
som Stormen bruser, når den favner Kloden
med Lyn og Torden under sine Vinger;
stod smertepróvet, elskovspróvet, moden
i Magt, og pigestolt; en Glædebringer
fra Sorgen; Livets Skønhed, som en Krig
bar hvorfra herhen paa sin Bølge af Lig;

sorthåret og blåøjet som det Indre,
hun grænseløst i Tonerne lod tindre,
stod hun her, oprejst fra et styrtet Rige,
ført gennem Snavs og Blod og navnløs Nød
landflygtig til et Land, hvor hendes Lige
var ukendte; og tjente til sit Brød,
ak, ved at synge det usigelige,
mens ingen aned hvad den Sang betød ...

Hvas, dybt i Tankens Mørkekammer, famlede
efter det Sted, det Navn han burde mindes,
det glemte Øjeblik, der een Gang samlede
hans egen Skæbne hemmeligt med hendes.
Men som et Bølgesus mod skjulte Kyster
steg rundt om Latterskvulp og Hviskerøster;
Folk vendte sig og vinkede til Bekendte;
Lorgnetter lynte; der var Fest ivente.

Selv var han vistnok Midtpunktet for Festen.
 Ham søgte Kikkerten, ham fandt Lorgnetten.
 Ham lo de ad og hvisked om, fra Præsten
 til Prinsen, fra Kokotten til Koketten.
 Det såe, det hørte han. „Frækt nok for Resten!“
 „Det ligner ham.“ „Han møder sgu på Pletten!“
 „Holder sig fint.“ „Lytter med Interesse.“
 „Men hvor er Konen?“ „Hvor er hans Prinsesse?“

„Har måske Yachten fået nye Klude?“
 „Nej, han er kræsen nu; forlanger Børn;
 Kineserdrenge, veed De; amorbuede.“
 „Nu køber han; før slog han som en Ørn.“
 „Veed hun, han er her?“ „Kolski er derinde.“
 „Hvad gør hun?“ Hvisken. — Kolski! Som en Tjørn,
 nedskyllet, skjult i Sandet, hvor den ligger,
 ved nøgent Fodtrin blotter sig og stikker,

stak dette Navn. Nu huskede, nu vidste
 Hvas både Navn og Sted. Han husked alt;
 såe mørke Bølgekamme glasgrønt briste
 i Månens Lys; og Dækket steg og faldt,
 steg, faldt og steg med Sødmen af det lange
 sødt stjålne Kys; de Bølger gjorde bange.
 Hun stænkede Blomsterne med Gråd i Solen,
 græd stolt, med Smil, i Brindisi på Molen . . .

Sonja Taräs! Glemmt brat, som hun forsvandt.
Glemmt for de mange andre; for den ene.
Altså nu gift. Storfyrstens Adjudant;
Hvas huskede hans hårde Øjenstene.
Grevinde Kolski! på en Java-Scene!
Verden er trang nok til os, ikke sandt?
Det kan du være vis på, at den Brøde,
du glad har glemt, en Dag går dig imøde.

Puh, Brøde? Det at kysse, det at favne,
kaldes det Brøde, hvor er da den Helgen,
som ikke rejser, fulgt af en Sværm Ravne,
og får en Dag sit Regnskab gennem Bælgen?
Lad Munke nyde med svinagtig Svælgen
slig ond Samvittighed i Fandens Navne!
Mænd ler! — Hvas hånlo, mens han såe sig om,
ad Svinets Dydighed og Gåsens Dom.

Og Øjne flygtede, og Øjne flyttede
sig værdigt, men afvejen. Der var Kvinder,
hvem Stanglorgnetten dårligt nok beskyttede;
han gennemskuede dem og deres Minder;
mens andre, stolt uovervundne Fjender,
spurgte sig spagt, hvad deres Fasthed nyttede.
Og der var Mænd, som stirred stift igen,
og glipped, og gled andre Steder hen.

Et Sus drog gennem Salen. Alt blev stille.
Fjernt var de første Flygeltoner fløjne;
hvem havde hørt? Hun stod og lod ham spille;
stod, som var Verden rundt om ikke til;
bleg, sorthåret, med funklende blå Øjne,
lytted hun efter et forsvundet Spil;
men tys, det kom; hun fik det kaldt tilbage;
langt borte sang den døde Piges Klage.

Go, Kate, and call — Guldhåret, flød hun, skinnende,
som Laxen skinner, gennem Bølge og Skum.
Om Skylden hulked Vandene til Vindene,
Vindene hvisked til det tavse Rum.
The cruel foam, the cruel curling foam . . .
Dyb Medynk og vag Vrede fyldte Sindene.
Usagte Ting blev sungne; travle og ledige
Tanker blev grebne af en grum Tragedie.

Hun sang Sibelius, hun sang Tschaikowsky,
Vemod og Vildskab stemte hver sin Streng,
Elskov var Livets dødeligste Alvor,
Dronningen sang det. Men et trodsigt Slæng
med Hals og Hånd forvandlede denne Dronning
brat til en lystent selvtilfreds *gamin*,
en snedig Hund, som smiskede og lo,
ved Tanken om Triumfer: I kan trol

Hun smilte fedtet til sin Silkesko,
spilled med Fingrene, slog Smut med Øjnene;
Listen og Lysten boltred sig hos Løgnene;
mesterligt smelded hun sit Figaro,
sit Figaro, og Figaro, jo jo,
så hele Salen rystede og lo.
Parodisk pralende og smørghat smeltende
gav hun Barberen mellem Elskovsheltene —

til med det allersidste rappe Smeld
hun pludselig påny stod som Fyrstinde,
ja, stod som Vogterske af Livets Væld,
som Hævnerske, og lod sit Håndsmil skinne
Stål-skarpt, et Pileskud, imod den Træl,
der havde vovet at fornærme hende!
Det Smil gjaldt, og det Håndblik traf Jens Hvas.
Alle forstod det. Oprejst om hans Plads

med Håndklap, Jubelråb og Bravo trængte
hvidklædte Herrer, silkebrogede Damer
sig tæt omkring ham. Mennesket som Mængde,
grisk efter Spænding, griber denslags Dramer
med grusom Vellyst. Det at se Folk hængte
trøster en kold Merkur, en skæmmet Amor.
Dyd gror, mens Ofret spræller. Og de lo,
klapped og råbte „Figaro-ro-rol“

Bundne til Pælen bar tilforn Rødhuderne
Pinsler i Dagevis som Bagateller;
det gav dem Adgang til god Jagt hos Guderne.
Men i Publikens Republik, dør gælder
for evig dømt just den, som *ikke* spræller.
Mens Hoben larmed, så det sang fra Ruderne
i Loftets blege Guld og Alabast,
såe Hvas sig rolig om, stod rank og fast.

I Oprør bølged Skuldrene og Barmene,
Øjnene glimtede med dolket Dom.
Men over Myldret af de lystigt larmende
og gennem Presset af de ny, der kom,
viftet af Vifterne og stødt af Armene,
såe han sig uberørt forundret om
og baned sig med fuld Courtoisi
en langsom Vej mod Døren og det fri.

Hans Vogn gled frem for Trappen. De Minutter,
som Farten tog, mens Glas og Løgter glitrede,
sad Hvas urokkelig; han sov omtrent.
Ikke en Muskel, ikke en Nerve sitrede.
Han sluttede, som man i Søvn sluttede:
Det var et Mareridt; nu er det endt;
nu sænker jeg mig lykkelig i Tågen — —
Døren blev åbnet; han sprang ud, lysvågen.

Op ad Hoteltrappen forsvandt en Herre.
Værten kom frem og bukkede: „Den Suite,
Mynheer fik, var bestilt —“ Han hakked i det:
„— nu fra imorgen — så jeg må, desværre —“
„Desbedre, Mand! Jeg vil kun overnatte.
Til Klokken syv har jeg bestilt min Bil.
Godnat! De ser, hvor roligt De kan ta det.“
Og Hvas gik op med et godmodigt Smil.

„Befaler Sahib ellers noget?“ Bøjjet
ærbødigt som sædvanligt hilste Said
og satte sig til Søvn på Østerlandsk
foran sin Herres Dør. Men Søvn i Øjet
fik Hvas ej den Nat. Han var flygtet fejgt.
Latter og Snak på Engelsk og på Fransk
lød op fra Fortovet og stak med Brodde,
der ramte Hjertet gennem Net og Skodde.

Ny Latterudbrud, hvergang ny kom kørende
og ny kom slentrende. De nynnede Sangene,
de råbte „Figaro“. Asfaltens Flader
og Fliserne igennem Buegangene
sang muntert med. Og Latterens Kaskader
smelded ham ubarmhjertigt ind i Ørene
med krumme Bølgekammes Kraft og Vægt.
Fejgt, sa han til sig selv; ja, fejgt og frækt.

Fejgt imod en at samle sig så mange.
Frækt af de Mænd, som en for en var skyldig
skjult i det samme, sagtens hundred Gange,
at fælde den, hvis Fejl var åbenlys.
Og dog var al den Omsnak ligegyldig
imod hans eget Hjertes gustne Gys
ved Tanken om, hvor fejgt han her blev liggende
og buldned stille, giftigt ramt af Stikkene.

Han, der dog forhen trøstigt havde trodset
Elementerne elementært;
han, der så tit gik oprejst imod Rosset
og overvandt det; han, der havde lært,
usvimmel, med Bevidstheden uflosset,
at bære det, som faldt de fleste svært,
sin hemmelige Hævn, og daglig møde
ved Graven muntert Skyggen af den Døde:

Hvorfor gik han ej nu med knyttet Næve
løs på den Hob? Fromt slikked han dens Hån.
Behøvede han Påskud for at kræve
Kolski til Regnskab? Skal en Piges Dån
få ti År efter Byer til at bæve?
Her lå han krympet som en sveden Spån —
istedenfor med et Revolver-Smæld
at rense Luften, hilse på sit Held!

Veg han af Frygt for med sit Skud at ramme
Kvinder, hvis Bryst han ikke sigted efter?
Var det den Frygt, som sneg sig til at lamme
hans Handlekraft? — som Blomsterranker hefter
den blanke Pil i Flugten; og dens Flamme
slukkes; den falder, tømt for sine Kræfter.
En smuk Forklaring. Sandheden var tør:
Du skåned ej de våbenløse før.

Folk lo endnu derude. Småglas klirrede.
Så blev der stille. Men et Latter-Ekko
fra dybe Gårde og Kamre gennemdirrede
endnu Hotellet og hans Hjerte længe.
Og da de tav, begyndte Husets Ghekko
til Slag af Ure og til Knirk af Senge
at skoggerle. Det var, som Mørket lo
og Muren rysted: „Figaro-ro-ro!“

Den Latter veg han for. Det tror kun Tåben,
at Mod kan løfte sig og slås med Latter.
Den smelter Kæmpens Marvben som hans Våben.
Men oprejst veg han. Se, jeg overnatter
i Fjendens Lejr. Stod med Hjelman åben,
lo mod hans Pile ... Kun eet Middel batter:
Tålmod — med ren Samvittighed! Han skælvede.
Lang var hans første Nattevagt i Helvede.

Han led. Vi smiler — vi, hvem Sanatorier
har vænt fra Tanken om Samvittighed.
Vi husker vore egne Småhistorier,
den Depression, den Uro, hvor det sled,
til Dokt'ren fik os fyldt med ny Kalorier
og Vitaminer. Nu veed vi Besked.
Dog, Nerver og Samvittighed — de Grænser
kan neppe klares med en Neglerenser.

Og hvem end Hvas var, og hvad vi end vil ham,
og hvad end Nerver havde her at gøre,
så hviskede Samvittigheden til ham
to frygtelige Ord: Fejg Mand, og fræk!
Han løfted Lampen bag de stængte Døre
og såe i Spejlet sine egne Træk:
„Det dér er mig!“ — Han delte Nattevagten
med Selvafskyen og med Selvforagten.

Han spyttede i sit Spejl-Ansigt, og slukkede,
men Synet blev der og blev ved at brænde.
Han lå med Øjnene krampagtigt lukkede:
„Hvor er mit Ansigt, som var koldt og hårdt?
Mit Mands-Ansigt fra før, hvor er det henne?
Spildt og bespyttet af mig selv; flydt bort
i blodskudt Fejgheds Blik, i slatne Rynker
af Magtløshed.“ Han klynked, som Børn klynker.

En Times Søvn kun! Men det Ansigt skræmte.
Her stod det, nylig en usynlig Skrift,
klart fremkaldt nu, til Døden uudsletteligt.
Alt hvad han snildt gled over og forglemte,
hver pyntet Svig, hver ubehersket Drift,
hver Lavhed, tænkt og handlet uopretteligt,
stod i det Ansigt, som han stirred på.
Alverden kunde se det. Og han såe.

III. MER ANSIGT

Ak, hvilken Strofe! Streng for dig, o Sanger!
Een Linje løfter stolt sin Svanehals,
een stejler vægtfuldt som en jernklædt Ganger;
den tredje Linje kommer i sit Kalds
ukrænkelige Tryghed og forlanger
sit Rimord simpelthen. Ved Skjern og Skals!
Vort Trerims-Forråd tømtes på en Time.
Digteren dingler i Pegasens Grime.

På Italiensk er disse brede Stanzer
Essensen af et ædelt Sprogs Musik.
Dér stænker Stjernes kud, hvor Rytmen danser,
og Tanken bøjer sig, hvor Strofen gik.
Og, efter Handlingens Kalabalik,
se Digtet sænke, lig en Skov af Lanser,
tusende blanke Rim og atter tusende
dybt for sin Dames Fod! Det er berusende.

Dog mer end Rimnød gør det trangt for os
at færdes i det faste Metrums Rige.

Vor Kraft er født med Kantethed og Trods,
vor Flugt vil ubegrænset stige og stige;
og vort Digts Dame er en sød ung Pige,
som visner, mens vi slider eller slås
med Rim og Regler. Hun vil kysses tiere.
Og hvad er Vers for os, om ej Befriere?

Hvad gavner os de kunstige Registre,
når Metret går påtværs af Sprogets Gang;
når Rimet hverken toner eller gnistrer;
når Tankens Gnist er slukket, før den sprang;
når Ordets Konger bliver grå Ministre
på Dagens Nåde. Nej; hvert Sprog sin Sang!
Dansk rumler i de episke Ottaver
som grønne Stikkelsbær i Englemaver.

Spændkraftigt og træfsikkert er vort Sprog;
tungt af den Hu, som i vort Folk blev tæmmet,
bærer det stolt sit eget Væsens Åg;
men visner, når det røres af et fremmed.
Sleipner, i ottefodet Firspring, stamper
med Nordens Guder Grækenlands forbi;
men klamper som en Plag i femfods Jamber
og mister Hexametrets Melodi.

Træk Vejret, Sang! Din Rytter strammer Gjorden.
Så vidt, trods alt, er du til Dato kommen.
Du lever, trods de Vers, måske, som Norden
har holdt sig levende trods Kristendommen;
eller som Lammefjord er stadig Fjorden,
skønt Vandet længst er løbet den af Lommen.
Hvis kun det helstøbte skal gå for støbt,
hvem af os er da solgt, og hvem er købt?

Jens, om end Jyde og af Slægten Hvas,
var ikke helstøbt. Manglede Metallet
i Vægt fra først af mon? var Bålet faldet
for tidligt? Vist er: Støbningen gav Gas.
Rundt om i Formen blev der hule Blærer,
og det var langtfra som det skulde være.
Et andet Spørgsmål bliver, om det passer,
at denslags Erts frembringer denslags Gasser?

Om det er fuldt troværdig, at en dreven
Forretningsmand og Verdensmand, så dygtig
som Hvas dog var, og tilmed Millionær,
— lidt Nerver, ja, og Kanten lidt forreven —
at han just, konfronteret med en flygtig
Passion fra før, behandlet mindre *fair*,
men dog for længe siden glemt, og trøstet,
skulde så dybt få sin Bevidsthed rystet?

Og dernæst: Er det troligt, er det tænkeligt
at en så hærdet, en så hård Person,
krænket af et Begreb, et født ukrænkeligt,
som Publikum, med grov Demonstration —
at ikke *han* strax, velkendt med det farlige
i selv at ligge død, hvor andre lever,
drog hvemsomhelst til Ansvar som ansvarlige,
Konsuler, Kromænd eller Moskva-Grever?

Hvem der for Resten fik hans Ørefigen,
om skyldig, om uskyldig Mand blev skudt —
skidt! blot han kraftigt gennemførte Krigen
og hævdede sin Ret som absolut.
Det måtte han jo vide. Ja, han vidste
det sikkert bedre end De, og bedre end jeg;
men følte sin Beslutningsnerve briste.
„Fejg,“ sa han til sig selv, og knejste. „Fejg!“

Dog var nok Sagen mere sammensat.
Lå det til os at gå og løse Gåder,
fandt vi måske i Løbet af een Nat,
een Dag, hans Væsen på syv-otte Måder
modsat hans Vilje, Sindet lagt påtværs
af Handlingen; fandt, kortsagt, Manden skrevet
imod sin Sprogfod i et klassisk Vers,
af Rimmød syg, af Regler sønderrevet.

Her handlekraftig hedensk af Natur,
hist hensynsfuld og angerfuld og kristen;
Farsarv og Morsarv blandet; dybt gik Bristen;
da gjaldt det vel at ligge snildt på Lur,
til Glemsel bar, så det gav fuld Fart over;
og Glemsel gled; ej synder den, der sover.
Glemsel er god. *Necesse navigare.* —
Ja vel! Men Farten hedder Fald og Fare. —

Fald er ivente, hvor et Fejltrin mindes.
Det Sind kan ikke leve, som vil gemme
al gammel Skyld. — Dog må en Frelzers Stemme
nødig forstås i Farten som en Fjendes.
Hjertet må vide, hvor det selv har hjemme. —
Kun Glemsel gir os Fremfærd. — Vejen findes
kun af Erindring. — Alle kan vi fuske.
Husk vel at glemme! Glem dog ej at huske!

Altså, at huske havde Helten glemt.
Faldt det, at glemme, ham fra først af vanskeligt,
gled det vel sidenefter lovlig nemt.
Som ubegribeligt og uudgranskeligt
henla' han, hvad han tillod sig og gjorde;
slap derved for at dømme den, der turde.
Han kunde fortsætte med ubrudt Fart;
men Vej og Mål og Væsen blev ej klart.

Ikke før nu, da i et Lyn alt mindedes.
Glemselens glatte Voxmaske var revnet
og smuldret, og den skjulte Skændsels Tegn
sprang frem; han stod for Spejlet og besindedes,
med Afsky, af sit Åsyn på sit Levnet.
Og da mod Gry en Gråds vulkanske Regn
bortskyllend Hjørtets Askelag, da faldt
det sidste Skjul for Selvdommen: En Pjalt!

Men så stod Solen op; og Folkeskarene
kom på Asfalten nøgenfodet sjokkende,
vippende tungt i lette Bambus-Åg
friskplukket Carry, Høns til Herskabskøkkene,
og hundrede Slags Frugter til Bazarerne;
og deres lattermilde Pludresprog
og Luftens Lys og Lyde lo forlokkende:
„Hvad klager *du* for? Er du rigtig klog?

„Sol skinner over Bjergene og Skyerne;
Dugg damper let fra Markerne og Tagene;
Liv skoggerler i Djunglen; og i Byerne
kurrer sød Morgenfryd fra Dueslagene;
selv Jordens Træl og Stenens Tigger ler;
selv Mennesket! Alene du står klagende.
Bedrager kalder du dig, selvbedragende.
Du er slet intet. Alt er det, der sker.“

Intet er jeg! Mit Fuldført, mit Forgæves
er lige gode. Eja, det beroliger!
Da dufter Øjeblikkets Rosenolier.
Mindre end Fnugget kan jeg gennembæves
af Ild og Storm i Evighedens Boliger;
låne mig rig; og Renter skal ej kræves.
Vist er jeg intet; stemmer med Forstanden —
og skåner mig for Skat til Gud og Fanden.

Skål, Mestertyv! — Nå, ikke helt så munter,
men dog af lysfyldt Luft og lydrigt Rum,
af Altets Væxt i evige Sekunder
lifligt til-intet-gjort og sorgfri dum,
førte Hvas Kniven gennem Skæg og Skum
bag Skoddernes kulørte Strålebundter,
mens Tanke efter Tanke, søvnigt gabende,
kom frem og meldte sig imellem Skrabene:

En nederdrægtig Nat! — Du havde Feber. —
Feber iaftes? — Feber hele Dagen;
såe Syner, hørte Tanker; tog Begreber
og Drøm for — Av! dèr skar han sig i Hagen;
men fandt, imens han Allun-svirped Riften,
et videnskabeligt Citat, som traf:
„Kulturen rejser Tanken imod Driften;
tvedelt Bevidsthed er Naturens Straf.“

Helt fornemt altså med en let *attaque*.
Dog gjaldt det sikkert at forsvare Grænsen ...
Hvas drak sin Kaffe, tog et Pif Tobak;
den gik ret godt endnu, Intelligensen;
sprang i sin Bil: Vi vender, Madam Svendsen!
Men i det samme: *Don't forgive the smack!* —
Oh no! — Han hørte Udråbet og Løftet.
Ham gjaldt det. Det var ham, de havde drøftet.

På Trappen stod en drøj Amerikaner,
rund som en oprejst Oldenborre-Larve,
samme Slags Led-Deling og Fjæs og Farve,
og stanged med det fri Folks frie Vaner
sit Tandsæt, ophængt som en rusten Harve
under et Tagskæg; Mand af mange Planer
og mange Penge; farisæisk from
og glubsk. Hvas såe ham vende Hodet om,

nøjagtigt som iaftes ved Koncerten,
parat med Harven, *in obedience*,
o Lord, to Thee, og til et Foer imens.
Den anden Mand var den, der stod hos Værten,
da Hvas kom hjem. Han kendte ham på Nakken:
Midt i det sorte en Plet snehvidt Hår;
Granatsplint? Sabelhug? Han knejste i Jakken,
bredbenet, som en Regimentschef står.

Kolski, måske . . . Den Løgtepæl, for Pokker!
Brat fik han bremset, gik med halv Kraft videre.
Fyren med Duefjer til Ravelokker
var måske en af disse Ræve-Ridere,
de *lairds* og *lords* og Mestere af Meuten,
som ikke *skyder* Ræv, nej, ellers Tak!
de bare jager den, når de har stødt den,
til den forbløder. *Don't forgive the smack!*

Oh no! — Nu var han klar og klemte Næven
om Rattet, da i Takt med denne Tanke
en blå Bil gled forbi ham op ad Banke.
Han så et Silkeslør i luftig Svæven,
så en hvid Hårplet i en begsort Manke.
Kolskis! Ja ja da. Pas nu godt på Ræven!
Mens de forsvandt i Retning op mod Bjergene,
svinged han ned i Kyst-Alléen, sværgende.

„I Solo og Djokja vil de sikkert finde
stort Publikum for Sladder, bragt omkring
af Folk, som hedder Konsul og Grevinde
og Millionær og denslags rare Ting.
Mig, skønne Dame, skal De ikke finde!“
Da gjorde Bilen under ham et Spring:
En gul Maskine, større end hans egen,
brølte forbi ham. Nu begyndte Legen.

Ved Rattet, grinende, sad den infame
Amerikaner, Oldenborre-Larven,
og rapportered med et Nik sin Dame,
der ligned ham i Formen som i Farven:
You see that man? Han huggede med Harven,
glubsk og devot. God Sport og god Reklame:
Quality-Autos made in U. S. A.
„Krab du dig kun til Helvede, dit Kræl“

Hvas satte Fart på, hylede og suste
sejrrigt i næste Sving forbi sin Fjende;
de rullede som Støvbolde, beruste
af Hast og Had og Vilje til at vinde.
Ifald de tørned sammen, var de knuste.
Men rolig, som den sølvgrå Klippetinde
langt borte hang og fulgte deres Flugt,
såe Blikket frem. Alt brast ej, alt blev brugt.

Andre Automobiler jog imod dem,
forbi dem, hvislende; bagfra kom ingen.
I store Buer svinged Mark og Flod dem
svimmelt forbi. Stationer, Klokkeringen.
Et Tog var efter dem et Sted; de stod dem.
Dog var det, som de midt i al den Svingen
holdt stille: By, Bro, Palmer, Tamarinder
sprøjted om Centret som en Hjulsavs Splinter.

Og hvad der nylig var kun Tåge-Strimer,
strømmed og bugned under deres Hjul
som Fjeld med Højskov, i hvis åbne Glimer
græssende Køer gled hen, rød Hjord og gul.
De havde kapkørt snart i mange Timer
og fløj endnu, som Fugl forfølger Fugl,
skiftevis forrest, lige stærke og lette:
Mil efter Mil slidt ud af næste Slette.

Langs Havet jog de. Mod dets Purpurblå
stod i grå Marchalm små Trær med Frugter
som jordbærrøde Ananas. De såe
Skum blændhvidt kniplot langs de lave Bugter ...
Der var en Strand, Hvas havde vandret nær,
langt borte engang, i Stjernelys. De Bølger,
hulkede de nu her? ... Hvad er vi værd,
med alt som vi, forfulgte selv, forfølger? ...

De kørte et Øjeblik tæt Side om Side.
Hvas såe det Bæst derovre skifte *gear*,
mens Madam Jonathan lod Blikket glide
hovmodigt over ham. *Be cautious, dear!*
He's wild and reckless. — Hvilken udsøgt Svir,
at la dem begge det for Alvor vide;
at la det Hjul dør og det Hjul her hækles
Maske for Maske sammen — *wild and reckless!*

Yankeen havde mødt et Blik, der tindrede
af vildt Beslut; han bremsede så brat,
at Hvas, lagt svingende mod Bilens Rat,
raste den på, hvor ene Luften hindrede,
sprang hovedkulds, med alle Ruder splintrede,
ud i det tornede Mimosekrat
hinsides Grøften. Som en knust Kaskade
sænked sig tusend grånende små Blade.

I selve Springet slog han fra. Dér lå han,
fortumlet, blodig, fuld af Skår og Flænger;
mod Tamarindens lave Grene såe han,
dér hang, som Skrædderfuglens Rede hænger,
Said's Turban. Hvor var Said selv? — Gummi-
vuggende

gled Yankeen forbi, *bien à son aise*.
Gud Herren skiller Fårene fra Bukkene.
Broken his neck, John? — Only lost his face!

„Ikke for dig, din Hykler!“ Det forfrisker
at vredes. Hvas fik rejst sig. I det samme
såe han et Syn, hvorom vel Sivet hvisker
den Dag idag fra Kyst til Klippekamme:
Said uden Turban! Said som Turban-Fisker!
Den skæggede gjort latterligt tilskamme
for Solens Åsyn. Skaldet! — Vøgt Jer vel:
En Sikh, seet uden Turban, slår ihjell!

„Ven!“ tænkte Hvas. Og vendt mod sin Maskine
prøved han Håndtag, mønstred Sammenføjning,
da med urokket majestætisk Mine
Said meldte sig med en ærbødig Bøjning,
Turban-omslynget, og gav tavs tilkende,
at han kun ventede på Sahibs Ordre.
Kismet! Det hænder alt, som det skal hænde.
God Tid og ond Tid; intet kan vi fordre.

Den ene haltede, den anden blødt.
Det såe de. Omsnak var til ingen Nytte.
Bil kom, holdt stille; Læge med sin Ford.
Han eftersåe dem; vared ikke længe.
„Sørg for Maskinen, Said!“ En Håndfuld Penge.
Og Doktoren og Ford'en skramled bort
med Hvas. Og Doktoren var glad ved Snak,
han indbød hjem til Whisky og Tobak.

Tak; fristende! — Men Hoppet over Grøften
med alle firsindstyve Hestekræfter
frembragte, som en Kuldbøtte paa Ski,
en filosofisk *aus-sich-selbst-sich*-Løften;
løsrev den Tankeskimmel, der behæfter
en selvoptaget Sjæl. Hvas fandt sig fri,
slagkraftig. Det var Hævn, han hided efter;
og stanset Fart gav øget Raseri.

Når blot endnu han kunde nå Expressen
til Surabaya, fik John Jonathan
en Times Forspring kun; da kunde Baissen
på Sladderbørsen vendes til en Hausse.
Han havde seet før, hvad en enkelt kan,
og var fortrinligt oplagt til at slås.
Hugger du Flint mod Stål, da springer Gnisten.
Who lost his face, John? Dèr boer Bandagisten.

Altså: Forretninger. Og Tak, Hr. Doktor! —
Hvas sprang af Vognen i et spraglet Mylder
og ventede utålmodig på sit Tog.
Det stinker svinsk af denne Sværm, der vogter
Javas Stationer: Bensår, Lupusbylder,
spedalske Næser. Alle Bibelsprog
står som på Tavlerne ved Jahves Alter
ristet i nøgen Hud og harske Pjalter.

Øjnene væsked på de blinde Stakler;
Sværme af Fluor svirred fra og til
over Perronens Lever-brune Kakler;
de sulted ikke på de brune Rygge
og nøgne Bryster. Livet drev sit Spil.
Spedalske tog en tigget Skillings Lykke
med stumpe Hænder; læbeløse Munde
takked med sære Dødninggrin de Sunde.

Hvas havde seet det alt, og aldrig seet det som nu, før nu. Når han steg ud ved Banken, ved sit Hotel — et Vift, og de forsvandt. Nu var det skæbnesvangert; Ting, der skete med Mennesker. Han stønnede ved Stanken af levende, der rådned altfor sandt. Gav han og gav, halve og hele Gylden — hans blev dog Blindheden og Edderbylden.

Og da så Toget endelig kom tordnende, og han steg ind, steg al hans Angst og Vé med ind. De fyldte Korridoren sortnende. *Look here, it's he!* lo spotsk en Røgkupé. Han tumled frem og fandt en Ikke-Røg; sank træt ned i sit Sæde; hørte atter i Togets Lummerhede og Stank og Støj et hånligt Udbrud og en halvkvalt Latter.

„Det var fatalt!“ „Ja, det kom overraskende.“ „Fy, hvor her lugter!“ „Lad kun Døren stå.“ Med Nettet fuldt af Blomster, ivrigt gnaskende Konfekt og Frugt, sad, pynteligt klædt på i London-syede Silke-Rejsedragter, to Pigebørn, en kluntet og en let, og talte Fransk med lidt for mange Fagter. Frisk fra Pensionen. Med sin Stanglorgnet

løftet beregnende, så Diamanten
i Lillefingerens Platinring lynede,
sad dèr den tynde af de To, minsandten,
vendt imod Hvas helt ugenért og synede
hans Klær, hans Sko, hans Ansigt og hans Krop
med en så fuldendt Uforskammethed,
at han til Gengæld tog fra Tå til Top
sit Mål af Tøsen. Så først holdt hun op.

Hun blev måske en Kende rød i Kinderne
og lukkede Lorgnetten med et Smeld.
Så hviskede og tiskede Veninderne:
„Koncerten — Figaro — en festlig Kvæld!“
De spytted på Gulvet Duku-Stenene:
„Rasende kækt — Med Halen mellem Benene!“
De lo. De slikked Chocolate-Kliss;
gned, glatted sig og spejled sig tilfreds.

Hvas lod som intet. Hvad var der at gøre?
Mod denslags Våben er Mænd våbenløse.
Her sad han indestængt for åbne Døre,
prisgivet de to uopdragne Tøse —
hvis grønne livsuvidende Grovkornethed
blotted sin Ungdom med en Kvies Ynde
i skinsyg Uskylds grusomme Kløhornethed
mod den, som vidste hvad det var at synde.

De slanged sig graziøst i frie Stillinger,
kortsåret, med Silke-Knæled blottede,
gabede hvalpet, kløede sig som Killinger,
her op, dør ned, imens de vittigt spottede
en Mængde anonyme Syndigheder,
hvis Adressat de sendte Sideblikke:
Du ser os vel? ser, at de Yndigheder
vises dig kun til Hån? For andet ikke!

Nå ja. Hvas lo. Han ler! Nu blev de vrede.
Mørk-slanken strakte sig med kyndig Svajning
af alt, hvad svunget var, den blonde fede
en halv Kupé imøde; greb en Tegning,
som Tyksen klukked over allerede
og førte den med rigelig Beregning
hjem til sig selv forbi sin Nabos Næse.
Hun bød ham, værsgod, at se og læse.

Hvas læste ikke; men uforberedt
havde han skimtet netop det han skulde,
Karikaturen af sig selv: Asket
og Figaro. Med kritisk Ro og Kulde
betragtede den skønne først sin Rulle,
så ham. „Profilen er fortrinligt seet.
Med Trøffel-Tryne!“ „Mon han føler Snerten?“
„Jeg tror, han er i Stemning fra Koncerten.“

De snakkede, som om han var en Mur,
hvorpå de skrev, hvad Skæmtten forestillede.
Nu, Kraften af en god Karikatur
kræves begravet i det sande Billede.
Men Hvas blev søvnig af de Børn, der drillede,
og deres Duftluft i det fælles Bur.
Han tillod sig et Øjeblik at blunde
i Lugt af Slik og Snak af Sladdermunde.

Han vaktes af et Navn. Der sad en tredje
ung Dame på Visit, og hele Klyngen
hamred på ham, som Svende i en Smedje
slår skiftevis een Ambolt. Sikken Syngen
og Skratten, undertiden hastigt dæmpet
af Fornemhed, et læspende „Jeg dør!“
Så længe havde de forgæves kæmpet;
nu måtte de, for Pokker, få ham mør!

Og Surya Yamis Navn og andre Navne
slyngedes ud med hviskende Forklaringer,
og Ting blev antydet, med tusend Favne
til Bunden af hans Fald, ja, til Erfaringer
som ingen turde nævne; giftig Sødme,
hvis Skændsel tvang dem til kun tavst at rødme.
Men for at slippe Slibrighedens Tvang
nævnte de andre Navne, så det sang.

Det turde de. Det gjorde de. Ungpiger,
til hvem hans Lyst ulovligt havde bejlet,
blev skreget op ved Navn, som Skader skriger,
og deres Mærker efterseet ved Spejlet:
Een visnet med sin Drøm; een tabt al Tro,
da Ridder-Masken faldt af Figaro.
Og han går fri og frank, imens de går —
se her: Med Navn og Dato, Skam og Sår!

Sådan er Kvinder. Sådan *kan* de være.
Ikke i Danmark, ikke i Norge. Nej!
Dér hævner de en krænket Søsters Ære
uden at stille Navn og Kontrafej
offentlig frem ved Syndens Vintervej.
Langt borte kun, i varme Lande, bærer
den rene Medynk og den hellige Harme
Skurk til Skafot i Uskylds egne Tarme.

De hviskede ved det Navn og ved den Titel,
de råbte ved det Barn af den berømte ...
Det var for Lytteren et langt Kapitel
af gamle Synders Bog. Ydmyget tømte
han, askestrøet, i Kamelhårs Kittel,
besk Angers Skål. De Dråber var ej drømte.
Dog var det som en Drøm, at Plaf i Plaf
de Navne blev skudt ud, som netop traf.

Hvorfra dog kendte disse Konfirmander
hans Liv, som var det den Roman-Lektüre
de daglig slugte? Fra Alverdens Kanter
var dette samlet. Hvilket Had lod hyre
så mange Detektiver, og så dyre,
for at se ham gå ned med sprukne Spanter?
Hvem vidste, bedre end han selv nys vidste,
hvor han i Skjul var svag og kunde briste?

Dette var den uhyggelige Gåde,
som hans Bevidsthed brødes med i Krampe,
imens han, oplyst af Kupéens Lampe,
sad ubevægelig, som sov han trygt.
Folk færdedes, han hørte Fødder stampe;
man såe på ham, man snakked; Ord, forståede
og halvt forståede, traf hans Nervetråde;
de gnistred ikke, sitrede kun sygt.

At rejse sig til Svar var at forråde
de Navne, som han tiggede om Nåde. —
Omsvøb! En jævn Mands Myndighed og Mod
var nok. De tav i samme Stund, han stod. —
Han tav. Han sov. Samvittighedens Spore
spored hans Hjerte. Springet var for stort.
Værre end alt hvad ondt han ellers gjorde,
var dette, at han her fik intet gjort.

Hvor mange Timer siden Lampen tændtes?
Hvor mange Latterskrig igennem Larmen?
Hvor mange Dage siden alt det hændtes?
Han rasled gennem Helved; Stanken, Varmen
og Hylene af et hånsk Lokomotiv
havde forfulgt hans Flugt fra Liv til Liv ...
Halt, Surabaya! Rank og rolig. Godt!
That fellow saved his face. Or did he not?

In some way did he, certainly. Bredt knejsende,
med Læben krummet til et hånligt Smil,
gik Hvas ud gennem Vrimlen af de Rejsende
til sin pr. Telegram bestilte Bil
og rutsjed bort for Næsen af de mange,
som havde tænkt, at Ræven lod sig fange
og flå, velsagtens, på et nyt Hotel.
Det var dog noget, var et Smut med Smeld.

Encore le voilà bien disparu!
Han hørte dette Udråb fra de skuffede,
der endnu stod og stirrede og puffede,
imens han sejled i en svimmel Svingning
af Tuden, Bjæffen, Råb og Klokkeringning
ud gennem den elektrisk lyse By
til Havnen, til sin Firma-Filial.
Han låste og sank dødtræt sammen ... Gall!

Hvad hjalp ham Låse, hjalp ham Stang og Bolt?
Her var han med sit eget Liv låst inde.
Hvad hjalp ham den Revolver, som han holdt,
mod Myggesvirr og Myrekryb af Minde?
You lost your face. Få det til at forsvinde —
da kan du synes, at du stod dig stolt.
Han lå og hørte, rævesov og hørte
Ord, Hvisk og Latter — Navne — og han rørte

som fin Forfører af de uforførte
ikke en Finger til de Navnes Værn
mod grusom Medynk, ubarmhjertigt Misbrug;
lå tavs og hørte — hørte kun, og hørte —
mens Hjul og Skinner skreg op til Kupéerne,
der snurrede Latterkværn mod Latterkværn ...
Lokomotivet hylte triumferende
sin lange Hånlatter af Ild og Jern ...

Vist er jeg gal! Fuldstændig fra Forstanden.
Da først forstår vi Mennesker hinanden ...
Hvad var det med hans Mor? Der gives Kvaler,
som Tungen tier med; dog, Tavshed taler.
Hans Søster? Ja, hun fandt sin Plads. Hvad led
hans Far i Årevis, før han gik ned? —
Hvas krøb til Vinduet. Og Glemsel gled
med dunkle Dyb i glitrende Kanaler ...

Hvor er det Døds-Dyb, Livet ikke lodder? —
En lang gul Bil kom bag den Løgte glidende;
holdt stille. Gennem Tremmerne i de Skodder
såe Hvas to hvide Skikkelser. *Our Jæ-æns
is hedged here, you bet.* Så lød det bidende,
glubsk selvtilfreds: *A rotten lot, those Danes!*
Bilen gled bort . . . *Those Danes — a rotten lot!*
Tjene dit Land, Jens Hvas, det gør du godt.

Nå, lad ham sove nu, den Søvn han kan,
med Ære for sig selv og for sit Land.
Vi kloge smiler; vi, hvem ingen Biler
forfølger, ingen Stemmer. Du, der smiler,
spring! Men se nødig det, du springer over!
Sov godt! Men se dig vel for, mens du sover!
Er Vejen bred? Du sejrrige, du trygge —
vogt dig! Du går på Kanten af din Lykke.

IV. EN VENNEHÅND

Da næste Morgen Filialens Vagtmand
åbnede Porten for den yngste Skriver,
bøjede Skrивeren sig uforundret
for Chefen dør bag Pulten. Chefens Iver
og Kraft var kendt. Han undgik de Hotellers
evige Enshed; sov på sin Divan.
Nikket idag var kortere end ellers:
Kom han i Farten af en ny stor Plan?

Sikkert. Han skrev og sendte Telegrammer;
dikterede. De tænkte: Ja, han kan!
Hver Ordre faldt med Smeldet af en Hammer,
og dog helt dæmpet. Husets *shipping-man*,
Lagerforvalter og Kontorchef, alle,
hvem han med vanlig Høflighed lod kalde,
forstod, at der var Pres på. *Saja, saja!*
Det var de vant til her i Surabaya.

Det undred ikke en Mand på hans Kontor,
uden ham selv, hvor hurtige og kloge
hans Tanker var, og hvor præcist hvert Ord
sprang frem, lig Lyssignaler af den Tåge,
hvori han som et blindt Exprestog foer,
Gud veed hvorhen, og lod sin Vane våge.
Kun fuld Kraft frem, ud ad de faste Skinner,
til ved et Sving alt pludselig forsvinder.

„En Bill! Said kommer siden. Han skal vente
på Ordre her.“ — Hvas længtes ubeskriveligt
efter med Panden mod sin Hustrus Knæ
at kysse hendes Hånd, den kærligt kendte,
og tilstå alt. Umuligt, utilgiveligt!
Mod denne Ildstorm var der intet Læ.
Han havde seet sig selv. Det fejge blinde
Ansigt bag Masken vilde dræbe hende.

Han skrev et Telegram. Thi Skrift kan røbe.
„Jeg må til Bali. Bliv på Dukuvlalen.
Alt vel. Med kærlig Hilsen. Kommer snart.“ —
Ak ja. — Fra Vinduet såe Filialen
ham suse bort. Og en usynlig Svøbe
drev ham med Slag på Slag i svimmel Fart
bort — mod den Brink, det Styrt, hvor alting stanser.
Dog såe, dog hørte han med vågne Sanser.

Han såe, han hørte — Sanserne så skarpe
som aldrig før, så hindetyndt udspilede:
Den Djunke, der langs Kajen lod sig varpe;
Kølvandet efter, hvor det oliet pilede;
en Dør med en gul sminket Tøs, der smilede
til Skingret af en hæs Matros-Mundharpe;
solhvide Gader; Klap af Hestesko;
Børns Jag afvejen; Jumpet af en Bro ...

Og pludselig frit Land langs åben Kyst;
Madura-Strædet udstrakt Zinnia-blånende.
Forude, bag en bred Flods blege Runding,
langt borte noget rundt og græsgrønt skrånende:
Stejlt steg, som en ung Jættekvindes Bryst,
Ardjuno, med sin kolde Kratermunding
rakt op mod Solen. Dampende Bibryster
bød Skyer die deres ældre Søster.

Beständig lige fjernt og lige nær
stod under Farten dette Kæmpesyn
i utilgængelig barsk Urtids-Ynde.
Vi tror på Muldskuds Trøst og ler til Lyn;
den Hvile og de Lysglimt er vi værd.
Men Bjerget kender intet til vort Kynne;
det end ej aner Fnugget på sit Bryn.
Vi snakker Evighed — og Tid står dèr!

Sandt nok. Og dog! Dog hvirvler i vort Indres
blodrøde Verdensrum de Flammesole,
der skaber nye Verdner, når de splintres.
Og Sjælen, selv usynlig, veed at spole
det Trylle-Fangstnet, i hvis tynde Svæv
Liv, Død, og begges Lov, og Fnug og Klode,
alt hvad der gror, og skal gro, og før groede,
hænger som Dugstænk i et Spindelvæv.

Og Bjerget synger, hvis ej *vi* er stumme;
hjælper os med vor Jubel og vor Klage
over, hvad alt vort lidet Ler må rumme,
vor spinkle Sjæl, i dette Spand af Dage.
O, mest af Smerte, mest af Smerte og Plage!
Hør alle Nerverne forbitret summe
fra Tå til Fingertip — hør Sjælen skrige,
fyldt, overfyldt af Kval, som dog kan stige!

Ham havde Bjerget båret her. Det mærkedes.
I Svinget, hvor det slap ham, faldt han tungt
ned på sig selv, mens Bilens Fart forstærkedes
uden et Mål, uden et Hvilepunkt.
Bag Pasuruan var der få Turister;
forsåvidt Ro. Men han sad syg og sløv.
I Synet sved det blå Havs gyldne Gnister,
og Sindet slæbte i Slettens gule Støv.

Fra glohedt Land langs lueflængte Bjerge
at skimte Skummet på de solblå Bølger
og vende sig og spotte sin Forfølger:
„Se, jeg er frelst! Her er min Ven og Væрге,
det friske Hav.“ — og Havet ikkun håner;
det slynger Kvalme af hvert Bølgeslag,
det gylper Edder op; det bruser, blåner
og bølger af det bundløse Bedrag:

Sligt kender ej de lykkelige Slægter,
hvem Nornerne gav Hjemstavn i vort Norden.
Brød Skaberen sin Ed, så helligt svoren,
er det forgæves, at hans Skabning fægter:
Hvor selve Havet puster Ild på Jorden,
er der kun Plads for Spotter og Fornægter.
Vi forudsmager, midt i Flugtens Våde,
med hvert nyt Vejrdrag Helvedfyrstens Ånde ...

Hvas kørte langsomt gennem Probolingo.
Foran det hvide Residentpalæ
holdt en lang Rejsebil. Som en Flamingo,
krumnæbbet og rødkindet og tyndhalset,
strakte en Lady sig med højlydt: *Oh,*
it's he! Look, Archie! — Med Monoklen falset
i Øjenkrogen såe Mylord: *By Jingo!* —
Det trak elektrisk i vor Flygtnings Knæ.

Med fuld Fart jog han gennem Folkevrinlen.
Det var et Huj han flød i, Skrig han sank i . . .
Atter lå Havet dør og håned Himlen,
og der var langt endnu til Banjowangi;
mer end det halve af den Vej, van Daelen
tvang Landet med. Vist var den Landvej god:
Hundred Mil lang; en Bredde af tredive Alen;
høj og fast bygget; stærk af stivnet Blod.

Slog der en Puls bag Støvet og bag Stenene,
ikke helt kvalt af disse mange År?
Alléens Tamarinder løfted Grenene
og hujed efter ham med tynde Stemmer:
„En Mand er død for hver af os, her står!
Du bæres godt af det, som Vejen gemmer.“
Han svarte: „For hvert Træ fornam mit Hjerte
sig gennemsnittet af en ny skarp Smerte.“

I Kraksään sagtnede han Farten atter.
En brun Fyrstindes Vogn holdt midt på Pladsen,
med Guldmors Forhæng; broget Tjenerskab,
tilfods, tilhest; begloet af Folkemassen.
Flux opslog en Betjent sin Betelflab,
sort grinende; spotsk rystede af Latter
hans guldsyet røde Kræmmerhuse-Hue.
Og bag Gardinet tittede hans Frue.

En visnet Skønhed, skarp, med runken Hud,
kulsorte Øjne. Og det hadske Blik,
der ramte Hvas, da Damen spejded ud,
traf som en Skorpionbrod med sit Stik:
Surya-Yami! — Ryttere og Betjente
trængtes om Bilen; det var Hån og Trusel ...
Åk, Surya-Yami, er *det* dig? ... Hvas vendte
og flygtede, angst, hjertesyg og usel.

Det var en lang tre Timers Vej tilbage
til Surabaya; en fortvivlet Fart,
forfulgt af Genfærd. Med en halvkvalt Klage
så Hvas, der knap så Vejen, Syner klart;
så Surya-Yami som en gylden Støtte,
indsvøbt i Damp af det vulkanske Bad;
så hende stampe i Dækket. Læben blødte;
hun havde bidt sig selv i blodigt Had.

Stik af frisk Had fra visnet Skønheds Øje
og skuffet Elskovs giftigtgustne Tak ...
Så hørte han de dumme Tøse støje;
Kupé og Tog, eet Snogespyt af Snak ...
Og alt blev Tavshed: Over Dal og Høje
kom ridende, med Skygge-Skaberak
på Skyggeheste, bag en Sværm af stygge
halsende Hunde, Skygge efter Skygge.

De strakte sig grotesk i vreden Længde,
krøb sammen, strakte sig og jog forbi,
hujende lydløst. Efter Koblet sprængte
forrest Lord Cant og Lady Calumny,
svingende deres Piske med vild Ynde;
og Skyggemynde efter Skyggemynde
sprang ham i Struben, slubrede hans Blod,
imens han endnu stred og endnu stod.

Han undredes i Afsky: „Ser Erinnyerne
så fornemt ud? Men hvad er det, dør skinner?“
Sortklædt, med Silkehat, i sjappet Sne,
gik han på Karl Johan; og langs med Linjerne
af Norges sorte Dale og hvide Tinder
gled samme gale Skyggejagt. Sel Se:
Op over Slottet, ned imellem Tagene
kom Rytterflok og Hundekobbel jagende!

Han stod med Ryggen mod en Løgtepæl
og fægted med sin Regnskærm imod Koblet —
i Sjap og Søle, en fortvivlet Sjæl —
mens Lungeblodet i hans Strube bobled.
Høj Hat, stift Skjortebryst, lakeret Hæl:
at skulle slås i Selskabsdragt fordobled
hans Kval; og dette, at han aldrig døde.
Kun Skygger drak; og han blev ved at bløde.

Og luftigt over ham holdt Hestehovene
sig stadig fægtende; og selv Lord Cant
og Lady Calumny red højt, halvsovende,
med blinde Smil; han så dem ikke rigtigt,
skønt Lorden hilste Ladyen galant
med løftet Hånd; thi alt var gennemsigtigt;
et Syn, en Drøm, der lo ad Tyngdelovene;
og det, han fæsted Blikket på, forsvandt.

Forsvandt i Luften med et lydløst Huj —
for over Londons Røgskyer og Kraner,
over Gibraltars Masteskov at glide
frem bag det røde Fjeld Guardafui
og galoppere lystigt ved hans Side
hen over Javas Sletter og Vulkaner,
jage hans Bil og ham ved højlys Dag
med Skyggers Bid og Skyggers Piskeslag.

Han vidste aldrig siden ret, hvorledes
i Surabaya han slap ud ombord;
huskede kun, som i en Feberhedes
Dirren af ubestemte Lys og Lyde,
et enkelt Ansigt og et enkelt Ord,
eet venligt Ansigt i en Hexegryde
af farisæisk Munterhed og Spot.
Et Mands-Ansigt, som mente ham det godt.

To kloge Øjne og en rolig Stemme:
„De er jo syg, Mand. Gå tilkøjs!“ Modstridende
havde han fulgt de Øjne, fulgt den Røst
ned til Kahytten. Gid han kunde glemme
det næste, som han huskede; den svidende
Skam ved det Skrig, der rev sig fra hans Bryst:
„Hun veed det!“ „Hvem?“ „Min Hustru.“ Det var
sagt.

En Ukendts Venskab visned i Foragt.

Han var alene. Lå dør ubevægelig.
Med åbne Øjne lå han dør og stirrede,
medens med Damperen hans Hjerter dirrede,
skjalv med dens Stempler. Skammen var ulægelig.
Han havde nævnt, hvad ingen turde nævne;
kastet sin Hustrus kære Navn fejgt hen
for Hundene, om dog de vilde levne
ham selv en Frist. Så tro som Mand og Ven!

Tiet, hvor Tavshed bød ham Skam at bære;
og talt, hvor Tale var en lumpen Svig;
svigtet sig selv, sit Land, sin Hustrus Ære:
så dygtig var han blevet, og så rig!
Han havde intet mere nu at lære
om hvad det var, at leve som et Lig.
Han havde seet sig selv, og skjalv ved Tanken.
Nu lugtede han sig selv, og kendte Stanken.

Dog sådan er vi Mennesker, at Myggen
forbitrer os; usynlige Baciller
styrter vort Legems knokkelfaste Borg;
men Sår og Sygdom, der vil knække Ryggen
på Elefanter, bærer vi. Let spilder
vi al vor Sjælskraft på en indbildt Sorg;
dog kan ej Himlens Dom, ej Helveds Kvide
få kvalt vor Evne til uknust at lide.

Thi når vi skælver, sjæleslidt og kropslidt,
med Nervernes og Tankens tynde Tråde
Maske for Maske gennembrændt og opslidt
indtil den Bristning næsten, der var Nåde,
kommer den Stoppekone, Sløvhed, listende
og bøder, mens vi blunder, alt det bristende
med ny fin Tråd — til næste Smerte nok —
fra Moder Livs utrættelige Rok.

Og da Jens Hvas i Dagningen, fra Dækket,
under Ungårans Drage-puklede Kam
såe Smarangs Rhed — såe, hørte og fornam
han i en Tåge kun, så hele Trækket
og Trykket af Folks Snak og egen Skam
blot fik et Genfærd af Bevidsthed vækket.
Han kom iland; blandt Bilerne på Kajen
var en, han kendte. Nå, det var hans egen.

Det undrede ham ikke, at den var der.
„Tag hjem, Said!“ sa han; steg selv roligt op
og startede, som man i Søvn starter
en drømt Maskine. Kræfter i hans Krop,
indøvede på fordums hundred Farter,
vogtede hver sit Hverv ved Styr og Stop.
Med fuldendt Præcision regered Tingene;
stumt snurrede Stålet, blødt gled Gummiringene.

Og hvor var Sjælen på den sære Tur?
Den sov, hvis ej den fløj foruden Følge.
Hvem veed, hvad Evner den for os kan dølge?
Men under Kroppen og dens Gyngesur
vuggede Bjerg i Bølge efter Bølge,
til ud på Dagen brat Borōbudūr
gled frem og lå dør, lysfyldt, på sin Plads;
den grå Drøms Tempel, tusend Års Palads.

Det såe hans Sjæl: Et kunstigt Stenfjeld, rilet
i høje Gallerier, stejle Trapper,
med Seklers Billedvæg belyst af Smilet
fra tusend Budda-Støtter, svøbt i Kapper
af gennemsigtig Sten. Her har de hvilet
to tusend År, de travle; fejs og tapper,
Træl, Drot og Gud; i Lys af Buddhas Smil.
Det lyste nu på Dansken og hans Bil.

Men som det Tempels Søjler stod to Bjerger,
vulkanske Kegler. Sumbings hvide Dampe
steg langsomt. „På hvad Sandhed tør du sværge,
Buddha? Du smiler ad vort Døgnlivs Krampe,
en frigjort Ånd, i Gud tilintetgjort.
Så stille er dit Budskab, og så stort.
Men her står *vi*; og flytter vi os lidt,
er du, din Gud, dit Alt og Intet eet.

„Mindre end Intet. I har aldrig været.
Guder og Djævle; Mennesker, forskellige
i Form og Farve som i Sjæl og Ånd:
Ildbjerget, selv kun Støv mod Stjerneskeret,
holder dog Jer som Støvgran i sin Hånd.
Og I vil stolt vanhellige og hellige?
tror, I kan avle og tilintetgøre
i Trækken mellem Evighedens Døre?“

Hvas, gennemisnet midt i Dagens Brand,
gysende fyldt af de Vulkaners Kulde,
jog gennem Palmelund og dyrket Land,
såe Vandfald tjene og såe Fjeld formulde,
styret af Mennesker med klar Forstand;
han rejste Bjerger og lod Bjerger rulle
bort under sig — til, vakt af kendte Lyde,
han fandt sig fastkørt i en Landsbygyde.

Det stank af Garveri bag høje Mure.
En Gyngestol stod i en Blomstergård,
hvor Duer kurrede fra hundred Bure;
dér sad en Kinamand, hvis gode Kår
sås af den nøgne Overkrops Fedtfurer.
I stram sort Silke, med sit sorte Hår
af vægtige Guldnåle gennemstukket,
forsvandt hans Kvinde. Husets Dør blev lukket.

Men en Flok Børn blev stående og stirrede,
mens Manden oprejst knappede sin Jakke.
Hvas tænkte sløvt: „Blind Gyde! Jeg må bakke.“
Men kunde ikke mer. Maskinen dirrede.
Var det en Drøm? Hans Tanker fløj forvirrede.
„Velkommen, Ven og Herre! Tag til Takke!
Stig ud, træd ind! Du veed, mit Hus er dit.“
Hvem talte så troværdigt og så blidt?

Kineseren. Stod hjerteligt fornøjet
og bød ham ind, som var han ventet længe.
Hvas tog sig sammen; træt foroverbøjet
rev han i Tankens Tågeslør en Flænge:
Det brede Smil, det kloge Blink i Øjet —
de havde mødtes før — om nogen Penge —
Hvad hed han? „Lao Ful“ Ja, vist, dér kom det.
Når blot man leder lidt tålmodig om det ...

„Ja, gode Ven og Herre; Lao Fu.
Træd nådig ind, og gør mit Hus den Ærel
Alt hvad du ser her, Herre, det gav du
din Tjener. Som du vil, skal alting være.
Men du er træt? Syg er du!“ Og den svære
Kineser greb hans Arm: „Så så; kom nu.“
Hvas vågned afklædt; så en Punka svaje
og mærkede dens Luftning mod sit Leje.

„Drik, Herrel!“ Og han drak. Og Drikken brændte,
men gennemstrømmed ham med Kraft, forfriskende.
Duerne kurrede. Et Springvand vendte
sin spinkle Stråle hid og did, blødt hviskende,
som var i Evighed kun Fred at vente.
I Stenkummen derude plasked Fiskene ...
Så var det mørkt; men tændte Lys og Pinde
røg med sød Duft af Røgelse derinde.

Og han fornam, at der var En, som vågede.
„Ja,“ tænkte han; „ryg kun!“ De onde Ånder
svæved omkring ham svagere, mer tågede
end før. Så sov han; sov fra sine Vånder.
Og da han vågnede, lå på hans Lagen
en Blomst af Lys, den første Blomst af Dagen.
Og dør stod Lao Fu ved Sengens Fod
med The og Pisang. „Var din Hvile god?

„Jeg takker Himlen, Herre, og mine Fædre,
jeg takker *din* Gud, at du har forundt
din Tjener dit Besøg, skønt det var bedre,
om du var frisk, og venlig vilde hædre
mig med at dvæle her et kort Sekund
og se, hvad du har selv gjort godt af ondt,
dengang da mine egne lod mig ligge.
Jeg ser det, Herre, at du mindes ikke.

„Ja, Herre. Sådan er det. Godhed glemmer
sin egen Gave. Den, der modtog, mindes.
Jeg var fallit; jeg havde mistet alt;
mit Ord var tomt. Ny Udvej kunde findes.
Men hvem tør låne den, hvis Fasthed faldt?
Min Vens Svar var det samme som min Fjendes.
Jeg kom til dig. Da var jeg lidet kæk.
Du hørte; så; du skrev dit Navnetræk.

„Fem tusend Gylden! Uden andre Prøver
på Kløgt og Ærlighed end Ord og Blik.
,Giv Lao Fu de Varer, han behøver! —
På Gensyn!’ sa du rolig. Og jeg gik.
Nu er det mit her, Lager, Hus, altsammen;
Guld, ædle Stene; sjeldne Fisk i Dammen;
Hustru og Børn, som gør mig vel tilmode;
Liv, Arbejd, Lykke; alt, fordi du troede!

„Hvad jeg er værd? Godt Hælvten af Millionen,
imellem Brødre, når det regnes knapt.
Har du haft Tab ved Krigsspekulationen —
den halve Million er ikke tabt.
Din er den. Jeg har kun forvaltet den.
Tag den, o Herre! Tag den, gode Ven!
Og jeg vil takke dig, selv i min Grav,
for Ære, Liv og Lykke, som du gav.“

Hvas rystede på Hodet. Blik og Mund
hos Kinamanden smilte vel en Smule?
Nej. Her var ingen Lettelse at skjule;
bekymret offervilligt Venskab kun.
Hvas med sin hvide Hånd tog Laos gule
og klemte den. Og fra hans Væsens Grund
brød frem de Væld, som i en Ørken svaler
og i en Ismark smelter Hjertets Kvaler.

Altså selv han, selv han i sin Elendighed
havde gjort *noget* godt; han havde Venner,
som vidste det og uden al Nødvendighed
hilste ham velkommen med åbne Hænder.
Ikke alt hans var vissent eller væmmeligt;
noget var frisk. Et Regnskab fandtes hemmeligt,
som godskrev ham for Ære, Liv og Lykke.
Der var en Hånd, han dristig turde trykke.

Vel ingen Europæers, ingen fin Hånd,
duftende sæberen og neglebørstet;
end ej en raffineret Mandarin-Hånd
at vise fornemt frem: min gule Vens!
En Hånd dog, der forstod, han havde tørstet
efter lidt Broderskab — og gav, som Mænds
kun sjældent gør, gav kvindeblidt og mandigt.
Det var velsagtens meget uforstandigt,

men Hvas fornam i denne Morgentime,
dødtræt i Legemet, og svag i Ånden,
det pure Daggrys gyldne Strålestrime
med Genopstandelsens Vidunderskælv;
fornam det, som var den, der gav ham Hånden
simpelthen Mennesket — hans eget Selv,
al Skabningens — det Liv, her sønderslides
i Snavs, men opstår lysende hinsides.

Han lod sig som i Drømme lydigt lede
af Lao Fu. Og Telefonen ringede.
Og der kom Svar. Og dør holdt Bilen rede.
Og små Kineserbørn kom blysoomt frem
med smukke Blomster. Og da Vognen svingede,
titted Fru Lao med sin Dør påklem
smilende efter Tuvan og sin Mand.
Og der var Morgendugg og Middagsbrand.

Og der var Slettevej og Landsbygade,
og der var Klippevej og Skyggeskov
og Vandfalds Brus og Vift af Bregneblade.
Flygtige Glimt kun. Mest sad Hvas og sov,
vugget i Landskabets uhyre Vugge;
men stundom foer han op i uklar Frygt.
Og siden hørte Lao Fu ham sukke,
som Børn i Feberblundet klager sygt.

Og da Fru Asta såe sin Husbond, hjembragt
af en Kineser; såe ham bøjet vakle
op mod Terrassen; såe hans gustne Hud,
og såe hans Blik så flakkende forvildet;
harmedes hun, som den der ser sin Hersker
forvandlet til et Kræ, enhver tør stakle;
hilste med Vrede dette Vrægebilled
af Manddom: „Hvordan er det, du ser ud!“

Han krymped sig som for et Slag i Synet,
ført af den Hånd, hvis Hjælp han havde bedt om
i bundløs Tillid. Og han rynked Brynet
og retted sig. Var dette Tjipanax?
Var her det Hjem, hans Hjerte havde ledt om?
Det lå i Grus, trods Tag og slanke Søjler ...
„Ret så, ret så! Jeg gav dig Husets Nøgler.
Brug dem! Jeg går. Jeg går min Vej bort strax.“

Hun mødte Lao Fu's Blik. Og hun bluedes
over sin Hårdhed, angrede sin Harmes.
Jens gik. Hun greb ham fast i sine Arme;
hun holdt ham ømt; hun halvvejs bar ham ind.
Og med et Mod, der skjælv, men aldrig kuedes,
vogted og skærmed hun hans syge Sind
i Uger, Nat og Dag. Men Dag og Nat
lå under Pudens hans Revolver ladt.

Han lå med Øjnene tæt sammenklemte
for ikke at se, hvad Lys og Mørke gemte,
men hørte og så; så altid alt; og led.
Det skreg, det lo. Og Skyggejagten skræmte.
Galop, Galop! Han lå der, kold af Sved;
sprang op og stod: „I får mig aldrig ned!“
Hun holdt ham fast med sine køle Hænder.
„Tak!“ sa han. „Sluk det! Sluk det! For det
brænder.“

Det brændte hende selv, skønt anderledes;
i Kærligheds Medlidenhed med Lidelsen,
fortjent som ufortjent. Hun tog sin Part;
bar den alene; lod ej Lægen hente.
Hvem turde læge Sår, han ikke kendte?
se fremmed på en Sjæl, der sønderledes?
Kun Kærligheds Medlidenhed med Lidelsen
gør om og om igen så vild en Fart.

Her smiler da påny den stolt usårlige.
Du ofte sårede: Prøv selv, hvor mange
af disse Vunder, der var nok alvorlige
til at fornemmes etpar tusend Gange
Døgn efter Døgn, i Time efter Time.
Følg med din Tānkespids hver Svøbestime
i en så grundigt gennempisket Sjæl —
og spyt så på den pinte og hans Pæl!

V. HJEMVEE

Hvas kom sig ikke, som Fru Asta troede,
blot ved at være hjemme og i Fred.
Tankerne hvirvled i hans arme Hode
som rodoprevne Trær langs Elvens Bred;
mer og mer svimmel blev hun selv tilmode,
så nær det hvirvled; hun blev angst derved.
Hvis det rev Fodfæstet fra Sygevogteren?
Så fik hun endelig sendt Bud til Doktoren.

Til Doktor Berg, Familiens gamle Ven.
Berg kom. Dèr sad han, gammel snart og grånet.
Hilste fra Konen. Rart at sees igen.
„Hvor længe har det varet? Tredje Måned?
Se sel!“ Han røg Cigar og passiarede.
Og så blev han og Patientene ene.
Berg lyttede tålmodig; Hvas forklarede.
Ordstrømmen hvirvlede med Trær og Stene.

Med Selvtillidens brustne Illusioner,
med seet og skeet af Smerte, Skam og Spot,
med frygtelige Hallucinationer
og tørre Fakta, sagt så rent og råt,
som Sandhed aldrig høres af Mænds Koner.
„Ja,“ sa Hans Berg kun; „det forstår jeg godt.“
Sært lindrer det, når En forstår Ens Kvaler;
blot det, at turde nævne dem, husvaler.

Den gode Læges Grundkunst er at lytte;
Kirurg og Mediciner kommer siden.
Han opmuntrer strax derved den forknytte
og styrker den fortvivlede til Striden.
Ikke alene, ikke alene længer,
det er den Lægedom, hvortil vi trænger,
hvad vi end lider, hvad vi end har lidt.
Og den har gode Læger bragt os tit.

Den bragte Doktor Berg sin Ven, Jens Hvas.
Ikke med Ynk for Klynk, men med sin Stemmes
alvorligt muntre Mands-Fortrolighed,
sit Blik, sit Væsens Vægt. På rette Plads
den rette Mand. Sligt føles og fornemmes.
Hvas så urolig op, urolig ned,
men Visheden: „Han kender dig, veed alt,
agter dig dog!“ den bar, når Modet faldt.

Mange Slags Kærlighed og Had har Kvinder
at skænke os mangfoldigt; ikke dette:
en Mands Respekt. God Ven er Lykke-Fangst.
Hvas tilstod: „Træerne er mine Fjender!
De står og lurar på mig. Sel“ Hans trætte
Blik flygted ud igennem Parken, angst:
Kroner faldt mørkt, og Blade skød med Pile ...
„Indbildning!“ — Ja, det såe han; måtte smile.

„Dèr ser De. Det forstår De selv. Hvad andet
er så de Syner, De har haft; de Røster,
hvoraf De føler Dem så hårdt forfulgt?
Rent Storhedsvanvid! Folk har her i Landet
for travlt til med en russisk Sladresøster
at løbe løbsk fra deres egen Pult
og vælte andres. Og en engelsk Visnæs
af Konsul får sit Svar: *Mind your own business!*

„De — tysk Spion! Snak! De er dansk, min Herre.
Og er her Godtfolk nok, hvis Nerver girer
den gale Vej erotisk, har desværre,
havde jeg nær sagt, Fakta nok endda
viist mer naturligt Kludder i de Papirer
for Deres Part, Hvas. Ikke sandt? Nå ja,
her står vi vistnok ved *des Pudels Kern*.
De er en hård Hund, Hvas. De er et Jern.

„Men selv en hård Hund kan slås halt. Og Jernet
det slides dog. Jeg ser på Deres Isse
en skaldet Plet; og De blev grå ved Tindingen.
Hvem slipper uskadet gennem År som disse?
Med ti Års Kval har hvert nyt Krigsår kværnet
hvert vågent Sind. Det løsner slemt i Bindingen.
De svage skråler op, de tapre græder;
vi alle mærker vore svage Steder.

„De har nu mærket Deres; at de er der,
og bliver der. Gjort Gerning ændres ikke.
Og det er dumt at smæde sine Smerter.
Dog skjuler man dem helst for Verdens Blikke.
Og hvis en Pilfinger, en Fremmed, kommer,
så puffer man ham væk: „Er du min Dommer?
Gå hjem og gør dit eget Regnskab op!”
Men løber Hjernen løbsk, så si’r man: Stop!

„Jeg er vel Kusk endnu!“ — Det var, som Tøjlerne
blev lagt Jens Hvas i Næven, og han strammede
dem varsomt, Nervebundt for Nervebundt.
Han tvang sig til at se de Trær bag Søjlerne:
de var kun Trær. Løv-flydende, Lys-flammede
gled The-Plantagens Høje rundt og rundt,
men uden Ondskab. Klipper og Vulkaner
rugged ej mer på slet så mørke Planer.

Ialfald skræmte de ham ikke mer.

Berg vedblev: „Og hvad Sladder angår, mener jeg, at Hor og Mord er næstendels for Dyder at regne imod Sladder. Ja, De ler.

Men hvad er lumpent, som at Folk forener sig om det, som løsner alt; som gennemsyder alt Samfund og hvert Sind, Lag efter Lag, med uansvarlig Svig og navnløst Nag?

„Sladder er Avinds ægtefødte Barn med Gerrigsindet. Stadigvæk på Tærne for ondt at øde, hvad hun ej tør købe, fordi det koster. Snavs Folk dænger Skarn på Renhed og på Kraft; og Farisæerne svinger den Lov, de lider af, som Svøbe imod den Lyst, de længes efter. To Slags Skind, hvor samme ækle Sygdom åd sig ind.

„Endog når Sladder taler Sandhed, lyver i hendes Mund den Sandhed, hun har sagt. Sig: „Læg sig Hund, og slik sit eget Yver!“ — så lystre Tæven og har tabt sin Magt.“ — Berg rejste. Men det Sind, han havde bragt, forblev. Let ud og ind, som Fugle flyver, fløj Tankerne. Flugtvinger skjalv og skyggede. Så fandt de deres Boplads; blev og byggede.

Hvas vidste, hvad han vidste; gennemskuede
de trøsterige Ords Inkonsekvenser,
og tog dog deres Trøst. Når Stemmer truede,
drev han dem hjem bag deres rette Grænser.
Det var hans egen Anger kun, der kuede
og pinte ham. Hver farisæisk Flæns
i fremmed Synd skød han behersket bort:
„Jeg kan godt selv. Pas du din egen Sport!“

Hans Tanke søgte, af hans Hjertes Tvang,
en efter en af dem, hvis Lykke og Liv
han øvede sin Uret mod engang,
og bad dem om Forladelse. „Tilgiv!
Jeg fristede, jeg sveg. Med Rette svang
du Svøben mod min Sjæl. Vær nådig. Skriv:
,Han har betalt!’ Du ser din Skyldner knæle.“
Og stundom svarede de svegne Sjæle.

Og andre tav. De fordred fortsat Bøde.
De havde Ret. Bagefter er for silde.
Nu vel, han var der for at brænde og bløde,
så længe som han leved, og de vilde.
Men andre Fjender gik han fast imøde:
„I plumrer ikke mer min Smertes Kilde.
Selv har jeg tømt den Kalk, som var bestemt
for mig.“ Han gik forbi dem. De var glemte.

Revolveren lå gemt. Med dragne Sabler
gik tre Javanere vel rundt om Huset
Nat efter Nat, men kun for Skik og Brug,
som Æresvagt om Herskeren. De Fabler,
hvormed hvert Fugleskrig, hvert Skrab i Gruset
så længe skræmte Hvas; det Hjertesug,
hvormed den sorte Stilhed stjal hans Ro,
forsvandt. Han kunde sove; Såret gro.

Trygt blev det aldrig mer, som før i Tiden.
Han havde brændt sig på de sorte Gløder,
rørt ved for meget. Dyrt købt var den Viden,
hans Favntag vandt ham om, hvad Ildbjerg føder.
Fremmed og fjendtligt vandred ham ved Siden
det Land her og dets Folk. De Morgenrøder
var ikke hans. De Øjne og den Hud
sved Bylder i ham, som kun sent trak ud.

Sin Ungdoms første brune Elskerinde
såe han kun sjældent. Hun var gammel-gift.
Hans Guld bar hende op til Ærens Tinde
som Fru Stationsforstander. Til et Pift
af Toget skimted han en rynket Kvinde;
og Sønnen, Assistent nu, hilste stift,
stolt af en kluntet Uniformskasket.
Men andre Ting tog han sig mindre let.

Han havde levet her i tredive År,
havde hørt Tigren brøle, Gongen runge,
var kendt i Kampong som i Fyrstegård,
talte til hver Mand på hans egen Tunge;
forstod dog kun, som man ved Tolk forstår,
sin egen Vagtmand og sin egen Junge:
Hvad mente Smil og Bøjning for hans Blik?
hengiven Troskab? eller Dolkestik?

Han var i Vanen. Det var ikke Frygt,
han følte nu, skønt ikkun halvvejs rask.
Han bød, de lød. Hans Vilje og hans Kløgt
bar Sceptret; ikke Sabel og Krabask.
Men Bad, Bord, Seng — aldrig var Øret trygt
for Pludr og Hvisk og nøgne Fødders Klask
og nøgne Fødders Listen over Fliserne.
Dèr sad de, når han så op fra Aviserne.

Dèr lå de foran ham, med Nakken bøjet,
og bragte eller bad om dit og dat.
Forsvandt så stille, som de kom. Men Øjet,
Sjælen i Øjet, fik han aldrig fat —
mer end den sees i Øjet af en Kat,
som skriger, sparket, eller spinder, strøget.
Han var i Vanen. Det var ikke Frygt,
men Utryghed. Hos Asta kun var trygt.

Hvor var det hjemligt, blot at kunne vandre
ved hendes Arm sin Morgentur i Parken!
Han kigged til Kontor og Faktori,
snakked med Bogholder og mange andre,
red på sin Pasgænger omkring i Marken,
nikkede til de Folk, han kom forbi,
drøftede Stillingen med sin Bestyrer,
en Københavner, en ung Eventyrer,

der for en fem-sex År siden var kommet
som Vexelerer-Svend og Sløjfedreng
frisk hjemmefra, tom-hjernet og tom-lommet,
men led og ked af Strøget og dets Slæng,
og havde søgt hans Hjælp og syntes om'et,
skønt Skolen i de første År var streng;
nu en Elev, som Hvas var stolt af; Mand
for selv at bringe andre til Forstand.

Og alt det dèr var godt nok. Hovedsagen
var dog de Ture, Hvas og Asta vandrede,
og Theen på Terrassen, Ven hos Ven.
De grå Tjimara-Trær stod uforandrede
og strakte deres Skygger ud mod Dagen
og drog dem næste Dag stramt ind igen.
Og dèr stod Tjimuts Kegel; vidt udbredt
lå Sletten. Alt, som var der intet skeet.

Men derved just fornam de, hvad det vejede,
det, som var skeet, målt med den indre Vægt.
Og Hånd i Hånd, mens alt det faste svajede,
gav han sig trygt i hendes Varetægt:
hun vidste, hvem han var, og slap ham ikke;
og hun, med sine dunkle Stråleblikke,
takkede ham, der vidste hvad det gjaldt;
gav Kærlighedens Tak, trods alt, for alt!

For Fryd og Smerte og for Skam og Ære;
for Byrder, som han tappert havde båret,
og for de Byrder, hun fik Lov at bære;
for Hjertets Fylde og for Hjertesåret
ved ham; alt ondt, alt godt, for det var Livet,
som af hans Kærlighed blev hende givet;
Livs kostelige Perle af Blod og Ånd,
lagt med hint Kys i hendes hule Hånd.

„Dig, mer end nogen anden, har jeg sveget!“
Hun svarede: „Nej, du har gjort mig rig.
Alt hvad jeg gav dig fattigt af mit eget,
gav du mig hundredfoldigt. Var det Svig?“
„Jeg drog dig ned.“ „Ved dig kun er jeg steget.“
„Gjorde dig Skam.“ „Det kom kun af den Krig.“
„Forrådte dig.“ Hun greb hans Hænder ømt:
„Min Ven, glem alt det stygge, du har drømt!“

Men få kun var de Ord, som her behøvedes.
Nu var de sammen, og holdt sammen; lo
med våde Øjne. Smilet var de prøvedes,
de grundigt kendtes. „Gud ske Lov! Vi to!“
Når han blev mismodig, og hun bedrøvedes,
gav et fast Håndtryk atter Kraft og Ro.
Der blev vel endnu etpar År at leve —
og Tyge og Lene skrev så glade Breve.

Krigen var endt. Den fik engang dog Ende.
Tyskland var styrtet. Ja, og Danmark stod!
Og store Ting var ventendes, kan hænde;
ny Væxt af Rigets sønderskårne Rod.
Bud efter Bud fik Hjertet til at brænde:
Atter engang blev Danmarks Lykke god.
Blot de, som råder, ikke vil forråde!
Døgnet er kort, og lang er Livets Gåde.

Hvert Brev og hver Avis gav ny stærk Brænding
af Frygt og Håb, varm Vrede, frugtbar Trøst.
Her sveg og sank den sikreste Land-Kending;
hist funkled Fyr frem fra den sjunkne Kyst;
Angel og Frisland løfted sig. Med Spænding
hørte de fjernt selv Danevirkes Røst.
„Vi må dog hjem og hjælpe, ikke sandt?“
Men alt var uvist; eget Eje bandt.

„Og der skal Helbred til ved det, her kræves.
Alene Rejsen! Folk slås om Billetterne.
Melding et halvt År forud er forgæves.“
Hvad der ved Dag var drøftet, blev i Nætterne
til Drøm, hvoraf ny Planer kunde væves.
Men dør stod stadig Tjimut, dør lå Sletterne.
Europas Fred gik frem i Krigens Skurer —
og Indien flød på høje Konjunkturer.

Tjent er dog tjent. — Og hvem var Sejrherrerne?
Hvas lytted til de store Statsmænds Tale.
Før Grænsebryderne, nu Grænsespærrerne;
nu var det deres Tur at være gale!
Oxerne stod og længtes efter Kærterne,
men blev spændt for med Bagsmæk imod Hale.
Genrejsningen blev Piskeknald og Skrål;
lang Marsj på Stedet syntes Verdens Mål.

Altså var ikke blot vi Danske blinde.
Det gjaldt nok overalt, at skilte Magter
samles så langt kun, som en fælles Fjende
presser dem sammen. Er de fri, foragter
og hader de hverandre. Fik de rytter
en Fremvej, slås de om den Vej og Byttet.
Verdens Befriere med tykke Pander
sloges, som nys med Næven dens Tyranner.

Nys var det Retfærd. Det var Pagtens Ark,
som Israels Stammer førte mod Filistrene
til Drøn af Pauker og til Sang af Sistrene;
nu gav man spotsk det gamle Skraml et Spark;
nu råbte Millionærerne og Ministrene:
„Hit med det Jernfjeld og den Oliemark!“
Og Folkene, de sejrrige, de slagne,
for Sejr og Nederlag blev ens bedragne.

Tapiren havde Ret, dengang han vejrede
med Snablen løftet mod den store Krig,
at værst blev Tabet nok for dem, der sejrede;
thi værre end fremmed Vold er egen Svig.
Det vidste Hvas af dyrekøbt Erfaring;
havde dog håbet; skuffet, træet og tavs
så han den nøgne Sandheds Åbenbaring:
Verden var genfødt — gennem Blod — til Snavs!

Dog, Danmark, Danmark sikkert var fornyet!
Jo mer Alverden var og blev sig selv,
des længer spejded Længslen efter Gryet
bag hjemlig Jord af hjemligt Himmelhvælv.
Tanker, som Hvas i lang Tid havde skyet,
steg skælvende, steg skinnende. En Elv
af Hjemvee, svulmet ved dyb Smertes Regn,
brød sine Sluser. Alle Ting blev Tegn.

De stansed paa en Biltur op i Fjeldene:
Teaskkoven rejste, ved to Vejes Krydsning,
de blanke Stammer etpar Hundred Fod,
før Kronerne med Læderløv kom vældende
og brune Blomsterskyer. I en Lysning
langs Kæmpeskovens Brink mod Kløften stod,
plantet med Omhu, en Rad sjeldne Ymper,
brunt krumpne, som forbrændte Blade krymper.

Hvas sprang af Vognen, gik derud og plukkede
et lille skrumpent Blad med runde Flige,
såe på det og bed i det: Det var Eg!
Form, Lugt og Smag fortalte det. Han sukkede:
„Her står du, Landsmand, i et Solskinsrige,
et Paradis, og visner. Bedre Leg
leged dit Løv med Solen og med Blæsten
i Jyllands Klitter. Jeg forstår dig næsten.“

En anden Dag, en Aften, kom han ridende
i bølget Lavland. Palmelunde kransede
Rismarker, glitrende som moden Byg.
En rødlig Aftensky kom langsomt glidende,
spejlet i Bækken. Over grønt Flæg dansede
med spinkel Sang de sværmende små Myg.
Han holdt sin Hest an, grebet af en øm
forundret Stemning — som en opfyldt Drøm.

Han var i Danmark! Tænk, at han var hjemme!
Sydsjællands Marker mellem grønne Lunde ...
Da skreg i Luften skarpt en fremmed Stemme,
fremmed og altfor kendt: Flyvende Hunde
med Vinger, gennemsigtige som Ravet,
kom trækkende fra Fjeldet for at håne
hans dumme Drøm. Dér hang en fremmed Måne ...
Langt, langt fra Ulvsund og fra Smålandshavet!

Han greb sig i at sidde tit, lysvågen,
bag Søjler, under Solsejl, på Terrassen,
og lytte efter Vesterhavets Kogen,
Sten-Duret, Bølgebruset ... Tærskelpladsen
og Voldens Trær flød gråtungt ud i Tågen.
Og så kom Storm; de nøgne Kvistes Kradsen
mod sorte Ruder, som et Rivjern rasper.
Og Ringlet af de løse Vindueshasper.

Men Kakkellovnen buldred; Ilden kæmpede,
Ilden sang røde Eventyr om Lykken.
Gnisterne sprang. Hvor fløj den vilde Flok?
Ild sang, og Storm sang. Tykke Mure dæmpede
det Klirr af Kedlerne i Gårdens Køkken.
Mor talte og fik Svar: „Det skal a nok!“
Men når han kaldte: „Mor!“ var alt forstummet,
fjernt, evig fjernt i Tiden og i Rummet.

„Du drømmer nok?“ sa Asta. Melodier
fra andre Dage og fra andre Egne
fyldte hans Bryst med Længsels søde Pres.
Langs nylig revne Gange surrede Bier;
Blade af Æbleblomster såe han segne
blødt over muldsort Bed og blankvådt Græs.
Børn lo i Læ af Stikkelsbær og Hylde:
Den lille Verdens Liv, dens Ro, dens Fylde ...

Å, hvor han længtes! Længtes efter Lindenes
og Lyngens Blomstring; Farver, som var Duft;
Majløvets Hviskelyd; og alle Vindenens
uendelige Leg med Lys og Luft;
Bugnet af hvide Skysejl: Sindet sejler,
og Stranden bøjer sig, når Bølgen bejler,
og Jorden stryger Himlen, lavt og stille:
Det Strøg får hele Rummet til at spille.

Han længtes hjem til Luften og til Landet,
han længtes hjem til levende og døde.
Dog intet voldte ham så sød en Ve,
så dyb en Vellyst og så smerteblandet,
som Tanken om med Kind og Mund at møde
engang igen et lille koldt Fnug Sne —
løfte sit Ansigt mod det hvide Drys
og føle flygtigt Evighedens Kys.

Han længtes ikke alene; nej, med hende.
Dog, Mandens Hjerte er til Jorden bundet
langt fastere end Hjertet af en Kvinde,
som har sin Jord i ham. Ham vil alt binde,
hvor Slægtens Blod randt, hvor dens Sved er rundet.
Så stærkt endog hans egen Hu har stundet
al Kloden rundt, ud over Bjerg og Bølge —
dér står han, savner sine Fædres Følge.

Hvas prøvede at skjule sig for Minderne,
og tog med Asta op til Bjerghotellet.
Men Hvilen dér gav ikke Længslen Ro.
En Morgen gik han ud, mens Klippetinderne
endnu lå sortnende mod Rosenvældet
af nyfødt Lys. Han gik såmænd og lo
ved blot at kunne gå, i Morgensvale,
i dugfrisk Dæmring over Høj og Dale.

Og dér, på en af disse bløde Banker,
hvis hundred Trappespejle vilde funkler
om to Minutter — endnu lå de dunkle
med kun et enkelt Blink af rødt Vand —
et Stenkast inde såe han, halvt i Tanker,
en gammel Kvinde og en gammel Mand;
en lille Java-Bonde og hans Kone
stod mørkt mod Himlen over Højens Krone.

Hun barnligt spinkel og med bøjet Nakke,
Profilen skjult af det blå Hovedklæde;
han rank, med Solhat, skuldrende sin Hakke.
Det var kendt Arbejds Vej, de skulde træde,
og ingen af dem trængte til at snakke;
men frisk Forundring fyldte dem, stum Glæde
ved den Plet nysat Ris; den stod så skøn.
Dér groede deres Liv og Livets Løn.

Arbejdets Andagt foran Solopgangen,
ens overalt, gør alle Hjerter lige.
Hvas syntes, at han så en Lærke stige
og hørte Morgenkvidderet over Vangen,
ja, ventede halvt om halvt et jysk „Godaw!“
til Gengæld for sit Nik. De gamle tav.
Dog gik han bort med et velsignet Ord:
„Gå hjem! Dit Hjerte veed jo, hvor du boer.“

De rejste samme Formiddag, og strax
gik Hvas ned i sin Pulterkammer-Kælder;
her tumled han, imens Fru Asta spiste.
Bag Slange- og Tigerskind, bag hundred Slags
hengemte Jagttrofæer, Garn og Fælder,
fandt han en simpel jernbeslået Kiste,
og trak den frem, og åbnede dens Låg:
her lå hans Landgangstøj, hans Søfartsbog.

Men han greb helt tilbunds. Og ja, dèr lå det . . .
Han sad der endnu, da hans Hustru fandt ham.
Han viste hende Fundet. Og hun såe det.
En Murstensbrok, et vissent Vedbendblad.
Ældgamle Tryllebånd. De drog, de bandt ham.
Først græd hun lidt. Så blev hun grundigt glad:
„Jens Hvas til Ulvborg!“ Fast og længe favnet
fornam hun, at han modtog mer end Navnet.

FJERDE BOG
HJEMVENDT

I. REJSEN HJEM

Dèr lå det bag dem, deres Østerland.
Dèr flød Semarang's hvide Pakhusgavle.
En efter en flød ud med flosset Rand;
Linjen fik Huller — som på Drengens Tavle
den Griffeltegning, han, der nu var Mand,
engang fandt Morskab i at oversavle
og gnide ud med Fingren, Spyt i Spyt.
Farvel, mit Eventyr! Dig *har* jeg mødt.

Så slynged Høje sig bag gule Sletter
i grønne Slangebånd. Og Landevejene,
hvor deres Liv kom farende, kom fejende
med Guldgry og Cikade-skingre Nætter,
skimtedes ikkun som de lyse Pletter
i Slangeskindet, op- og nedadsvajende.
Mens Hvidt og Grønt blev Gråt, gled ud i Luften,
spiledes deres Næsebor mod Duften —

Lugten af Indien; tyk — som selve Støvet,
af Bilens hvide Flammekiler kløvet,
ildrødt og blodrødt over Farten hang,
med Bambusfakler under Palmeløvet,
med Gongdrøn, Fløjtehulk og Skrig og Sang:
Livs Støv, Livs Lugt: at ånde var at smage
en Verdens Vellyst, evig dyb og lang.
Forbi nu. Aldrig kom de her tilbage.

By sank i Bølge; Høj og Slette smeltede
i Solglød. Men de røde og sorte Slakker
af Smeltningen skød op med skarpe Takker:
Vulkanerne, Lys-tågede, Sky-teltede.
Mens Damp og Stempler sang, og tungt Vand
væltede,
steg, flængt og skabt af Ild, som fredløs flakker,
Jordklodens Konger; løftet Sten og Malme
så let, som Hjertet løftes af en Salme.

Med denne Salme sang to danske Hjerter
den sidste Hilsen til det gyldne og sorte
Land Java; smertefuldt; al Afsked smerter.
Forbi. Farvel! Nu lukkedes de Porte;
nu tav den Sang; nu slukkedes de Kerter.
Og var der Skrig, som fordred, Suk, som spurgte,
vi, medens Tiden var, fandt intet Svar.
For sent. Farvel. Til næste Landgang klar!

Det samme *Koninklijke Maatschappij*,
det samme plankesmalle Damperdæk,
som bar ham på hans Flugt med Skam og Skræk,
bar nu Hvas hjemad, bar ham frelst og fri.
Skibet var fuldt; Folk hilste og drev forbi,
frem og tilbage mellem Boug og Hæk;
snakked og lo; venskabeligt altsammen.
Hvor skjalv nu Skrækken, og hvor brændte
Skammen?

Å, det var mer end Minder. Der var Mærker
af det, som havde skælvet, havde brændt.
Selv på de genoprejste Yderværker
såes det, hvad Kår den Fæstning havde kendt.
Blod murer op, og løskøbt Mod forstærker;
den sprængte Grundsten står som før, omtrent.
Dog skelnes Bruddet just hvor det er bødet.
Ild sætter Spor i Ånden som i Kødet.

Jens Hvas stod skulderbred i Tropejakken
og drøfted med Forretningsmænd og Rhedere
Dagens Notering. Få Mænd fyldte bredere;
men borte var det gamle Kast med Nakken.
Han syned mindre nu end før, og federe,
og mattere. Dog, midt igennem Snakken
fik Asta pludselig et Blik, så fast
og mildt som aldrig før hans Styrke brast.

En ny Slags Styrke var det vel, hun mødte
i dette Blik. Vist var det ydre mindre
anseligt, mindre stolt; men i det Indre
lyste med dæmpet Glød en Strålestøtte,
der frygted Storm så lidt som mørke Vintre.
Den lod sig hverken nedslå eller flytte —
tænkte hun trygt. Han med. Og Stormen lo.
Dog var det Lys der. Og dèr stod de to.

På Vej til Danmark; hjem til deres eget.
Hvad hvisked Hvas til Asta dèr ved Lønningen?
Nå ja, han hvisked: „Nu er Sukker steget
med hundrede Procent! Jeg var for rask.
Faktisk et Tab af en Snes Tusend.“ — Dønningen
slog mod den blanke Skibsboug med et Plask,
og hundredtusend Bobler sprang forvildede
på Glatvand ud og brast, imens de trillede.

Og den Bekymring, hendes Miner spejlede
fra hans, blev opløst i et Smil. De smilede
ad alt, hvad Kløgt og Overlæg forfejlede;
lo muntert ad sig selv. Kølvandet pilede,
Bouglandet bruste. De var to, der sejlede.
På Vej til Danmark! Deres Hjerter hvilede
i denne underlige Hjemvejs Fart
sødt eftersommerligt, septemberklart.

Løvfaldet nærmer sig. Men her er Frugt!
Vinter vil komme. Dog, de brune Volde
blomstrer i dugget Solskin ganske smukt.
Vi har endnu vort Høstgilde at holde,
med Ax og Asters, under Svaleflugt
af Minder. Hjerterne blev ikke kolde.
Dèr står på Stubben mellem gule Strå
Blåklokken selv, forblæst, men lige blå.

Fru Asta var endnu så hvid og varm
som nogensinde. Sødt var hendes Kys
af ung og gammel Ømhed. Og hans Arm
var stærk og varsom. De var to tilsøs.
To i Kahytten. Og Maskinens Larm
og Suk af Sø og Sang af Perlens Drys
faldt sært i Eet med deres Hjerteslag
og al den Gråd og Latter, der lå bag.

Og sådan stævnede de mod Singapore.
Virkelig! Endelig! Det havde varet
halvandet År snart, før Fabrik og Jord
og Skibe og Firma var tilbørligt klaret.
Med Fordel vel? Ja, det er, som man tar'et.
Næste År dømmer Prisen fra ifjor.
Og før og efter Handlen skifter Sælger
og Køber Syn — som Rigsdagsmand og Vælger.

Den Handel, som tog længst Tid for Jens Hvas,
var Theplantagen Tjipanax. Det kneb ham
at skilles fra sin Ungdoms Arbejdsplads,
hvor Strid og Modgang hærdede og sleb ham;
hans første Hjem. En dump Uvilje greb ham,
hvergang en Køber meldte sig. Og kras
blev Prisen, før den Handel kom i Stand.
Det trøster altid en Forretningsmand.

Så dristigt Hvas gik frem på Skøn og Gætning
som Planter, Købmand, Rheder — Spekulant
er noget andet. Spillet's Eftersætning
syntes ham forudsat for frækt. Han vandt,
trods sin Forsigtighed i denne Retning,
eller på Grund af den, endda kontant —
ad Omvej: Spillet pumped Kapital
i Varen, så det gav, hvad Krigen stjal.

Til den, som tog Fortjenesten og gik! —
Hvas gik med, ja, på Dansk etpar Millioner;
småt mod hans Drømmes tyrkiske Musik;
dog Penge; Danmark brugte danske Kroner.
Og nu blev Ulvborg hans! Med blide Toner
fløj Sundablæsten gennem Mast og Rig;
den fløjted ham en langvejs Melodi,
der ligned Lærkekvidr og Surr af Bi ...

Men så kom Singapore. Og dør fra Rheden,
mellem de hundred Masters Mylr af Flag,
midt ud på Verdensvejen Østerleden,
gled, sejlløst, skorstensløst, med Skumpil bag,
det lange Motorskib. I Middagsheden
bugnede langsomt Danmarks Orlogsflag
for Danmarks Søfart. Ind gled Skibets Søster.
De mødtes, hilstes, under Indiens Kyster.

Hvas og Fru Asta, paa Kommandobroen,
såe Flaget og de Flige, det bevægede
som Ildtunger i Luften. Dyb var Roen.
De såe, de lyttede; det bar, det kvægede.
Fik han et Fnugg i Øjet? hun på Skoen
et Skumstænk? Ja! — Gæs skreg og Geder brægede
i Bur på Bakken. Og en rusten Stemme
råbte: „En Streg til Styrbord!“ De var hjemme.

Hjemme hos Flaget, Sproget, ja, og Viljen,
som talte Dansk midt i Malakka-Strædet
og dansede på Dansk i Sø-Kvadriljen
med Himlens fire Vinde sammenkædet
ud over Oceanerne. Skumliljen,
hvor Skjoldpadden i Strømmen flød og sov,
sprang ud og kransed Motorkæmpens Boug
så hjemligt som ved Kronborg eller Hou.

Men da Malakka-Kystens grå Mangrove,
dens Gummiplantninger og røde Brinker
blegnede bag dem, medens glasblå Vove
bag Vove vælted dem imøde frit,
glimted i Disen noget rødt og hvidt,
blinked fjernt agter, som kun eet Flag blinker,
et Flag på en usynlig Flagstangs Top,
i samme Nu som Skibets Flag gik op.

Og de på Dækket stod, som de derinde
ved Bungalowen stod: med blottet Hode,
mens Flaget hejstes. Og de såe det skinne,
som alle Danske på den runde Klode
i dette Øjeblik: af blodtungt Minde
og nyopblomstret Håb. Thi Danmark groede.
Just nu red Kongen Sønderjylland hjem —
så langt som han fik Lov at ride frem.

Nu red Kong Christian over Slesvigs Grænse,
red Rigets Arv hjem, ned til Flensborg Fjord.
Vunder forblev. Dem måtte ny Væxt rense.
Sent sygnet læges langsomt. Uden Ord
tænkte hver sit. Det Flag, som lod sig flænse
og blev en Flamme, bar dem her ombord.
Monsunen fløjtede, blå Bølger brast;
de sang: Kong Christian stod ved højen Mast!

Mærked det først, da de var midt i Sangen.
De havde seet på Flaget kun. Selv gyngende
så de dets Flugt. Og så var Bølgegangen
og Flugten i dem; de stod fremad, syngende.
Kaptajn og Skibsfolk, Passagerer. Mangen
imod sin Vilje. Underligt foryngende,
genfødende et Sind, som længe tav,
brød Danmarks Sang frem her på Indiens Hav.

Hjemmevant steg den og med stolt Humør,
mens Blæsten strøg de spændte Bølgestreng,
flyvende svøbt i Skummets Regnbu-Slør.
De drømte dog om mer, de danske Dreng,
end Pult og Pynt og Mønt og Malkekøer.
De havde længtes efter Langfart længe.
Nu drog de frem, som før, på Bølgen blå.
Selv Jorden gynger. Rejs Jer, lad os gå!

Blue Funnel, P. and O. og Castle-Line.

Ja vell Men vi var med i Verdenstravet.
Selv fulgte de det nye Danmarks Tegn:
Skibsskroget, der steg røgfrit op af Havet.
Nylig en Gåde, nu godt gennemstavet
og kendt fra Himmel-Egn til Himmel-Egn.
Snart hilst med trådløs Gnist og snart med Flag
mødte de Kammerater Nat og Dag.

Det var en hjemlig Bølgevandring. Banet
blev Viljen af de enkelte, de stærke.
Tusender fulgte dem. Bag Oceanet
langs Kyst og Flodbred vaged Danmarks Mærke.
Hvad var det Bi-Surr og det Kvidr af Lærke,
Hvas nylig som sin Livsløn havde anet?
Længes ufrugtbart kan hver hjemsyg Dreng;
men kun i Gerning gror Sinds Sammenhæng.

De andre kunde længes, turde lytte,
på Farten hjem, til alt det blide Spil.
De havde Lov, de havde Ret dertil,
såsandt de havde evnet selv at knytte
levende Bånd imellem Bo og Bytte.
„Men du, Jens Hvas, hvor virker det, du vil,
når du er borte? Vis mig dine Spor!“
Et hollandsk Selskab og et fransk Kontor!

„Hvor er den danske Flåde, du lod bygge?
Hvor er den Djungle, du har vist vort Flag?
Hvor er de Landsmænd, du gav Skjul og Skygge,
så de vil fortsætte dit Værk idag?
Hvor har du lagt den Vej, hvis faste Lag
dansk Flid og Kraft kan følge med den trygge
Bevidsthed: Her går Danmark? — Stakkell! Guld
er alt, hvad du har hjem, din Pose fuld!“

Således, grublende og selvfordrende
vandrede Hvas imellem For og Agter
Dag efter Dag, mens Motorskibet fjedrende
skrued sig ned i Dybets glasblå Skakter,
og steg, og styrted tungt frem ... Ikke Cedrene
fra Libanon gav Sidons Skibe Fragter
som disse Teaktrær, der med stemplet Stamme
flød Menam ned til Bangkoks Tempeldamme.

Da glemte han sig selv og så kun Tingene;
strøg Kæmpetømret langs de splintru Kanter,
stak i de sorte Huller: Her sad Ringene,
som Prae's og Tamborkéos Elefanter
trak Stammen ved! Og kom en Bougsø springende,
skumlodden, plaskende mod Skibets Spanter,
op, og ned over ham, — vel, han stod fast
og lo, så Nakken fik det gamle Kast.

Hjulsavene på Pakkasse-Fabriken;
Broen på Tjipanax; hård Kævl og Knast
i Vordingborg; Sejladsen ud mod Prikken,
med Sæk til Sejl og Gærdestav til Mast,
Sæksejlets våde Svulm og Mastens Vrikken:
Alt, blandet sælsomt, flydende med fast,
alt følte — bag det rene og tørre Tømmer —
Jens Hvas, den uheldredelige Drømmer.

Thi det, som gror, er Et med det, som strømmer:
Bølger, der aldrig rørte nogen Bred,
strammede de Taver i det hårde Tømmer.
Jerntræets Rod drak Regn; Regn, langt af Led,
steg fra salt Sø. Døm langsomt, I der dømmer!
Vand blomstrer; her som Blod og dør som Ved ...
I Plankestablens salte Styrtebad
blev Drømmeren først sorgfri, siden glad.

Sømand og Tømrer var han dog bestandig.
Nu sov han i herskabelig Kahyt, men
selve Sejladsen var hans Lyst. Han fandt i
de sexten Motorstemplers Samspil Rhythmen
af Bølgerne, som Dobbelt-Skruen spandt i:
Bestandig Brist og Brud, bestandig nyt, men
bag Riftens Bugn og Bugnets Rift
sang støt en rolig Styrkes Fremad drift.

Hvas entred ned ad Lejderen til Mester,
der grinte oliegrimet og forklarede,
som Præsten redegør for Templets Fester,
hvad dør et automatisk Drypglas sparede,
her et Excenter vandt. Et Kraft-Orkester,
hvori hver enkelt Stemme tav og svarede
på Dirigentens Vink, så snildt, som steg
og sank hvert Stempel i sit Lunes Leg.

Hvordan den brugtes, al den bundne Magt,
vidste Jens Hvas fra før; fik nu fornyet
sin Sømandskundskab i en ny Slags Takt;
hev Loggen ud, forsøgte sig med Blyet
i Storm og Strømsætning; og nød i Gryet
efter den stjernefunklende Hundevagt
med Styrmanden sin skoldhede Kop Kaffe,
så kraftig som en dansk Kabys kan skaffe.

Hvor han drog ud før, drog han nu tilbage.
Og Hav var Hav som før, tungt, vildt og vådt.
Men Sydkorset trak ned sin skæve Drage,
Karlsvognen løftede sin Stjert så småt.
Og i den Dæmring af de svundne Dage
forstod han, syntes han, de ny helt godt;
blev af den rytmeløse Drivkraft spolet
så rytmisk fremad, at han så Symbolet.

Vor rytmeløse Tids Symbol; hans eget.
Det kan vel kendes, når En lytter længe.
Tro Vane finder sig med Rette sveget;
dog spiller Bølgen på de gamle Streng
for ny Krafts Fremstød — ikke sandt? — og Neget
er tungt af Korn som i vor Barndoms Vænge.
I os forbliver Værkets Hovedfaktor,
som før vi opfandt Motorskib og Traktor.

Hvor tågede de Tanker var, så trøstede
de dog Jens Hvas, der kun var jævnt hen Tænker.
Skibsskrogets lette Sitren sammenrystede
ham og hans Tid krystallisk i et Tegn,
som gjorde fri — med fælles Linjers Lænker.
Og da en rød Delfinflok i en Regn
af Sølvstænk under Afrika kom trimlende,
tog han det som et Lykketegn fra Himlene.

„En Velkomsthilsen fra vort Vesterland.
Se, Astal“ Og så festlig-nyt var Synet,
at hun skreg op, så hendes gamle Mand
med Kikkerten for Øjet rynked Brynet.
Men som en Røgsky fra en Landsbybrand
steg Kap Guardafui. Brunligt grynet
af det, som gav det Navn vel, en Slags Alge,
lå Rødehavet. Og dør fløj to Falkel

Nej, Hærfugle! Den ene daled træet
på Kanten af en Teakplanke. Hjelmkammen
sitred i Blæsten. Brystets Perlespæt,
de spinkle Klør, det sitrede altsammen.
De såe det undrende, med grådmild Gammen,
som ved en Nyfødt . . . Men den lækre Ret,
Kokken kom ud med i en Kop til Gæsten,
stod urørt. Hvad der svandt, bortførte Blæsten.

Een Gang, på Ulvborg, såe Jens Hvas en Hærfugl.
Hvergang han her i de to Døgn, fra Dørken
kom klatrende til Fuglen over Plankerne,
såe han sin Barndom sitre i dens Hjelmkam.
Og da den med en Storm fra Libyens Ørken
fløj mod Arabiens Kyst, fløj han i Tankerne
til Gudum Enge og til Esbo Klit.
Til Ulvborg fløj hans Fylgje, hjem til sit.

Mens Fuglen, før de skiltes, fulgte Skibet,
indtil den hvirvlende forsvandt i Læ,
såe han, med gullig Fjerkam, falkestribet,
sin Hærfugl, stum, i Toppen af det Træ
bag Østervolden. Og han hørte Pibet
af Kyllinger i Græsset: Hvermands Kræl
Hærfuglen viste sig for ham alene;
sad stum, guldkronet, i de høje Grene.

Nu endelig blev Varslet opfyldt. Endelig
var han på Vej med Guldet til den Krone,
som Slægten havde tabt. En uafvendelig
ond Skæbne skulde vendes; Sønnen sone
sin Faders Nederlag med Sejr, kendelig
for hele Verden. Og en gammel Kone,
holdt svagt ilive af et halvdødt Håb,
høre på Gravens Rand sin Ungdoms Råb . . .

Så gled de langsomt på den Strøm, der brød
midt gennem Ørken åben Vej for Havene.
Så langsomt, som var al den Langfarts Nød
klemmt inde her i Sandet mellem Gravene.
Å jo, Hvas vidste, hvad den Vej betød:
Om igen, om igen! — Mod Bolværk-Stavene
slikkede Bølgen. Og hvert Skred i Sandet
hed: Om igen! — Vi når vel aldrig andet.

Hvor Babylon og Persien, hvor Kambyses
drog mod Ægypten; hvor Faråos Lejre
mylred af Magt og Ry, som Glemsel vejrer;
såe han Kamelers Ørkenskygger kyses
af Jernvejs Lys og Larm; af Englands Sejre.
Når skal så *de* som Genfærd gennemlyses
i Mulmet, af ny Oldtids Stjernesvær?
Det syntes ham, at Timen alt var nær.

Langs med Kanalen, lammede af Rusten,
lå Bjerger af Granater, nylig rede
til Drab; lå Bjerger af australisk Hvede,
ubrugt, mens Verden sulted. Fejekosten
fandt Genfærd nok at feje ud hernede.
I Projektørens Lys lå gold og gusten
en Måneverden, Bjerg ved Bjerg, og smuldrede,
hvor Skibet gled og Ørkentoget buldrede ...

Men da ved Gry fra Sumpene og Sandene
mod Middelhavet næbtung Marabu
og langhalset Flamingo trak langs Vandene,
mens en arabisk Bådsmands *Allahu*
hilste Lysviften over Ørkenrandene,
var alt det glemt. Et rosenfarvet Nu
favned de Rejsende. Hvas stod på Dækket
og hilste med et stunt Skrig Fugletrækket.

Thi fra de Kyster, fra de Fugleskarer
trak Bekkasin og Vildand hver ny Vår
med Pib og Sus og Fløjt i måneklare
dunbløde Nætter over Ulvborg Gård.
Hvert Barn her havde hørt dem kalde og svare
som han histoppe i de svundne År.
Tusende Fugletræk og Tonedrømme
bandt Gudum Fjord til Nilens gule Strømme.

Luftigt, usynligt. Dog fornam han Båndet.
Luftigt, usynligt, bar det vel des mer.
Livsalligt følte han sig gennemåndet
af hjemlig Havluft, af det Lys, der ler ...
Paa Dækket i Port Said stod Hvas rundhåndet
og købte Strudsfjer, Paradisets Fjer,
Ørkenens Fjer, Farâos. Aldrig falmer
Drømmen om disse Fjer, der er som Palmer.

Hvergang Fru Asta kom, var Køb at skrifte.
„Men Jens da!“ „Her!“ Han fyldte hendes Hænder.
„Vift os til Danmark med din Trylleviftel!“
De brune Købmænd lo med hvide Tænder.
„Hvem veed“ — hun sukked — „hvordan Rejsen
ender.“

„Ond er din Sang!“ Der blev Forlig at stifte.
Og stiftet blev det; men var svært at holde.
Dampfløjten hylte. Jolle efter Jolle

skød fra, gled indad. Smidige som Aber
forsvandt de, Neger, Græker, Beduin.
Brat foran Parret stod en ung Araber
og rakte Hvas en Buket Roser, fin
og dugfrisk; ikke med et ydmygt Grin,
men med det Smil, hvormed en fri Mand skaber
en fri Mands Glæde. „Tak for sidst, Effendi.
Fra *Frères Gsedovo!*“ — Bachschisch unødvendig:

Araberen var borte. Skibet sitrede,
det rørte sig, det gled. Halvt oprejst roende
vinked den brune Rosenmand. Klart glitrede,
sødt duftede de Blomster fra den Troende
i Astars vantro Hånd. Hvas måtte svare
på hendes tavse Spørgsmål: „Tag dem bare!
De kommer fra et helt Patriarkat.
Jeg tog for syv Aar siden akkurat

„den gamle Gråskæg og de raske Sønner,
et Snapshot; og jeg såe, hvor de var spændte
på, om jeg holdt mit Ord. Og da jeg sendte
Kopien, kom jeg med i deres Bønner
til Allah, er jeg vis på. De gir Rente
af ondt og godt, de Muselmænd, og skønner
særdeles på lidt Troskab fra en Kristen.
Nu har de fundet mig i Rejselisten.“

Og Havn og Kaj, Kanalselskabets Huse
og Lesseps' Statue sank i Sol-Narkose,
imens Fru Asta ved sin hvide Bluse
fæstede en sortligt purpurfarvet Rose,
født af Port Said! Hun lod sin Sjæl beruse
i Duften af en skøn Metamorphose:
Frisk blomstred Skarnet selv i Østens Port.
Et lidet Tegn kun; men det mente stort.

Og i en rosenduftende Kahyt
gik de tilkøjs. Roserne holdt sig friske
op forbi Malta. Og med gammelt Nyt
blev Middelhavets Vande ved at hviske.
Kun een Gang fordum fik de sammen sejlet
den lange Vej, og nu gav Bølgespejlet
langt dybere det fulde Perspektiv
af fælles For- og Fremtid, fælles Liv.

Hvas mødte alle sine glemte Drømme
fra for de femogtredive Mands-År siden.
Sært, ældet selv, forandret, tung af Viden,
at se det græsgrå Pantellaria svømme
helt uforandret! Asta så de Strømme
som Barn og Ung, før Elskoven og Striden.
Nu syntes de, det overgik Forstanden,
at ej de altid havde kendt hinanden.

De stansed ved Gibraltar kun en Time;
Konsulen kom, og de fik danske Blade;
læste om Dybbøl, Genforenings-Festen,
og græd, så grebne var de, og så glade.
De hørte Danmarks Klokker kime;
langt borte fra kom Lyden gennem Blæsten.
Da de stod nord på, lød det strax lidt nærmere.
De smilte ad sig selv: To gamle Sværmere!

Halv Genforening, ak! Og dog et Under ...
De kunde, hvis de vilde, haft den Lykke,
selv været med i disse Højtids-Stunder,
seet Danmark atter oprejst uden Krykke.
Men skeet er skeet. Hvad nytter det, vi grunder?
De kom vel tidsnok til på næste Stykke
at hjælpe med. Hver genrejst Gård og Slægt
gir Landet øget Livskraft, øget Vægt.

Op langs med Portugal og i Biscayen,
forbi Bretagne med Normanner-Øerne,
hvor Vikingminder sang for Jerseykørerne,
sad de med Kortet udbredt hele Vejen,
Målebordsblade. Gyngende på Søerne,
hvis Plask slog Buler nok i Blyantstregen,
trak Hvas de gamle og de nye Skel
for Ulvborg Gård: „Så langt frem når vi vel.

„Det dør er Hede, og det dør er Eng;
her Åens Munding og her Ydernæsset;
dør Esbo Klit. Her vælted jeg med Læset —
Hå, det var Sjøv! Her skøjted jeg som Dreng;
her plumped Bodil i „. . .“ En Smerte-Streng
dirred i Astas Hjerte. „Her var Græsset
hvert År slidt bort af Bruskokken, der dansede . . .“
Det var et kortlagt Liv, Hvas såe og sansede.

Leg, Kamp og Drøm fløj op fra hver Stump Tegn
med Skrig og Sang som Gæs og Bekkasiner.
Mindernes Byger trak med Solskins-Regn
langs Grønvolden og Klosterets Ruiner.
Og Mennesker med lyse og mørke Miner
gik ham imøde. Det var Slægtens Egn
og Slægtens Gård. Hans Fars Gård. „Ser du Haven,
og Borgporten, og Volden her, og Graven?

„Her kom de bærende med Far den Dag ...“
Hvem sad dør, gråsprængt, rødsprængt, bred og
rynket

af Lyst og Slid og Lidelse og Slag?
Den Dreng, som Gårdens Piger havde ynketh
og leet ad. Drengen og hans Drøm stod bag,
så frisk som Græs af Morgenduggen dynket ...
Blidt, med et Kys, trak Asta ham i Ørene:
„Og her kom jeg med min Veninde kørende —“

Hun pegede på Kortet — „da jeg hørte
for første Gang dit Navn og så din Gård,
og tog dens Hilsen med!“ Således førte
frem og tilbage gennem mange År
hver Stump Skravering og hver Streg, de rørte.
„Snart skal vi se, hvordan det hele står!“
At ængstes for det faldt dem aldrig ind.
Ulvborg var ikke noget Tankespind.

Det stod og ventede på sin rette Ejer.
Kom Arvingen med Magten til sin Ret,
blev Køberen en ligegyldig Lejer,
der atter kunde købes bort, så let
som Støvet flytter sig, når Blæsten fejer.
Hvem stod for Fristelsen til på eet Bræt
at få sin Pris? Ikke Lavst Vold! Når bandt
vel Jord en Sagfører, en Spekulant?

Det stod vist småt nok nu med de Krabater.
Kanske den Vold ret billigt lod sig vælte.
Hvas følte ind til Buklen ved sit Belte,
en Skindpung, fyldt med hollandske Dukater.
Rødt Guld får jyske Hjerter til at smelte.
Mer vejed dog de Checks, Certifikater
og Kreditiver i hans Kuffert. Blank
det var han ikke; alt paa Englands Bank!

Det var ej Penge, dette; det var Jord,
hans Hjertes Hjem; det Hus, hvor Slægten boede;
de længst henfarne Frænders Åndekor,
samlet, hvor ufødt Fremtid lønligt groede ...
Og hun med sænket, han med løftet Hode
gik alt igennem; spejded gamle Spor,
og suged af de gamle Spor ny Kræfter
til Arbejde for Slægtled, der kom efter.

Broen sang under dem, og højt sang Porten;
Vejrfløjen prented Guldskrift i grå Sky.
Fra Kælderen lød Rullens Gråstens-Torden:
Tor, drønende mod Udgårds Jættely!
Men Linden hvælved Somrens grønne By
for Solblomster og Bier. Og med Skjorten
stumpende om de blæstru Ben sprang Drengen,
en Sønnesøn, fra Baljen op i Sengen ...

Hver Dag den Minde- og den Længselsvandring,
de to, med Børnene, fra Rum til Rum.
Al ny Forsimpling og al grov Forandring
var strax gjort om; hver fremmed Røst blev stum.
Nu kom den gamle Slægt med genfødt Sang.
Fandt de og Ulvborg Ventetiden lang —
sent kommer sødt! Spring, Slepner! Skibet sprang
i Nordsø nordpå gennem Hav og Skum.

II. ARVEN

Da Kompagniet løb dem ind til London,
blev deres Hjemvee vred. Fra Dok og Lagere
tog de med Toget ud til Bølgekoget,
hvor Englands grå Torpedobåde og Jagere
ved Harwich fyldte Danevikings Hær-Vig
og piled ud og ind langs røde Vagere.
Selv fandt de, mellem skjulte Minefelter,
den Vej, som Vesterhav mod Jylland vælter.

Og trods den gamle Brækstank i Kahytterne
var de tilfreds med „Dronning Maud“, så knejsende
hun dansede dem hjemad. Saltvandspytterne
på Dækket dasked venligt til de Rejsende.
Det dagedes med Blæst og Fødders Trampen;
Sylt: Vesterland og Røde Klev og Kampen
flød dem forbi som grå og røde Tåger.
List Fyr blot skimtedes, to hvide Måger.

En uvant Hjemvej, op så nær langs Kysten,
så langvejs nede. Disse jerngrå Vover
døbte dog Kongshavn under Tordenrøsten
af Fjerde Christians sejrrige Kartover.
Her ned forbi stod „Jylland“ og „Niels Juel“
mod Helgoland med Suenson — så Skjul
behøver Dansken ikke just at søge.
Den Strand her kender ham som den ved Køge,

og husker nok hans Flag. Fru Asta følte
vel knap så hjemligt Sylts grå Glimt af Klitter.
Dog kendte hendes Kind, at Blæsten kølte
med Kærtegn. Den strøg Vest, en Streg til Nord,
og favned dem igennem Broens Gitter
med Bud fra Frøslev Lyng og Flensborg Fjord.
Men skjult lå Vaderne, de Stormflods-skårne;
det næste faste Syn blev Esbjergs Tårne.

Østpå ved Horns Rev, i en vældig Bue
ind mellem Skallingen, hvis Ørkensande
lå ødere end Suez, og den Tue
af Marehalm, som Nordbys Skipperstue
dækker sig med mod Grådyb; langs med Strande,
hvor Spover spankede i kolde Vande,
og Vildgæs lettede til Flugt, med Kilen
vendt sydpå, ned mod Sandene ved Nilen:

Her, i en vældig Bue kom de svingende
ind imod Esbjergs Havn, mens Klokkebøjen
ved Dybets Sandgrund rokkede mørkt ringende,
og Blæsten som et Sørgeflor svang Røgen
op over Hjerting Bugt. Pakket på Køjen
lå deres Kuffert. Hvem kom dèr nu springende
langs Kajen, voxen? Tyge! Kom han ene?
Nøj da, en Dame vinked; deres Lene!

Så voxne, de to Børn, at knap de kendte dem.
Det kan vel nok få Mødre til at græde,
at se Børn voxne. Hvor er nu den spæde
Fuldkommenhed? vor andagtsfulde Fryd?
Storm Ufred brød i dem, Ild Attrå brændte dem;
vi aner alt, og veed, mer ondt vil vente dem.
Dog ved det „Far“ og „Mor“, de Stemmers Lyd,
græd Hvas, nej Snak! Fru Asta græd — af Glæde.
Så glade kom de to her for at hente dem.

Det er vor Trøst, idet vi tænker på,
hvad Livet er, og hvortil vi har givet
dem Liv, de Voxne, der engang var små,
at vi, som nu har slidt os gennem Livet
og gamle og grå står rede til at gå,
er selv dog Børn endnu. Gemt i vort Bryst
hører vi Barnet kalde. Vi går alle
som Børn i Graven. Det er enslags Trøst.

Og Gud ske Lov, trods Skikkelsens og Dragstens
graziøse Damesving, det Velbehag,
hvormed hun førte Ungdommens og Magtens
bugnende Slør-Sejl, deres Silkeflag,
med klart Skib mod Piraters glatte Lag —
Lene var Barn endnu. Det såe man sagtens:
Hun holdt sin Fars Hånd; kunde intet sige;
smilte til Mor; var begges lille Pige.

Og Tyge, i engelsk Hat og Rejsekappe,
to Tommer højere end Far selv, støttede
chevaleresk op ad den stejle Trappe
i Anlægget sin Mor; men — ja, hvad nyttede
den verdensvante Holdning og de knappe
små Svar han gav? De såe, i ubeskyttede
Sekunder, Drengen titte frem af Svøbet.
Og da han pudsede Næsen, var han røbet.

Det blev en *déjeuner dinatoire*
af sær vild Højtid. Tjeneren var næsten
krænket på Oxestegens Vegne; bar
den her stolt frem som Midtpunktet i Festen;
og — ja, spist blev der; men for Snak om Blæsten,
grådblank Smil, og Spørgsmål uden Svar,
blev Stegens Saft, den Chambertins Bouket
glemt, sgul De Folk tog Livet noget let.

Hvas lod Familien om en sød Dessert,
men kom igen til Kaffen og Cigaren.

„Dér holder vores Bill!“ „Har vi Bil her?“

„Nu har vi. Jeg har købt en.“ Hele Skaren

stormed til Vinduet. Og Tyge, erfaren,
forkyndte: „Den er en Snes Tusend værd!“

„Jens!“ udbød Asta. Hvas, til alle Sider,

så sig om, glad: „Gæt nu, hvad Vej vi glider!“

„Jeg gætter det, jeg veed det!“ Lene sprang
og dansede. „Jeg glæder mig, jeg glæder,
jeg glæder mig!“ „Det var da godt engang,
når man har seet snart alle andre Steder,
så at få Lov!“ sa Tyge. Asta tøvede:

Det var lidt sært, sådan på må og få —

Hvas lo; han vidste alt hvad han behøvede;

de skulde se kun, hvordan Gården lå.

Fint vuggede de bort på bløde Hynder;
Maskinen gjorde næsten ingen Støj;
Vestjylland strakte sig med tusend Ynder;
hist Lyng med Åløb, her en Kæmpehøj;
her Porskær, blinkende af Fugl, der fløj,
hist Roetavl om røde Gårde, og Bønder,
der tærsked Somrens Kornhøst ud af Hæssene;
her Eng med spraglet Ungkvæg roligt græssende.

Hvas følte gennem Fart af Luft og Bil
sin Barndoms Land, hvor frisk det var at favne.
Hvert Rughæs langs de mange lange Mil
med Folk i Surr og Støv af Korn og Avne,
hvert tottet Kær, hver Lyng-Ås og hvert Smil
af fjerne Fjorde, løfted glemte Navne;
hvert Kirketårn med Blytag stod og skinnede
af hjemvendt Længsel; hvert brunt Græsstrå
mindede.

„Septemberluft, Septembersoll“ Halvt bævende
sang Asta det. „Septemberdagens Pigel“
fortsatte Hvas. Og dør kom Spindelvævene
over den brune Lyng hvidstjernet svævende
med Budskab fra et luftigt Himmerige.
De såe dem dale, og de såe dem stige,
glitre fra Telefonstolper og Tråde.
Hver greb sin Drøm og grundet på dens Gåde.

Og så var Ringkøbing, de røde Tage,
den brede Fjord med Sivets grønne Gitre,
og Åen dør, og Broen, lagt tilbage.
Var det nu Gudum Fjord, det, de såe glitre?
Nej, Stadil Fjord. Et Glimt kun. Hjertesvage
af Spændingen begyndte de at sitre
besynderligt ved Vognens Vug i Vug.
Tæt Granskov favned Farten med et Suk.

„Brøgum Plantage“, sa Jens Hvas, vagt smilende
ved Mindet om sin første Danmarks-Rejse.
Halvhundred År snart siden! Lært at knejse
havde de Graner dèr. I Grøfte-Pilene
småsmuttet løvfaldstyst Gulspurv og Mejse.
„Nu kommer Ulvborg!“ sa han. Langsomt, hvilende,
som i Præludiet, der på Forhånd fylder
med himmelsk Højtid Kirkens Julemylder,

gled de fra Granerne ud i åben Mark —
og såe sig om, og spejdede, og stirrede
efter det Skovbjerg, som var Ulvborg Park.
De Unge såe til Faderen, forvirrede:
Vest for den Vej her lå det; skulde ligge ...
Fru Asta spejdede med spændte Blikke.
Hvas stoppede Maskinen med et Spark;
sprang ud — *all right* — kun Ulvborg såe
han ikke!

„Har du kørt fejl, Jens?“ hvisked Asta. — „Fejl!“ —
Hvas rev sit Kort op, streged heftigt under;
hvert Sted beholdt sit Mærke af hans Negl:
„Her er vi. Dèr er Fjorden. Og dèr runder
Chauséen Engene. Du ser det Sejl?
En Fiskerjolle i Åen. Og det Dunder
er Toget over Broen. Sel“ Et Tog
krøb op imod dem som en lang sort Snog.

Hvas huskede i Bangkok, på Hotellet,
den første Morgen; han stod op, så Floden
med lila Hyacinthers Blomster-Øer
strømme fra Havet opad imod Fjeldet!
Så tungt fortumlet, så vildt overvældet
stod han nu her, og følte under Foden
al Fasthed strømmende. Så sælsomt ør
og opløst hvirvler Verden, når vi dør ...

Men han var rask nok ellers. Og de andre
såe ikke mer af Ulvborg end han selv.
Forgæves lod Fru Asta Blikket vandre;
hun greb hans Haand; de mødtes i det Skælv.
Lene sad hulkende foroverbøjet;
lidt bleg tog Tyge Kikkerten fra Øjet.
Forbi det sjunkne Ulvborg kom de jagende;
der lå en flad Slags By; de skelned Tagene.

Vejen derop var gruset og gjort bredere;
Snedkerstuen grinte med grønne Skodder,
pyntet til Villa. Sortere og federe
end før lå Mulden paa de Husmandslodder,
som Markerne var delt i. Over Broen,
hvor Åen hvirvled under Vold og Skrænt,
smutted de op til Gudum, ind til Kroen.
Nyt alt, og grimt. Så var den Hjemfart endt.

Endt var den Hjemfart. Nej, dog ikke ganske.
Selv i den nye Kro med Plydses Stole
var Smørrebrød og Kaffe sgu dog danske.
Lyshudet, i blå ternet Bomuldsjole,
bar Pigen Bakken. Værten hed s'mænd Ole,
Konen hed Stine. Og mest udenlandske
blev nok de selv, til syvende og sidst;
for Jyden spiser mest, når han er trist.

De nipped kuns. Med Hatten bag ad Nakken
kom Ole ind, og hilste pænt Goddaw,
og tog en bette Swot. Og snart gik Snakken
imellem Hvas og ham; gik uden Jav,
his op, her ned, til Piben og Tobakken,
imens de andre hostede og tav.
Hvas var jo Købmand; ja; og ku' nok li'
at vide, hvad det var, han kom forbi.

Han havde lært i Struer før i Tiden;
husked en Pinsetur til Ulvborg Skov;
og nu var det jo sagtens længe siden,
„men lå det ikke her? Mig tykkes dov.“
Og Ole tog en ny Snaps: „Med Forlov!
Jo jow, her lå det. Men Lavst Vold, ham Skiden —
Ja, om Forladels'; men han *var* et Skidt;
sad her med Hovedgården kvit og frit

og købte tyske Mark og rutsjed Kvinden
i Bil til Hamborg; spilled stor, kort sagt,
så gammel som han var; og kort forinden
den gale Nordmand på Nørholm fik flakt
sin tykke Pande, røg Lavst Vold af Pinden
med plukket Rumpe. „Så fik Småfolk Magt,“
sa Ole med et Blink. „Husmandsforeningen
la det ialtfald ud, at det var Meningen.

„Rent Småfolk ku' En ju'tte kalde Manden
på Gudum Nedergård og Kren i Holt.
Der fulgtes Pengene sgu med Forstanden;
de købte Ulvborg til Auktionspris; koldt
var'et den Vinter; knapt med Ildebranden;
så ryttede de Skoven og fik solgt
omtrent for Købesummen i vådt Brænde.
Resten gik af sig selv for de to Svende.

„For de brak Gården ned og jævned Voldene
så'n halvvejs ud i deres egne Grave
og rejste atten Huse hele og holdene
af Gårdens Sten, med Pigtråd om hver Have.
Folk købte væk, sgu, så det peb i Toldene.
Staten betalte jo. En lar sig lave
til Selvejer og Frimand, ikke sandt?
Bønderne tjente en kvart Million kontant

„og holdt dog etpar hundred Tønder Land
at handle med endnu.“ „Ja sorte Heder
og sure Engel“ „Alt Vand vil til Strand,
og alle Penge til den rige Mand.
Bi kuns og se: Den mavre Jord dør feder
de to Mænds Bankbog bedre end Får og Geder —
ved Statens Hjælp. Den har sit høje Mål —“
Han spyttede. „Underskud og Agerkål!“

Hvas rejste sig med en lidt anstrengt Latter:
„Hver Husmand, står der, øger Folkets Arv.“
„Jow. Selvgjort, velgjort. Men af Statens Patter
får sgu en Mand tynd Mælk til egen Marv.
Kommunen bliver snydt for sine Skatter,
som Staten for sin Rente. Fælles Tarv!
Hø! Så'n en Statshusmand med Slid og Slæb
ejer på ti År knap hans eget Ræb!

„Og hvordan skal en Kromand existere?
Før kom der Folk hver Søndag; Kaffe, Øl
og Snaps, forstår sig. Nu må En lavere
den med en Skilling på et Får, et Føl,
en Ko. Nej, Ulvborg gav En dov lidt mere.
De ku' ha ladt det ligge i sit Høll —
Logi? Jovell! Og Middag Klokken syv?“
Jo, det skuld' da så nødig blive Lyv.

Værten forsvandt. I Køknet klirred Glas
og rasled Ringe; og fra Baggårdsdammen
lød Anderab og Plask. Familien Hvas
gik bort fra Kroen, ned ad Vejen sammen.
Snart såe de Ulvborg over Bakkekammen;
såe det, som havde stjålet Ulvborgs Plads.
„Jens,“ spurgte Asta. „Du vil vist helst gå
alene?“ „Kom!“ sa Hvas. Og Gudum Å

flød under Banebroens åbne Sveller
som før, sort svulmende af Død og Nat.
Koldt er det Minde, der lig Vandet vælder
tilhavs, langt bort, med Liv vi har forladt.
De klatred ned igennem Skræntens Eller,
op ad en nøgen Kol, før Gudum Krat.
Frem løb en Gangsti, lagt med sorte Grene
i Sumpen. „Jo,“ sa Hvas. „Jeg går helst ene.“

Og mens de andre på de faste Volde
fulgte med Äens Bugter ud mod Næsset,
gik Hvas langs Mosegrøften, hvor den kolde
Septemberdugg lå blinkende i Græsset,
op mellem Engen og den sorte Pløjning
imod den træløse Terrænforhøjning,
hvis Omrids, løftet fra den flade Mark,
røbed den sprængte Ring af Vold og Park.

Højningen lå dør som et henslængt Skjold,
hvis skarpe Rand og ridderlige Våben
var overtrampet af en Mosetrold,
trådt ned og trådt itu. Af Klædeskåben,
grøn og med røde Roser i hver Fold,
ikke en Tråd, ikke en Trevl! Vidåben
for Trold og Træl stod Porten Vejr-og-Vind
til Borgen Sten-fra-Sten og Pind-fra-Pind.

Gammel gik Hvas dør. Hundrede, nej, tusende
År gammel gik han over Ulvborg Bro,
som ikke var der; op imellem Husene,
der skallet skinnede, ens to og to,
af spraglet Makværk. Salt kom Vinden susende
fra Vesterhavet. Og hans Hjerte lo;
en bitter Latter: „Pral, hvor Ulvborg faldt,
du Pjalteby! Min Blæst er våd og salt.

„I tror, et Hus er Sten kun; til at skille
og klaske sammen, som I vil, påny.
Men I tar fejl, Godtfolk. I blir nok stille.
Her vil Græs gro før mange Seklers Gry;
og Jeres Børn skal høre Blæsten spille
med Ulvborgs Navn, og søge Borgely
hos åben Ager. Selv din Gård, Kren Bonde,
faldt med den Borg, du grisk lod gå tilgrunde.

„Gav Herregården en Snes Husmandssteder,
gir Bondegården godt nok en to-tre.
Syv Munde sultne, hvor de ti nu æder —
det Fremskridt får vel Fanden til at le,
men ikke dig, Kren! Til den Tid måske
du skifter Syn paa Kejserens ny Klæder,
og gætter, hvad du tabte på den Stemme,
du vandt, da Jorden ikke fandt dig hjemme.“

Hvas gik og snakked med sig selv; en Søger
af Vejen Borte; og en Fremtids-Seer;
duknakket, støttet på sin Kæp. Tungt krøger
Mands Ryg sig, signet af de onde Feer
til Hjemkomst arveløs. Fra Pigtråds-Smøger
og Køkkentrapper vifted det med Bleer
og andet Børnetøj, små skidne Klude.
Dog var der Blomster bag hver tredje Rude.

Og dør hvor Nybygd-Gaden åbent endte
med en Plet Græs omkring en ranglet Tjørn,
hvis røde Kødbær var ham sært bekendte,
løb legende en Klynge Træskobørn;
Piger med lange Fletninger i Nakken
kom susende til Målet ned ad Bakken,
og Lille-Bror løb efter store Søster;
klart sang i Råb og Latter deres Røster.

De knap nok såe den Fremmede. Fra Bænken,
der stod ved Grøften nederst imod Engene,
såe Hvas dem lege Rig og fattig Fugl,
og Tre Mand høj, og To Mand frem for Enken.
Lys-let blev Legens Lærkevidder hængende
i Luften. Levnet var ej Redeskjul
ellers for blot den spædeste Musvit.
Men disse Børns Leg sang så klart og blidt.

Jens Hvas såe venligt på de Træskotrolde:
Pigerne gik dør som små voxne Kvinder.
Og Drengene var nogen kåde Knolde
med klare Øjne og runde røde Kinder.
De trådte uskyldigt på de faldne Volde;
hvad vidste de om Ulvborg og de Minder,
der sukked under dem, hvor de nu stod?
Han ønskede gerne deres Lykke god.

Og — ja, Forældrene, som lod sig lokke
til Lån for Liv, de fik nok Lov at bøde.
Selv Ulvborg — det er fristende at rokke
så stor en Sten. De Bønders værste Brøde
var den, så ondt at lægge Skoven øde,
sælge som Pindebrænde og Huggeblokke
den brede Lind, den gamle Abildgård,
al Længsels Frugthøst, alle Vintres Vår.

Der var dog endnu Plads nok til det stygge.
Man skulde tro den Tanke født af Helvede,
at fælde Alléerne, de himmelsk hvælvede,
dem, det tog Hundredårs tro Væxt at bygge,
før Somren knælte i den grønne Skygge
med Fuglesmut og Solglimt — og så skælvede
al Herrens Vrede og Verdens vilde Vejr
fra Blæstens Orgel i de sorte Trær.

Nu — Broerne var borte, og Kanalerne
var kastet til, og Gården revet ned,
og hjemløse var Droslerne som Svalerne;
og Hvas selv, hjemvendt til ny Hjemløshed,
klaged anklagende: „Ja, op ad Vægge
og ned ad Stolper har vi hørt Jer præke
om Væxtens Herlighed og Helligdom.
Så tog I Ulvborg og slog Skoven om!

„Den eneste, der over Landets Flade
løfted en Hvælving, fastere end Skyerne;
den eneste, hvor disse Børn dør havde
en bedre Drøm end Lyset over Byerne.
Parken og Borggården, den store Lade
og Voldene — alt nedbrød I, Fornyrnel
Levende Rod og mange Slægters Mur:
Væk! Sprængpatroner; folkelig Kultur!“

Ikke en Grundsten af den gamle Syld
var skånet til et Minde, til et Tegn.
Ikke en Stub af den forvredne Hyld
viste hvor Vestervolden drog sit Hegn.
Var der da ikke en Præst og ikke en Degn,
som kunde profetere, for Skams Skyld,
hvad dette førte til? Nej, Øxen huggede,
og alle hørte det, men ingen mukkede.

Han, Arvingen, den for sin Arv bedragne,
forbandede hver enkelt af de skyldige,
de fejge med de dovent ligegyldige,
Gårdslagterne, Skovmorderne: „Gid slagne
I selv må styrte under Øxehuggene
og få hver Stump af Jeres Rod sprængt bort!“
Hvas gik. Fra Jorden runged en Akkord,
som Aftenvinden løftede, tungt sukkende.

Jens Hvas foer sammen, greben sært af Tonerne.
Det var hans Barndoms Aftenklokketklang —
hørt gennem Linden og Kastanjekronerne,
når Løvfald rasled, som når Blomster hang
blegt lysende overalt; og Malkekonerne
stjal sig en Kvist med hjem; og dæmpet Sang,
hans unge Mors, fra Haven eller Huset,
svarede Klokkeråbet, Himmelbruset.

Hvem svarte nu? — Hvert Græsstrå i de Enge,
Grøften, han gik langs, Fjorden, Himmelranden,
alt brændte. Bag sig såe han Ruder fænge
i Husmandsbyen. Verden blev en anden.
Klokkerne sang. Hvert Malmråb runged længe.
De rystede hans Hjerte: „Du er Manden!
Havde du vovet det, du vilde helst,
havde du villet det, var Ulvborg frelst.

„Den Gang da Råbet udgik til Jer alle,
at Danmark fordred samlet sine Sønner
til fuld Genrejsning af sin faldne Gård,
da blev du borte; lod din Moder kalde
forgæves, skønt du hørte hendes Bønner;
gav kun et letkøbt Suk til hendes Sår.
Nu veed du, det var *din* Gård, du lod falde;
det er din Straf, som du for sent forstår.

„Selv har du fældet Skoven, styrtet Borgen.
Og fler end du må bøde for din Brøde,
må lide Savnet og må bære Sorgen,
hjemvendt i Hjemløshed. Gå dem imøde
og hjælp dem over til en ny Dags Morgen!“
„Ja,“ loved han. Og Klokkerne, de klagende,
gentog hans Løfte malmtungt. I den røde
Ild-Luft bag Åen dirred Bedeslagene.

III. MODER OG SØN

Hvas mødtes med Fru Asta og de Unge,
mens over Fjord og Åløb Efterklngen
af Kirkeklokkerne blev ved at runge.
De havde tænkt sig ham tungsindigt fangen
af Minder, som de Toner lånte Tunge
til harmfuld Klage. Men i Solnedgangen
lyste hans Ansigt løftet, næsten glad.
Han hilste med et Nik; de fulgtes ad.

„Imorgen skal vi alle fire følges,
først op — dør op — så hele Skellet rundt.“
Et Blik, et Ord kun. Skeet i et Sekund —
som Båden, retvendt, bæres af en Bølges
brusende Kam. Det gjorde stadig ondt;
men der var intet Nag, som skulde dølgtes.
De kunde mødes aabent: „Sådan er det;
men vi står sammen.“ Det gav frugtbar Smerte.

De løfted lydigt Åget sammen; Saften
i deres Hjerter vældede befriet.
Et Krav var stillet; uklart end; men Kraften
stod alt forventningsfuld i Sakristiet,
rede til Ofrets Højtid. Denne Aften
var Unge og Gamle kun een Sjæl, samviet,
samsmeltet med den Jord, den Luft, det Hav,
som sang af Slægtens Liv, da Kirken tav.

Og mens det mørkned øster over Lyngene,
hvor Månen opsteg som en blodrød Kugle,
trak ind langs Åen svirrende og syngende
Flok efter Flok af Fjordens vilde Fugle.
Gråand og Krikand og den store Spove
suste forbi, ned bag den sorte Brink,
som Tanke følger Tanke, ført af Love,
hvis Linjer vi kun skimter i et Blink.

Og Månen vandt i Magt, og Aftenskæret
i Luft og Vandspejl sluktes. Hvas fortalte,
på Hjemvejen, om Engene og Kæret:
De ferske Vande brødes med de salte,
mens Folkevisen sang, og Sagnet kaldte,
og alt, hvad rigt og rigtigt havde været,
var rigt og rigtigt — også for de to,
som gik så ungt her, i en ny Tids Sko.

Var Tonen anderledes, eller Farven
for dem? Det var den. Eller nej! de troede det.
Ens Far er altid gammel. Fædre-Arven
er evig-ung. Ad mange uformodede
Lønveje nærer sig og modnes Marven
i Mennesket. Vi lyttede, så groede det.
Som gamle ser vi det med nyt Sind stige:
hvert Træk fra Far var Dreng og Mor var Pige.

Og Søster Tak og Bror Forundring lytter
til Livets Eventyr, så fjernt, så nær ...
De fandt den Aften sent, bag gamle Hytter
og nye Huse, Kirkegården. Trær
og Kors med sorte Skygger; blanke Pytter
af Måneskin; Korgavlens Hvælv; og dør, .
hvor fra det stejle Blytags våde Kant
hvidt Lys flød ned i Poplen og forsvandt —

dør fandt de Graven. Kun en knæhøj Banke
af dugvåd Vedbend mellem Våbenhuset
og Tårnet. Lene rørte ved det blanke
grå Løv; det dryppede sin Gråd i Gruset.
Op ad den Gråstens Grundmur krøb en Ranke —
en Hånd, der vinkede. I Poppelsuset
hvisked en velkendt Stemme til Jens Hvas:
„Så kom du dog. Kom kun. Her er god Plads.“

Men Asta tog sin Hanske af og knugede
hans kolde Hånd i sin Hånds fine Varme.
Og det var Liv, han følte, Kraft, han sugede
af dette Håndtryk ved sin Faders arme
forsømte Grav. Hjem gik de gennem Lågen
mod Præstegården. Der stod ingen Hæs;
mørkt blinked Ruderne. Var ingen vågen?
Indkørselens Sten lå groet til med Græs.

Nå ja, de fik Besked godt nok af Konen
på Kroen, Stine. Der kom nyt tilbys:
Præsten var flyttet; Villa bag Stationen;
med Cen-tral-Varme og elektrisk Lys —
„så nu behøver han sgu itt å frys’
for den Sags Skyld. Men kuldskeer er Personen;
og *det* blir dæl’me itt bæjr, før han lander
i Helveds Gløer, som han har loft vi anner.“

Altså; den gamle Gård stod ubeboet;
solgt, og tilsalg, så’n for en Velstands Køber;
de var jo en tre Mand i Kompagni;
der had’ væt jen, der had’ væt tow å gloet
å glem’t å komm’ igjen ... En Kone røber
en Del for den, som flittigt henger i
med Sovs og Steg, med Kaffe og med Kager.
Og Stine i Kroen kunde hendes Sager.

Og „Jeg har skiftet Sind,“ sa Hvas den næste
Dags Morgen: „Gå I ud og se jer om!“
Han dalred af i Jumben med den bedste
af Kroens Hopper, drøfted, hvor han kom,
Kraftfoder-Priser; såe på Stude og Heste;
vandt, snildt uvidende og rævefrom,
de tre's Respekt og Sympati som Pranger.
„Den gammel Præjstgoer?“ Av da! Bordet fanger.

Dør lå Kontanterne, betalt helt frækt.
Jens Hvas? En Søn vel så af Herremanden
på Ulvborg; ham, der ... Jo, der var den Knægt
og gik til Indien, hvisked en og anden.
Men hvad vild' han med den Skidt Gård, for Fanden?
Det var dog før sån enslags fornem Slægt. —
Tjent vel, og tabt; for'n Klat, som var tilbage,
købte han Husly til hans gamle Dage.

Det var nok ellers itt så stort, han ejede,
når han vild' bo, hvor Præsten itt vild' bo.
Den flott' ny Bil var smænd kun en, han lejede
i Esbjerg, for at Folk skuld' rigtig glo.
Væk var'en; væk var han. På Gudum Kro
sad Kone og Børn. Se kuns, hvor Stine svajede
og svansede og braste. „Mange Tak!“
Det kan de sige, denslags fine Rak.

Det døde Smedens Kat af; men den fik
sgu heller aldrig andet. Og de grinede.
Men Stine svarte med et hånligt Blik,
og Ole bare spyttede. Så hvinede
fra Præstegården Høvl og Skruestik,
Maler og Murer klattede og klinede;
Møbler og Tæpper kom og blev slæbt ind.
Hvert Læs gav Bølgegang i Byens Sind.

Men Hvas jog lang Vej om på små Visitter
til Holstebro, til Struer, Viborg, Varde;
sled på sin Gummi, brugte mange Liter
Benzin; og dog var det nok Penge sparte.
Og mens det mored ham, sådan at farte
sit Jylland rundt og titte, som En titter,
spændt og med Længsel, på det ukendt kendte,
var det sin Fremtids Brobuer, han spændte.

Hans Hjælpere blev udsendt ubemærket,
snart liså hurtigt, som han selv kom farende.
Det var Betingelsen for hele Værket;
af Resultatet afgang Honorarerne:
Femtusend Kroner blev til ti forstærket,
når hurtigt skete hemmeligt. Og klarende
Køb efter Køb, fik på en halv Snes Dage
Hvas Resten af sit Ulvborg købt tilbage.

Heden med Kærene og Esbo Klit,
Fjord-Engene med Gudum Klosters Høj,
Rørskeer og Tørveskeer, som hver gav sit,
og Sump og Sand, hvor ikkun Småfugl fløj
og Hare sprang. Men dertil kvit og frit
en Kvartmil op langs Åen; Skidt og Møj;
mest Ris og Sten, som ingenting var egnet til,
for hundredtusend mer, end det var regnet til.

Men da Folk såe, hvem der forstod at samle
så mange Stumper til så stort et Stykke,
fandt de sig groft snydt. De blev sgu for gamle!
De rejste sig med Værk i deres Rygge:
det var så møj' endda, som det var skam'le!
Tæsk skuld' de ha, sgu! — Men Hvas lo af Lykke,
og Asta smilte glad, og Lene sang,
og Tyge kom med Kortet Gang på Gang.

De sad i Præstegårdens lave Stue
med Lampen tændt, Blomster i Vindueskarmen
og Dugg på Ruderne. Hvor nød de Varmen
og Buldret af den brune Lyngtørvs Luel
Hvas, når han skygged Øjnene med Armen,
såe Præsten med hans Bog og Præstens Frue
med Strikketøjet. Mindet råbte „Kuk!“
Små Barnefinger skrev i Rudens Dugg ...

Men dør sad Asta, sad hans Børn. Og Minderne
mødtes med Nuet i en hjemlig Havn.
Øjet lo klart ad Rynkerne i Kinderne;
ny Savn forligtes godt med gamle Savn.
„Vi mangler Mor kun,“ sa han. Begge Kvinderne
foer sammen; op så Tyge ved det Navn:
De havde, for den Spænding og det Spil,
næstendels glemt, at Bedstemor var til.

Nu husked Lene brødefuld sit Løfte:
„Vi kommer, Bedste, liså snart vi kan.“
Kun skrevet havde de. Fra Vestjylland
til Vordingborg er langt. Og hvem kan drøfte
i Brev til Folk, der går på Gravens Rand,
sit unge Hjertes Jordskælv med Forstand?
De havde haft så fuldt op med at leve,
at Resten blev kun etpar tørre Breve.

Hvas selv, på disse Ugers travle Fart,
havde hver Dag vist haft sin Mor i Tankerne.
Han længtes, og hun længtes, det var klart.
Og mens han snurrede op og ned ad Bankerne,
så han det for sig tit, hvor lunt og rart
Mor skulde få det hos dem, når Skavankerne
ved Boligen var bødte. Det lod sig gøre
med Forsatsvinduer og Dobbeltløse;

med Gulvpap under Tæpperne — de svære
svenske, rødrudede. Ja vist! Han så
sin Mors Profil imod en tung Portière,
træt, men et Smil, som . . . Trutterut! Pas på
Viborg! — Hos Preisler skulde Manden være.
Nu gjaldt det at få ham til at forstå.
Hver Dag en ny Stump af et stort Slag slået;
så gik det. Sådan var jo Tiden gået.

„Nå ja; det når sig.“ Rejsen blev berammet
til næste Dag. Fru Asta skulde følge.
Da banked det på Gangdøren; en Bølge
af kold Luft fyldte Stuen. Telegrammet
lå dèr, med Blodsegl, dødblegt . . . Hvem kan dølge
sin Uro? Har den Ovn dèr nylig flammet,
ildfuld af Håb og rød af hjemlig Hygge?
Hu, her er koldt! Og vi, der var så trygge . . .

Og vi, der netop havde ordnet alt,
just så de Gamle intet skulde savne,
når nu de kom! Imens — har *de* så kaldt,
ikke på Tæpper, nej, på vore Navne?
Os, deres Børn, os ønskede de at favne
for sidste Gang. Var Gaven, som det gjaldt
at give dem, kun dette — som vi glemte?
Og nu? Dèr står vi, angerfuldt forskræmte.

Måske vi burde vise dem itide,
Forældrene, de Gamle, hvad taknemmeligt
og kærligt Sind vi vil at de skal vide.
De bærer tit nok tunge Byrder hemmeligt.
Hår, Tænder, Hjerte, Sjæl, alt lod sig slide;
hvad Ungdoms Vellyst var, gør Alder væmmeligt;
det drypper af dem her og driver dør ...
Elsker du dem, så viis det! Bliv dem nær!

Nå, helt var endnu ikke Håbet ude.
„Kom snarest mulig. Fruen meget svag.“
Men Søster Karen var en prøvet Skude,
skød ikke Nødskud, før det kneb. — Før Dag
såe Hvas igennem Bilens Tåre-Rude
i Fredericia Færgens brune Tag
løfte sig over Færgelejets Løgter.
Ak, hvem kan fange Livet, når det flygter?

Nyborg lå bag dem. Syg af Utålmodighed
stamped Jens Hvas i Færge-Dækkets Planker.
Langsomt steg Sprogøs vissentbrune Banker.
Endelig suste Bilen fra Korsør:
Diger, vådt bugnende af frønnet Frodighed;
Stubmarker; Skovhegn; Å med gule Rør;
Løv raslede, Fnug fløj imod hans Kind ...
Før Middag var han der; sprang ud; gik ind.

Diakonissen modtog ham på Trappen.
Et Blik var nok. — Død! — Den, der lever, svimler
ved Tankens Bundløshed. I Pibekappen
står, kendt med al vor Rædsel som de Strimler
med Strygejernet; kendt med Hjertets Klappen
og Stivnen, Søsteren. Mens Gaden vrimler,
står Livets Plejerske i Dødens Bolig.
Rolig og mild gør hun vor Smerte rolig.

Hvas gik alene ind. Et stille Rige.
Hvidt Lys og Stilhed. Støj og Fart forbi.
Dør lå, med tyndt Sne-Hår, Fru Ann Mari,
hans unge Mor, den Øsby Degns beth' Pige.
Omkring en tandløs Munds indsunkne Vige
svæved et svagt vemodigt Skælmeri,
et luftigt Smil — som om hun vilde sige,
den Døde: „Kan I se? Jeg slap dog fri!“

Hvas trak en Stol hen til den stille Seng.
I Krogen stod Mors gamle Symaskine.
Han såe på Sengebånd og Klokkestreng;
på Uret, som var stanset. „De var dine!“
Og fra det Smil, det gennemsigtigt fine,
kom Svaret: „Ja. Vær ikke vred, min Dreng,
men jeg blev træt.“ Hun lå dør barnespæd,
lå stum og smilte, mens han sad og græd.

Han tog om hendes Hænder; de lå kolde
og glatte i hans; lod sig tålmodigt holde.
Han hviskede: „Min søde lille Mor.
Tak! Tak for alt!“ — ifald det blev til Ord.
Hans Hjerter gentog det ialtfald længe,
han sad og lyttede til stumme Strenger.
Den Salmebog, der støtted hendes Hage,
husked han godt; højt sang de gamle Dage.

Dog, er vi længe ene med den Døde,
da synger ej, da taler ej, da tier
nok selve Døden, mægtigt, fra det dør,
hvoraf vi lod os avle, lod os føde ...
Dybt suges alle Mindets Melodier
ned i den åbne Afgrunds kolde Vejr.
I bundløs Tomhed hvirvler ordløs Kummer.
Hvor henne? Hvilket? Tanken selv forstummer.

Der er vist fler af disse hvasse Gåder.
Selv Æren, Navnet, stærkere end Kobber?
Råb ikke Sfinxen vågen, hvis den sover!
Gå helst i Søvn selv, som Lykken råder.
Hejs Drømmens Skysejl over dine Flåder.
Spring hastigt Afgrund efter Afgrund over,
om så du taber etpar Tankesko!
Thi, hvad er Sandhed vel? Liv er at tro.

„Fruen sov roligt hen, helt uden Kamp,“
sa Søster Karen. Men de Dage og Nætter,
hvor Ann Maris Bevidsthed som en Damp
af Ynk og Skræk drev over Askesletter
af Håbløshed; og så de sorte Pletter
af Dødssynd, der for Dødens Hestetramp
sprang frem i Hjertet; og tilsidst den sprængte
Rest Liv, som hverken følte eller tænkte:

Alt dette tav hun med, den gode Søster,
der aldrig havde tvivlet, blot en Tanke,
på Sjælens Samfund med den Gud, som trøster
og frelser, korshængt under Torneranke.
Det, at hver enkelt Sjæl på Korsets Banke
råber og skriger med så mange Røster,
som råbte og skreg utallige små Sjæle,
naglet til alt hvad Jorden har af Pæle:

Hvem agter sligt? Men skriger Smerten højere,
så har dog Lysten ikke færre Stemmer.
De mange Tone-Brydere og -Bøjere,
som Sjælens Lovsang underfundigt gemmer,
tvinger det Spørgsmål frem, endskønt det skræmmer:
om ikke, når vi gransker Sagen nøjere,
det, som vi kalder Mennesket, er Huset,
er Legemet, tilfældigt gennemsuset

af Hvem veed Hvad? af alle Himlens Vinde,
der hvirvler ind ad Vinduer og Døre
og jubler eller jamrer sig derinde
og suser ud igen, som Blæst vil gøre?
Beständig ny Blæst gennem samme Døre.
Hvad andet end det Hus er Mand og Kvinde?
Faldt Bygningen, sees Gruset dog af den.
Men Blæsten, hvor er Blæsten faret hen?

Ja ja, vi spørger. Mon vi veed imorgen?
Hvas undgik Skærpen her af Paradoxet:
„Hvad døde? og hvad smiler?“ Gennem Sorgen
bar ham det Skyggesmil i Dødningvoxet —
nej, alt hvad dette Smil for ham betød.
Forklar ham alt; han smiler dog: O Død,
hvor er din Brod? — Vi veed, hvad ingen vidste.
Vi tror. Thi ellers må vort Hjerte briste.

Lad Tænder stødes ud af skrumpe Kæber,
Afsky få Bærme, dør hvor Lyst har skålet
med snehvid Tand mod Tand. Besk os Bålet,
halvslukt. Vi ser, hvor langsomt Livet dræber;
tror dog på Smilet om de Dødninglæber
og ser det klæge Ler lyst gennemstrålet
af Sjælens Lys og Kraft. Grav ned, kast Jord på!
Hvad rører det den Sjæl, som *vor* Sjæl tror på?

Nej, der er værre Ting til. Langt langt værre
end det vi kalder Døden. I den Prøve,
som Oringe bød Hvas, blev Skræk hans Herre.
Det fede gamle Kvindfolk med det sløve
blå Fiskeblik, som sjokked rundt i Haven,
ængsteligt udenom hver Skubbekærre,
hver Løvhob — Hvad var dèr at skåne og røve?
Nej, giv os Døden, Gud, og giv os Graven!

Hvas flygtede, dybt rystet, hjem til Liget,
der stadig smilte luftigt, uforskræmt ...
Attester, Kiste, Rustvogn; alt går nemt,
når man har Penge. Byen blev beriget.
Og med en hvidlakeret Kiste gemt
i en sort Kasse drog han op langs Diget
og Kirkevænget. Ved det gamle Hjørne
smuldred grå Borgmur under nøgne Tjørne.

Og dèr stod Volmers Tårn med takket Krone,
i stolt Forfald, mer slidt og mørkt end før.
Og dèr lå Huset med den lave Dør;
han så Profilen af en sortklædt Kone,
der syede på Maskine. Efter Toget
kigged to Børn fra Trappen, mens de spiste
en Mellemmad. Så ensformigt, så broget
er Livet. Mor, du smiler i din Kiste.

Jens Hvas, den levende, drog hjem med Liget;
gjorde sin Barndoms Danmarks-Rejse om
i modsat Retning. Hvor han fordom hided,
fuld af Forundring, sad han fed og from,
med Opstød. Nej! I Blæsten, Mågeskriget,
i hver salt Sø, hver Bølge af Jord der kom,
fandt han mer bundløst sine Fædres Land,
sit eget. Stort nok, Jens, for *din* Forstand!

Den Hjemkomst blev ej heller, som han drømte den.
Men Klokkerne sang Højtid over Landet,
og Kalken blev ham skænket, og han tømte den,
og der var Honning i dens Malurt blandet.
Det gjorde dog hans Hjerte godt, blandt andet,
at Mængdens Hu var bedre, end han dømte den.
Fjernt sortned Kærvej, mylred Hedesti
af Folk, der havde tjent Fru Ann Mari.

Magre blå Vadmelsmænd med rustne Skæg,
rappe små Kvindfolk i sort Sjal og Kyse.
Ahl brød de, avled Korn og ejed Kvæg,
havde før kendt at sulte og at fryse,
blev stive af Slid, blev grå bag Husets Væg —
men se, hvor deres Øjne kunde lyse
ved al den Godhed, alt det Smil og Sang,
Fru Ann Mari på Ulvborg var engang.

Og efter Talen, efter Ritualet
og de tre Jorddunk over Kistens Låg,
sa Hvas selv etpar Ord, så dybt husvalet,
ved Graven just, af Hjemmets Jord og Sprog,
at alle fandt det synderlig vel talet.
Hånd efter Hånd, hårde som Kæp og Krog,
greb hans. Han kendte *det* Blik og *den* Stemme.
„Walkommen hjem, Hvas!“ Ja, nu var han hjemme.

Også i Folket. Det, som gror af Jord.
Den skaber ikke Skændere og Skadere,
men Arveløftere og Arveladere,
som veed, hvor dyrt og langsomt Livet gror.
Og hverken mere fattigt eller fladere
blev Fædrelandet nu, da Far og Mor
omsider lå dør samlet i den Grav,
som viste Målet for hans Vandrestav.

Kun han blev ældre; var nu selv den gamle,
med Livets lange Veje lagt tilbage
og kort Frist frem. Han skulde nødig klage,
måtte dog skynde sig, og passe på,
ifald det skulde lykkes ham at samle
i jordfast Slægtsarv, hvad hans Syner såe.
„Jeg kommer, Far — men døjer mine Dage.
Smil, Mor! Endnu skal Staven ikke stå.“

IV. NY ULVBORG

To År er meget for de fyldte Treds;
eet År er intet mellem Tredve og Fyrre —
og Livets Regnskab kan enhver forstyrre
med de præcise Tal. Et grafisk Rids
plus Væxt-Tabel for Bismarck, Olaf Kyrre
og Klavs gir Faktum på en Nålespids:
Ægget oplever i een Fostermåned
mer end alt Mennesket fra født til grånet.

Men lange Dage kan dog leves korte,
en kort Nat lides lang. Beror på Festen,
Forventningen — som i et Spil for Resten.
Blot får de fleste her, hvad de gir for det.
Lad du kun ej dit eget Indskud skortel
Hurra for Juletræet, Gyngehesten,
og Skøjterne, og Hjertets unge Flamme:
Fuld Kraft mod fuldendt Gerning gir det samme.

Om Målet er en Lov, som lægger øde
det Liv, dens kønne Formål var at værne,
eller den Ko, som gir os billigst Fløde,
eller Beregning af en udslukt Stjerne,
eller et Digt, måske en Gård, som gerne
skal leve af vort Liv, når vi er døde —
gør liden Forskel, blot vi selv som stort
ser foran os det Værk, vi må ha gjort.

Du en Klump Kæmpe, jeg en Lilleput:
Sætter vi alt ind på vor drømte Sejer,
hvad så end Læggen måler, Maven vejer,
og Urets Tik-Tak snakker uafbrudt
med Døbesedlen — Pyt! Vi slås, vi leger,
har Barnets Evighed i hvert Minut
indtil det sidste. Får vi ikke fler?
Ak, Skoleklokken ringer, skønt det sner.

Jens Hvas til Ulvborg hed han; fandt sig levnet
af Barndomsdrømmen kun det stolte Navn.
Luft blev Fru Astas kærlige Forjættelse,
da hun derude tog ham i sin Favn
og vied ham til Hjemfærd. Tidsnok stævnet
kom han for sent og såe sin Gårds Udslettelse
af Jordens Overflade. Selvforskyldt ...
Bi kun! Det tomme Navn skal blive fyldt.

Et År gik hen med alle Dage travle.
Da steg af Esbo Klit, grundmuret fast
med røde Sten og hvide Vinkelgavle,
Ny Ulvborg, lavere end det, som brast,
og lysere; thi udbredt som en Tavle
lå Land og Vand med Sol og Bygekast
under den Gårds tre Fløje. Alle Vinde
gik frit ind her; og Havet såe de skinne.

Midt fra en stenlagt Forhal såe de lige
til Himlens Rand, der som en Harpe krummet
bag Fjorden rejste Klitternes grå Dige
foran de brede Glimte-Lyn af Skummet
på Revlerne. Hav såe de falde og stige,
såe Kloden ånde roligt imod Rummet,
og kendte, hvad det gir for dyb Akkord,
i denslags Åndedrag at sænke vort.

Men Havestuen lå med lyse Tæpper
og høje Vinduer mod Øst, hvor legende
små Kildevæld og Grønstier med Skræpper
og Padderokker smutted ned fra Egene;
fra purret Løv-Ly løb de ud med Løfter
om friske Plæner, Rhododendron-Kløfter
og Rosen-Espalier. Det kom altsammen,
sa Asta; se, hvor grønt der var om Dammen.

Fra Dagligstuen og det brede Kammer,
de sov i oppe, så de begge Sider.
Sol steg bag Egeløv og Fyrrestammer,
og Fugle sang; de såe, hvor Dagen skrider.
Men bagved Døgnet såe de Årets Tider
vandre med Vesterhimplens røde Flammer
og sorte Fugletræk langs Klit og Fjord.
Et gjorde Hjertet varmt; eet Verden stor.

Mod Syd lå Lenes lille Stue, rolig
og lun, med Blomstervindu; medens Tyge
i vestre Sidelænges Ungkarl-Bolig
uforstyrret kunde stå og ryge
sin brune Snadde, nikkende fortrolig
ud over Heden til hver havfødt Byge:
„Jeg skal nok fange dig!“ — Hvert køligt Skvæt
blev Tal og Linjer på hans Tegnebræt.

Alt her var Tegninger, Maskin-Modeller,
Grundplaner og Terræn-Kort i Relief;
men Laboratoriet i den lyse Kælder
var Tyges Stolthed: Porcellæns, f. f.,
med alskens snilrige Bakterie-Fælder
og Syre-Gruber for det Lykketræf,
der gør Jords bundne Frugtbarheder fri,
hvor Sol og Regn gik hjælpeløst forbi.

Den unge Ingeniør fik Lov at råde
så langt Ny Ulvborg strakte sig mod Sønder.
Han grøfted ud og diged ind; han såede
Kalk og Kemi, præcis de og de Tønder.
Hvor Faren sejlede sin Tømmerflåde,
groede nu Jorden op. Og Gudum Bønder
såe til forundret. „Hvis det Dige står,
høster han Havre her om et Par År!“

Så kigged de til Frøsvi: Den ny Sluse
og Dæmningen og Søen, de var dyre!
Elektrisk Lys- og Kraftværk — til at knuse
Kommunens med? Kanske man fik sin Hyre
med Konkurrencen. De forstod at styre,
de Hvas'ser ... Tyge hørte Faldet bruse;
det drøned af fangne Hestekræfter;
han vidste godt nok, hvad de hovslog efter.

Hvis ikke selv han tabte Ligevægten,
kom nok den Dag, da disse Hestes Manker
jog lysende fra Jyllands Højderyg
helt ud til Havet og til Humlum Banker.
Det blev et festligt Ridt for ham og Slægten.
Kun langsomt frem, til Grunden var lagt tryk:
det mindre Værk var Kimen til det store ...
Han vidste foreløbig, hvad han gjorde.

Grusbrinker over Blåler, nylig tidslede
og tornede, blev Fure efter Fure
med iltet Å-Vand frugtbart gennemrislede;
de høje Kær blev frigjort for de sure
jernrøde Pytter, hvor kun Skavgræs hvislede.
Nu spired Kløver, mens de svære Mure
til Værket rejste sig bag Krattets Skrænter.
„Ja ja,“ sa Hvas. „Det dèr vil svare Renter.

„Lav du kun Vandfald og Fabrik og Eng,
så slår vi dem med deres egne Svøber.
Tjen Penge til os! Det skal til, min Dreng.
Når Staten sælger, er det os, der køber
det gamle Ulvborgs Grund. Men vær din Mund . . .
Og husk: Du råder kun fra Søvig Sund
her op langs Gudum Å og ind til Holtet.
Resten er mit; og det er låst og boltet.

„Regér, lav Fremskridt, som du vil, hernede.
Men alt det vest og nord om Gudum By,
Fjordbredden, Esbo Klit med Krat og Hede,
det råder *jeg* for. Du har ikke et Kny
at sige dèr. Det magre med det fede
ligger til Ræveskjul og Lærkely.
Vi græsser en Flok Faar, lidt Malkekvæg,
men rydder ikke en Lyngknold, ikke et Flæg.

„Landet er lille; Ploven gør det mindre.
Folket forringes, hvor det bygger tæt.
Der leves lavt, hvor ingen Stjerner tindrer.
Sindet blir småt, hvor alt er Småmands Ret.
Her vil jeg holde — som en åben Plet
for Sol og Regn og Blæst, for hvide Vintre
og grønne Somre — den Stump Danmarks-Jord
med alt hvad af sig selv dør dør og gror.

„Jeg har sat Klosterkæret under Vand.
Gå dør er træls, og Båd kan ikke flyde.
Selv Fiil Sø har ej bedre Fuglestrand;
iår strax rugede dør Spove og Klyde,
Bruskokken dansede. Og vi Par Mand
får nu ved Træktid travlt nok med at skyde.
Jeg sad igår ved Klosterets Ruiner:
der var en Myggesværm af Bekkasiner!

„Ler du? Din Byhøvl! Tror du, at en Jæger
forjager Vildtet? Det, som er hans Fryd.
Han lever, når det lever. Ømt bevæger
hans Hjerte sig ved Ynglens spæde Lyd
og frit ved Flugtens Fart. Og dette „Skyd!“
som stanser Flugt i Knald og Fald, det kvæger
ham dobbelt sødt, fordi han selv må ned.
Giv mig det Fald til Løn for hvad jeg led!

„Nå. Spildt Guds Ord på Balle-Lars! For Pokker,
hvad kan man lære, hvad kan man forklare
en rask ung Mand, hvem Jagten ikke lokker?
selv som et Drømmespejl af Livets Fare,
dets Flugt og Fald. En, der tar Gudemokker
for Exkrementerne af en Præstehare!
Gå hjem og læg dig! Blæs din Far et Stykke —
og turbinér dig til din tynde Lykke!

„Men husk, at de Maskiner, og de Penge,
som de kan tjene til dig, og det Smør,
som du kan kerne af Ny Ulvborgs Enge,
gør større Skade end det Gavn de gør,
hvis Landet fyldes med et Folk af Lopper
og Lus. Hils pænt Evolutionens Snobber,
at her er Grænsen, hvor Jert Fremskridt stopper.
Glem det, når jeg er død, ifald du tør!“

Med Skyderen på Skuldren, tungt nok travende
i lange Fedtlærs Støvler, gik vor Far
op om den Kæmpehøj med Rævegravene,
ned imod Fjorden; imod Dybets Glar
daled en Kile Grågæs over Højene,
til Fugl og Spejlfugl mødtes under Fløjene,
og Vand og Vinger blev eet Sprøjt og Plask.
Hej, hej da! Gud ske Lov, at man var rask!

Hvas tørred Sveden af sig med sit Ærme
og gav sin irske Setter etpar Klap,
formanende: „Nu prøver vi at nærme
os Klostret snedigt.“ Av! Ved første Sjap
lettede Bekkasinerne i Sværme.
Ved næste Sjap kom Ænderne: Rab rab! —
„Ja ja; på Gensyn! Rolig, Ajax; hinter!
Det er den klare Luft; nu får vi Vinter.“

Han vabbed ud imod den lave Bakke,
tilknæs i Bløderne. „Det går jo stolt.
Vi kan endnu. Så længe har vi holdt.“
Han lå med Rygsæk mellem Sten og Nakke:
„Det svaler Hjertet med lidt vådt og koldt;
og det gør godt at høre Gåsen snakke.
Men Vejret er for fint . . .“ Bang! Plask. „Apportel!“
En Gråand? Det var ret! De Hagl slog hårdt.

Så blev alt stille. Himmelhøjt svang Trækket.
Han såe det, hørte det; fra hundred Vinger
sang det omkring ham. Han sad godt nok dækket,
lyttende på den Stilhed og det Skinger,
til Stjernerne var tændt; blev helt forskrækket,
idet han skød — og som en Flyver svinger
looping the loop, kom Anden fra sin Himmel,
plump, ned på Strandens lille blanke Strimmel.

Den næste Formiddag, lidt op ad Dagen,
sad Hvas og læste, lunt, i sit Kontor.
Jorden lå indsvøbt i et tyndslidt Lagen
af Ny-Sne, hvid imod den flintblå Fjord —
og synliggjort var hvert usynligt Spor,
hver langstrakt Linje spændte sig mod Skagen
og Blåvand, klart — som i det Cimbrer-Tog,
den lange Vandrings billedskarpe Sprog.

Den Digter havde rejst, og var vendt hjem.
Trods alt sit Smulder og trods alt sit Bulder
havde han fægtet fyndigt, stridt med Klem
og bygget fast. Nu bar han på sin Skulder
vi Goters Verdensbro. Dér drog vi frem,
dér drager vi. Strøm hvirvler, Bølge ruller,
så langt vi ser, imellem Søster-Søjlerne.
Porten er her; ved Verdens Ende Nøglerne.

Hvor snildt end Småt-Godt gør sig udtilbens,
Tid tar det, før det blir med Størværk ens.
Respekt for denne Himmerlandske Knabe;
ham skal der Styrke til at efterabe.
Og hvor han glemte sig som Sprogets Mester
og ikkun sang sin Stormgangs stille Sind,
dér rører os det Liv, som intet rester,
dér spiller han os Hjertet ud og ind.

Om Landet kunde leve af Sang og Digt ...
Vi veed, at Folket visner, dem foruden.
Den store Lov bag Hverdags lille Pligt,
skimter kun den, der gik i Vi med Guden.
Han gir vort korte Liv det lange Sigt ...
Hvas løfted Blikket imod Vinduesruden
som for i Lyset dør at se sin Tanke.
En sort Mand kom på Gårdens hvide Banke.

Rankt gik han i Galosjerne, og vendte
sit Gråskæg langsomt, med let rynket Bryn,
Øjnene gemt bag blanke Brillers Lyn,
imens han vejred mod det ubekendte;
vurdered Bygninger og Grund; tog Syn.
Men da han opdog Hvas, gled alt det spændte,
det vagtsomme af Holdning som af Blik.
Han løfted Hatten med et sindigt Nik.

Så kendte Hvas ham. Det var Rigsdagsmanden,
Tim Skjerre, Gårdejer i Bøvlingbro.
Snart sad de bænket overfor hinanden.
„Her har De frisk Luft nok, skuld' En da tro,“
sa Gæsten, mens han strøg sig over Panden.
Han såe til Boghylden. „Og Arbejdsro.“
„Det går,“ sa Hvas. „Og er —“ fortsatte Skjerre,
„mer end de fleste Deres egen Herre.“

„Å nej,“ sa Hvas. „Nu må vi alle spare.
Os sparer ingen. Snart er Hønen plukket.
Og plukket Høne lægger nødig Æg.“
„Her, for det første, har det neppe Fare,“
Tim Skjerre smilte; sad med Nakken dukket
og fingred eftertænksomt i sit Skæg.
Så såe han op: „Ja ja, Hr. Hvas. Jeg kom
her jo med Hensigt. De har seet Dem om.

„Først i den store Verden, og nu atter
her hjemme i vort eget lille Land;
har fulgt vort Folketings Finansdebatter,
måske mer kritisk end vi andre kan,“
kom det med en forsigtig lille Latter.
„Og bilet Landet rundt fra Strand til Strand.
Kunde fortælle os en Del om Tiden
og dens Bevægelser ...“ Hvas såe til Siden.

„Nu tror De strax, jeg sidder her og bejler
politisk. Nej! Klart nok, at mit Parti
med Glæde såe en så anselig Sejler
i Havn hos os. Men uden Lumskeri!
De ser Dem for, selvfølgelig, og pejler
diverse Grunde, før De lægger bi.
Tag Dem kuns Tid! Dog tror jeg, vi tør regne
Dem her omkring for en af vore egne.

„Som sådan ber vi om et Foredrag
ved Lejlighed; beregnet på den jævne
oplyste Landbefolknings brede Lag.
Mange vil møde til et sådant Stævne
med en af dem, der bar vort gamle Flag
ad nye Baner. Og at De vil evne
at koncentrere Deres Indtryk her
ved Hjemkomsten fra Deres Verdensfærd

„særdeles lærerigt endda for os,
der i det lille Danmark — mens det stormer
imellem Stat og Stat med Had og Trods —
stræber i Folkestyrets frie Former
at øve Ret mod både Store og Små,
det tvivler jeg aldeles ikke på.“
Hvas skæved lidende til Rigsdagstidende:
„Er ikke Taler.“ „Prøv De kuns!“ „Lad gå.

„Dog varer jeg Dem ad, at *skal* jeg tale,
taler jeg frit og siger hvad jeg ser.
Skylden er Deres, hvis jeg gør Skandale.“
„Men,“ — Skjerre blinkede — „ifald det sker,
sker det for en af Amtets største Sale
stopfuld.“ Han lo, som idel Tillid ler.
Tid og Sted aftalt. Håndtryk og På Gensyn,
og Gæsten fulgt tildørs med udsøgt Hensyn.

Dør gik han så, den kønne gamle Bonde,
født Sognehøvding; nu fin Kortenspiller.
Holdningen opretholdt så nogenlunde,
kun Blikket blanket af. Hvad nytter Briller,
når man er nødt til at se gode Grunde
for hver dum Fordring, som Partiet stiller?
Hvas havde hørt ham før, og nu seet nok:
En rigtig gammel Rigsdags-Luskebrok!

Han kaldte på sin Kone. I Køkkenkittel
kom Asta ind. „Ser du: dør går Tim Skjerre.
Romanens sidste rørende Kapitel
går dør sin Vej. Du siger vel: Des værre!
Dør går min fine Politik, min Titel:
Etatsraad Hvas; ja, måske Kammerherre.
Den Magt, det Folkery, jeg kunde fået,
alt det går dør. Du ser det? Det er gået!“

Hvas satte sig og lo; han lo, så Stolen
rystede med ham. „Kammerherreinde,
det ku' du li'?" — „Jens, jeg har Mel på Kjolen.“
„Ja, Gud ske Lov. Og du er vred. Men Solen
er ligodt ikke bange for at skinne,
imens jeg kysser dig, min søde Kvinde.“
Hun strittede sig løs og gik sin Vej,
men vendte sig og bad: „Vær klog, Jens!“ — „Nej!“

V. UDENFOR

Så stod Jens Hvas på Højskolens Katheder
i det berømte Kvam, hvor fordum mangt
blodrustent Oldsprog var poleret blankt
til Kristenbrug. Hvad mon hin Tids Profeter
vilde ha sagt om deres Efterkommere,
der sportsklædt, ragede som Gammelromere,
nu smykked hint ærværdige Katheder
med Kristi Kors plus Tidens Barometer?

Nu, Ånd er Ånd, til højre og venstre Hånd,
især til venstre. Den må flytte Skankerne,
der snildt skal løsne Troens stramme Bånd
uden at tabe Troen; hævde Tankerne
og deres Frihed, mens han sprænger Skrankerne
for Statens Tilskud — alt med uskadt Ånd.
Jo, Sportens Præster har fornyet Mønten.
Men nu Jens Hvas, mon han kan klare Pynten?

Dér stod han. Endnu krilled ham i Ørene
Tim Skjerres: „Sig, hvad mere De forlanger?“
Thi mange store Folk var kommet kørende
med Velkomsthilsener og Komplimenter;
ja, en Minister faktisk, en af Førerne,
en gammel vittig Hund og Folkesanger,
sad rank i første Række, på eet Bræt
med Bisp og Amtmand; sortklædt, med Roset;

og såe sig om og hilste vennehuldt
på Egnens bedre Folk, mens Karle og Piger,
da Rummet strax var stuvet mer end fuldt,
hang over Pudeheste og Ribbestiger
og fyldte Pulpituret. Fra sin Pult
såe Hvas ud over. Og de fagre Riger,
de nylig sang om, skinnede fra Gavlen
bag Mængden. Den såe bare ham og Tavlen.

Alt Folket stirrede, og Lyset flammede,
og Hvas fornam, at Ærmegabet strammede.
Han havde lagt sig ud. De Folk fra Troperne
haler det gamle Tøj af Garderoberne
og tror, det går. Frakken var pinligt snæver;
men Folk sad i Forventning åbenbart.
Han greb om Pulten med de brede Næver:
Så var det bedst, de fik det i en Fart;

„Landsmænd! Dengang man bad mig om at møde
som Taler her, betænkte jeg mit Svar.
Jeg er jo hverken Nordmand eller Jøde,
og Islænding så lidt som Proletar;
har ikke engang en Titel til at bøde
på mine Tankers Tyndhed. Men jeg har
eet Fortrin: Jysk født! Og man lar sig byde
adskilligt, veed jeg, af en ægte Jyde.

„Lad mig da prøve på at byde Dem —
ikke en Times Vandring rundt om Kloden,
endskønt de Herrer Landmænd vilde fryde Dem
ved at se Østens Ris, med Vand om Roden
og Sol om Toppen, dræ og blive moden.
Svært fint. Og Folk lar ikke Ugræs snyde dem
for Udbyttet; og dovne Slyngler — vel,
de får af Staten Lov at sulte ihjel.

„Men det kan ikke nytte, at jeg beskriver
denslags barbariske Kulturlag nøjere,
om end de åbner visse Perspektiver.
Folk stræber hertillands en hel Del højere.
Det er en stor Bedrift, som Staten driver
med alslags Snoremænd og Pøbel-Føjere
og Folke-Arbejdsløshedsunderstøttelse
og andet mer til dansk Kulturs Beskyttelse.

„Om Danmark er det, man har bedt mig tale . . .
Hjemvendt halvt fremmed ser man et og andet.
Først og fremst Luften vel, og selve Landet:
Det ligger, som det lå, i Høj og Dale,
Sletter og Brinker, eventyrligt blandet
med Skyer, Blæst og Bølgeblink; med svale
Velsignelser fra Sunde og åben Sø.
Her er det godt endnu at leve og dø.

„Det er I vant til. Mon I ser det her?
Hvor mange veed, hvad Herlighed vi ejer
alene i den Ting: Ustadigt Vejr?
Jo netop. En er Låner kun og Lejer
af Dagens Lykke; stadig i nyt Skær
sees alt det kendte; alt det faste svajer:
Stå *du* da! — Det er Livets Lyst og Våde
og Lov; os givet, blot vi gider ånde.

Dér nede ved Ækvator såer og høster
de Side om Side, Dag ud og Dag ind.
Naturen undfanger, mens hendes Bryster
suges af nyfødt Kravl. En Hvirvelvind
styrter det visne Løv, så Jorden ryster
ved Stilkens Fald; og sprængt er Knoppens Spind:
Vi ser de nye Palmeblade glinse.
Alt gløder, altid ens, Jul, Påske og Pinse.

„Her svinger Året sine Møllevinger
fra Høst til Vinter og fra Vår til Sommer,
som Lys og Skygge gennem Rummet svinger.
Vi ser, det går, vi venter, at det kommer;
har Mål for Vejen, Vægt for det den bringer;
står midt i Tiden for en evig Dommer.
Det er at leve! I de Vingers Skygge
er Danmark lagt. Vist er her godt at bygge.

„Men ser vort Folk den Evighed i Tiden?
Hvor er den vante Ro? Hvor Selvrespekten?“
fortsatte Hvas. „Har mon en øget Viden
formindsket alle store Ting? Har Slægten
gjort Valgdagen til Dommedag? og siden
vænnet sig til at fusle lidt med Vægten?
Førerne render; Folket render med.
Fremad? Hvorhen veed ingen. Kun afsted!

„Vanskeligt nok at skønne, hvad der volder det.
Vort gamle Europa, hvid Mands Verden knager
og brister om os; i os. Vi bedrager
vor Angst med Ordet: Mens det knager, holder det.
Hvad Sind kan skelnes i den Os af Sager?
Hvor ligger Landet i den Røg af Snak?
Hvad var det, der sa Knak? Hvor står man trygt?
Fremad! Afsted! i Rådvildhed og Frygt.

„Frygt er der Grund til. Intet Fjeld står sikkert.
Og rådvild blir enhver, hvis Stilling fordrer,
at han skal se, hvad han *kan* ikke se.
Men det er just Demokratiets Ordre:
Det kaster tillidsfuldt Sextant og Kikkert
til Vælgerkorps og Rigsdag: „En-to-tre —
sæt nu den Kurs, som Staten har at styrel“
Men Storm og Tåge gør de Ture dyre.

„Dyrest, fordi hvert Skibbrud skyller Modet
så grundigt ud af Brystet på os alle.
Hvad nytter Konge ned, Minister væk?
Hver Arbejdsmand, hver Husmand har selv rodet
med Statens Ror. På hvem skal *han* så kalde?
Tomt er vort Nødråb: Alle Mand på Dæk!
Forud, unyttigt, at ha brugt Reserverne,
det kan gå større Folk end os på Nerverne.

„Alverden filer på den samme Fedel;
dog har de Store bedre ved at klare sig.
Her er kun banet Vej, og kort Vej; vare sig
så lidt som Wolle og Niels kan Frijs og Wedell.
Ens bobler By og Land og Borg og Hus
i Parlamentarismens Hexekedel.
Alle Partier i den samme Rus
har fælles Formular: Uklar er klar.“

Bisp såe til Amtmand, Amtmand til Minister:
„Hvad *er* det her? Hvorledes skal vi ta det?“
Jens Hvas blev ved: „Det er et grimme Klister.
De Folk, der lever i og lever a' det,
er jo naturligvis Idealister
og ser det idealt. Men Menigmand
er, klog af Skade, dog begyndt at fatte,
hvad hundredfyrre Konger gør et Land.

„Jeg siger ikke, at ret mange skønner,
hvad der er sket, dengang de satte Grænsen
tværs gennem Rigets Gård, med fromme Bønner
for dem, de sparked ud. Intelligensen
har jo forklaret, at Vorherre lønner
sikkerlig Ofret. Petersen og Jensen
må tro de Folk, som påstår, med fuldt Kendskab:
Vi vandt ialtfald vore Fjenders Venskab.

„Men nogen Tvivl har det dog efterladt.
Man lisom snuser lidt til Idealerne
og føler på de Frugter, de har sat,
så hist, så her. Man hører stadig Talerne,
men tænker, mens man hurraer lidt mat:
Hvor har de Hoderne, hvor har de Halerne?
Med tomt Sind tar man til sin tomme Lomme
og gruer for det næste der skal komme.

„Mens Assistenters Assistenten venter
Instrux fra Funktionærers Funktionærer
om Extra-Skat af Skat med Renter Renter,
står Folkets kårne Mænd smænd og belærer
om Sparsomhed de faste Referenter,
i Taler, der gør Tungens Flid stor Ære,
men koster fjortentusend Kroner Stykket.
Og Stemningen er successive trykket.

„De Talsmænd, som et oplyst Folk har kåret,
dem siger det jo nødig strax „Hold Bøtte“ til.
Det tøver længe tåligt, næsten fåret,
men spør sig dog i Stilhed selv, hvad Nytte til
det var at bytte Fortids Enevælde
med mange Væld af Sludder og Papir?
Unægtelig, der *er* det ideelle ...
Dog blev det efterhånden en kostbar Svir.“

„Fyl!“ fra Ministren. „Hør!“ fra midt i Salen.
Hvisken og langstrakt Uro mellem Bænkene.
Men Hvas foer uforstyrret fort med Talen:
„Jeg undgår helst alt unødvendigt krænkende;
men Landet hjælpes ikke med en valen
Honnør for Vrøvl og anderledes tænkende.
Fri Mand, frit Ord gjaldt dér, hvorfra jeg kom.
Hør, eller hys mig ud. Men tænk Jer om.

„Jeg underkender ikke Idealernes
Betydning, forsåvidt som de er ægte.
Jeg ser i Skolernes og Hospitalernes
pragtfulde Bygninger en Kileskrift,
hvis Mening det var tåbeligt at nægte:
Det danske Folks dybt ideale Drift;
et Brodersind imod de Små, de Svage,
hvortil man neppe nogensteds fandt Mage.

„Dog styres Staten ikke godt af Længslerne
mod Paradis. Hvor Idiot-Anstalterne
kappes i Pragt og Kostbarhed med Fængslerne,
er noget galt. Man guldbroderer Pjalterne.
Hvor Børn regerer med de Voxnes Kræfter,
og Svaghed breder sig på Styrkens Plads,
dèr går det — som hos os. Det blir derefter.
Dèr føler sund Fornuft sig utilpas.

„I ser, hvor planløst Tid og Penge spildes.
De Mænd, der skulde styre Sogn og Amt
har travlt med Statens Tarv; og Statens Vogtere
har endnu mere travlt med Plørup-Lilles.
Snak og Papir, Papir- og Snakke-Doktere
gør alt naturligt Kresløb lamt.
Befolkningen tar til. Javist; den fylder
By efter By med grå Materie-Bylder.

„Men langs med Skelbæk ligger øde Hede
og Mose milevidt. God Jord; kan dyrkes.
Blot med en Lod til hver Gensdarm dernede
stod strax den skøre Grænse noget fastere,
og alt det Danmark bagved vilde styrkes.
Nej! Før frit Spil for Tyve og Bombekastere!
Dansk Jord til Mænd, der bærer Danmarks Våben —
den Tanke er utænkelig for Tåben.

„Hans Ideal er ganske anderledes:
Der er de Skolebørn: de skal dog mores;
der er de Driverter: de skal dog fedes;
de Åndssvage og andre Honoratiores
skal bo som Herremænd; og der skal svedes
for dem, der har befri't os for de Stores
Hovmod og Tyranni med Åndens Sværd
og Flæskesvær. Så sparer vi en Hær.

„Just i en Tid, hvor hele Verden kriges,
er denne Fredsvilje et skønt Exempel.
Vi bærer Bobler til det tredje Riges
syvfarvet strålende men tynde Tempel;
og hvis vi tjener os det sorte Stempel,
Kryster-Kokarden, må det nødig siges.
Nej, alting stemmer fint ved Revisionen —
om end det vistnok deprecierer Kronen.

„Det stemmer fint nok med det store Bud,
Kasket-Drengens: Gå væk med Traditionerne!
Væk Standsforskel: Hver Knægt er Konge og Gud!
Og Kønsforskel: I Rigsdagen med Konerne!
Kundskab, Erfaring, Slægtsarv: Skud i Skud!
Tusendårs Rodnet sprængt ved Explosionerne.
Lærervalg, Præstevalg og Bispevalg.
Se Talsystemet sejrrigt: Alt til Salg.

„Vi er så vant til at de Smeld skal smelde,
hvor blot en Sten er glemt fra gamle Dage.
Af Trær og Tårne er knap fler at fælde.
Men der gror Svamp nu af den Pandekage.
Vi fik vel Gift og Stank selv til at smage
ved Hjælp af Sukret fra det ideelle,
hvis ikke nu og da vi såe, hvor stolt
en enkelt Tradition blev opretholdt.

„Hvis ikke Folk fra Højskolens Katheder
steg frem med Ordensbånd i lange Baner;
hvis ikke Proletarernes Profeter
frækt demonstrered adelige Vaner;
og Exministre dækked egne Beter
nøjagtig som de værste Bavianer
ved Hjælp af Sandheder, de selv har blandet,
mod Mænd, der hjalp dem for at hjælpe Landet.

„Til hul Forføngelighed, giftig Sladder
og grove Skældsord vil — trods elle melle
og mig fortælle om det ideelle —
ikke i Længden dette Folk stå Fadder.
For mange bærer Mærker af det Pladder,
for få slap renligt fra den Rottefælde.
Den nyder Dag for Dag, trods al sin Magt,
stigende Mistro, voxende Foragt.“

Ministren rejste sig forbitret: „Dette
er dog for groft! Jeg går.“ „Ja, der går mere,“
sa Hvas, „når Folket tar sig selv tilrette.“
Amtmanden rejste sig: „Jeg protesterer!“
„Det gør jeg med,“ sa Hvas. „Dér slap vi Trætte.“
De gik. Og Bispen gik. Og der gik flere.
„Fascist!“ blev råbt. Og „Prøjser! Bondepiner!“
„Ak nej.“ Hvas lo. „Kun gammel dansk Mariner.

„Her står jeg som den salig Martin Luther:
Gud hjælpe mig! Jeg kan dog ikke andet
end sige, hvad jeg mener. Før jeg slutter
med disse Hjemkomst-Indtryk her fra Landet,
ber jeg dog om endnu etpar Minutter ...
Se, Landsmænd: Alt, hvad *jeg* har seet, var blandet.
Hos Skarnet fostres Barnet overalt.
Det var ej Danmark, som mit Angreb gjaldt.

„Men flyt nu op her på de tomme Bænke!
Så kan vi bedre se hverandres Øjne.“
Konerne smilte og trak op; og Mændene
kom langsomt efter. Og i broget Lænke
kom Karle og Piger. Han sa grove Løgne
og grove Sandheder; det her var spændende.
„Godt,“ sa Jens Hvas. „Nu skal jeg prøve på
at tale klart. Prøv I så at forstå!

„Person-Kritik begribes altid lettere
end den, som stræber at få Tanken fri.
Men se til vore Brødre, vore Fætttere:
det er den samme Sump, de sidder i.
Og påstår man, at danske Mænd er slettere,
så kan I roligt svare: Hus forbi!
Opveje vor Totalvægt Mand for Mand
kan kun de ypperste, hvis de så kan.

„Aldrig har jeg hørt nogen Stamme nævne,
der stod så rodfast i så strenge Kår.
Klemte mellem Hav og Hav, hvor Magt har Stævne
med Magt bestandig, fik vi svære Sår.
Dog brast vi ej; vi blomstrede; vi står
til Ånd og Ånd — ja, med et Storfolks Evne.
Men vi blev få; og Landet blev gjort lille.
Og det, vi ejer, skal vi nødigt spille.

„Spild, Spild af Penge, Spild af kostbar Tid,
indbyrdes Tiltro, Kraft og Selvtillid
er denne fremmede Forfatningsform,
tørt stablet op i trykte Paragraffer.
I England er den groet og tåler Storm;
her rodløs; Lån af Lån. Og Skæbnen straffer
det Folk, der former Loven, så den nægter
et langt Livs Sammenhæng med farne Slægter.

„Men vore Fædres Spring kan ikke springes
tilbage nu. Det må gå Skridt for Skridt.
Ikkun om Vejen tør der ikke tinges:
Det gælder at få Folket hjem til sit;
bort fra den Snak, hvoraf dets Kraft forringes,
hjem til det Arbejd, som gør Sindet frit.
Lidt færre Kuske på den fælles Vogn,
og bedre Læs på. Sogn kan styre Sogn;

„Sognenes Rådmænd vælger Råd for Herredet;
de Landenes; de atter Rigets Råd.
Højst en Snes Mand. Så kan vi strække Lærredet,
så stramt vi vil; der brister ikke en Tråd.
Fag, Kundskab og Erfaring. Alle samles
kun om de største Ting, når Kongen vil.
Dér står den ny Form, groet af de Gamles;
da kan vi atter mærke, vi er til.

„Da kan vi gro, når Verden gir os Ro,
og modstå Overgreb med udelt Styrke.
Vælg vor Vej. Der er kun een af to:
Vort Arveland og Søen kan vi dyrke
og nøjes dermed. Dette er det trygge.
Gir Plads til færre; gir dem bedre Lykke.
Hver ny barsk Vår må Tusender ombord
til vor Tids Vikingfærd. Men Landet gror.

„Den anden Vej er Mængdens; det er Dampens
og Gnistens Vej med Mennesker og Stål;
Maskinernes grå Vej, og Klassekampens;
Kanonernes og Krigens. Af dens Bål
løfter sig Ringens Ånd og ikke Lampens.
Men bred Vej bryder han mod store Mål:
Rigdom og Magt; Millionvæxt; mere Land.
Hvor? Det vil vise sig. Måske vi kan.

Blot skal vi forud vide, at det koster.
Forbund og Krig. Den vindes eller tabes.
Gransk Verdens-Industriens Hovedposter;
se, hvad der sker idag. Således skabes
et Industriland; eller ødelægges.
Et Mål må vælges af de to; een Vej:
Fortumlet Sammenblanding gir os begges
Tab kun med Sikkerhed. Og derfor — Nej!

„Jeg har sagt nok nu, for iaften. Tiden
er ikke til at drøfte Grundspørgsmålet —
det, som dog løfter sig bag Verdens-Striden,
det, som dog styrer Flammerne og Stålet:
Væxten i Tal — hvorved Værdien daler?
eller et mindsket Tal — med øget Værd?
Gælder det Varer blot, gør det os Kvaler.
Det gælder Mennesker; og vort Folk her.

„Men kom til Esbo Klit engang til Sommer
— hvis ikke Frankrig, før den Sommer kommer,
har med sit Hævnbål under Rovfuglreden
udruget Kloen til sit eget Bryst;
sikret den franske Fred og Verdensfreden,
så Løve, Ulv og Ørn får samme Røst.
I så Fald spørger ingen efter Tanker.
Men ellers: Velkommen til mine Banker!

„Og enten Lykken under os at mødes
i Fredstid, eller Sværdtid tvang os sammen:
Det veed vi, her er Roden, her er Stammen.
Af dette Land, de Levendes, de Dødes,
de Ufødtes, gror Æren og gror Skammen
for os. Her lever, dør vi, og genfødes,
så længe som vi vil, hvad Hjertet veed,
i Fædrelandets faste Evighed.“

Hvas tænkte frem; fandt ingen Ord. Han tav,
steg ned og gik. Da han var midt i Salen,
stansed en Vadmelsmand hans tunge Trav
og tog hans Hånd: „De skal ha Tak for Talen.“
I samme Nu var Rummet som et Hav
af Råb og Hurra, Pift og Hanegalen.
Så sad han i sin Bil og greb dens Rat
og nikked til sit Følge: „Tak. Godnat.“

Bag Glasskærmen sad Hvas i Ulvepelsen;
Hjulene plasked gennem Landsbypløret;
Folk sprang tilside. Helskindt og med Helsen
slap han da fra det. Højt nok stod Humøret
den første Kilometermil, måske,
mens Skrig og Hurraråb lå ham i Ørene:
De fik min Mening, skarpt, som Projektørerne
glimter i Tågen; der blev Vej at se ...

En halv Snes Meter; ja. Lidt knapt til Farten,
når Tågen ligger tyk, og Hjulet flapper,
og Vejen svinger om, hvergang En har den ...
Nå ja; hver tæller jo på *sine* Knapper ...
Ialfald får En Fred vel nu; får Starten
her hjemme uforstyrret ... Svært, så tapper!
Let står en rig Mand rolig, som du stod.
Hos enlig Mand, og fattig, var det Mod ...

Udenom Åsum Kirke kom han svingende
ned på den glatte Kongevej; og glat
gummi-elastisk rundt og rundt løb Ringene
... som nys din Tale: Tungen griber fat
i Ordet; Tanken drejer sig om Tingene;
og snurre purre, pas nu på din Hat!
Hvor er nu Hode, Jens, og hvor er Hale?
Det er en farlig Kunst at kunne tale.

Før En veed af det, går En selv i Gyngen ...
Dér bruste Åen, blinked Gudum By.
De sorte Høje løfted sig af Lyngen;
en Lysblomst udsprang i den regngrå Sky.
På andet Gear, med spændt melodisk Syngen,
spandt han sig opad, hjemad, ind i Ly
af Hjemmets Mure. Dér var Lyset inde.
Løb, hvor du vil, Vej! Og blæs væk, I Vindel!

VI. INDEN I

Jul på Ny Ulvborg anden Gang. De fejrede
den Vinterfest, hvor Vinter ikke skønnedes,
kun Vinter-Solhverv. I den gule Pil
hang Solsort-Hannen, kulsort, Næbbet gult
som Pilens Bark. Sang tøved, Safter steg.
Et luftigt Slør om Gyvelriset grønnedes.
Landet lå lyst af uudsprungne Smil
imod en Vår, der var, men holdt sig skjult.

Den strunke Gran med sine hvide Lys,
der i den stengrå Hal bar spæde Luer;
Nathimlens Stjerneklyster i et Frys
af from Forventning; Plænenes lave Tuer
med Tusendpiger; alt bar Bud tilbys,
dansk Julebud. I deres egne Stuer
og vandrende på egen vidtstrakt Gård
indåndede de Danmarks Vinter-Vår.

Men bag de brede Karmes Hyazinther,
som udsprang dør med Persiens Vår; bag Blinkene
af Fjordens vilde Svanevinger, sortnede
den fjerne Synsrand af en værre Vinter.
Dør nærmede den nye Krig sig, stinkende
af Had og Frygt som Faderen; Hjul tordnede
med Forbud om Kanondrøn. Krigens Fred
gav Fredens Krig. Nu ny Krig. Det blev ved.

Og dog fik Gyvelen et luftigt Skær
af Grønt; og Pilens Bark blev glat og gul.
Og Slid-din-Tid sleb Nytår ud af Jul;
en Aften hang nyt Års ny Måne dør;
og ny Sne faldt. Og Våren i sit Skjul
dukked sig frysende, men var dog nær,
som Tusendpigen under Is og Sne.
Lev længe nok, så får du Lys at se.

En Eftermiddag sidst i Januar
gik Hvas og Asta ud. Bag Næssets Tunge
lyste den lave Himmel gyldenklar.
På Vigen under Klostret løb de Unge.
Isen skreg hårdt, hvor Skøjtestålet skar,
men var endnu for tynd til ret at runge.
Sort hvirvled Åen, og en fin Musik
fulgte dem langs med Volden, hvor de gik.

Ikkun en sagte Ringlen, alfeskør,
fra Iskrystallerne i de gule Rør ...
Men det var sært at høre Tyge råbe
og Lene le med Venner og Veninder.
Og dør gik Asta i sin Gråværks Kåbe,
og her han selv; gik midt i sine Minder,
midt i sin Barndom, midt i Slægtens Land,
med voxne Børn, og snart en gammel Mand.

„Ja, her går *vi!*“ sa Hvas. Fru Asta vendte sig
og smilte til ham, med et Blik mod Strømmen.
Hun vidste vel, hvor underlig han kendte sig
på Kanten mellem Livet her og Drømmen;
Som om der *var* en Kant, bestod et Skell
Forskellig Tilstandsform, som Ved og Flamme;
de kaldes ikke, men de *er* det samme,
veed vi; nej, tror vi. Og alligevel ...

Sjæl er. Hvad er en Sjæl? Et Atom Radium,
en Kerne Livskraft, som i fortsat Sprængning,
i Selvopløsning, Stadium efter Stadium
langt bag om Tankens yderste Forlængning,
udstråler Kraft ustanseligt og fylder
med nyt Livs Evne ny Atomers Mylder;
som opløst avler, og som sprængt består,
med evig Høst ud af hvert hastigt År.

Jovist. Sāmænd kan dette Billed bruges;
vil blive brugt imorgen, højst vindskibeligt,
og slugt med Appetit, som alt det sluges,
der præsenterer Livet som begribeligt.
Stof, Kraft, Atom. Arv, Udvikling. Det passer.
Ud af Sonaten gror en Symfoni.
Men Nissen flytter med. I Lirekasser,
I Mestre — Gåden går I sent forbi.

Tak til hver Gransker af Naturens Kræfter,
Tak for hvert Tal, der mumler en Besked,
som Stumper af vor Vej kan styres efter!
Dog veed en Vismænd at han intet veed.
Spørg ham, om hans Atomer og hans Stoffer
er klogere end Oldtids Ild og Offer
på Livets Kerne. Tusend Års Erfaring
forslår som eet Års til den Gådes Klaring.

Den Visdom Moses lærte hos Ægypterne
og tav med, når han talte, tvefold viis;
den som Rig-Veda gemte godt i Krypterne
af dunkle Kraftord; står i samme Pris
endnu som dengang. Læs, hvad der står skrevet
i Skriften. Det er dyrekøbt, dyrt levet:
„Den, der ser Jahves Åsyn, døer.“ Ja vell
Hvad skjult gav Liv, slår åbenlyst ihjel.

Blegt smiler Sfinx til Chufus Pyramide,
de hvisker tungsindt over Tiders Ørk:
„Væk ej Farão. Lad ej Folket vide.
Hys! Men Osiris, Lysets Gud, er mørk.“
Netop. Sand Visdom veed af ingen Alder.
Men Nilen stiger dog, og Nilen falder,
og alle tar vi Tegn af Dyr og Fugle ...
Skarnbassen triller med sin Verdenskugle.

Østerlands Hvissen af erfarne Stemmer
møder det Råd Old-Norden har os givet:
„Vær viis til Måde, ikke *for* viis, Mand!“
Så lad os dølg, hvad vi dybest nemmer,
og, mens vi lever, holde fast ved Livet,
som leves bedst med mådelig Forstand ...
Ja, tænkte Hvas, mens i det frosne Græs
hans Fod sank tungt, ud over Gudum Næs:

At se sit eget Ansigt er tilstrækkeligt
for en af os. Ikke ret længe tåler
en Mand det Syn, før Slør må drages for.
Et Slør af Handling virker tækkeligt;
lyse kan usle Linjer, svøbt i Stråler
fra en Idé, en Drøm, vi kalder vor.
Bedst er det Slør, som Kærligheden spinder;
det gennemskues kun af vore Fjender ...

Måske trods alt Lønsproget i den Lignelse
om Herrens Åndepust, om Skaberflammen,
indblæst vort Støv til Dom og til Velsignelse,
holdt vel så fast og vel så frugtbart sammen
på dig og mig, på Slægten i dens Feber,
som Udviklingens Fakta og Begreber —
uden at lyve eller prale mer
om Syn af det, som ingen Øjne ser.

Alt Liv Guds Åndedrag . . . Med svorne Eder
har Videnskabens Nuntius bragt os Bud,
at hvo, som finder, hvor ej Paven leder,
skal vorde banlyst. Hvem tør stå for Skud
af denslags frygtelige Vittigheder?
Dog, hvilket andet Ord end Ordet *Gud*
samler så grundigt for vort Sind det spredte,
efter hvis Samling alle Slægter ledte?

Personlig Gud? Treenig Gud? Beroliger
og styrker Lægemedlet, er Recepten
og Dogmet ligegyldigt — for Adepten.
Hans Faders Hus har mange Boliger.
Hans Gud er den, der samlet rummer alt:
Søgeren selv, med det som han har søgt;
Jord, Hjerte; Liv og Død; hvad begge gjaldt.
Kald Gåden Gud! Eet Ord, een Ære og Frygt.

Hvad bedre har du? — „Her går vi,“ sa Hvas.
„Dér løber del“ De skøjtede derude,
løb frem i Kæde; Isen klang som Glas,
Revner sprang ud som Revner i en Rude;
de spredte sig med Pigeskrig, med Latter
af unge Mænd; og dér var Kæden atter;
den kåde Kæde mellem Svend og Mø
over den tynde Is, den dybe Sø.

Asta blev angst. Hvas lo kun: „Lad dem løbe!
Vi to har løbet. Vor Erfarings Lære
kan Børnene ikke låne. De må købe.
Isen vil enten briste eller bære —
nu og fremdeles. Ingen Uro røbe
er næsten alt hvad vi, som har dem kære,
kan gøre for dem. Vente, til vi døer,
med åben Kærlighed og godt Humør.“

De Unge vinkede, de Gamle vinkede,
og Himlen rødmede, og Skøjter blinkede.
Hvas og Fru Asta gik et Sving mod Nord
fra Kæret op til Esbo Klit i Vester,
hvor Hønsefod og Ræve- og Harespor
langs Krattet krydsedes i støvgrå Rester
af Sne med Rimfrost over. Rød som Kobber
og blank, lå under dem den frosne Fjord.

Af Gården såe de kun den Skorstenspipe
nede bag Krattet, hvorfra Røgen steg
svagt sitrende i en rosenfarvet **Stribe**.
Hvas bed en Bladknop af en ranglet Eg
og tyggede. Det smagte bittert længe.
„Ja,“ sa han så. „Her boer vi. Og boer godt.
Har Gård og Grund, Strøm, Strand og brede Enge;
frit Kig til Skyfjeld og til Himmelslot.

„Men når jeg går her, gammel, ad de Stier,
jeg gik som Dreng, og tænker på de Drømme,
jeg dengang drømte, medens Jorden tier
fortroligt under mig — Ja, hvem kan dømme
om denslags overlærde Teorier?
Jeg ikke. Men jeg ser det hele strømme;
ser Kloder komme svirrende som skæve
Lerkugler, klemte af en Drengenæve;

„ser Jordkloden, vor faste Verdenskugle,
svinglende som en Gople midt i Rummet;
for hver ny Svajning synker der en Bule,
bugner en Sænkning. Hver ret Linje er krummet;
Kikkertens Linse bølger, fuld af Pletter;
Luft skælver gennem Vægtens Messingskål;
Jordmeteren og dens Platinstav spjætter
i vore Fingre som en fanget Ål.

„Ja, Tyge har forklaret mig forgæves
den kloge Tyskers Relativitet.
Jeg savner jo de Kundskaber, der kræves;
veed knap nok, hvad de hedder; men har seet,
og ser, at alting brister eller skæves,
hvor Lov og Linje syntes forberedt.
Hele den gamle og den ny Historie
erfaringsfarver Hypotesens Glorie.

„Alt hvad der vejes, måles eller tælles,
det skrider under os. Hvert Skridt et Skred.
Folk, Slægt og Individ har dette fælles,
at altings Goplevæsen varer ved.
Og alt, hvad de, for ej at overvældes
af Intetheden, strider på dens Bred:
Dåd, Tænkning, Kunst — er Skygger kun, der følger,
med Skift af Skævhed, Skyflugt over Bølger.

„Således tegner det sig for den Hjerne,
der jager med sig selv. Har Hjernen Ret?
Hvis vi vil leve, og det vil vi gerne,
da *må* vi gi den Uret Sæt for Sæt;
må bygge Lovbro mellem Støv og Stjerne,
må stridbart skelne mellem Godt og Slet.
Hvis Alt er Intet, når den Skarpe prøver det,
gør *vi* af Intet alt. Vort Liv behøver det!

„Snakker jeg sort? Hør nu den sidste Gætning,
som jeg unægtelig enfoldigt tror på:
Jordkuglens Indre gløder, fyldt af smeltende
Masser endnu. Den Skorpe, som vi boer på,
de Slakker, skubber sig i modsat Retning
af Klodens Svingning. Klart nok! Vestpå væltende
slår Oceanets Vægt mod faste Lag,
der flyder selv — og flyttes Dag for Dag.

„Atlanterhavet som en mægtig Revne,
der daglig voxer, mens de skilte Rande
i Stof og Linjer stadig veed at nævne
tværs over Dybet deres Tvillingstrande —
det kan en Lægmand gribe; denne jævne
Grundtanke passer i en Sømands Pande.
Ufanget foer det Syn mig før forbi;
jeg mangled — kun — Forstand og Fantasi.

„Hvad så den Gisning geografisk fejler,
må Geografer om. Jeg tar dens Glød.
Og et tungt Ildhav, på hvis Dyb vi sejler,
Fastland bag Fastland, mellem Død og Død,
med rød Røg op af grå Vulkaners Kegler
og Dækket fuldt af Fartens Lyst og Nød,
det tror jeg på. Det veed mit Hjerte, du,
af alt hvad Liv har lært mig indtil nu.

„Tryg har jeg troet mig: og alt skred sammen;
ærlig: og sveg mig selv, den værste Synd;
fast: og min Grundvold var nok Afgrundsflammen;
tapper: fejg faldt jeg, tømt for Vægt og Fynd.
Dog groede Vin og Korn af Aske og Dynd;
frem skød ny Ære, født af selve Skammen:
Et middelmådigt Særsyn, en Slags Mand.
Dog elsker du mig? Sært nok, at du kan!“ —

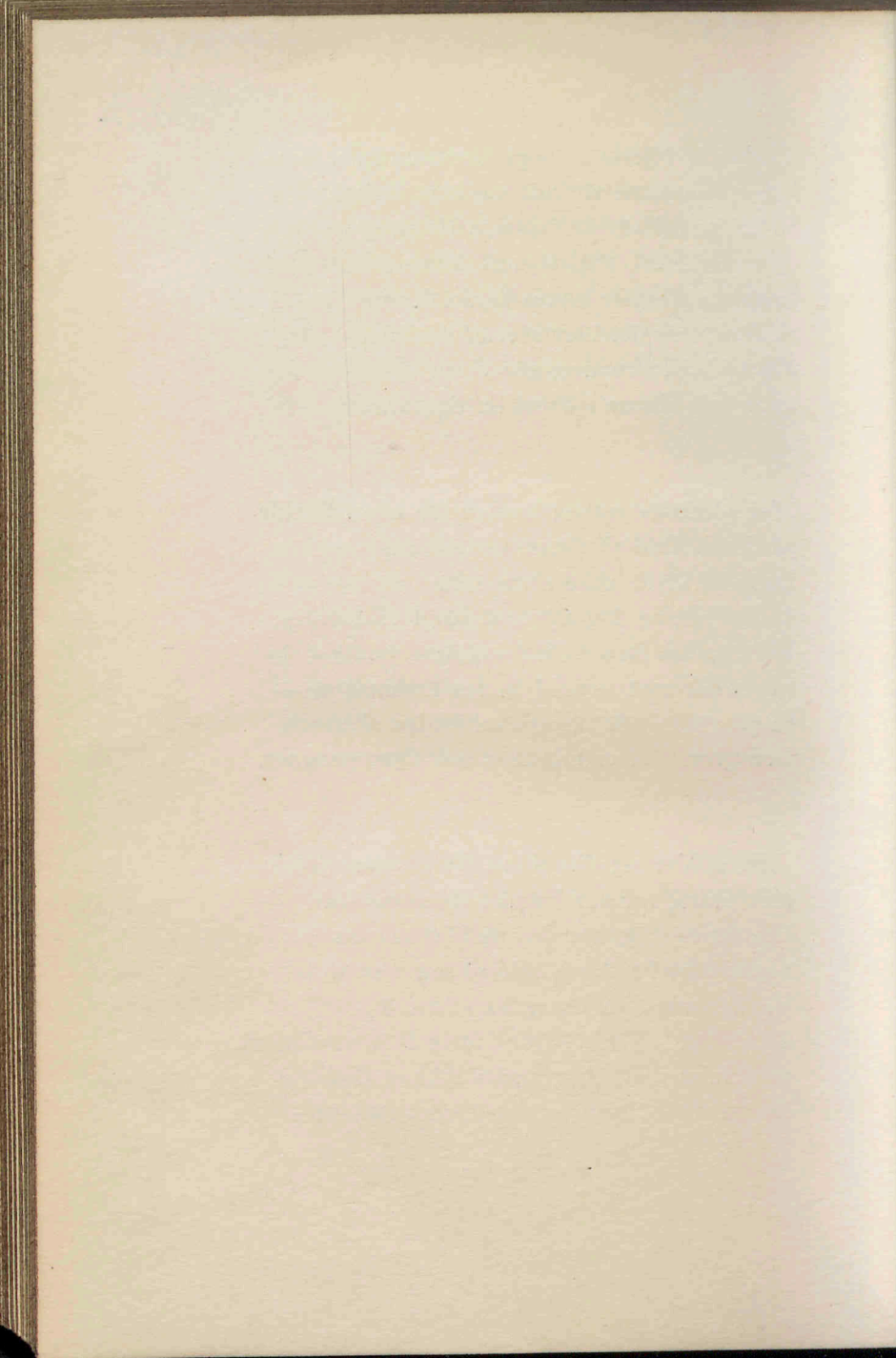
„Du er min Jord; du er mit Fædreland.“ —
„Netop. Dér har vi det. Du kvindekloge!
Men når så Jorden brister af sin Brand,
og dette Fjorddyb gir sig til at koge,
og Marken krymper sig med sveden Rand?
Vi havde tænkt: Som Tåge efter Tåge
henvajres vi, med Tårerne og Blodet;
men Landet bliver dog. Det opholdt Modet.

„Og når så Landet selv, som vi og Slægten,
flyder på mange Dyb af dulgte Flammer?
Stille! Vi fængsler i vort Hjertekammer
den stærke Sandhed og befaler Knægten
at drage Blæsebælg og svinge Hammer,
så hvert nyt Slag på Stålet øger Vægten
og skærper Æggen af vort Sværd, vor Plov.
Hold Mund, Knægt! Livs Nødvendighed er Lov.

„Sådan er Hjertets Kløgt. Hvad end der brast,
her er vor faste Grund, her står vi fast.
Så længe Månen fælder sine Horn,
og ny gror ud, skal vore Kvinder føde,
og friske Slægter næres af det Korn,
vi såer, som det blev sået af de Døde.
Mens Verden revner, går vi ud og såer,
strør evig Kerne i hvert hastigt År.

„Jeg glemmer og jeg husker for hvert Skridt
på denne Ildflod, denne faste Jord.
Dette er Livet. Ikke alene mit.
Alt utrygt, og dog trygt, så langt vi tror.
Her står nu Egene i Esbo Klit;
ingen har seet, hvor dybt fra Roden gror —
så grav den ud! Da må vel Gåden skønnes.
Den gror. Det er mig nok nu. Egen grønnes.

„Her holder jeg din Hånd. Vi er snart gamle.
Men aldrig før var Hånd i Hånd så sødt.
Hjertet er trygt nu; lad så Hjernen famle.
Sejler vort Fastland, står vi sammen støt.
Vi får endnu vel etpar Ax at samle.
Hvis ikke — Tak!“ Hans faste Blik blev mødt
af hendes fast. Hun mælte ikke et Ord.
Ildrød sank Solen bagved Gudum Fjord.

NOTER

Mange eller få Læsere, der vil altid blandt disse gives adskillige, som overgår Forfatteren i Kundskaber og Forstand, og enkelte, som overgår ham i Uvidenhed. At tilføje Oplysninger er en vanskelig Sag; man fornærmer til den ene Side med sin Tale og til den anden med sin Tavshed. Efter venkabelig Opfordring vælger jeg her den værste Kurs og pådrager mig en halv Uvilje fra hver Side, idet jeg oversætter de fleste af Digtets Fremmedord, men ikke dem alle, og forklarer en Del mindre kendte Stednavne m. m., men lader de mindst kendte stå uoplyste sammen med dem, jeg selv har opfundet.

Frit opdigtede er mange af de for Handlingen væsentlige Steder, fra Ulvborg i Jylland til Tjipanax og Pārang på Java. Det samme gælder Digtets Skikkelser og Gang overalt, hvor ikke historiske Navne åbenlyst nævnes. Hermed Noterne:

TIL FØRSTE BIND

161. *Ove Gjedde*, dansk Rigsadmiral, førte for Christian IV det eventyrlige Togt til Ostindien 1618—22, og vandt her *Trinkonomale* på Ceylon og *Trankebar* i Forindien for den danske Krone.
162. *Thoon Kramom*, det Barkskeb, som nuværende Etatsråd H. N. Andersen i 1870erne førte fra Bangkok til England med en Ladning Teaktræ for den siamesiske Regering — første Gang et siamesisk Skib med indfødt Mandskab gik ud længere end til Forindien.
173. [was die Götter gnädig] *bedeckt mit Nacht und Grauen*, Tysk = [hvad Guderne nådigt] har dækket med Nat og Rædsel. Schillers *Der Taucher*, Dykkeren.

174. *Johnson's Pier*, Skibsbroen i Singapore. *Malay-Street*, en berygtet Gade sammesteds.
176. *This bloody Dane, and he be harrogant*, simpelt Engelsk = denne Slubbert af en Dansker, som endda spiller stor.
177. *Sārong*, Malayernes Skørt, ens for begge Køn. *Mandur*, Opsynsmand, Forvalter.
178. *Pait*, en Bitter, daglig Drik i Hollandsk Indien.
179. *Doch, jaa, een Beetje*, holl. = Å jo, en Bitte.
181. *Cheerioo*, eng. = Hurra.
183. *The white man's burden*, eng. = den hvide Mands Byrde. Kiplingsk Slagord.
184. *Bandja*, mal. = Flod-Oversvømmelse ved Regnskyl. *Kantjana*, Vulkan syd for Batavia.
185. *Tuan* el. Tuan, mal. = Herre.
186. *Pédir*, By på Nordspidsen af Sumatra. *Tontoli*, By på Celèbes. *Djungus*, i holl. Stavning Djoenghoes, mal. af holl. Jonge = Dreng, Tjener.
187. *Gæstepavillonen*. Hollandsk-indiske Herskabsboliger har ofte særskilte Huse til Gæsterne.
189. *Tegal*, større By på Nordkysten af Java. *Tjandi*, Villaby på Højene over den store Havneby *Semarang* el. Smarang, Nordkysten af Java.
191. *Atjéh* el. Atschin, Malaystat i det vestlige Sumatra; blev i det første Tiår af 1900 endelig undertvunget af Hollænderne efter tredive Års kostbar og blodig Krig.
192. *Kabaja*, de javanske Kvinders Ærmetrøje. *Kokki*, mal. = Kok el. Kokkepige.
193. *Punka*, Østens gammeldags Hængevifte, trukket med Snore.
196. [argumentum] *ad hominem*, lat. = håndgribeligt Argument.
197. *Mangostin*, på mal. Mangostān, en af Østens fineste Frugter. *Tjitjak*, mal., små blegrøde Firben, som Husene vrimler af; har fået Navn efter deres fugleagtige Snakken og Kvidren.
199. *Dos-à-dos*, opr. fr. = Ryg-mod-Ryg, en Slags let Jagtvogn. *Pasangaran*, Regeringsbygning til Nattely for Rejsende.
200. *Rambutan*, Frugt. *Hibiscus*, en buskagtig Katost med store stærktfarvede Blomster.

201. *Anklang* el. Anklan, en Slags Vindfløjte med talrige sammenhængte Bambusrør af uens Tykkelse; toner, når Bæreren ryster Instrumentet.
204. *Pisang* = Banan. *Papaja*, en melonlignende Frugt. *Pre-angerne*, holl. Regentskab på Sydvestkysten af Java.
207. *Sais* (eng. Stavning Syce) hinduisk = Stalddreng, Kusk, Chauffør.
211. *Steam-launch*, eng. = Damp-Chalup.
214. *shorts*, eng. = korte Benklæder, som Spejdernes.
215. *Duku*, Frugt.
221. *you ask no questions*, eng. = man skal aldrig spørge.
224. *Per Brahe* d. y., svensk Generalguvernør over Finland 1637—40 og 1648—54. Her sigtes til den Karakteristik, P. Br. selv gav sin Virksomhed: „Jeg var med Landet, og Landet var med mig vel tilfreds.“
225. *cant*, eng. = Hykleri.
226. *viel zu menschlich*, tysk = meget for menneskelig. Siger til Nietszches „menschlich, all zu menschlich“. *Où est la femme?* fr. = Hvor er Kvinden? *Qui sait*, fr. = Hvem veed? *half caste*, eng. = Halvkaste.
227. *Raj*, siam. af arab. Rajah = Herre. *Ghoul*, eng. af ind. = ond Ånd.
228. *Moonflower*, eng. = Måneblomst; en stor hvid Snerleblomst, som først åbner sit Bæger ved Solnedgang. *Champa* el. Champak, hind., et Træ med stærkt duf-tende Blomster; Gravtræ og Elskovsblomst.
232. *Rama*, et af Hindu-Guden Visjnu's Navne.
233. *embarras*, fr. = Forlegenhed, Vildrede.
237. *Sunda-Mål* osv. Javas tre Hovedfolk er fra Vest til Øst Sundanerne, Javanerne og Madureserne. *Bali* er en mindre Ø tæt øst for Java; var nylig endnu et eget Kongerige.
242. *Tiffin* hedder i Østen det, som i England kaldes Lunch og hos os Frokost.
244. *Kismet*, arab. = det tildelte, den uafvendelige Skæbne.
245. *que faire?* fr. = Hvad er der at gøre? *obligatur ultra nemo posse*, lat. = ingen tvinges over Evne. *Ich kann nicht anders*, tysk = Jeg kan ikke andet.
247. *Mufti*, tyrkisk Præst.
253. *sans rancune*, fr. = uden gensidigt Nag.

257. *in flagranti*, lat. = på fersk Gerning.
 262. *Compris?* fr. = Forstået?
 266. *en vogue*, fr. = på Bølgen, dvs. på Moden.
 267. [*comme*] *à la guerre*, fr. = som i Krigstid; som man bedst kan.
 270. *pronto*, ital. = færdig.

TIL ANDET BIND

9. *Tandjung Priok*, Batavias Havn.
 12. *So long!* eng. = [Farvel] så længe! *Springvandsgalleri*. Galleri kaldes i de gamle holl.-ind. Herskabsboliger både de åbne Søjlehaller rundt om Huset og Midterhallen uden Vinduer, hvor der tit er Springvandskumme.
 13. *Tuvan besar*, mal. = den store Herre, Nådigherren.
 14. *Alverdens Som*, en af Djokja-Sultanens officielle Titler = Verdens Axe.
 15. *Tjimara* el. *Casuarina*, et findelt Nåletræ med kogleagtige Frugter. *Bandung*, Preangernes Hovedstad.
 16. Medens Javas Lavland er regnfattigt, mod Øst næsten regnløst, falder der i Bjergene fra 3 til 4 Meter Regn årligt. Et enkelt Regnskyl kan give op til $1\frac{1}{2}$ Meter på en halv Timestid. På disse Regnmassers Opsamling og Fordeling beror fremfor alt Ris- og Sukkeravlen. Det af de hinduiske Erobrere for etpar Tusendår siden grundlagte Dæmnings- og Overrislings-System er af Hollænderne med stor Iver og Dygtighed udvidet og forbedret.
 19. *Tag, Mynheer*, holl. = Goddag, min Herre.
 28. *Solo* og *Djokja* med Hovedstæder af samme Navn er de to sidste nominelt uafhængige Fyrstendømmer på Java. Herskerslægterne er af hinduisk og arabisk Stamme, den Dag idag skarpt skelnede fra de Indfødte.
 29. *Ibrahim ben Bender*, opdigtet Navn og Skikkelse.
 32. I Holl. Indien er blandede Ægteskaber almindelige og officielt godkendte. *clair obscur*, fr. = tusmørkt, her = blandet.
 34. *Homo sapiens*, lat. = det tænkende Menneske. *Çiva*, i Hinduernes Treenighed opr. Ødelæggeren, siden tillige Avleren.

39. *Spehn* el. *Spehen*, mal. = Hushovmester.
40. *Aura*, græsk = mild Luftning, betyder noget lignende som nordisk Fylgje, Følgeånd.
41. *Wringing* el. *Waringin*, mal., småbladet Kæmpetræ af Figenfamilien.
48. *amboinesisk*. Amboina el. Ambon er en af Molukkerne, Hovedøen i et Residentskab. Fra Befolkningen her har den holl. ind. Hær sit tapreste og mest pålidelige Mandskab.
50. *Indra*, Hinduernes Ild- og Lyngud.
66. *Mohnpiger*. Mohnfolket er en af Siams undertvungne Stammer.
68. *per fas et nefas*, lat. = på lovlig og ulovlig Vis.
72. *Banyan-Trær*, Figentrær med Luftrødder.
75. *go easy*, eng. = gå mageligt, tag det med Ro.
76. *Surabaya*, Javas næststørste Havne- og Handelsby, ved Madura-Strædet, mod øst nordøst.
77. *Desperado*, spansk = en Desperat, dvs. en Røver.
78. [Adelina] *Patti*, berømt Sangerinde. *nurse*, eng. = Barnefrøken. *Babu*, mal. = Barnepige. *Tabu*, polynesiske = besat af Ånderne, utilgængelig, fredlyst. *Sikh*, et forindisk Krigerfolk; i eng. Indien alm., i holl. Ind. sjældent brugt som Dørvogtere.
79. *Batik*, den uforgængelige Håndfarvning, hvormed Malayerne pryder deres Bomuldsklæder.
80. *Fyrsten af de elleve Parasoller*. I Størsteparten af Østen er Solskærmen Fyrsternes og Ypperstepræsternes Værdighedstegn.
81. *Janitscharerne*, de gamle tyrkiske Sultaners Livvagt.
85. *en miniature*, fr. = i formindsket Mål.
87. *Tamarisk*, et lyngagtigt Busktræ.
89. *genannt*, tysk = kaldet.
90. *Sans-à-tout*, fr. = uden Trumf, Grand.
91. *Tosāri*, Hotelby ved den berømte Vulkan Bromo på Østjava. *Garut*, do. i Preangerne.
92. *Courtise*, fr. = Kurmageri. *Savah*, mal. = Rismark.
96. *Gamelang*, javansk Orkester af Malmbækkener og Træspil.
98. *Sahib*, ind. = Herre. *Coupe*, fr. = Bæger, Kop. *Bonsoir*, fr. = Godaften.

99. *Wayang*, javansk Skyggespil.
103. *Gunung Guntur! Papandajang!* Vulkaner i Preangerne.
106. *Tinggir* el. Tenggir, vulkansk Højland. *Visnu*, i Hinduernes Treenighed Verdens Opretholder.
109. *Rāmāyāna* og *Māhabārata*, hinduiske Olddigte.
111. *Palmeskrifter*. Østen skrev på tørrede Palmeblade.
112. *Çivas Tegn*, det mandlige Lem.
114. *Pārbati*, Çivas Hustru.
117. *in medias res*, lat. = midt ind i det.
128. *Ghandarver*, skulde være Gandharver, den indiske Gude-læres Alfer.
129. *Indras Køer*. Lyngudens Køer er Tordenskyerne. *Madura*, Ø tæt ved Nordostkysten af Java, Stamland for det østlige Herskerfolk.
140. *Sumbing, Merāpi*, Vulkaner på Java.
143. *Minikoî*, ensom Korallø ved Ruten Rødehavet—Colombo.
145. *Mikrokosmos*, gr. = Lilleverden.
148. *Je ne sais quoi*, fr. = jeg veed ej hvad. *Den spanske Lanse*, nemlig Don Quichotes.
149. *Svato*, kinesisk Havn ved Floden Hankiangs Munding.
159. *Figaro*, Barberen i Beaumarchais' Komædie og Mozarts Opera.
163. *Sos*, holl. *Soc.*, Forkortelse af holl. Societetshuis = Klubhus. *Look here, chaps. It's he*. eng. = Se, dør har vi ham.
165. *son Sikh*, fr. = hans Sikh. *sijn Rolls Royce*, holl. = hans R. R. [et Automobil-Mærke]. *and Chinaboys!*, eng. = og Kineserdrengel
167. *you never know*, eng. = man veed aldrig. *Ich komme vom Gebirge her*, tysk = Jeg kommer fra Bjergene; en Schuberts Sang. *Dort wo du nicht bist* [ist das Glück], do. = Dør hvor du ikke er, er Lykken; sidste Linje af Sangen. *flying targets*, eng. = flyvende Mål.
168. *Auf Flügeln des Gesanges*, tysk = På Sangens Vinger; Text af Heine, Mel. af Schumann. *Die Lotosblume ängstigt sich vor der Sonne Pracht*, tysk = Lotosblomsten bliver bange for den pragtfulde Sol; Linjer af ovennævnte Sang.
172. *Go, Kate, and call —*, eng. = Gå ud, Kathrine, og kald på —. *The cruel foam, the cruel curling foam*, eng. =

- det ubarmhjertige Skum, det ubarmhjertigt brusende Skum ... Linjer af en vistnok opr. irsk Sang, hvis Digter og Komponist jeg har glemt Navnene på. *Gamin*, fr. = Gadedreng.
177. *Ghekko*, stort fladklemt og pluskæbet Firben, enslags Husdyr i Østen, fredet som Insektfanger og Spåmand [Hvor mange Kys og Leveår?]; kommer frem, når Lyset slukkes, prustende og skrålende den Lyd, det har Navn efter, så det høres gennem et helt Hotel.
180. *Kalabalik*, tyrkisk = Tumult; brugt om Karl XII's Kamp med Tyrkerne i Brender.
184. *Necesse navigare* [vivere non necesse], lat. = Sejle er vi nødt til, ikke til at leve.
186. *Mestertyp*, se Søren Kierkegaard.
187. *Don't forgive the smack!* — *Oh no!* eng. = Glem ikke at bruge Pisken! — Jeg skal nok huske det. *in obedience, o Lord, to Thee*, eng. = i din Lydighed, o Herre.
188. *lairds*, skotsk = eng. *lords*.
189. *You see that man?* eng. = Du ser den Fyr dør? *Quality-Autos made in U. S. A.*, eng. = Første Rangs Automobile, lavede i U. S. A. *Tamarinde*, alm. Allétræ i Østen, med fint Finneløv.
190. *Be cautions, dear! He's wild and reckless*, eng. = Pas på, du! Det er en vild og hensynsløs Person.
191. *Bien à son aise*, fr. = såre veltilpas. *Broken his neck, John?* — *Only lost his face*. eng. = har han knækket Halsen, John? — Kun tabt sit Ansigt. — „at tabe sit Ansigt“ er et kinesisk Udtryk for at miste Holdning og Respekt, egen og andres.
192. *aus-sich-selbst-sich*, tysk = ud-over-sig-selv-sig.
200. *That fellow saved his face. Or did he not?* eng. = Fyren fik reddet sit Ansigt. Eller mon det slog fejl alligevel? *In some way did he, certainly*, eng. = På en vis Maade lykkedes det ham utvivlsomt. *Encore le voilà bien disparu*. fr. = Dør smuttede han skam fra os igen.
202. *Our Jæ-æns is hedged here, you bet*. eng. = Vores Jens har puttet sig her, kan du tro. *A rotten lot, those Danes!* eng. = Nogen snavs Folk, disse Danskere!
203. *shipping-man*, eng. = Den Mand der har Opsyn med Ind- og Udskeibning. *Saja*, mal. = Ja vel.

206. *Pasuruan*, By ved Strandvejen fra Surabaya øst på.
207. *Probolingo*, do.
208. *Banjowangi*, By på Østenden af Java, Overfartssted til Bali. *van Daelen*, holl. Generalguvernør; anlagde den strategiske Landevej langs Javas Nordkyst, som blev Hovedmidlet til Landets Undertvingelse. *Kraksåan*, By på Vejen til Banjowangi.
210. *Cant* og *Calumny*, eng. = Hykleri og Bagtalelse. *Erinyerne*, de græske Hævgudinder.
214. *Börobudūr*, berømt Buddha-Helligdom i Nærheden af Djokja. Ved Araberens ialtfald økonomiske og religiøse Erobring af Landet i det 14de og 15de Årh. blev Börobudūr, efter hollandske Lærdes Formodning, af fromme Buddhister kastet til med Jord — Templet er større end det kgl. Theater i Kbh. — og således frelst fra Ødelæggelse. Hurtig tilgroet med Græs og Palmer lå det som en Høj mellem andre Høje, stadig dog et helligt Sted for de Indfødte, til et Jordskælv først i det 19de Årh. afslørede en af de tusende gennembrudte Spidskupler med Buddha-Støtter. Siden er det hele gravet ud og står nu, delvis istandgjort, som et af Jordens vidunderligste Mindesmærker, en Slags Pyramidebygning med lavt buet Profil, tre rundtløbende Gallerier, hvis Sandstens Vægge i hel og dobbelt Mandshøjde er dækket med Relieffer af høj kunstnerisk og kulturhistorisk Værdi. Börobudūrs Plads i Landskabet er nøjagtigt afvejet i Harmoni med de to vældige Vulkanegler Sumbing og Sindoro.
216. Kineseren giver gerne sin Kone en massiv Guldnål til Håret for hvert Barn hun føder ham.
217. Lys og Pinde med Røgelse brænder foran Kineserhjemmets Alter for Fædrenes Ånder.
226. *Mind your own business!* eng. = Pas Deres egne Sager! *Des Pudels Kern*, tysk = Pudlens Kerne; Citat fra Goethes Faust.
253. *Blue Funnel*, *P. and O.* og *Castle Line*; kendte engelske Dampskibslinjer på Østen.
255. *Prae*, Hovedsædet for Det østasiatiske Kompagnis Skovforpagtning i Nordsiam. *Tamborkeo*, en af dets Stationer i Bjergskoven.

259. *Dørken*, en Slags Mellemdæk.
269. *Røde Klev*, Klint på Vestkysten af Sylt. *Kampen*, Landsby og Fyrtaarn sammesteds.
290. Det Jyske her er til at grine ad for den, der kan Jysk. Indrømmet.
341. *Adepten*, den Indviede.
343. *Jordmeteren og dens Platinstav*. Den franske Nationalforsamling 1791 valgte til Grundmål Meteren som $\frac{1}{10,000,000}$ af Jordmeridiankvadranten, se diverse Ord-bøger. En Platinstav, der udgives for ved 0° at holde præcis dette Mål, gemmes højtideligt på Observatoriet i Paris, som den urokkelige Målestok for alt jordisk.
344. *Den kloge Tyskers Relativitet*. Einsteins Relativitets-Teori er af gode Grunde her højst uvidenskabeligt gengivet. Stroferne spejler dens Avis-Spejling i en matematisk uopdragen Hjerne, Heltens, Publikums, din og min, højstærede Læser, hvis du er der endnu.
345. Ovenstående Bemærkninger gælder ligeledes Behandlingen af Wegeners Theori om Kontinenternes Tilblivelse og Forskydning.

Og så kom vi så vidt, færdig med Noterne. Godt muligt, at jeg kunde have sparet mig den Umag og gjort mig en anden, den at forklare min Verskunst og Tanke. Men det var dog Synd at tage Papiret ud af Kindbakkerne på de Herrer Komma-Bakterier. Lad dem kun nyde Digtets ufuldkomne Rim og knudrede Rhytmer i uforstyrret Selvglæde. Og hvad skulde Skelet-Æderne blive fede af, dersom jeg, støttet til en oplyst Regering, fik lagt Extraskat på den faglige Enfold, der uden videre identificerer Helten med hans skikkelige Forfatter, eller nedlagt Forbud mod den Insinuation, at nogen skulde kunne skrive et sådant Digt i Uvidenhed om Spaltningerne i og mellem dets forskellige Sindelag? O du lærde Dumhed eller Tilsnigelse! Hvad andet er Bogens Emne og Inspiration? Men de, der med årelang Øvelse æder sig en Slags Liv og Ånd til hos kanoniserede Afdøde, har naturligvis svært ved at finde Næring hos en levende Digter, før de har slået ham ihjel.

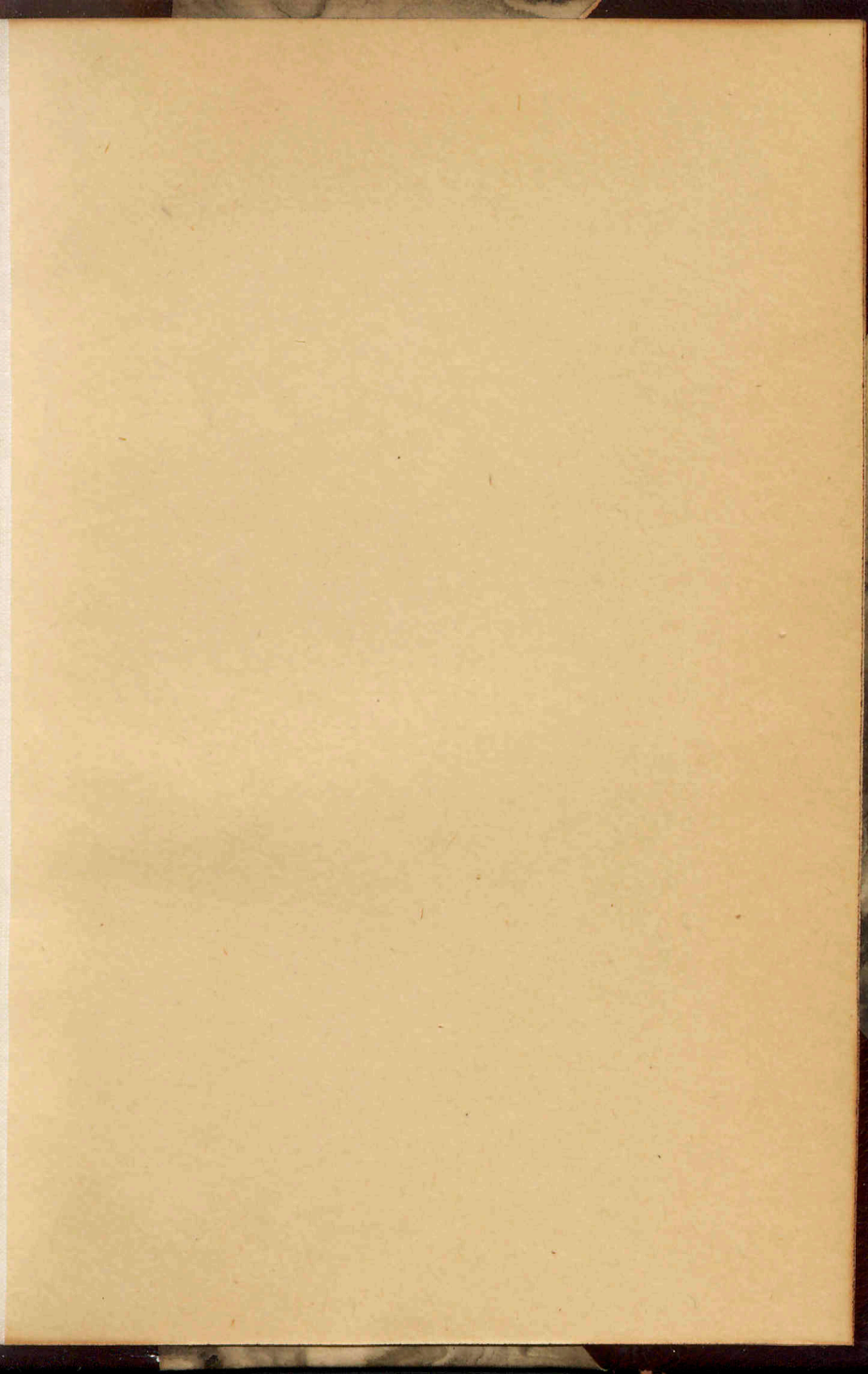
Jeg hævder i al Fredsommelighed, at hvert Rim, hver Rhytme og hver „beklagelig Spaltning“ har sin vel overvejede

Plads i den kunstneriske og åndelige Smule Helhed, som Digtet er. Men den gode Læser finder nok før eller siden både hvad der er og hvad der mangler, uden at få det ind med Skeer. —

Har femten Svende af de hundrede fra Gurre fulgt mig så langt, eller kun een, eller ingen? Farvel, ialtfald, og Tak for Følgeskabet.

14/2 1923.

V. R.

GYLDENDALSKE
BOGHADEL

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

